

Adózási ismeretek

**Bozsik Sándor–Fellegi Miklós–Gróf Pál–
Süveges Gábor–Szemán Judit**

Adózási ismeretek

**Miskolci Egyetemi Kiadó
2017**

A 2013-as eredeti szöveget lektorálta:

HOMOR JÓZSEF

Szerkesztette:

DR. FELLEGI MIKLÓS

A fejezetek szerzői:

DR. BOZSIK SÁNDOR Egyetemi docens	1., 2., 5. rész
DR. FELLEGI MIKLÓS Egyetemi docens	6., 7., 8.1. – 8.3. rész
GRÓF PÁL PhD hallgató	9., 10. rész
SÜVEGES GÁBOR Egyetemi tanársegéd	8.4. – 8.15. rész
DR. SZEMÁN JUDIT Egyetemi docens	3. rész

© BOZSIK SÁNDOR–FELLEGI MIKLÓS–
GRÓF PÁL–SÜVEGES GÁBOR–SZEMÁN JUDIT
2013

A kézirat eredetileg lezárva: 2013.
A kézirat aktualizálva: 2017. augusztus 30.
Aktualizálást végezte: dr. Bozsik Sándor

ISBN

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalom

<u>1</u>	<u>Adózási alapismeretek</u>	8
1.1	<u>Az adózás elvei</u>	8
1.2	<u>Adózási alapfogalmak</u>	10
1.3	<u>Adópolitikák</u>	14
1.3.1	<u>A keynesianusi adópolitika</u>	14
1.3.2	<u>A monetarizmus adópolitikája</u>	15
1.3.3	<u>Vita a monetaristák és a neokeynesianusok között</u>	17
<u>2</u>	<u>A hazai adórendszer</u>	21
2.1	<u>Adórendszerünk kialakulása</u>	21
2.1.1	<u>Az első adóreform</u>	21
2.1.2	<u>A második adóreform</u>	22
2.1.3	<u>A harmadik adóreform</u>	23
2.2	<u>Az 1988-as adóreform</u>	24
<u>3</u>	<u>Az adózás rendjéről szóló törvény (2003. évi XCII. törvény)</u>	26
3.1	<u>Adózók kötelezettségei</u>	28
3.2	<u>Adózók jogai</u>	37
3.3	<u>Az adóhatóság kötelezettségei</u>	39
3.4	<u>Az adóigazgatási eljárás</u>	41
<u>4</u>	<u>Foglalkoztatást és magánszemélyek jövedelmét terhelő adók</u>	47
4.1	<u>Személyi jövedelemadó</u>	47
4.1.1	<u>Külföldről származó jövedelem adózása</u>	54
4.1.2	<u>Külön adózó jövedelmek adójának kiszámítása</u>	59
4.1.3	<u>Ingó vagyontárgy átruházásából származó jövedelem</u>	60
4.1.4	<u>Árfolyamnyereség adója</u>	62
4.1.5	<u>Kamat- és osztalékjövedelem adója</u>	64
4.1.6	<u>Béren kívüli juttatások</u>	65
4.2	<u>Szociális hozzájárulási adó</u>	66
4.3	<u>Szakképzési hozzájárulás</u>	68
4.3.1	<u>Gyakorlati képzés szervezése</u>	69
4.3.2	<u>Saját munkavállaló képzése</u>	69
4.3.3	<u>Szociális hozzájárulási adóból és szakképzési hozzájárulásból igénybe vehető kedvezmények</u>	70
4.4	<u>Járulékok</u>	71
4.5	<u>Az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulás (ekho)</u>	73
4.6	<u>Az egészségügyi hozzájárulás (eho)</u>	75
4.7	<u>Példák foglalkoztatásból származó jövedelmek számfejtésére</u>	76
<u>5</u>	<u>Egyéni vállalkozások adózása</u>	79
5.1	<u>Tételes költségelszámolású egyéni vállalkozók személyi jövedelemadója és osztalékadója</u>	79
5.1.1	<u>Nyilvántartások vezetése</u>	79
5.1.2	<u>Jövedelem megállapítása</u>	80
5.1.3	<u>Az egyéni vállalkozók járulékfizetésének alapvető szabályai</u>	83
5.2	<u>Átalányadózás</u>	84

5.3	Egyszerűsített vállalkozói adó (eva)	85
5.4	Kiva	89
5.5	Kata	90
5.6	Speciális gazdasági esetek adózása	92
5.6.1	Háztartási alkalmazott	92
5.6.2	Egyszerűsített foglalkoztatás	93
6	Társaságok jövedelemadói	97
6.1	Társasági adó	99
6.1.1	Adóalanyok	100
6.1.2	Társasági adókötelezettség	101
6.1.3	Adózás előtti eredményt módosító tételek	105
6.1.4	Adókedvezmények	109
6.1.5	Társasági adóbevallás és adóelőleg fizetés szabályai	110
7	Közvetett (indirekt) adók és vámok	114
7.1	Fogyasztási adó	115
7.2	Általános forgalmi adó	116
7.2.1	Az áfa alkalmazása – területi hatály	122
7.2.2	Az áfaalanya – személyi hatály	123
7.2.3	Az áfa tárgya – tárgyi hatály	126
7.2.4	A teljesítés helye	129
7.2.5	Adófizetési kötelezettség keletkezése	131
7.2.6	A fordított adózás	142
7.2.7	Különös szabályok szerinti adózás	145
7.2.8	Minta esettanulmány	145
7.3	Jövedéki adó	149
7.3.1	Jövedéki adó, mint fogyasztási adó jellemzői	151
7.3.2	A jövedéki adó hatálya	152
7.3.3	Adóharmonizáció	153
7.3.4	Kötelezettségek	154
7.4	Vám	155
7.4.1	Vámtörténet	156
7.4.2	Vámpolitika	157
7.4.3	Vámok csoportosítása	158
7.4.4	Vámárúk	159
7.4.5	Vámtarifa	160
7.4.6	Vámterület	160
7.4.7	Vámeljárások	162
8	Egyéb adók	165
8.1	Gépjárműadó	165
8.1.1	Belföldi gépjárművek adója	166
8.1.2	Külföldi gépjárművek adója	168
8.2	Cégautóadó	169
8.2.1	Adóalany	169
8.2.2	Adókötelezettség	170
8.3	Regisztrációs adó	172
8.4	Államháztartás egyensúlyát javító különadó és járulék	175
8.4.1	Pénzügyi szervezetek különadója	176
8.4.2	Hitelintézetek különadója	177
8.5	Rehabilitációs hozzájárulás	177

8.6	<u>Ökoadók</u>	178
8.6.1	<u>Környezetvédelmi termékdíj</u>	179
8.6.2	<u>Környezetterhelési díj</u>	180
8.7	<u>Népegészségügyi termékadó (NEVA)</u>	184
8.8	<u>Baleseti adó</u>	187
8.9	<u>Innovációs járulék</u>	189
8.10	<u>Pénzügy tranzakciós illeték</u>	190
8.11	<u>Biztosítási adó</u>	191
8.12	<u>Kulturális adó</u>	192
8.13	<u>Közművezeték adó</u>	193
8.14	<u>Távközlési adó</u>	194
8.15	<u>Reklámadó (RATV)</u>	196
9	<u>Helyi adók</u>	197
9.1	<u>A helyi adók általános szabályai</u>	197
9.2	<u>Építményadó</u>	200
9.3	<u>Telekadó</u>	203
9.4	<u>Magánszemélyek kommunális adója</u>	204
9.5	<u>Idegenforgalmi adó</u>	206
9.6	<u>Helyi iparüzési adó</u>	207
9.7	<u>Települési adó</u>	214
10	<u>Illetékek</u>	216
10.1	<u>Az illetékek általános jellemzői</u>	216
10.2	<u>Vagyonszerzési illetékek</u>	217
10.2.1	<u>Öröklési illeték</u>	218
10.2.2	<u>Ajándékozási illeték</u>	221
10.2.3	<u>Visszterhes vagyonátruházási illeték</u>	223
10.3	<u>Eljárási illetékek</u>	225
10.3.1	<u>Közigazgatási hatósági eljárási illeték</u>	225
10.3.2	<u>Bírósági eljárási illeték</u>	226
10.3.3	<u>Cégbírósági felügyeleti illeték</u>	227
11	<u>Irodalomjegyzék</u>	228

1 ADÓZÁSI ALAPISMERETEK

A fejezet célja

A fejezet célja, hogy megismertesse az olvasóval az adózás elveit, valamint az adózással kapcsolatos fontosabb közgazdasági elméleteket.

1.1 Az adózás elvei

Colbert egykori francia pénzügyminiszter szerint az „adózás olyan, mint a libatépés, annak tudománya hogyan lehet a legtöbb tollat a legkevesebb gágogás árán megszerezni.”

A mondás ugyan cinikus, de jól kifejezi az adózás problémáit. Adózni ugyanis senki sem szeret, hiszen a fizetéssel szemben nem vár, nem várhat közvetlen ellenszolgáltatást az államtól. Ráadásul az adóbevételekből finanszírozott állami szolgáltatásokért nem is befizetés-arányosan részesedik, azaz az adófizetőnek semmilyen közvetlen gazdasági érdeke nem fűződik a teljesítéshez. Jobb esetben valamilyen morális alapú társadalmi felelősségérzet, rosszabb esetben az állami kényszerintézkedésektől, büntetésektől való félelem a befizetést „ösztönző” erő.

Viszont az állam által nyújtott szolgáltatásokat finanszírozni kell az egész közösség érdekében. Ezen szolgáltatások többségéért azonban nem lehet piaci alapon pénzt kérni. Ennek számos oka lehet.

- Közjavak – Vannak olyan természetű jóságok, melyek használatából nem, vagy csak nagyon nehézkesen zárhatók ki az egyének, de fenntartásuk a közösség alapvető – általában biztonsági – szükségletét fejezik ki és az egész közösség igénybe veszi/veheti őket. Ilyen típusú szolgáltatások a közutak fenntartása, a járványok elleni védekezés, a belső és külső védelem (hadsereg, rendőrség), igazságszolgáltatás, állami adminisztráció biztosítása.
- Vannak olyan szolgáltatások, amelyek ugyan piacivá tehetők és léteznek is piaci szolgáltatások ezekben a szférákban, de valamilyen politikai okból egészüket vagy bizonyos részüket közpénzekből finanszírozzák. A politikai indokok magyarázhatják például az oktatás ingyenességét (mindenkinek meg kell adni az esélyt a tanulásra, és vele kvalifikált munkahely betöltésére), az egészségügy közpénzekből finanszírozását (az egészséges élet biztosítása a társadalom minden tagját megilleti, függetlenül vagyoni helyzetétől), az öregségi, rokkant és szegénységi ellátások rendszerét (szolidaritási elv).
- Egyes esetekben a hatalmon levő politikai erők költségvetési támogatásokkal is befolyásolni akarják a gazdaságot, mivel úgy gondolják, tevékenységük a gazdaság/társadalom hatékonyabb vagy igazságosabb működéséhez vezet, mintha a piacra bíznák a szabályozást. Erre lehet példa a mezőgazdaság támogatása az ágazat speciális jellegére (szezonális, nagy kockázat, alacsony jövedelmezőség, a vidék népességeltartó képessége, szavazóbázis biztosítása stb.) való hivatkozással, vagy infrastrukturális beruházások finanszírozása (pl. autópályák, lakossági kommunális beruházások), egyes vállalatok, ágazatok támogatása munkahelymegőrzés vagy gazdaságstratégiai szempontokból.

Az állami hozzájárulás nagyságrendje, módja és területei vitathatók, és a politikai erők küzdelme javarészt éppen erről szól, de minden szolgáltatás vitathatatlanul pénzbe

kerül. Finanszírozási forrásul hosszú távon elsősorban csak az állam folyó bevételei szolgálhatnak, ezek között pedig legfontosabbak a különböző adóbevételek.

Az adó nem más, mint közvetlen ellenszolgáltatás nélküli, visszatérő, ismétlődő kötelezettség, amelynek mértékét és módját az állam, vagy annak egy szerve egyoldalúan határozza meg – és biztosítja jogi feltételeit.

Az adózás általános célja a terhek szétosztása, a közös fogyasztás finanszírozásának biztosítása.

Az adózás egyedisége és a befizetések közösségi felhasználása közötti dilemma elviselhetőbbé tétele érdekében a gazdaságpolitikusok érdeklődésének középpontjában állnak azok az elvek és funkciók, melyeket egy jó adónak, illetve adózási rendszernek be kell töltenie. Ezen elvek a következők lehetnek:

- *Fedezeti elv* – Talán a legfontosabb adóztatási alapelv. E szerint az adózásból befolyó bevételeknek fedezetet kell nyújtaniuk a költségvetés kiadásaira. Azaz az adóbevételeknek biztosítaniuk kell, hogy a költségvetés egyensúlyba kerüljön.
- *Törvényi elfogadás elve* – Igen régi alapelv, mely szerint adót kivetni, vagy adótörvényt változtatni csak az országgyűlésnek van joga. A törvényi elfogadás miatt az adókat csak a jövőbeli jövedelmekre, fogyasztásra lehet kivetni, visszamenőlegesen nem.
- *Haszonelv* – Különböző embereket a társadalmi tevékenységükből rájuk jutó „haszon” arányában kell adóztatni. Ez két elvet foglal magában. Egyrészt a horizontális haszonelvet, mely szerint egyforma helyzetű embereket egyenlő mértékben kell adóztatni. Ebből következik a vertikális haszonelv – a nem egyenlőket különbözőképpen kell adóztatni. Az emberek helyzete adózás szempontjából általában a vagyontárgyakban, jövedelmekben, fogyasztásban térhet el. A haszonelvek szerint az adó normatív. A jobb helyzetű (nagyobb vagyonú, jövedelmű, fogyasztású) adózók több adót fizetnek. Az emberek a modern társadalomban javakat és szolgáltatásokat termelnek a munkamegosztás részeként. Ezt egy közösség tagjaiként végzik. A mezőgazdasági termelő például búzát árul, a vállalati jogász szerződéseket ír. Tegyük fel, hogy a társadalmi megítélés miatt, a jogász társadalmi presztízse és ezzel jövedelme magasabb, mint a mezőgazdasági termelőé. Ezt a nagyobb jövedelmet azért érthette el, mert nem kellett a kenyérrevaló megtermelésével közvetlenül foglalkoznia, hanem megvásárolhatja ezt a piacon és a munkamegosztás lehetősége miatt munkaidejét teljes egészében magasabb jövedelmű tevékenységnek szentelheti. Mivel a közösség fennmaradásából nagyobb hasznot húz, többet is kell áldoznia a fenntartására.
- *Fizetőképességi elv* – az adó segítse megvalósítani azt, amit a társadalom a piac által meghatározott jövedelmek helyes és igazságos elosztásának tekint. A társadalom nevében fellépő politikai hatalom tehát adókedvezményeket és mentességeket ad az általa preferált csoportoknak, tevékenységeknek, illetve többletelvonással sújtja a céljai szempontjából károsnak minősített tevékenységeket. Például adókedvezményt ad a gyermekes családoknak, de többletadóval sújtja a dohánytermékek árusítását. Az adózás révén a jövedelmek újraelosztását végzi el az állam.
- *Áttekinthetőség* – az adóforma legyen közvetett kapcsolatban az adóhatással, azaz az adó érje el azt a célt, amelyet a jogalkotó, politikai hatalom, el akart érni. Minél közvetlenebb a kapcsolat az adóbevétel és finanszírozandó cél között, az

adó annál áttekinthetőbb, és az adózással szembeni ellenállás is könnyebben leküzdhető. Áttekinthető adóra példa a benzinárba beépített jövedéki adónak az a része, mely a közutak építését, felújítását szolgálja. Az adót így azok az autósok fizetik, akik a közutat egyébként is használják, és olyan mértékben, amilyen mértékben az utakat használják (ti. amennyi benzint fogyasztanak).

- *Egyszerűség* – az adófizetés szabályai legyenek egyszerűek, könnyen követhetőek. Ha az állampolgár számára túlságosan bonyolultak a szabályok, párhuzamosan csökkenhetnek az adóbevételek, illetve növekedhetnek a gazdálkodók terhei. A bonyolult adószabályok követése növeli az adminisztrációs költségeket és az esetleges hibák miatt bekövetkező büntetés valószínűségét. A gazdálkodásnak növekszik a kockázata. Másrészt a bonyolult szabályok nagyobb lehetőséget adnak a kiskapuk kihasználására (minél több a nagykapu, annál több mellette a kiskapu).
- *Adóbehajtás gazdaságossága* – Az adóból származó költségvetési bevételek és a bevételek beszedése érdekében megtett erőfeszítés racionális arányban álljon egymással. Magyarországon egy időben szedtek ebadót, melynek mértéke különbözött vidéken és városban és a tartott kutya fajtája szerint. Egész addig szedték, míg valaki ki nem számolta, hogy a beszédő apparátus fenntartása többbe kerül, mint az adóbevétel. Másik példa az exportárak áfája. Az export levonási joggal adómentes, azaz az ezt terhelő áfa visszaigényelhető, de a termelési lánc minden pontján felszámítják, azaz temérdek adminisztráció történik (áfabefizetés, -visszaigénylés), melynek egyenlege az állam szempontjából zérus, mivel az exportáló az összes korábban már befizetett áfát visszaigényli. Igaz az adminisztráció java része nem az államot, hanem a vállalkozókat terheli.

Az egyes elvek természetesen nem érvényesülhetnek egyszerre. Közvetlen ellentét van a fizetőképesség elve, mely méltányossági alapon diszkriminál és a haszonelv, a normativitás elve között. Ellentét lehet a fizetőképesség és az egyszerűség elve között, hiszen ha arra törekszünk, hogy az adózás minden tekintetben figyelembe vegye az adózó sajátos helyzetét, akkor rendkívül bonyolult szabályrendszert kapunk. A fedezeti elv és a törvényi elfogadás elve akkor sérülhet, ha a gazdaságot valamilyen sokk éri, ami a költségvetés hiányát ugrásszerűen megnöveli, és az országgyűlés nem járul hozzá az adóbevételek növeléséhez.

A példákat még lehetne sorolni. Mivel tökéletes adófajta, amely minden elvnek eleget tesz, nem létezik, a jogalkotók általában többfajta adónemet alkalmaznak, amelyben különböző elvek dominálnak a fedezeti elv mellett. A személyi jövedelmet terhelő adók esetében általában a fizetőképességi elv, az általános forgalmi adó esetében a haszonelv, a forgalmi adó/jövedéki adó esetében az áttekinthetőség elve, a haszonelv, és az adóbehajtás olcsóságának elve dominál.

1.2 Adózási alapfogalmak

Az adótörvényeknek külön nyelvük van. Nem értheti meg őket az ember, ha nem ismeri az általuk használt fogalmakat. Az adótörvények általában tartalmazzák az egyes fogalmak definícióit, de már a konkrét adóra vonatkoztatva. Ezért nem haszontalan, hogy egy rövid áttekintést adjunk róluk. A fogalmakat fogalompáronként fogjuk megadni, így talán jobban kihangsúlyozható a tartalmuk.

Adóalany, vagy adózó, az a természetes, vagy jogi személy, akit a törvény az adó fizetésére kötelez.

Adófizető, az a természetes, vagy jogi személy, aki az adót ténylegesen megfizeti.

A személyi jövedelemadó esetében a két személy egybeesik, de például a forgalmi adó esetében az adóalany a forgalmi adót befizető termelő vagy nagykereskedő, de az adófizető a végső fogyasztó, a javakat felhasználó nem áfa adóalany magánszemély.

Adóalap, az a pénzben vagy egyéb természetes mértékegységben meghatározott összeg, amelyre kiszámítják a fizetendő adót.

Adótárgy, az a termék, szolgáltatás, vagyontárgy vagy tevékenység, ami alapján az adózás történhet.

Adóforrás, az a jövedelem, amiből kifizetik az adót.

Például az építményadó esetében az adótárgy az önkormányzat területén lévő ingatlan, az adóalap lehet az adótárgy korrigált forgalmi értéke, és az adóforrás az ingatlan tulajdonosának jövedelme. Személyi jövedelemadó esetében az adótárgy a jegyzet írása, a belőle szerzett jövedelem az adó forrása, az adóalap a jegyzetírás bevétele az elismert költségekkel csökkentve.

Az adótárgyak szempontjából különböztetjük meg az adók két fajtáját – a közvetlen (direkt) és a közvetett (indirekt) adókat.

A közvetett adók termékhez vagy szolgáltatáshoz kapcsolódnak (forgalmi adó, fogyasztási adó, jövedéki adó, iparüzési adó, idegenforgalmi adó)

Az indirekt adók olyan, árukra kivetett adók, amelyek kivetésekor nem veszik figyelembe az adózó egyéni körülményeit. (Pl. A benzin árába épített fogyasztási adó mértéke mindenkire azonos, egyenlő mértékben vonatkozik.)

Azaz ebben az esetben az adótárgy szolgáltatásnyújtás vagy termékértékesítés.

A közvetlen adók ellenben valamely gazdasági tevékenységhez, annak pénzügyi eredményéhez vagy a lakossági jövedelmek nagyságához kapcsolódnak. (személyi jövedelemadó, társasági adó, vagyonadó)

A direkt adók természetes személyekre vagy gazdálkodókra kivetett, azok egyéni körülményeitől függően változó közterhek.

Azaz itt az adótárgy jövedelemszerzés vagy vagyontárgy.

Elnevezésük onnan ered, hogy a közvetlen adók esetében az adóalany és az adófizető személye egybeesik, míg a közvetett adóknál más az, aki befizeti az adót és más az, akit ez ténylegesen terhel – azaz az adóalany és az adófizető különböző személy.

A közvetett adók *előnyének* szokták tekinteni a következőt:

- A fogyasztást adóztatja – Aki többet fogyaszt több adót fizet, de a megtakarítások, befektetések adómentesek. Így a tőkefelhalmozást és a gazdasági növekedést, a nyereségérdekeltséget javíthatja a bevezetése.
- A fogyasztás kisebb változékonyságot mutat, mint a jövedelem, így stabilabb adóbevételeket jelent a költségvetésnek. Jövedelemcsökkenés esetében ugyanis korábbi megtakarításaikat mobilizálják az emberek, míg jövedelememelkedés esetében megtakarítási rátáikat emelik.
- Az ellenőrzés, beszédés rendszere könnyebben kiépíthető, megszervezhető. A jövedelemadókat ugyanis az árbevétel és költségek különbsége után fizetik, ahol a felmerült költségeknek bizonyítható módon az árbevétel elérésével kapcsolatban felmerültnek kell lenni. A forgalmi adó alapja viszont a

termékértékesítés illetve a nyújtott szolgáltatás pénzben kifejezett ellenértéke (árbevétel). A fogyasztási adó ellenőrzése így csak arra irányul, hogy az adófizetésre kötelezett adóalany valós gazdasági eseményekről, mennyiségben és értékben helyesen kiállított számlával rendelkezzen. A közvetlen adók esetében viszont ezen felül azt is ellenőrizni kell, hogy a költségek elszámolása közben az adózó helyesen járt-e el.

Hátránya:

- Lineáris adó, ezért a haszonelvnek nem feleltethető meg. A jövedelemkülönbségeket megnöveli, hisz a nagyobb fogyasztást nem terheli magasabb adókulcs.
- A fogyasztási célú és a termelési célú felhasználás egyes esetekben nehezen elkülöníthető, nehezen ellenőrizhető.
- Csempészéssel, számla nélküli eladással az adó elkerülhető.

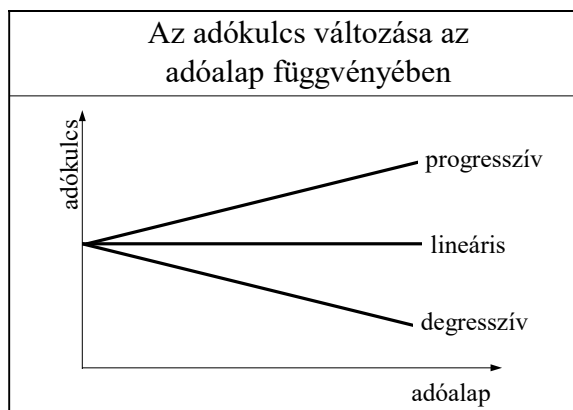
Adómérték – az adóalap egy egységére jutó adó.

Ha az adómérték fix összeg, az adómérték neve adótétel, ha az adó mértéke az adóalap meghatározott százaléka, adókulcsról beszélünk.

Ha az adózás megkönnyítése érdekében egy általános szabálytól eltérő módon számított adóalapot adóztatunk szintén eltérő mértékű adómértékkel, akkor adóátalányról beszélünk.

Például az általános forgalmi adó normál kulcsa 27 százalék – azaz a törvényben külön nem említett termékektől és szolgáltatások eltekintve az áfa adókulcsa 27 százalék. A jövedéki adótörvény az ásványolaj-ipari termékek esetében adómértékeket alkalmaz. A gázolaj jövedéki adója például 2017 II. negyedévében 110,35 Ft/liter.

Adóátalányra példa a személyi jövedelemadó rendszerben bizonyos foglalkozási ágakban választható átalányadó, melynek alapja nem a jövedelem, hanem a vállalkozói bevétel és a törvényben meghatározott mértékű költséghányad különbsége; illetve tételes átalányadózás esetében egy fix, éves összeg. Például a fizetővendéglátó tevékenységet folytató magánszemély tételes átalányadója 2017-ben 38,4 ezer Ft/szoba (személyi jövedelemadó). Akkor alkalmazzák, ha a jogalkotó az ellenőrzés nehézségei miatt lemond bizonyos jövedelmek adóztatásáról és alkut ajánl az ezen jövedelemmel rendelkezőknek, amelynek lényege: befizettek egy bizonyos csekély összeget és én békén hagylak benneteket. Az átalányadónak az adóbevételek növekedése mellett másik nagy előnye az, hogy a vállalkozás adminisztrációs terhei nagymértékben csökkenhetnek.

1.1. ábra: Az adókulcs változása az adóalap függvényében

Az adómérték az adóalap függvényében növekedhet, csökkenhet vagy változatlan maradhat. Így beszélhetünk progresszív, degresszív vagy lineáris adómértékekről (adókulcsokról). Az ábrán látható összefüggés persze korántsem ilyen egyenes vonalú. Bizonyos adóalap intervallumokban különböző adómértékek vannak, azaz a függvények nem lineárisak, hanem szakadási pontokkal, inkább lépcsőszerűen vízszintesek.

Degresszív adóra nemigen találni példát, ugyanis ez ellentmondana mind a haszon, mind a fizetőképesség elvének. Progresszív adót akkor alkalmaznak, mikor a fizetőképesség elvére nagyobb hangsúlyt helyeznek és jövedelemarány-változást is el akarnak érni az adózással. A progresszív adózás hátránya a teljesítmény visszafogó hatása, hiszen az adóalap növekedésével a jövedelem egyre kisebb hányada marad az adózónál. A személyi jövedelemadó rendszere éppen ezért sávosan progresszív kulcsokat alkalmaz, ami azt jelenti, hogy csak a többletadóalap adózik a magasabb kulcsokkal. Így a sávugrás miatt, nem fordulhat elő, hogy az adóalap növelésével csökken az adózott jövedelem.

Adókedvezmény, az adó összegének csökkentése vagy fizetési halasztás adóalap csökkentés, vagy adócsökkentés útján.

Adómentesség, az adókötelezettség alól jogszabály által megengedett kivétel.

Az adókedvezmény esetében az adott adóalanyra vagy adótárgyra vonatkozik az adótörvény, de az általános szabályokhoz képest kedvezőbb elbírálás alá esik. Az adómentesség esetében a törvény nem vonatkozik az adóalanyra vagy adótárgyra.

Nézzünk erre egy példát. A mezőgazdasági őstermelő jövedelme évi 600 ezer Ft bevételig adómentes (2017-es személyi jövedelemadó törvény). Bevallási kötelezettsége sincs. Ha a jövedelme a 600 ezer Ft-ot meghaladta, de 8 millió Ft alatti, akkor őstermelőnek számít, és ha tételes költségelszámolást választ, akkor ebből a tevékenységből származó jövedelemadóját maximum 100 ezer Ft-tal csökkentheti (őstermelői adókedvezmény). Ezen felül, ha nem ér el mezőgazdasági őstermelésből 4 millió forintos bevételt és rendelkezik a bevételének 20%-t elérő költség számlával, nyilatkozhat arról, hogy nem volt mezőgazdasági tevékenységből adózandó jövedelme.

Mind az adókedvezmény, mind az adómentesség lehet tárgyi és alanyi.

Alanyi adókedvezmény/adómentesség – speciális helyzetű természetes vagy jogi személyt illet meg, tehát az adóalanyra vonatkozik.

Tárgyi adómentesség/adókedvezmény – valamely tevékenységet vagy tárgyat illet meg, tehát az adótárgyra vonatkozik.

A következő táblázat egy-egy példát mutat mindegyikre a 2007-ben érvényes adótörvényekből.

1.1. táblázat

Példa alanyi és tárgyi adómentességre, illetve adókedvezményre

Megnevezés	Alanyi	Tárgyi
Adókedvezmény	Személyi jövedelemadó: Családi kedvezmény	Általános forgalmi adó: Tankönyv, kotta
Adómentesség	Társasági adó: Magyar Nemzeti Bank	Gépjárműadó: Tömegközlekedési eszköz

Adóáthárítás – a közvetett adók esetében az adóval megnövelem a termék árát, így az adót áthárítom a végső fogyasztóra.

Adóelhárítás – eltitkolom, nem fizetem be az adót.

1.3 Adópolitikák

Adópolitikán az adott területen hatályos adófajtákat, az adózás rendjét és az ezeket megalapozó gazdaságpolitikai elképzeléseket értjük.

Ebben a részben elsősorban az adózással kapcsolatos gazdaságpolitikai szándékokat tárgyaljuk röviden, vázlatosan és a lényegüket kiemelve.

Az adópolitikák gyakorlati alkalmazása és hatása már jóval bonyolultabb kérdés, hiszen az adózás az egyének anyagi helyzetét közvetlenül befolyásoló kérdés, és az emberek etikai elveik és érdekeik alapján azonos kérdéseket, dolgokat is különbözőképpen ítélnék meg. Másrészt az elhatározott és deklarált adózási elvek a végrehajtás során a különböző gazdaságpolitikai alkuk során torzulnak, módosulnak. Harmadrészt az adópolitikák fogadtatása és sikeressége függ az adott társadalom fejlettségétől, uralkodó erkölcsi normáitól is. Ezért nem fogjuk értékelni az egyes elvek gyakorlati alkalmazását, csak az egyes álláspontok leírására szorítkozunk. Elsősorban azt vizsgáljuk, hogy az egyes elméletek melyik adózási elvekre helyezték a hangsúlyt.

Az adózásban egészen az 1930-as évekig a fedezeti elv volt a leglényegesebb. Az adózás mértéke ezért az állam szükségleteihez igazodott. Az államok kiadásainak tetemes részét képezték a hadikiadások. Háborúk esetén az adóbevételeket növelték, békésebb periódusokban csökkentették. A másik fontos szempont az adóbehajtás gazdaságossága volt. Mivel nem volt nagy elkülönült adóbehajtó adminisztráció, fontos szempont volt, hogy maga az adóbehajtás minél kisebb költségekkel behajtható legyen. Gyakorlat volt, hogy magát az adóbehajtást is kiadták magánszemélyeknek. Ebben a korban igen elterjedtek voltak a közvetett adók (sóvám, tized) és a vámok (pl. harmincadvám), a közvetlen adókat általában rendkívüli esetekben, hadikiadások fedezetére alkalmazták.

1.3.1 A keynesianusi adópolitika

Az 1930-as években azonban a gazdaságpolitika új kihívások elé került. A túltermelési válságból az uralkodó keynesianusi gazdaságpolitika az állam fokozottabb szerepvállalásában, az állami keresletteremtésben látta a kiutat. Az állam elsősorban a keresleti oldal megváltoztatásával akarta befolyásolni a gazdasági életet, mivel a gazdaságot a fogyasztási kereslet és az üzleti költség mozgatja. A gazdasági konjunktúra alakításában a beruházásé a fő szerep. A 30-as években ez termelőeszközök vásárlását jelentette, később a figyelem a lakossági beruházások – lakásépítés, tartós fogyasztási eszközök (autó) – felé fordult. A keynesi irányzat szerint a fiskális politikának a konjunktúramozgással szemben kell érvényesülnie. Az anticiklikus gazdaságpolitika elvei szerint, ha az aggregált kereslet elégtelen, mivel kevés a beruházás a gyenge profitkilátások miatt, az adókat növelni kell, amit a költségvetés elkölt (persze még jobb, ha hitelből költ a költségvetés), a kereslet felszökik, a kereslet újabb keresletet gerjeszt, ennek hatására megindul a fellendülés. Fellendülés idején a növekvő adóbevételből az állam törleszti a recesszió idején felvett hitelt, azaz kevesebbet költ és több bevételt szed.

Az 1950-60-as években az állam feladatai tovább növekedtek, ahogy a társadalombiztosítás, az oktatás és a kutatás-fejlesztés egyes feladatait is átvállalta magára. A fokozódó állami kiadások nagyobb adóbevételeket is igényeltek.

Ezen intervencionista (beavatkozó) gazdaságpolitika adópolitikájára a következők voltak a jellemzők:

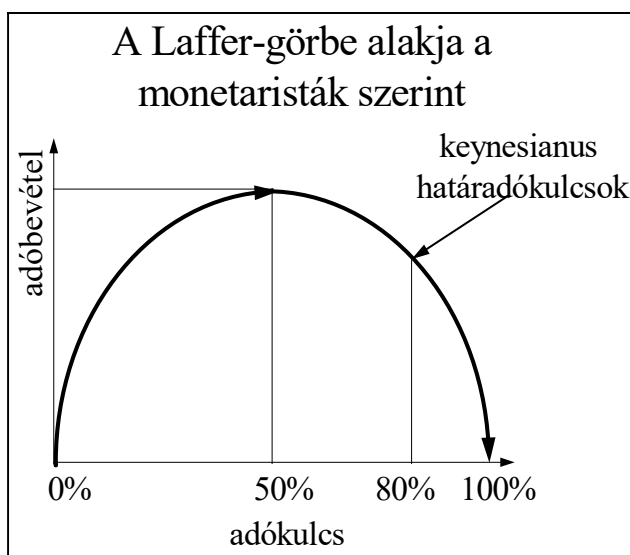
- *Erősen progresszív jövedelemadó* – A progresszív jövedelemadó gazdaságpolitikai magyarázata a következő: Emelkedő jövedelem esetén a jövedelem határhaszna csökkenő, ezért, ha minden embertől ugyanakkora százaléku adót szednénk, méltánytalanságot követnénk el a szegény emberekkel szemben, mivel őt nagyobb hasznossági veszteség érné, mint a gazdag embert. A gondolatmenet utilitarista (haszonelvű) koncepciója szerint, akkor lesz a legnagyobb a társadalmi összhasznosság, ha adózás után mindenkinél ugyanakkora jövedelem marad, így minden jövedelem határhaszna megegyezik. A magasabb jövedelemhez kisebb fogyasztási határhajlandóság tartozik. Így a gazdag emberek a szegényebeknél kisebb mértékben csökkentik fogyasztásukat ugyanakkora összegű adó hatására. Tehát ugyanakkora összes adóbevétel mellett lineáris adózás esetén nagyobb a fogyasztási és az aggregált kereslet visszaesése, mint progresszív adózás esetén.
- *Sok adókedvezmény* – Az intervencionista gazdaságpolitika szerint a piac nem önszabályozó, az államnak tevékenyen befolyásolnia kell, hogy a társadalom számára hatékonyan működjön. A gazdaságot az állam számtalan eszközzel próbálja az általa helyesnek gondolt irányba mozgatni, melynek egyik fő eszköze az alkalmazott adópreferenciák széles köre, nemcsak a közvetlen adók esetében, hanem a közvetett adóknál is.
- *Tőkejövedelmek adóztatása* – A tőkejövedelmeknél a fogyasztási határhajlandóság kicsi, tehát csekély a fogyasztási kereslet visszaesése az adóztatás miatt. Az emberek számottevően nem változtatják fogyasztási szokásaikat, ha a tőkejövedelmeket adóztatják, mivel az emberek többsége napi fogyasztását nem tőkejövedelemből fedezi. A gazdaságpolitika szerint függetlenül attól, hogy honnan származik a jövedelem, adóztatni kell. Nemcsak a munkajövedelmek (bér) adóznak tehát, hanem a tőkejövedelmek is (kamat, osztalék, járadék), mégpedig a bérekkel azonos feltételek szerint. Ez a tőkejövedelmek egyéb jövedelmekkel összevont, progresszív adóztatását jelenti.

Az 1970-es években a keynesianus ihletésű gazdaságpolitikák, melyet a fiskális oldalról indított gazdaságélénkítés jellemezett, egyre kevésbé volt hatásosak. Az okokat most nem részletezzük. Minket most inkább az érdekel, hogy a fellépő rivális elméletnek – melyet összefoglaló néven monetarizmusként ismerünk – melyek voltak a főbb adópolitikai nézetei.

1.3.2 A monetarizmus adópolitikája

A monetarista elmélet szerint a gazdasági aktivitást rövidtávon elsősorban a pénzmennyiség befolyásolja, hosszabb távon viszont beáll a munkanélküliség természetes rátája és az ennek megfelelő outputsint, amelyet keresletoldali (fiskális, vagy monetáris) politikával nem lehet befolyásolni. Ennél fogva az államnak (a pénzmennyiség egyenletes növelése mellett) a hosszú távú növekedést serkentő kínálatoldali gazdaságpolitikát kell folytatnia. Magára kell hagyni az önszabályozó piacot, és a termelési tényezők árának csökkentésével hagyni kell, hogy a gazdaság maga találjon utat a válságból. Az állam szerepe az, hogy kiszámítható, átlátható

működésével csökkentse a gazdálkodó alanyok kockázatát, garantálja a szerződések betartását.

1.2. ábra: A Laffer-görbe alakja a monetaristák szerint

Forrás: Laffer, 2004

A monetarizmus adópolitikájára a következők voltak a jellemzők:

- *A határadókulcsok csökkentése, progresszivitás enyhítése.* A progresszív adózás mellett érvelők hibája, hogy abból indultak ki, a jövedelmet nem befolyásolja az adózás fajtája, mértéke. Pedig ez nem így van, az adózás befolyásolja a teljesítményt, ezáltal az adózandó jövedelmet. A nagy progresszivitás kisebb teljesítményhez vezet, mivel többletmunkával egyre kevesebb jövedelemre tesz szert az illető, ezért egyre kevésbé hajlandó szabadidejét a munka rovására feláldozni. Vagy, és ez az állami adóbevételekre még rosszabb hatással van, „elbújik” az adózás elől a feketegazdaság szférájába, vagy naturalizálja a gazdasági kapcsolatait. Az adókulcsok és az adóbevételek közötti kapcsolatot mutatja az ún. Laffer-görbe. A Laffer-görbe a személyi jövedelemadóbevételeket ábrázolja az alkalmazott határadókulcs függvényében. Ha nincs adózás (0 százalékos kulcs) nincs adóbevétel, ha a kulcs 100 százalék, az adóbevétel szintén 0, mivel nincs az az ember, aki akkor is dolgozna, ha összes jövedelmét elvonja az állam. Ha növelem az adókulcsokat (a nyíl irányában), az adóbevétel kezdetben meredeken emelkedik. Később az adóbevétel görbe egyre laposabbá válik, ahogy az adókulcsok növekedése miatt csökken az adóalap. Egy bizonyos mérték után (a Laffer-görbe szerint ez 50 százalék), az adóalapcsökkenés miatt bekövetkező adóbevétel-csökkenés nagyobb, mint az adókulcsok növeléséből származó bevétel. Ha a határadókulcsok 70-80 százalékos sávban vannak, mint például a 70-es évek végén Angliában, az adókulcsok csökkentésével az adóbevétel növekedni fog, ugyanis az az adóalap növekedés, ami a feketegazdaság fehérré válásából és a többletmunkavállalásból ered, ellensúlyozza az adókulcs csökkentés hatását. Az alacsonyabb adókulcs hatására a munkaerő-kínálat nő, egyre többen vállalnak többletmunkát. Ezen kívül az adóalap-növekedés a nagy jövedelműek között fog elsősorban megtörténni, hiszen az ő adókulcsuk csökkent a legnagyobb arányban, azaz végül is több adót fognak fizetni a gazdagok, mint annak előtte, holott az adókulcsot csökkentették.

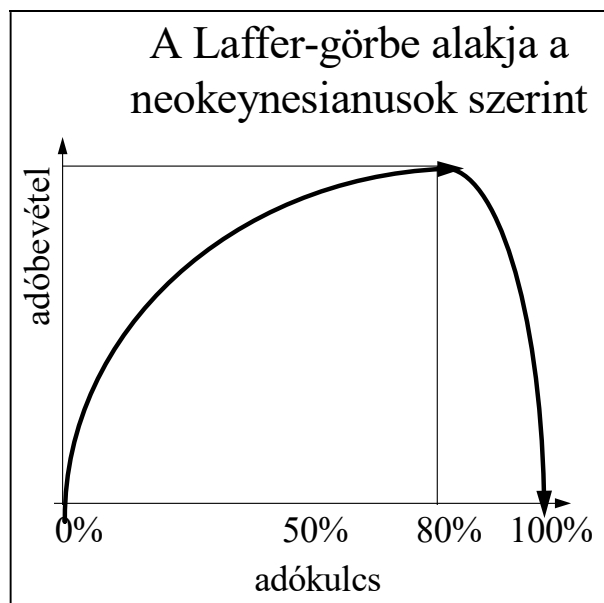

- *Kedvezmények leépítése, normatív adóztatás.* Ha kedvezményt adunk, torzulnak az árarányok, a termelés nem a legjövedelmezőbb területeken növekszik, a komparatív előnyök felismerése nehezebbé válik. Az eredményérdekelttség csökken, hiszen a vállalkozók látják, hogy nemcsak hatékonyabb gazdálkodással, hanem kedvezőbb adózási lehetőségek kivívásával is lehet boldogulni. Kialakul a „járadékkereső” magatartási attitűd, olyan gazdálkodó réteg keletkezik, aki ahelyett, hogy részt venne a közös fogyasztás finanszírozásában, a többiek nyakán élősködik. A sok kedvezmény bonyolulttá és áttekinthetetlenné teszi az adótörvényeket, az adminisztrációs költségek növekednek. Ezért egyszerű, áttekinthető, normatív adózásra van szükség, speciális kedvezmények nélkül. A kedvezmények csökkenése az adóalap további bővülését eredményezi, aminek terhére az adókulcsok tovább csökkenthetők.
- *Tőkejövedelmek adójának csökkentése, megszüntetése* – Két érvet is felhoznak a tőkejövedelmek adóztatása ellen. Az egyik erkölcsi. A tőke már egyszer adózott jövedelemből keletkezett. A tőkebefektetések jövedelme a vállalt kockázatért, a rendelkezési jog feladásáért és az inflációért járó kompenzációként fogható fel, tehát nem sorolható a többi jövedelem közé. Ha adóztatjuk, ezzel kétszer adóztatjuk ugyanazt a jövedelmet. A másik érv gazdasági. A megtakarítások vagy közvetetten, a bankokon keresztül, vagy közvetlenül, az értékpapírpiacokon keresztül, a vállalatok finanszírozását szolgálják. Ha megadóztatjuk a tőkejövedelmeket, megdrágítjuk a vállalatok forrásköltségeit. Ennek következtében kevesebbet fognak beruházni, vagy a tőke kimenekül az országból. Ennek a gazdasági növekedés, végső soron a jólét látja kárát.
- *Fogyasztást adóztató rendszer kiépítése, direkt adók kisebb szerepe, közvetett adók elterjesztése.* A normatív közvetett adóknak nagyobb szerepet kell kapni a monetarista adófilozófia szerint. A fogyasztás adóztatása a megtakarítások ösztönzésének indirekt módja. Másrészt a normatív adó bevezetésével csökkenthető a direkt adók kulcsa, így a teljesítményösztönzés tovább nő. A közvetett adók (leginkább az áfa) növelése az öregeket és a gazdaságilag kevésbé produktív rétegeket sújtja, de a produktív, vállalkozó réteget segíti, mivel ez a réteg jövedelmének csak kisebb részét költi fogyasztásra.

 A monetáris filozófia szerint a 3. és 4. pont miatt a tőkekínálat nő, az 1. pont szerint munkaerő-kínálat emelkedik, a 2. pont szerint biztosított, hogy ez a leghatékonyabb területre áramoljon. A termelési tényezők kínálatának növekedése gazdasági növekedéshez vezet.

1.3.3 Vita a monetaristák és a neokyesianusok között

A monetarista adófilozófiával szemben a következő érvek merültek fel.

1.3. ábra: A Laffer-görbe alakja a neokeynesianusok szerint

Forrás: Trabandt – Uhlig, 2009

Az adóalap nem változik olyan rugalmasan az adókulcsok hatására, mint ahogy azt a monetaristák gondolják. A Laffer-görbe igazi alakja jobbra csúcsosodó görbe. Ennek oka, hogy a munka mennyisége nem függ olyan erősen az adókulcstól, mint a monetaristák feltételezik.

A munkást, ha visszafogná teljesítményét, elbocsátanák munkahelyéről, így nincs abban a helyzetben, hogy adóalapját befolyásolni tudná, legfeljebb nagyon drasztikus módon, ha elmegy munkanélkülinek. A menedzserek pedig a munka megszállottjai, igazából a feladat vonzza őket, nem érdekli őket, mennyi a jövedelmük. Az adókulcsokra való rugalmas reagálás lehetősége csak a kisvállalkozókra és az egyéb önfoglalkoztatókra igaz, ők viszont a gazdaság kis szeletét képviselik. Másrészt a bevétel eltitkolására a mai számítógépes, informatikai világban egyre kevésbé van mód.

A monetaristák ellenválasza erre az, hogy az alaplunkaidőre ez talán igaz, de a túlórákat, másodállási tevékenységet az adókulcs igenis befolyásolja, azokban a munkakörökben, ahol ennek részaránya magas, ott a Laffer-görbe inkább az első változathoz hasonlít. Másrészt lehet, hogy az adóbevételek kisebb részaránya folyik be a kisvállalkozóktól és önfoglalkoztatottaktól, de gazdasági jelentőségük roppant nagy, a rugalmasságuk és alkalmazkodóképességük, munkahelyteremtő-képességük valamint a szolgáltatásokban betöltött szerepük miatt.

1.3.3.1 Adókedvezmények és a differenciált fogyasztási adókulcsok

A különböző fogyasztási tételek azonos módon való adóztatása nem veszi figyelembe a helyettesítési hatást és az egyes termékek különböző keresleti rugalmasságát. Ahol a keresleti, vagy kínálati görbe rugalmasabb, ott árváltozás hatására a kereslet és a kínálat jobban változik, az adóváltozás nagy torzulást okozhat, illetve sok tevékenységet – pl. szabadidő – nem lehet adóztatni, ezért nem is lehet teljesen arányos a tevékenységek terhelése. A Ramsey-szabály arra keresi a választ, hogy hogyan teremtheti elő a kormányzat a leghatékonyabb módon, azaz a fogyasztói többlet legcsekélyebb veszteségével a szükséges adókat?

Fogyasztói többlet abból keletkezik, hogy a termék első egységeinek elfogyasztása nagyobb hasznosságú, mint az ár, hiszen ezt az utolsó egység hasznossága (a határhaszon) határozza meg.

Az utolsó egység előtti egységekből eredő haszon és a határhaszon különbsége a fogyasztói többlet.

A Ramsey-szabály szerint, azokat ráfordításokat és kibocsátásokat adóztassuk meg legerősebben, amelyek kínálata és/vagy kereslete a legrugalmatlanabb, hisz ezek termelését fogja legkevésbé befolyásolni az adókulcs. Legkevésbé pedig azokat kell adóztatni, melyek kereslete ár rugalmas. Így tudja az állam az adóbevételeit maximalizálni, hisz ekkor kell a legcsekélyebb mértékben az adóalap csökkenésétől tartania. A Ramsey-szabály alkalmazására példa a benzin, arany, dohány magas fogyasztói adója, hiszen ezek kereslete általában ár rugalmatlan.

A Ramsey-szabállyal vitatkozók szerint a fenti eljárás nem felel meg fizetőképesség elvénél. Az alapvető élelmiszerek kereslete rugalmatlan, így ezek többlet adója a legszegényebbeket sújtaná, akinek fogyasztásában ez nagy súlyt képvisel. Másrészt az erősen differenciált kulcsok áttekinthetetlené teszik a rendszert, az adminisztrációs költségek növekednek. A diszkriminatív kulcsok hatására a termékek fogyasztása áttevődik a feketegazdaságba.

1.3.3.2 Megtakarítás adóztatása

A keynesi makroprofit elmélet szerint minél többen tesznek erőfeszítést arra, hogy megtakarítsanak, összességében kevesebb megtakarítás keletkezik. A megtakarítás növekedésére a fogyasztás csökken, a profitkilátások rosszabbodnak, a beruházások csökkennek, és mivel a bruttó beruházás egyenlő a megtakarításokkal, a megtakarítás csökken. A termelési tényezők olcsóbbodása nem fog gazdasági fellendüléshez vezetni, ha nincs a termékekre megfelelő kereslet.

Másrészt a gazdálkodók a nyereséget nem abszolút értelemben nézik, a beruházás nyereségét a jelenlegi nyereséghez viszonyítják. Az adófizetésekből eszközölt költségvetési kiadások keresletet teremtenek, ami javítja a profitkilátásokat. Ha recesszióban az emberek nem hajlandók költeni, az államnak adóztatás révén el kell venni jövedelmük egy részét és magának elköltenie, hogy élénkítse a gazdaságot.

A monetarista vélemény szerint a keynesi elmélet csak akkor igaz, ha zárt gazdaságot tételezünk fel. Ha a nagyobb megtakarítás miatt a hazai kereslet csökken, a vállalatok exportálhatnak, és ezt annál inkább megtehetik, mivel a termelési tényezők olcsóbbá válása miatt versenyképességük növekszik. Fordítva is igaz. Ha az állam keresletet gerjeszt, a többletkereslet nem feltétlenül hazai áruk vásárlásában fog lecsapódni, hanem import javakéban és ekkor nem okoz fellendülést.

1.3.3.3 Adókulcsok mérséklése

A keynesi érvelés szerint az adómérséklés nem biztos, hogy növeli a fogyasztást, attól függ, hogy a jövedelemmel mit csinálnak. Ha adót csökkentek, és nem akarok növekvő költségvetési hiányt, csökkentenem kell az állami fogyasztást. A magánfogyasztás azonban nem nő olyan mértékben, mint az állami fogyasztás csökken. Az összefogyasztás tehát csökken, ami recessziós hatású.

Ha az állami kiadásokat nem csökkentem az adócsökkentéssel párhuzamosan, a makrogazdaság alapegyenletéből leolvashatóan a nagy költségvetési deficit a folyó fizetési mérleg romlásához, vagy a magánberuházások csökkenéséhez vezet.

Ellenőrző kérdések:

- Sorolja fel és értelmezze az adózási elveket!
- Mi a különbség az adómentesség és az adókedvezmény között?
- Értelmezze a Laffer-görbét!
- Definiálja az adómérték fogalmát és határozza meg az adótétel és az adókulcs közötti különbségeket!
- Jellemezze a direkt és az indirekt adókat!
- Milyen adópolitikákat ismer?
- Jellemezze a keynesianusi és a monetarista adófilozófiát!

2 A HAZAI ADÓRENDSZER

A fejezet célja

A fejezet célja, hogy bemutassa a hazai adórendszer kialakulását és történelmi előzményeit, valamint ismertesse a jelenlegi adózás rendjét.

Az egyes országok adópolitikájában az egyes gazdasági nézetek nem következetesen érvényesülnek. Az adórendszerek bizonyos elemei a keynesianus, bizonyos elemei pedig a monetarista iskolához köthetők. Például a személyi jövedelemadó sávosan progresszív kulcsai a keynesi, az általános forgalmi adó normatív kulcsai a monetarista adópolitikához állnak közelebb. Bizonyos hangsúlyváltás azonban megfigyelhető az időben. A monetarista adópolitika teret nyer a keynesi elképzelésekkel szemben.

Különösen igaz ez a megállapítás a volt szocialista országok – így hazánk – adózási politikájára.

2.1 Adórendszerünk kialakulása

Az emberiség már történelmének hajnalán felismerte: az ember szükségleteinek bizonyos köre csak a közösség összefogásával elégíthető ki. A közösségi célok anyagi alapjának megteremtésére vezették be az adókat. Az adóztatás rendszere az évszázadok során folyvást alakult, változott. A mi adórendszerünk az utóbbi százötven évben négyyszer alapjaiban változott meg.

Először egyetlen adónemmel, például az adott időszakban a gazdagságot reprezentáló vagyontárgy (ház, föld stb.) adóztatásával (vagyoadók: házadó, földadó stb. kivetésével) kísérleteztek. Később több adónemet vezettek be, ezeket együtt alkalmazva kevésbé érezhető az adóteher. Ezzel – az adóztatás „diverzifikálásával” – lényegében kialakult az adórendszer.

Az „adópaletta” az idők folyamán egyre „színesebbé” vált. A fejadók és a (már említett) vagyoni vagy tárgyi adók mellett megjelentek a hozadéki (termelési, kereseti) adók. A jövedelemadókat (a személyi, társasági jövedelem adóztatását) elsőként 1799-ben Angliában vezették be; az angolokat a németek 1891-ben, az amerikaiak 1913-ban, a franciák pedig csak 1914-ben követték. A forgalmi adót az eladott termékekre és szolgáltatásra vetik ki, vagyis a forgalom után fizetendő adófajta lett.

2.1.1 Az első adóreform

Hazánkban az adórendszer egészen 1848-ig lényegében a Szent István által bevezetett rendszeren alapult. Az állam jövedelme a király jövedelme volt. A bevételek a földbirtokok, a bányák, a pénzváltás és a só után fizetett összegekből, illetőleg a hűbéradóból, útvámból stb. származtak.

Az első adóreformra 1848-ban került sor Kossuth Lajos (akkor még pénzügyminiszter) tervezete alapján. Közvetlen és közvetett adókat vezettek be. Közvetlen adó volt egyebek között a földadó, ezt a föld minősége és területe alapján vetették ki; a házadó mértéke a szobaszámmal nőtt; a kereseti adó az üzlet (a kereskedés) tiszta jövedelmének a 6 százaléka volt. Távolléti adót az fizetett, aki 183 napnál tovább tartózkodott külföldön; ezt a kereset után fizetendő személyi adó

kétszeresében állapították meg. A közvetett adók körébe tartozott a pálinkaadó, az italmérési adó, a dohányárusítási adó, a bélyegdíj és a lajstromozási (átruházási) illeték. Az adóbeszedés területi hatálya a község volt. Az adókiivetőt rónoknak, az adóbehajtót tárnoknak nevezték. E tisztség viselőit – bizalmi állásról lévén szó – maga a pénzügyminiszter nevezte ki.

A forradalom és szabadságharc bukása után, 1850-ben az osztrák adórendszert adaptálták Magyarországon. Osztrák nyílt parancsra bevezették a közteherviselést, ami azt jelentette, hogy a nemeseknek is adózniuk kellett. Közvetlen adókból álló adórendszer működött: földadót, házadót, kereseti adót és jövedelemadót kellett fizetni (a kereseti adó személyi jellegű, a jövedelemadóba beszámító adófajta volt, a jövedelemadó kötelezettjei az iparvállalatok, az állandó fizetésűek stb. voltak).

A kiegyezést követően, 1868-ban látott napvilágot az első „magyar” adórendszer: a földadóról, a házadóról és a jövedelemadóról rendelkező törvény. Ezt 1875-ben kiegészítették a tőkekamat és járadékadóról, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyesületi adójáról, a bányaadóról, illetőleg a jövedelmi pótdadóról hozott törvényekkel. A polgárok jövedelmeik szerint négy osztályba soroltattak: az első osztályba a cselédek, a munkások és a házalók, a másodikba pedig a föld és házbirtokosok tartoztak. E két osztály jövedelmei a kereseti adó hatálya alá tartoztak. A harmadik osztályt a gyárosok, iparosok, bankárok, orvosok, mérnökök stb. alkották, vagyis azok, akik a foglalkozásukkal kapcsolatos költségeiket elszámolhatták („bevétel mínusz költség egyenlő jövedelem”). A negyedik osztály a köztisztviselők közül és magánalkalmazottakból tevődött össze. Az utóbbi két osztálybeliek jövedelmei a jövedelemadó hatálya alá tartoztak.

2.1.2 A második adóreform

A második adóreform-kísérletre, amelyet Wekerle Sándor akkori miniszterelnök neve fémjelez, 1909-ben került sor. A reform célja kettős: egyrészt minden polgár képességei szerint adózzék, másrészt az összes elvonás (az összes adóteher) ne változzék. Ennek érdekében az egyenes (direkt, közvetlen) adókat eltörölték, a hozadéki adót módosították, és új adónemet vezettek be. A legnagyobb mérvű változás a jövedelemadó esetében történt: progresszív személyi jövedelemadót vezettek be, ugyanakkor az első és a második osztálybeliek kereseti adóját, illetőleg a jövedelmi pótdadót megszüntették. Tanulságos az a mód, ahogyan a személyi jövedelmeket adóztatták. Az adóalany a családfő volt, a családtagok jövedelme összeadódott, így voltaképpen nem is személyi, hanem családi jövedelemadózásról beszélhetünk. A létminimumnál alacsonyabb jövedelem adómentes volt, és a gyermekek után adókedvezmény járt. Az adózás alapjául szolgáló fő jövedelemtípusok, illetőleg a jövedelemszerzés színterei: a mező és erdőgazdaság, az épület, az ipar, a kereskedelem, a bányászat, a tőkevagyon és a szolgálati viszony voltak.

Az 1909. évi reform – a közbejött első világháború miatt – csupán 1922-ben lépett életbe. Két évvel később, 1924-ben úgynevezett szanalási törvényt hoztak. Az állami feladatok köre kibővült, az állam gazdasági-, szociális- és kulturális feladatvállalása szélesedett; ennek határt az állampolgárok teherbíró képessége szabott. Szigorú takarékosági intézkedéseket hoztak. Mivel az akkori pénz, a korona erősen inflálódott, áttértek az aranykorona alapú adókiivetésre. Jellemzően egy sor adófajta progresszivitása nőtt. A földadó kulcsa ugyan lineáris, de igen magas, 25 százalékos volt. A

jövedelemadó kulcsai 1–40, a vagyoadóéi 0,1–1, a társulati adóéi pedig 5 százaléktól 15 százalékgig terjedtek.

2.1.3 A harmadik adóreform

A „szocialista” adórendszer első változata 1957-ig volt érvényben. Fő vonása, hogy óriásira nőtt az adóztatás elosztási-újraelosztási (disztribúciós-redisztribúciós) funkciója. A cél a magánvállalkozások terheinek növelése, az állami szektor terheinek csökkentése volt. A külföldi tulajdonú vállalatok adóterheit oly mértékben növelték, hogy előbb-utóbb csődbe jutottak, így ezeket könnyűszerrel állami tulajdonba vehették. A közvetlen adók szerepe növekedett, az adótábla progresszivitása erősödött. Emelkedtek a vagyon, az ajándékozás és az öröklés adóterhei. A földadót – és bizonyos hozzá kapcsolódó adókat – természetben kellett fizetni. A földadót a földértékadó, a házadót pedig a telekértékadó váltotta fel. A munkajövedelmek (a lakosság meghatározó jövedelmeinek) adóterhe csökkent.

E korszak fontos jellemzője, hogy az adórendszer az ágazatok közötti jövedelemátcsoportosítás eszközévé vált, segítségével a mezőgazdaságból a jövedelmek számottevő részét az iparba szivattyúzták át. 1952-ben bevezették az úgynevezett nettó termelői árat. Az állami elvonás a forgalmi adóban koncentráldott, az adó a végső fogyasztót terhelte (az iparban a bruttó ár 1955-re az utolsó békeévihez, az 1938. évihez képest a nyolcszorosára nőtt). Jellemző volt (és ez, sajnos, ma is így van), hogy az adórendszer gyakran és érdemben változott. Ez megnehezítette, hogy a gazdaság szereplői kellően megalapozhassák számításaikat, döntéseiket.

A forradalmi események után, 1957-ben az adórendszerben fontos, korszakos változásokat találunk. A mezőgazdaságban megszűnt a – mindenki által gyűlölt – kötelező beszolgáltatás, ezt új ár és adórendszer váltotta fel. „Közérzetjavító” volt, és egyben nagyobb teljesítményre serkentett, hogy a jövedelemadó-kulcsot 20 százalékkal csökkentették, s hogy a kisiparosok, a magánkereskedők és az önálló szellemi tevékenységet végzők mentesültek az adóterhektől. Az illetményadót – mely új elemként jelent meg – 1959-ben vezették be.

1965 tájékán már folyt az „új gazdasági mechanizmus” előkészítése. Bevezették az eszközköztési járulékot. Ennek az volt a lényege, hogy az eszközök (gépek, berendezések stb.) értékének 5 százalékát évente be kellett fizetni az államkasszába, akár termeltek velük, akár kicsomagolatlanul álltak az udvaron. Így e járulék egyfajta hozamkövetelményt testesített meg. A forgalmiadó-kulcsok számát csökkentették, és nagyobb forgalmi adót vezettek be a korszerűtlen termékekre, valamint a gazdaságtalan exportra. Az állami és a magánszektor azonban továbbra is megkülönböztették egymástól, a kisiparosok és magánkereskedők jövedelemadóját jelentősen emelték, s különféle intézkedésekkel korlátozták a vagyonszerzést.

Az „új gazdasági mechanizmus” bevezetésének éve 1968. A tervutasításos rendszer helyébe a pénzügyi szabályozás lépett. Kiemelkedő fontosságú volt a nyereségfelosztás és a nyereségfelhasználás szabályozása. A nyereség központosításának mértékét főként az szabta meg, hogy a központi pénzalapnak mekkora volt a szükséglete, illetőleg mekkora összeget fordítottak vállalati fejlesztésre és vállalati forrásból béremelésre. Részletesen – nem éppen piacokonform módon – szabályozták, voltaképpen korlátozták, hogy miként osztható fel a vállalatnál maradó nyereség. Széles körű támogatási rendszer alakult ki. A tervalkut a szabályozóalku váltotta fel: az irányító szervek és a vállalatok immár nem a tervmutatókon, hanem a pénzügyi szabályozókon alkudoztak. A vállalatok

a szabályozók alól való kibújás, a kivételezés lehetőségeit keresték. Ez aztán – több más okkal, mozzanattal együtt – „felemássá” tette a reformot, korlátozta a „piacgazdaság” kibontakozását.

E korszak – az 1968-at követő két évtized – adónemeivel az „átlagpolgár” nemigen találkozott. Közülük a legjellemzőbbek: nyereségadó, egyfázisú forgalmi adó, építési adó, beruházási járulék, felhalmozási adó, vagyoadó, termelési adó, kereskedelmi adó, béradó, kereseti adó, társasági adó, importforgalmi adó, import-árkiegészítés és 1984-től fogyasztási („luxus”) adó. Éppen két évtizeddel az „új gazdasági mechanizmus” bevezetését követően, 1988-ban került sor az immár negyedik adóreformra, egyebek között azzal a szándékkal, hogy adórendszerünk közelítsen a nyugati, nyugat-európai adórendszerekhez.

2.2 Az 1988-as adóreform

A régi adórendszer alapjai az 1968 óta kiépült indirekt irányítási rendszernek megfelelő formában alakultak ki, melyet a korábbi tervutasítások helyett pénzügyi szabályozók befolyásoltak, amiket, mint korábban a terveket vállalatokra, vállalatcsoportokra bontottak le. Az adórendszer magán viselte azokat a jegyeket, melyeket a keynesianus rendszerrel már bemutattunk.

1987-ben a GDP 67 százaléka folyt át az államháztartás kezén, ami a vállalatok által termelt hozzáadott érték 58 százalékát, a vállalati nyereség 92 százalékát érintette, közben a költségvetés kiadásainak harmada gazdasági támogatás volt. Ennek hatását mutatja az alábbi táblázat.

2.1. táblázat

A különböző vállalati eredmények a fiskális intézkedések előtt és után

Eredeti eredmény	Fiskális intézkedések utáni eredmény			
	Veszteség	Kis eredmény	Közepes eredmény	Nagy eredmény
Veszteség	23,3	50,0	12,2	14,5
Kis nyereség	3,8	85,3	10,3	0,6
Magas nyereség	0,8	39,4	51,5	8,3

Forrás: Pénzügyminisztérium, 1987

Ha az adóztatás normatív lett volna, a legnagyobb százalékok a mátrix fődiagonálisában szereplnének, hiszen ez jelenti azt, hogy a jövedelmi pozíciókat az újraelosztás változatlanul hagyja. A táblázatban viszont látható, hogy az eredetileg veszteséges vállalatok 14,5 százaléka az újraelosztás után nagy eredménnyel büszkélkedhetett.

Az adóreform célja volt, hogy:

- **Csökkentse az elvonások mértékét és ezzel együtt az adókedvezmények és támogatások körét.** A korábbi adórendszerben túl sok adófajta volt, ami nagy adminisztrációs költségeket okozott. 35 különféle adó létezett, ebből 21 a vállalati, 14 a lakossági jövedelmeket adóztatta.
- **Kevesebb legyen az adófajta és adózás egyszerűsödjön.** Az adózás struktúrája is rossz volt. Túl nagy volt a közvetlen adók részaránya, illetve ezen belül is sok adó terhelte a vállalati nyereséget, ami gyengítette a nyereségérdekeltséget. A közvetlen adó jobban engedi az egyedi kedvezményeket. Mivel a költségtenyezőket alig terhelték az adók, a bruttó nyereség magas, a nettó igen

kicsi volt. A költségtényezők alul voltak értékelve, ami pazarló gazdálkodáshoz vezet.

- **A közvetett adók szerepe növekedjen, és jobban adóztassák meg a költségelemeket (különösen a béreket).** A normatív általános forgalmi adó bevezetése egy árreformot is eredményezett. Megdrágult az energia- és az alapanyagköltség.

A reform céljaival összhangban **három új adónem** került bevezetésre, mely máig is a költségvetési adóbevételek gerincét alkotja. Ezek az adónemek a következők:

- Általános forgalmi adó (áfa)
- Vállalati nyereségadó (későbbiekben Vállalkozási nyereségadó, majd Társasági adó – tao)
- Személyi jövedelemadó (szja)

Az új adónemeket a parlament fogadta el, így az új adónemek esetében teljesült a törvényszintű szabályozás követelménye.

Az adónemek igyekeztek követni a nyugat-európai adórendszerek adófajtaát.

A későbbiekben más adónemek is bevezetésre kerültek (gépjárműadó, helyi adók, jövedéki adó, egyszerűsített vállalkozói adó), illetve módosultak (fogyasztási adó).

A következőben áttekintjük az adózás rendjéről szóló törvény főbb előírásait, valamint az egyes fontosabb adókat és adójellegű bevételeket.

3. AZ ADÓZÁS RENDJÉRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNY (2003. ÉVI XCII. TÖRVÉNY)

A fejezet célja

A fejezet célja, hogy ismertesse a jelenlegi adózás rendjét különös tekintettel az adózók jogaira és kötelezettségeire.

Az adózás rendjéről szóló törvényt 2003. november 30-án fogadták el, mivel az Európai Unió csatlakozása miatt olyan sok változást kellett volna a régi törvényben szerepeltetni, hogy egyszerűbb volt új törvényt írni.

A törvény területi hatálya a Magyarország területén székhellyel, telephellyel rendelkező vállalkozásokra és lakóhellyel rendelkező magánszemélyekre terjed ki, valamint a Magyarországon bevételt, jövedelmet szerző, vagy vagyonnal rendelkező külföldi illetőségű természetes vagy jogi személy. Ezen kívül a közös vámhatár miatt a törvény kiterjed az Európai Unió adóalanyaira is, amennyiben Magyarország területén keresztül exportál vagy importál.

A törvény tárgyi hatálya kiterjed az összes költségvetést és önkormányzatokat illető törvényen alapuló kötelező befizetésekre (adó, járulék, vám, hozzájárulás, illeték, adók módjára behajtandó köztartozások), ezen kívül a költségvetés által nyújtott támogatásokra (ezeket is az adóhatóság utalja ki), valamint az adózással és támogatásokkal kapcsolatos eljárásokra.

Az adózás rendjéről szóló törvény az adózók és az adóhatóságok jogait és kötelezettségeit tárgyalja egységes szerkezetben, valamint meghatározza e jogok és kötelezettségek eljárási rendjét és gyakorlásuk módját. Az adózót törvényes képviselője helyettesítheti az adókötelezettségek teljesítésében.

Ez magánszemély esetében törvényes képviselő, ügyvéd, ügyvédi iroda, adószakértő, adótanácsadó, könyvvizsgáló lehet, vagy hatósági eljáráson kívül meghatalmazás alapján más magánszemély.

Jogi személy esetében nagykorú alkalmazott, könyvelő is, ha mérlegképes könyvelői vagy adótanácsadói joga van, illetve képviseleti joggal rendelkező magánszemély, jogtanácsos, könyvvizsgáló vagy a magánszemélyek esetében már megemlített képviselő.

Belföldi telephellyel rendelkező külföldi vállalkozás nevében az adózási ügyvivő – ez nem más, mint a fióktelep – jár el. Ha a vállalkozásnak fióktelepe nincs, de belföldön végez vállalkozási tevékenységet, akkor a pénzügyi képviselő látja el képviseletét. A pénzügyi képviselőnek jelentős (50 millió Ft) jegyzett tőkével, vagy ennek megfelelő bankgaranciával kell rendelkezni.

Kezelt vagyon adózása tekintetében a bizalmi vagyonkezelő jár el.

Adóhatóságok és illetékességi körük a törvény szerint a következők:

- *Nemzeti Adó- és Vámhivatal – adóztatási szerve* (továbbiakban NAV) – adó-, költségvetési támogatás, adó-visszaigénylés, -visszatérítés, állami garancia kiutalása, visszakövetelése, adó módjára behajtandó köztartozás (ellenőrzés, utólagos adómegállapítás, végrehajtás) esetében illetékes, illetve csődeljárásban, felszámolásban, végrehajtásban állami követelések képviselője. 2007 óta az illetékek, valamint a szerencsejáték szervezéssel kapcsolatos adóügyek is hozzá tartoznak. 2010-től az önkormányzat megkeresésére a helyi adó és gépjárműadó tartozások végrehajtását is végzi.

A NAV feladatait 6 Regionális Igazgatóság (középfokú adóztatási szerv) látja el, amelynek minden megyében van képviselője (alsó fokú adóztatási szerv). A NAV Regionális Igazgatóságai mellett működő alsó fokú hatósági intézmény a Kiemelt Adózók Főigazgatósága. Hatáskörébe a 3000 legnagyobb adóteljesítménnyel rendelkező adózók köre tartozik. E mellett létezik a Kiemelt Ügyek Főigazgatósága, ami a legfontosabb adóeljárásokkal foglalkozik.

- *NAV vámszerve – vámhatóság* – Illetékes többek között az elektronikus útdíjjal, a regisztrációs adóval, a jövedéki adóval és a termékimportot terhelő adókkal, az energiaadóval és a környezetvédelmi termékdíjjal kapcsolatban. Szervezeti felépítése hasonló az adóztatási szervhez. Itt is regionális és megyei hivatalok léteznek.
- *Önkormányzat jegyzője – önkormányzati adóhatóság* – Helyi adókkal, belföldi rendszámú gépjárművek adójával, termőföld bérbeadásából származó jövedelemmel és az adó módjára behajtandó köztartozásokkal kapcsolatban felmerülő feladatokat végzi el
- *Fővárosi és megyei kormányhivatal* – amennyiben az önkormányzati adóhatóság felettes szerveként jár el.

Az adózók és az adóhatóság jogait és kötelezettségeit a 3.1. táblázat tartalmazza.

3.1. táblázat

Az adózók és az adóhatóságok jogai és kötelezettségei

Megnevezés	Adózó	Adóhatóság
Jogok	Iratbetekintési jog Önellenőrzési jog	Bevallás utólagos ellenőrzése Üzleti nyilvántartások ellenőrzése Alkalmazottak kikérdezése (személyazonosság, jogcím) Helyszíni szemle Próbavásárlás Próbagyártás Leltárellenőrzés
Kötelezettségek	Bejelentés, nyilatkozattétel Adó megállapítása Adó bevallása Adó fizetése, adóelőleg fizetése Bizonylat kiállítása és megőrzése Nyilvántartás vezetése, könyvvezetés Adatszolgáltatás Adó levonása, adó beszédése Pénzforgalmi-számlanyitás	Adózó nyilvántartásba vétele Adófizetést és adóbevallást nyilvántartja – adófolyószámlát vezet Adózó feladatait ellenőrzi, adóhiányt megállapítja Adóhátralékokat beszedi Jogerősen megítélt állami kötelezettséget végrehajtja Támogatást, adó-visszatérítést kiutalja Adózással kapcsolatos nyomtatványokat biztosítja

Forrás: 2003. évi XCII. törvény

Az adóhatóság felügyeletét az **adópolitikáért felelős miniszter** (jelenleg nemzetgazdasági miniszter) látja el. Feladatai:

- Felügyeli az adóztatás törvényességét
- Meghatározza az adóhatóság fejlesztésének irányait
- Szervezeti változást indítványoz
- Jelentéseket, beszámolókat, tájékoztatást kérhet
- Feladat célokat állapíthat meg
- Törvénytörő határozatot megszüntethet, illetve eljárás lefolytatására utasíthat
- Működési feltételek kialakítására irányutatást, utasítást adhat

Az adóhatóság az adózókat minősíti. Az adózó lehet nem minősített, megbízható vagy kockázatos adós. A kockázatos adós státusz hátrányokkal, míg a megbízható adós státusz előnyökkel jár. A minősítés feltételeit és a vele járó előnyöket és hátrányokat a 3.2. táblázat tartalmazza.

3.2. táblázat

Az adózók minősített csoportjai

	Megbízható adózó	Kockázatos adózó
Minősítés feltétele	<p>ÁFA alany és adóteljesítménye pozitív Cégjegyzékbe bejegyzett Legalább 3 éve működik Adókülönbözet $\leq$ adóteljesítmény 3%-a Nem áll felszámolás, csőd, végrehajtás, kényszertörés alatt Nem áll adószám felfüggesztés, fokozott adóhatósági felügyelet alatt Tárgyvet megelőző 2 évben mulasztási bírság $\leq$ adóteljesítmény 1%-a Adótartozás $\leq$ 500 ezer forint</p>	<p>Szerepel a NAV következő listájának valamelyikén: 1. Nagy összegű adóhiányú adósok 2. Nagy összegű adótartozású adósok 3. Be nem jelentett alkalmazottat foglalkoztató adósok Egy éven belül üzlet-bezárási intézkedés volt ellene Nem áll felszámolás, végelszámolás és vagy kényszertörés alatt Székhelyszolgáltatást nem jelentette be</p>
Következmény	<p>Előny Ellenőrzési határidő: max. 180 nap ÁFA visszaigénylés: 45 nap Mulasztási bírság helyett felhívás határidővel Mulasztási bírság: max. 50%-t fizeti, kivéve, ha ezzel elveszíti a státuszát Adóbírság: max. felső határ 50%-t fizeti, kivéve, ha ezzel elveszíti a státuszát Max. 1.500 ezer forint adótartozásra automatikus részletfizetés, illetve részletfizetési kedvezmény</p>	<p>Hátrány Ellenőrzési határidő + 60 nap ÁFA visszaigénylés: 75 nap Mulasztási bírság: felső határ 150%-a Adóbírság: minimum 50%. Késedelmi pótlék: jegybanki alapkamat ötszöröse</p>

Forrás: 2003. évi XCII. törvény

A továbbiakban az adózók főbb jogaival és kötelezettségeivel és ezek megsértése miatt kiszabható büntetésekkel fogunk foglalkozni.

3.1 Adózók kötelezettségei

3.1.1. Bejelentés, nyilatkozattétel

Alapszabály, hogy vállalkozási tevékenységet csak **adószám** birtokában lehet folytatni. Az adószám nem keverendő össze az adóazonosító jellel, amivel minden magánszemély rendelkezik, akinek személyi jövedelemadót kell fizetni. Az adószám ahhoz szükséges elsősorban, hogy valaki számlát állítson ki, ugyanis a számlán ezt fel kell tüntetni. Aki a számlát megkapja, tudja, hogy nem kell a kifizetett pénzüsszeggel kapcsolatban bérszámfejtést végeznie, mivel a számlán szereplő összeggel kapcsolatos adózási cselekményeket majd a számla kibocsátója fogja elvégezni. A számlán szereplő összeget ő költségei között elszámolhatja.

Ezen kívül az adószám birtokában tudja az adózó a jogait gyakorolni, illetve az adószámot az összes adózással kapcsolatos iraton, bevalláson fel kell tüntetni.

Nem kell bejelentkezni, ha valaki

- nem folytat vállalkozási tevékenységet,
- nem végez áfaköteles tevékenységet (mezőgazdasági termelő),
- csak áfa visszaigénylésre jogosult (például külföldi magánszemély),
- termőföld bérbeadás esetén.

Alapszabály, hogy adószámot a vállalkozási tevékenység indításakor kell igényelni. (Egyébként nem lehet számlát kibocsátani). Ez

- egyéni vállalkozás esetében – az egyéni vállalkozói tevékenységgel kapcsolatos ügyekben eljáró hatósághoz intézett bejelentés benyújtásával, személyesen vagy ügyfélkapun keresztül elektronikus úton,
- gazdasági társaságnál – cégbírói kérelem beadása,
- egyéb esetben – adóhatósági nyomtatványon történik.

Az állami adóhatósághoz úgynevezett „egyablakos rendszer” keretében történik a bejelentkezés. Ez azt jelenti, hogy az adóhatósághoz külön már nem kell elmenni, hanem egyéni vállalkozó az okmányirodán, társas vállalkozás pedig a cégbírói bejelentéssel egy időben igényel adószámot. Az önálló tevékenységet folytató magánszemély pedig közvetlenül az adóhatóságtól igényelhet adószámot.

A bejelentés formanyomtatvány kitöltésével történik, amit a vállalkozás alapításával együtt az adóhatóságon (egyéni vállalkozás) illetve a cégbíróságon (gazdasági társaság) kell leadni. A nyomtatvány a következő adatokat kéri be a potenciális adózótól:

- nevét, rövidített cégnevét, magánszemély esetén adóazonosító jelét, más esetben adóazonosító számát,
- címét, székhelyét, telephelyét, illetve e-mail címét,
- létesítő okiratának keltét, számát,
- gazdálkodási formáját, tevékenységének felsorolását, valamint cégek esetében a főtevékenységet az egységes ágazati osztályozási rendszernek (TEÁOR) megfelelően; egyéni vállalkozásoknak saját tevékenységi osztályozási rendjük van, melynek neve: Önálló vállalkozások tevékenységi jegyzéke (ÖVTJ),
- cégek esetében a tulajdonos(ok) nevét, székhelyét, adószámát,
- levelezési címet, bankszámlaszámát,
- iratai őrzésének helyét, könyvvezetés módját,
- jogelődjét, alapítóját,
- az önálló tevékenységet folytató magánszemély tevékenységének körülményeit (fő- vagy mellékfoglalkozás, nyugdíjas-e),
- Áfaelszámolás módja (kizárólag tárgyi adómentes tevékenységet folytat, alanyi adómentességet választ, különleges elszámolási módot választ, adóalanyiságot választ),
- adózás módja (átalányadó vagy tételes költségelszámolás),
- mérleg fordulónapját,
- civil szervezet (vagy annak szervezeti egysége) esetében a bírósági nyilvántartási számát, főtevékenységét, adószámát,
- munkáltató az alkalmazottainak nevét, adóazonosító jelét, születési idejét és az alkalmazás kezdetét (és végét).

Cégbejegyzésre kötelezett adózók (gazdasági társaságok) esetében a cégbírói elektronikus keresi meg az adóhatóságot, az adóhatóság pedig a KSH-t. Az adóhatóság megadja az adószámot, a KSH pedig a társas vállalkozás statisztikai számjelét.

Egyéni vállalkozás esetében, a formanyomtatványon szereplő adatok birtokában az okmányiroda megnyitja a vállalkozás ügyfélkapuját (ez egy azonosító és egy jelszó kiadását jelenti, amivel a vállalkozó beléphet a www.magyarorszag.hu portálra, és igényelheti a szolgáltatásait). Az ügyfélkapun van egy elektronikus tárhely is, ami

postaládaként működik és az adóhatóság, valamint az ügyfél helyezhet el benne egymásnak írt leveleket. Az elektronikus tárhelyen elhelyezett üzeneteket kérésre az adóhivatal a vállalkozó e-mail címére is elküldi. Az ügyfélkapu létesítése elválik a vállalkozási tevékenység megkezdésétől, ezért az egyéni vállalkozónak még a bejelentést megelőzően javasolt illetet létesíteni, hogy a vállalkozói tevékenység megkezdését be tudja jelenteni. Az adóbevallásokat az ügyfélkapun keresztül kell az adózónak feltöltenie, illetve az egyéni számlájának állapotáról is itt informálódhat. Az elektronikusan kitöltött űrlapot a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalához (KEKKH) továbbítják, aki a bejelentés alapján nyilvántartásba veszi az egyéni vállalkozót és értesíti a KSH-t és az adóhivatalt. Az adóhivatal erre adja ki az adószámot, amiről az ügyfélkapun keresztül értesítést küld.

Az adószám birtokában az arra kötelezett adózónak 15 napon belül pénzforgalmi számlát kell nyitnia egy hitelintézetnél. A pénzforgalmi számla számát már nem szükséges bejelenteni, mert erről a hitelintézet szolgáltat az adóhivatalnak adatot.

A pénzforgalmi számlanyitásra kötelezett adózók körét az Art. 38. § (2) bekezdése határozza meg. E szerint legalább egy belföldi pénzforgalmi számlával kell rendelkeznie a belföldi

- jogi személynek,
- jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságnak,
- általános forgalmi adó fizetésére kötelezett magánszemélynek, ideértve az egyéni vállalkozót is.

Ha a bejelentett adatok valamelyikében valamilyen módosulás történik, azt egy változásbejelentő lapon az adóhatóságnak 15 napon belül be kell jelenteni alapesetben az ügyfélkapun keresztül. Az adóhatóság a változás tudomásulvételéről visszaigazolást küld.

Ha az adózó kereskedelmi kapcsolatot kíván létesíteni az Európai Unió egy másik államának adóalanyával, közösségi adószámot kell kérnie. Ez a közösségi adószám a gyakorlatban annyit jelent, hogy egy HU előtag kerül az adószám elé. De a közösségi adószám bejelentésével az adóhatóság tudja, hogy Közösségen belüli beszerzés ügyében az adózótól adóbevallásra számíthat.

Az adószám kiadását az adóhatóság megtagadhatja, ha

- az adózó a bejelentési kötelezettségének hiányosan vagy hibásan tett eleget,
- a cégbíróság a gazdasági társaság bejegyzési kérelmét elutasította, vagy az egyéni vállalkozót az egyéni vállalkozói nyilvántartásból törölték,
- az adózó, vagy az adózó tulajdonosai között van olyan személy, aki kockázatosnak minősíthető (adóregisztráció). Kockázatosnak minősül az a személy, akinek
  - 180 napnál hosszabb ideje fennálló minimum 15 millió Ft-os adó tartozással rendelkezik vagy kiemelt adózónál az adó tartozás 30 millió Ft-nál több,
  - 5 éven belül úgy jelentkezett az előző pontban szereplő tartozása, hogy azt nem fizette meg és a vállalkozás jogutód nélkül szűnt meg,
  - 5 éven belül jogellenes működés miatt az adószámát visszavonták.

Az adóregisztráció alól a többségi állami tulajdonú vállalatok, illetve azok vezető tisztségviselői mentesíthetők.

Az adószám visszavonásra kerül, ha a gazdasági társaság felszámolással, végelszámolással megszűnik, illetve az egyéni vállalkozó bejelenti az adóköteles tevékenységének megszűnését.

Az adószám felfüggesztésre kerül, ha

- kétszer egymás után nem sikerül postai úton kézbesíteni az adóhatóság hivatalos levelét,
- helyszíni ellenőrzéssel az adóhatóság megállapítja, hogy a bejelentett székhelyen az adózó nem található,
- az adózó az adóhatóság felszólítása ellenére sem teljesíti egy éven belül adóbevallási kötelezettségét.

Ha az adózó 15 napon belül nem él fellebbezési jogával, az adóhatóság egy hónapon belül dönt az adószám megszüntetéséről. Egyéni vállalkozó esetében az adószám megszüntetéséről az adóhatóság értesíti a KEKKH-t, aki azt automatikusan törli az egyéni vállalkozói nyilvántartásából.

A fentiek felül az alábbi esetben jelentkezik bejelentési kötelezettség:

1. Nem ÁFA alany szerez ÁFA visszaigénylési jogosultságot (Közösségen kívüli magánszemély vásárló)
2. Kézpénzben teljesített 100 ezer forinton felüli számla esetében számla kibocsátó
3. Illetékköteles vagyonszerzés
4. Külföldi illetőségű magánszemély foglalkoztatása
5. EKAER díjfizetés – minimum 3,5 t össztömegű járművel történő közúti fuvarozás.

3.1.2 Adómegállapítás

Az adót, költségvetési támogatást

- az adózó önadózással,
- a kifizető és a munkáltató adólevonással,
- az adóbeszedésre kötelezett adóbeszedéssel,
- az adóhatóság a bevallás alapján kivetéssel, kiszabással, adatszolgáltatás alapján adóhatósági adómegállapítás útján, illetőleg utólagos adómegállapítás keretében határozza meg.

A magyar adórendszer alapvetően az **önadózás** elvén nyugszik. Ez azt jelenti, hogy az adóalany (ha a törvény másként nem rendelkezik) köteles adóját megállapítani, bevallani és megfizetni. Ez a rendszer érvényes mind az egyéni vállalkozásokra mind a társas vállalkozásokra.

(Kifizető és a munkáltató az olyan kifizetések után, melyek ellenében nem kap számlát, maga vonja le a közterheket.)

Személyi jövedelemadó esetében az adóbevallásnak három módja van. Az első lehetőség, hogy a magánszemély adóját az adózás rendjéről szóló törvény szerint a munkáltató állapítja meg és számolja el. Az adó elszámolására törvény nem kötelezi a munkáltatót, az saját döntése.

Az adó elszámolását vállaló munkáltató a magánszemély jövedelmét és az azt terhelő adót megállapítja és bevallja, az adót megfizeti, túlfizetés esetén az adókülönbözetet a magánszemélynek visszatéríti, valamint az előzőek elszámolásáról bizonylatot állít ki a magánszemély számára.

A munkáltató akkor állapíthatja meg az adót, ha a magánszemély nyilatkozatot tesz, hogy

1. nem önadózó és a munkáltatónk kívül más forrásból nem szerez jövedelmet;
2. nem akar tételesen költséget elszámolni;
3. nem jogosult nyugdíjpénztári, vagy egészségpénztári adókedvezményre.

A munkáltató az adózó nyilatkozata alapján a személyi jövedelemadót is megállapíthatja és bevallhatja. Ezt a nyilatkozatot január 31-ig kell az adózónak megtennie. Erről február 12-ig az adóhatóságot értesíti. Az adózó március 20-ig az esetleges adókedvezményekről szóló igazolásokat a munkáltatójának átadja, aki az adatok alapján május 20-ig készíti el a bevallást. A bevallást június 10-ig kell elektronikusan elküldeni az adóhatóság részére.

Ha az adózó adónyilatkozatot tesz, akkor az adóhatóság is elkészítheti az adóbevallását. Az egyszerűsített bevallást február 15-ig kell elküldeni az adóhivatal részére. A bevallás csak az alábbi adatokat tartalmazza:

- adózó neve, lakcíme, adóazonosító jele,
- összevont adóalap és külön adózó jövedelmének együttes összege,
- a személyi jövedelemadó-fizetési kötelezettség,
- a kifizetők által levont adó és adóelőleg összegét.

Az adóhivatal április 30-ig postai vagy elektronikus úton közli az adózóval az adóját, amit csak akkor kell javítani, ha az adózó nem ért egyet. Az adózó a javított bevallást május 20-ig visszaküldi, a javított bevallás alapján az adóhivatal június 20-ig állapítja meg a fizetendő adó összegét, amit a határozat kézhezvételét követő 30 napon belül kell rendezni.

A magánszemély önbevallással is bevallhatja a személyi jövedelemadó-fizetési kötelezettségét.

Adóbeszedéssel történik az adózás a helyi adók esetében az idegenforgalmi adó esetén.

Kivetéssel történik az adózás a helyi adók esetében az építmény és telekadónál, a gépjárműadónál.

Kiszabás van a vagyónátruházási illetékeknél.

3.1.3. Adóbevallás

Az adóbevallás célja a fizetendő adó megállapítása, ezen belül az adózó azonosítása, az adóalap, a különböző mentességek és kedvezmények alapjának és összegének meghatározása. A főbb jellemzői a következők:

- Az adózó fő szabályként a bevallási kötelezettségét – néhány kivételtől eltekintve – elektronikus úton teljesíti. (nyomtatványon tesz neki eleget).
- Adóbevallás akkor is kötelező, ha adófizetési kötelezettség nem keletkezik. A „nullás” bevallás kiváltható, ha az adózó az adóhatóság által biztosított elektronikus űrlapon nyilatkozik, hogy nem keletkezett adófizetési kötelezettsége.
- Adófizetés a bevallást nem pótolja.
- Kifizető a megállapított adót saját adóbevallása keretében vallja be.
- A személyi jövedelemadót a munkáltató vallja be, amennyiben erről a munkavállaló így nyilatkozott, és vállalja azt a munkáltató. Arra is van lehetőség a személyi jövedelemadó keretében, hogy az adóhivatal készíti el a munkavállaló adóbevallását bizonyos feltételek megléte esetén.

- Határidőre be nem nyújtott bevallásokat az akadályoztatás megszűnése után 15 napon belül igazolással és kérelemmel kell benyújtani.
- Az adóbevallást adótanácsadó vagy szakértő ellenjegyezheti.
- Ellenőrzést követően a vizsgálat alá vont (terület) adónem és időszak tekintetében elmulasztott adóbevallása nem pótolható.

Adóbevallást alapesetben elektronikus úton kell kitölteni és az ügyfélkapu rendszerén keresztül (az adóhivatal honlapjára feltölteni) kell a bevallást benyújtani, legkésőbb a törvény által megállapított időpontig. Ha az adott nap munkaszüneti napra esik, akkor a határidőt követő első munkanap a feladás legkésőbbi időpontja. Valamilyen vis major (baleset, külföldi tartózkodás) akadályoztatás esetén, az akadályoztatás megszűnését követő 15 napig kell a bevallást beadni az akadályoztatást igazoló okmányokkal együtt.

Soron kívül bevallást kell adni 30 napon belül, ha a következő események valamelyike bekövetkezik:

- gazdasági társaság átalakulása esetén,
- megszűnéskor,
- felszámolás, végelszámolás indításakor,
- ha adóbeszedésre kötelezett ezen kötelezettsége megszűnt,
- hatósági engedély visszavonása esetén.

A személyi jövedelemadó és a magánszemélyek egészségügyi hozzájárulása esetében a bevallást Ft-ban, a többi esetben 1000 Ft-ra kerekítve kell megtenni. Az adóbevallásnak vannak általános és különös szabályai.

Az általános szabályok a következők:

Ha a nettó áfa, fogyasztási adó, jövedéki adó vagy szja-előleg adóévet megelőző második évben

- ≥ 10 millió Ft – havonta,
- ≥ 4 millió Ft – negyedévente kell bevallást tenni minden adóról – a társasági és személyi jövedelemadót kivéve.

Bevallási időpont: követő hó 20., illetve negyedévet követő hó 20.

Egyébként

Éves bevallást tárgyévet követő február 25-ig kell elkészíteni. Ez alól két kivétel van. Egyrészt a nem vállalkozó és nem áfaköteles magánszemély esetében az adóbevallás határideje május 20.

A társasági adó, osztalékadó, vállalkozók kommunális adója, iparüzési adó esetében a bevallás határideje május 31.

A különleges szabályokat kell alkalmazni az egyes adónemek esetében:

Ezek röviden a következők:

Áfa

Éves – nettó áfafizetési kötelezettség < 250 ezer Ft és árbevétele < 50 millió Ft.
Határidő: február 25.

Negyedéves – általános eset. Határidő: tárgynegyedévet követő 20.

Havi – adóévet megelőző második évtől nettó pozitív adó > 1 millió Ft vagy kezdő vállalkozó. Határidő: tárgyhót követő 20.

EU értékesítés – negyedévente, az eladó nevével, adószámával, áfa nélküli ellenértékről.

Ha áthárított adó nagyobb, mint 1 millió forint.

Szja-előleg, szociális hozzájárulási adó, egészségbiztosítási járulék, munkaerő-piaci járulék, nyugdíjjárulék egészségügyi szolgáltatási járulék, osztalékadó
Havi bevallás – tárgyhót követő 12.

3.1.5. Adófizetés

Adót annak kell fizetni, akit a jogszabály kötelez erre. Ha az adózótól nem lehet behajtani, határozattal kötelezhető az örökös, megajándékozott, jogutód, kezes stb. a fizetésre.

Az adót a törvényben meghatározott esedékesség időpontjában, vagy határozat jogerőre emelkedése után 15 napon belül kell megfizetni átutalással. Az adófizetés időpontja az a nap, amikor a pénzügyi intézmény az adózó számláját megterhelte. Nem áfaalany magánszemély postautalványon is rendezheti a tartozását. Az összegeket adónként megfelelő számlára kell fizetni, a bírságot pedig külön számlára.

Az egyes adók és járulékok fizetési határidőit a 3.3. táblázat mutatja.

3.3. táblázat

Járulékok és helyi adók fizetési határidői

Szociális hozzájárulási adó, járulékok, osztalékadó	Fizetésre kötelezett: munkáltató, kifizető egyéni vállalkozó	Összegtől függően tárgyhót követő 12-ig vagy negyedévet követő 12-ig
Rehabilitációs hozzájárulás	Fizetésre kötelezett: munkáltató	Előleg: negyedévet követő hó 20-ig Adó: Követő év február 25
Helyi adók, gépjárműadó		Március 15, szeptember 15.
Társasági adó, Kommunális adó, iparüzési adó, innovációs járulék kiegészítés		December 20-ig, adófizetés május 31-ig
Szakképzési hozzájárulás		Követő év március 31-ig
Nemzeti kulturális járulék, rehabilitációs hozzájárulás		Negyedévet követő 20-ig
Játékadó		Tárgyhót követő 20-ig
Jövedéki adó		Tárgyhó 28-ig előleg, tárgyhót követő 20-ig adókülönbözet rendezése

Forrás: 2003. évi XCII. törvény

3.4. táblázat

Központi adók fizetési határidői

Szja-előleg	Munkáltató, kifizető	Követő hó, negyedév 12-e
Szja adó	Kifizető Magánszemély Egyébként	Követő hó 12-e Május 20. Február 25.

Áfa	Havi bevallóknál Negyedéves bevall. Éves bevallóknál Külön kérelemre	Követő hó 20-ig Követő negyedév 20-ig Február 25-ig Tárgyidőszakot követő 5-20
Társasági adó előleg	Ha az adó > 5 mFt. Egyébként Kiegészítés várható évesre	Havonta 20-ig Negyedévet követő 20-ig Adóév december 20-ig
Társasági adó	Rendezés	Május 31-ig
Osztalék	Előleg Adó visszaigénylés	Levonást követő hó 12-ig Követő év május 31-től
Jövedéki adó	Előleg Adó	Tárgyhó 28-ig Tárgyhót követő 20-ig

Forrás: 2003. évi XCII. törvény

Az adóhatóság az adózó számláján adónemenként és támogatásonként tartja nyilván a befizetett összegeket és a bevallásokban szereplő tartozásokat. Részbeni kiegyenlítés esetén esedékességi sorrend, ezután tartozásarány számít. Költségvetési támogatás csak akkor utalható ki, ha az adózó nyilatkozik, hogy nincs esedékes adótartozása, amit az adóhatóság a kiutalás előtt ellenőriz. Túlfizetés terhére adótartozás elszámolható (a számlák közötti átvezetéssel más adótartozás is kiegyenlíthető), illetve a többlet visszafizetésre kerülhet.

Egyenlegről és késedelmi pótlékról az adóhatóság magánszemélynek évente augusztus 31-ig, más jogi személynek október 31-ig értesítést küld.

3.1.6. Nyilvántartási kötelezettség, nyilvántartások

A (gazdasági) számviteli, illetve analitikus nyilvántartásokat úgy kell (kiállítani) kialakítani és vezetni, hogy az adóalap, az adóösszeg, adómentesség, kedvezmény, támogatás, bevallás megállapítására, utólagos ellenőrzésére alkalmas legyen. A nyilvántartásokat bejelentett helyen kell tartani, és felhívásra 3 munkanapon belül be kell mutatni. Az áfatörvény szerint az adókötelezettséggel kapcsolatos dokumentumokat, az adóév lezárását követően még 5 évig kell megőrizni, valójában tehát 6 évig. NAV engedéllyel a bizonylat elektronikus úton is megőrizhető.

A gazdasági társaságok nyilvántartási kötelezettségeit a számviteli törvény szabályozza. A személyi jövedelemadó alá tartozók nyilvántartási kötelezettségeit (önálló magánszemély, 50 millió Ft alatti árbevételű egyéni vállalkozó) a személyi jövedelemadóról szóló törvény. Ez utóbbiaknak pénztárkönyvet, vagy naplófőkönyvet és részletező nyilvántartásokat kell vezetniük. Az adókötelezettséggel összefüggő dokumentumok megőrzése 5 év (lásd előzőekben), egyéb más dokumentumok megőrzési ideje a számviteli törvény szerint 8 illetve 10 év, illetve a munkaügyi iratok esetében 50 év.

Az alábbiakban csak az egyéni vállalkozások nyilvántartásait mutatjuk be röviden, mivel a számvitel tantárgy kimerítően foglalkozik a gazdasági társaságok könyvelésével.

A pénztárkönyv sémája a következő:

- I. Bevételek
  - 1. Adó alapjába beszámító bevételek
  - 2. Egyéb bevételek

- 3. Fizetendő áfa
- II. Kiadások
  - 1. Költséggként elszámolható kiadások:
    - a Anyag-, és árubeszerzés
    - b Alkalmazottak bérei, és közterhei
    - c Vállalkozói kivét
    - d Egyéb, költséggként elszámolható kiadás
  - 2. Költséggként nem elszámolható kiadások:
    - a Beruházási költség
    - b Levonható áfa
    - c Egyéb, költséggként nem elszámolható kiadás

A pénztárkönyvbe a pénzmozgással egyidejűleg tényleges pénzbevételeket és pénzkidadásokat könyvelünk (az esedékességük időpontjában), ezért nevezzük pénzforgalmi szemléletű könyvvitelnek. A pénztárkönyv tételei azonban nem elegendők az adóalap megállapításához. Gondoljunk csak arra, hogy az amortizáció költséggként levonható, de mivel nem jelent pénzmozgást, nem jelenik meg a kiadások között. Hasonlóképpen a beruházási kiadások nem vonhatóak le költséggként. A személyi jövedelemadó-törvény a következő részletező – un. analitikus – nyilvántartási kötelezettségeket állítja az egyéni vállalkozók elé:

- I. Vevőkkel szembeni követelések nyilvántartása
- II. Szállítókkal szembeni tartozások nyilvántartása
- III. Tárgyi eszközök, nem anyagi javak nyilvántartása
- IV. Beruházási és felújítási költségnyilvántartás
- V. Értékpapírok, értékpapírokra vonatkozó jogok nyilvántartása
- VI. Munkabérek, más személyi jellegű kifizetések, vállalkozói kivét nyilvántartása
- VII. Gépjármű-használati nyilvántartás (Útnyilvántartás)
- VIII. Hitelbe vagy bizományba történő értékesítésre átadott, átvett áruk nyilvántartása
- IX. Egyéb követelések és kötelezettségek nyilvántartása
- X. Selejtezési nyilvántartás
- XI. Alkalmi foglalkoztatás nyilvántartás
- XII. Leltár
- XIII. Alvállalkozói nyilvántartás
- XIV. Szigorú számadású nyomtatványok nyilvántartása

2.2.1.1 Adatszolgáltatási kötelezettségek

Az adóalanyokon kívül mások is szolgáltatnak adatokat az adóhatóság számára. Ezen adatszolgáltatások elsősorban azt szolgálják, hogy a magánszemélyek jövedelmeiről az adóhivatal két forrásból is információkat nyerjen. Egyrészt a magánszemély adóbevallásából, másrészt a kifizetők adatszolgáltatásából. Így a két adatszolgáltatásból származó adatok, mint kontroll adatok állnak az adóhatóság rendelkezésére, és biztosítják, hogy a magánszemély jövedelméről az adóhatóság teljes képet kapjon.

A törvény az alábbi esetekben nevesíti az adatszolgáltatási kötelezettséget:

- Kifizető – a levont adóelőlegről, adóról
- Munkáltató – a levont adóelőlegről és járulékokról
- Biztosítóintézet – nyugdíjbiztosítás alapján folyósított nyugdíjszolgáltatásról

- Ingatlanügyi hatóság – illetékkiszabáshoz szükséges adatokról
- Hitelintézet – pénzforgalmi számla megnyitásáról és megszűnéséről
- Befektetési szolgáltató – értékpapír adásvételekről (osztalék- és árfolyamnyereség adójának kiszámolásához)
- Jegyző – jövedéki termékárúsítási engedély kiadásáról, valamint a nagyértékű (500 millió forint, vagy 10 ezer m²) ingatlanok külföldi tulajdonosairól, valamint külföldieknek haszon
- A nyugdíjat, rehabilitációs járadékot folyósító szerv a kifizetésekről
- Hatósági adatszolgáltatás (csak példa)
  - Engedélyt kiadó hatóság – az épületek kiadott használatbavételi engedélyéről, illetve a forgalomba helyezett és abból kivont gépjárművek adatairól
  - Közúti közlekedési nyilvántartási szerv, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szerv a jogi és magánszemélyek birtokában január 1-jén lévő járművekről
  - Meghatározott új közlekedési eszköz értékesítését végző adózó a forgalomba helyezett gépjárművekről
  - Járási hivatal, illetve vámhatóság az importált járművek „E” jelű rendszámáról és próbaüzemű „P” rendszámáról
  - KEKKH adatszolgáltatás az ügyfélkaput nyitó vagy megszüntető személyekről
  - Kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási kötvényeket nyilvántartó szerv a felelősségbiztosításokról
- Állami foglalkoztatási szerv adatszolgáltatása a kifizetett juttatásokról
- Adókedvezményre jogosító igazolást kiállító szerv az adókedvezményekről
- Nyomtatványforgalmazó – a megvásárolt számlatömbökről
- Költségvetési támogatás igénybevételére jogosító igazolás kiállítója

3.2. Adózók jogai

3.2.1. Iratbetekintés

A főszabály az, hogy az adózó minden olyan iratba betekinthes, és arról másolatot kérhet, készíthet, amely jogának érvényesítéséhez és kötelezettségei teljesítéséhez szükséges.

Az adózó iratbetekintési joga korlátozható, ha valószínűsíthető, hogy azok tartalmának megismerése a későbbi ellenőrzést megghiúsítaná. Például, ha az adóhatóság a megállapításában javasolja további adónemek vizsgálatát.

Az adózó nem tekinthet be a következő iratokba:

- az adóhatóság belső levelezésébe,
- határozattervezetbe,
- tanú vagy más az eljárásban részt vevő személyazonosító adatait tartalmazó iratba,
- abba az iratba, amely más személyről adótitkot tartalmaz,
- minősített adatot (belső szabályozás által bizalmasan kezelt adat), vagy törvény által védett adatot tartalmazó iratba.

3.2.2. Önellenőrzés

Önadózás esetében az adózó jogosult arra, hogy utólag az adóbevallását módosíthassa. Ezzel a jogával azonban alapesetben csak addig élhet, amíg (adóeljárás) a módosítani szándékolt időszakra, illetve adónemre vonatkozóan adóellenőrzés nem indul ellene. Ha az adózó az önellenőrzéssel készült bevallásában többletadó-fizetését állapítja meg, akkor az adóhiány megfizetése mellett önellenőrzési pótlékot is fizetnie kell. Ha neki jár adóvisszatérítés, kamatra igényt az adóhatósággal szemben nem érvényesíthet.

Az önellenőrzés adózói jog, sajátos lehetőség, amelyre az adózó önadózás esetén jogosult. Az önellenőrzés joga az önadózásból következik, ha ugyanis az adózónak saját magának kell megállapítania és bevallania az adóját és költségvetési támogatását, akkor nem zárható el attól a lehetőségtől, hogy tévedését utóbb korrigálja. Az önellenőrzés lehetőségével érdemes élnie az adózónak, mert ezzel mentesül a súlyosabb jogkövetkezmények alól. Gyakorlatilag az önellenőrzés nem más, mint a bevallott adó helyesbítése.

Kizárólag a már benyújtott adóbevallás helyesbíthető önellenőrzéssel, csak az adóbevallás benyújtására előírt határidőt követően.

A helyesbített adóalapot, adót és költségvetési támogatást a helyesbítéstől számított **15 napon** belül az erre a célra szolgáló nyomtatványon kell bevallani, a feltárt adókülönbözetet befizetni, illetve a 15. nap után nyílik meg a lehetőség az adózót megillető adókülönbözöt visszaiigénylésére.

Önellenőrzéssel csak azt az adót, költségvetési támogatást lehet helyesbíteni, amely helyesbítésének összege az 1000 Ft-ot, a magánszemély személyi jövedelemadója, egészségügyi hozzájárulása és a helyi adó esetében a 100 Ft-ot meghaladja. Az összeghatárokat adónként és bevallási időszakonként külön-külön kell figyelembe venni.

Az önellenőrzés menete:

- a tévedés feltárása és annak nyilvántartásba vétele;
- az eredetileg tévesen bevallott adó (költségvetési támogatás) megállapítása;
- a megállapított adó (jogosulatlanul igénybe vett költségvetési támogatás) bevallása, illetve a költségvetési támogatás (adó) igénylése;
- a bevallással egyidejűleg az esetleges pótlólagos fizetési kötelezettség teljesítése.

Vannak azonban olyan esetek, amikor az önellenőrzés nem alkalmazható. Ezek az alábbiak:

- Nincsen helye önellenőrzésnek, ha az adózó az adóról egyáltalán nem nyújtott be adóbevallást.
- Az önellenőrzés korlátja az is, hogy az ellenőrzés megkezdésétől a vizsgálat alá vont adó és költségvetési támogatás – a vizsgált időszak tekintetében – önellenőrzéssel nem helyesbíthető.

Az adóhatóság által utólag megállapított adót, költségvetési támogatást az adózó nem helyesbítheti. Az adóhatóság által megállapított jogsértések és jogkövetkezmények „visszakorrigálására” nincsen lehetőség.

- Nincsen helye önellenőrzésnek, ha az adózó az adóbevallás, a költségvetési támogatás igénylése során nem – rendszerint ténybeli – tévedést követett el, hanem a körülmények rossz mérlegelése vagy egyéb ok miatt nem használt ki valamely nyitva álló lehetőséget.
- Nincs helye ezért önellenőrzésnek, ha az adózó a törvényben megengedett választási lehetőséggel jogszerűen élt, és ezt az önellenőrzéssel változtatná meg.

- Nincs jogszabályi lehetőség arra, hogy az adózó a bevallásának olyan adatathelyesbítse önellenőrzéssel, amely nincs közvetlen hatással sem az adó alapjára, sem annak összegére.
- Nincs helye önellenőrzésnek az adó megállapításához való jog elévülése esetén.

Az önellenőrzési tilalom sohasem oldódik fel. Előfordulhat azonban, hogy az adózó az adóhatósági ellenőrzés jogerős befejezését követően tár fel olyan új tény, körülményt, ami a korábbi adóellenőrzés megállapításainak megváltoztatását eredményezné. Ebben az esetben az adózó kérheti az adóhatóságtól az ellenőrzéssel lezárt bevallási időszak tekintetében az adó, a költségvetési támogatás ismételt vizsgálat alá vonását.

Az önellenőrzéshez pótlékfizetési kötelezettség kapcsolódhat. Önellenőrzési pótlékot akkor kell felszámítani az adózónak, ha az önellenőrzéssel módosított kötelezettség meghaladja az eredetileg bevallott kötelezettséget, vagy a bevallott támogatási igényjogosultság az önellenőrzés eredményeként csökken. Ellenkező esetben – az adózó javára mutató önellenőrzés esetén – pótlékot nem kell felszámítani, de kamat sem jár. Az önellenőrzési pótlék mértéknél lásd a jogi szankciók című fejezet részt.

3.3. Az adóhatóság kötelezettségei

Az adóhatóságnak egyrészt az adózókkal, másrészt a kormányzattal, harmadrészt az Európai Unió társszerveivel szemben vannak kötelezettségei.

3.3.1. Kormányzattal szembeni kötelezettségek

- A kormányzat elsődleges elvárása az, hogy az adóhivatal gondoskodjon azoknak az adóbevételeknek a beszedéséről, melyeket a kormányzat a költségvetési törvényben betervezett.
- Ezen kívül az adóhivatalnak gondoskodni kell a kintlévőségei (bevallott, de be nem fizetett adó, illetve adóellenőrzés során feltárt adóhiány, bírságok) behajtásáról is.
- Az adóhivatal működésének hatékonynak is kell lennie, azaz az egyes adónemek esetében a beszedésre fordított ráfordításoknak arányban kell lenniük a beszedett adóbevételel.

3.3.2. Adózókkal szembeni kötelezettségek

Az adózókkal szembeni adóhivatali kötelezettségeket az Art. általános rendelkezései tartalmazzák. Ezek szerint:

- Az adóhivatalnak törvényesen és szakszerűen kell eljárnia, az adózó jogainak tiszteletben tartása mellett.
- Tilos az adózók között állampolgárság szerint megkülönböztetést tennie (diszkriminációmentesség).
- Az adóhatóság köteles az adózókkal szemben méltányosan eljárni. Ebbe beletartozik, hogy adóellenőrzés esetében, ha az adózó akadályoztatva van – kérheti az adóellenőrzés maximum 60 nappal történő elhalasztását. Az ellenőrzés lefolytatásánál az adózó személyesen jelen lehet és megfelelő képviselőről is gondoskodhat.
- Adó adóhatóságnak minden tájékoztatást meg kell adnia ahhoz, hogy az adózó a törvényeket betarthassa. Ennek érdekében a NAV egy honlapot működtet

(<http://www.nav.gov.hu/>), amelyen keresztül az adózó több fontos szolgáltatást is el tud érni.

- A honlapon érhetőek el azok az elektronikus nyomtatványkitöltő programok, továbbá azok szöveges magyarázatai, amelyekkel a bevallások kitölthetők.
- Az adóhivatal Információs Füzetek nevű kiadványsorozata megismerteti az adózókkal a fontosabb betartandó jogszabályokat, illetve jogszabálymagyarázatokat. Az információs füzetek megjelenés szerinti sorrendben, illetve adóalanyonként csoportosítva is hozzáférhetőek.
- Adónemenként csoportosítva megtalálhatók az adózók által leggyakrabban feltett kérdések (GYIK – Gyakran Ismételt Kérdések), és az azokra adott adóhatósági válasz.
- A Személyes Adónaptár szolgáltatás egy kérdőív kitöltése után – melynek célja az adózó összes olyan jellemzőjének feltárása, ami befolyásolhatja az adózási kötelezettségeit – megadja az adózó összes adónemre vonatkozó bevallási és befizetési kötelezettségeit időrendben.
- Fel lehet iratkozni a NAV Hírlevél szolgáltatására, ami emlékezteti az adózókat a fontosabb bevallási és befizetési határidőkre, illetve közli a fontosabb adótörvény-változásokat, NAV állásfoglalásokat.
- A honlapon több fontos egyéb információ is megtalálható. Többek között:
  - Azok a bankszámlaszámok, melyekre az egyes adónemek befizetéseit teljesíteni kell.
  - TEÁOR (Tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere) számok, melyek kötelező kellékei a számláknak.
  - Adókulcsok és adómértékek összefoglaló táblázata.

3.3.3. Az Európai Unió társszerveivel szembeni kötelezettségek

Magyarország az Európai Unió egyik tagállama, és adóügyekben is vannak kötelezettségei más tagállamokkal szemben. Ez már csak azért is fontos, mert a közvetett adók esetében (áfa, jövedéki adó) alapvetően a fogyasztás helyén adóznak, de az Unión belül nincsenek határok. Biztosítani kell tehát, hogy a más Uniós országból bejövő áruk esetében is megfizessék a közvetett adókat. De az egyes tagországok adóhivatalai közötti együttműködés nem csak a közvetett adók esetében fontos. Az Unió területén belül biztosítani kell, hogy senkinek se kelljen kétszer adóznia ugyanazon jövedelem után, de azt is, hogy egyszer azért adózzon mindenki.

A NAV által kijelölt központi kapcsolattartó szerv feladata az együttműködés gyakorlati megvalósítása. Ennek neve Központi Kapcsolattartó Iroda.

Az adóhivatalok közötti együttműködés a következő területekre terjed ki:

- Adómegállapítási jogsegély – Az Európai Unió tagállamai illetékes hatóságától érkező adómegállapítási jogsegély iránti megkereséseket úgy kell tekinteni, mintha a magyar hatóságoktól érkeztek volna. Ilyen esetekben a megkeresett magyar adóhatóság úgy jár el, mintha maga indított volna eljárást a kívánt információ megszerzésére, vagy mintha a saját tagállamában lévő másik hatóság kérésére járna el. Az adómegállapítási jogsegély főbb esetei a következők:
  - Adóadat-átadásra irányuló jogsegély – A kapcsolattartó közigazgatási szerv a közvetlen és közvetett adókkal, ezek kamataival, az uniós

- támogatásokkal kapcsolatban felmerült adóadatokat hivatalból adja át a másik tagállam illetékes adóhatóságának, ha feltételezhető, hogy
- a másik tagállamban adóveszteség keletkezik,
  - az adózó olyan adókedvezményt érvényesít, ami a másik tagállamban adónövelést eredményez (áfamentesen értékesít más tagállamba),
  - adókikerülés vélelmezhető,
  - az adózó sérti a kapcsolt vállalkozásokra vonatkozó szabályokat (nem piaci áron történik a tranzakció),
  - új tények merültek fel, amik adóinformációk kiegészítését igénylik.
- Viszonosság – A fentiekén túlmenően az adóhatóság más adóadatot is átadhat, ha az olyan adóhatósági eljárás lefolytatásához szükséges, amelyhez a magyar jogszabályok alapján is felhasználható.
  - Egyidejű ellenőrzés – A tagállami adóhatóságok az ellenőrzés hatékonyságának növelése érdekében megállapodhatnak abban, hogy egy vagy több adóalany adókötelezettségeinek teljesítését egyidejű ellenőrzés keretében vizsgálják. Ennek során az egyes tagállami adóhatóságok azonos időszakban, kizárólag saját illetékességi területükön eljárva foganatosítanak ellenőrzési cselekményeket, majd az ennek során birtokukba jutott információkat – amennyiben az más tagállamban az adómegállapításhoz vagy az ellenőrzés eredményes lefolytatásához szükséges lehet – egymásnak átadhatják. Az egyidejű ellenőrzéseknek elsősorban a kapcsolt vállalkozások ellenőrzése tekintetében lehet kiemelkedő jelentősége.
  - Kézbesítési jogsegély – Az adóhatósági iratok kézbesítésében a tagállami hatóságok segítséget nyújtsanak egymásnak, amennyiben az irat címzettje a megkeresett tagállam területén érhető el.
  - Behajtási jogsegély – Az adóhatóságok segítséget nyújtanak egymásnak az egyik adóhatóság által megállapított adók behajtásában a másik tagállam területén. A behajtási jogsegély ugyanazokban az adónemekben áll fenn, mint az adóadat-átadásra irányuló jogsegély, van azonban néhány kivétel, amely esetekben nem alkalmazható. Ezek:
    - Társadalombiztosítási járulék
    - Közüzemi díjak
    - Büntetőjogi szankciók

3.4. Az adóigazgatási eljárás

Az Art. szabályozza az adóhatóság jogosítványait az adózóval szemben. Az adóigazgatási eljárás azon feltárási eljárások, ellenőrzési módszerek, nyilvántartások, valamint jogkövetkezmények összességét jelenti, amellyel az adóhatóság biztosítja az adózók jogkövetési magatartását és a költségvetés bevételi igényének kielégítését.

Az alábbiakban áttekintjük a fontosabb adóigazgatási eljárásokat.

3.4.1. Adóhatósági igazolás kiállítása

Az adóhatósági igazolást (**adóigazolást**) az adóhatóság hatáskörében eljárva a nyilvántartásában szereplő adatok alapján, a kiállítás napján fennálló állapotnak megfelelő, az adózó által kért és a jogszabályban előírt adattartalommal állítja ki.

Az adóigazolás hatósági bizonyítványnak minősül. Az adóhatóság az adóigazolást magyar, illetve angol nyelven állítja ki.

Az adóhatóságnál az ügyfél írásban benyújtott kérelmére indul meg az eljárás.

A kérelemnek tartalmaznia kell:

- a kérelmező nevét, címét,
- adóazonosító számát, adószámát,
- a kiállítandó igazolás fajtáját,
- az igazolás felhasználási helyét.

Az adóigazolás fajtái a következők:

- Az **általános adóigazolás** tartalmazza az adózónak az adóigazolás kiadásának napján az adóhatóságnál fennálló adótartozását vagy annak hiányát, a behajthatatlanság címén törölt, de el nem évült adótartozást, a kiállítás napjáig előírt valamely adónemre vonatkozó bevallási és adófizetési kötelezettség elmulasztását. Ezen belül a **nemleges adóigazolás** igazolja, hogy az adózónak az adóigazolás kiállításának napján az adóhatóságnál nyilvántartott adótartozása nincs.
- A **jövedelemigazolás** adóévenként tartalmazza az adózó által bevallott, valamint a munkáltató, az utólagos adómegállapítás során megállapított jövedelmeket összevont és elkülönülten adózó jövedelem bontásban.
- Az **együttes adóigazolás** tartalma megegyezik az általános adóigazolással, de a vámhatóságnál nyilvántartott adótartozásokat (illetve azok hiányát) is közli.
- A **köztartozásmentes adózói minőségről** szóló igazolás tartalmazza, hogy – többek között – a kérelemben megjelölt napon a kérelmezőnek van-e az adóhatóságnál adó- illetve vámtartozása, van-e behajthatatlanság címén el nem évült adótartozása, maradéktalanul eleget tett-e a bevallási kötelezettségének, adószámát nem függesztették-e fel, nem áll csődeljárás, felszámolási eljárás alatt. A köztartozásmentes adózókról a NAV adatbázist vezet. Köztartozásmentes adózó lehet csak a közbeszerzési eljárásokban, különböző hatósági működési engedélyek feltétele lehet, illetve előírhatják uniós pályázatokban való részvétel kritériumaként.

3.4.2. Az ellenőrzés

Adóellenőrzés során az adóhivatal munkatársai az adózó által beadott bevallások valódiságát, az adózó bizonylati fegyelmét, illetve a bizonylatok hitelességét, és a bizonylatokkal alátámasztott gazdasági esemény megtörténtét, valódiságát, valamint a számviteli és adó törvényeknek való megfelelését vizsgálják. Az ellenőrzés fajtái a következők:

- Beadott bevallások utólagos ellenőrzése (általában az adóhatóság hivatali helységében)
- Ellenőrzéssel lezárult időszakra vonatkozó ismételt ellenőrzés
- Helyszíni ellenőrzés (8-20 óra között) – az adózó által tárolt iratok ellenőrzése
- Próbavásárlás (számlaadás ellenőrzésére)
- Próbagyártás (a gyártás jövedelemtartalmának megbecslésére)
- Mintavétel
- Leltár felvétele
- Adóköteles tevékenységben részt vevők személyazonosságának és alkalmazásuk vizsgálata

- Felvilágosítás, nyilatkozat kérés
- Vagyonynyilatkozat tétele

Az ellenőrzés folyamata a következő:

- **Az értesítés kiküldése** – Az Adóhatóság az ellenőrzésről levélben értesíti az Adózót. Az ellenőrzés az erről szóló **előzetes értesítés kézbesítésével** kezdődik. Az ellenőrzési határidők miatt rendkívül fontos, hogy mikortól számoljuk az ellenőrzés kezdetét. Amennyiben az adóhatóság az adózó előzetes értesítését mellőzi, az ellenőrzés **a megbízólevél egy példányának átadásával kezdődik.** (Kivételt jelent például néhány helyszíni ellenőrzés, amikor az revizorok álcázzák magukat és így vizsgálják, hogy az adózó ad-e számlát.)
- **A megbízólevél aláírása** – Általánosságban elmondható, hogy az eljárás és a határidők számítása is ettől az időponttól kezdődik, hiszen az Adóhatóság nagyrészt levélben értesíti az adózót, hogy mikor és hol kell megjelennie és aláírnia a megbízólevelet. A megbízólevelet megbízott ügyvéd, meghatalmazott is átveheti. Továbbá amennyiben az adózó nincs kész az iratai rendezésével vagy nem jó számára az időpont, későbbi határidőt is kérhet.
- **A tényleges ellenőrzés megkezdése** – Az ellenőrzést általában két revizor végzi. Az ellenőrzés megkezdésének időpontjától a következőket vizsgálják a legnagyobb gyakorisággal magánszemélyek és cégek ellenőrzésénél:
  - Mind vagyonosodási, mind cégek vizsgálatánál több esetben nyilatkoztatják az adózót. A nyilatkozatok megtétele kulcsfontosságú az ellenőrzési eljárásban, ezért célszerű segítséget kérni egy a nyilatkozatok megtétele előtt egy adóellenőrzésekben jártas személytől.
  - Információt hívhatnak le bármely közhiteles nyilvántartásból (gépjármű, ingatlan, cégnyilvántartás).
  - A bankok az adóhatóság kérésére kötelesek kiadni az ügyfél náluk vezetett folyószámla adatait.
  - Tanúkat hívnak be és hallgatnak meg.
  - Megvizsgálják, hogy az adózó bevallásai megegyeznek-e a beszolgáltatott bizonylatokkal és számlákkal (megkeresik, hogy kitől vett az adózó számlatömböt, mikor, átnézik az egyes számlák tartalmi helyességét).
  - Megkeresik a számlán szereplő partnercégeket, az ügyvezetőket tanúként beidézik.
  - Információt kérhetnek az alkalmazottaktól vagy volt alkalmazottaktól.
  - Az adórevizorok a cégek vizsgálatánál különös figyelmet fordítanak az adóalapot lényegesen befolyásoló tranzakciókra (tagi kölcsönök, felújítások, beruházási adókedvezmények, kapcsolt vállalkozásokkal kapcsolatos ügyletek, transzferárképzés, költségek a vállalkozás célját szolgálták-e, teljesítési igazolások tartalma).
  - Az adózó tanúként való meghallgatása.¹
- **Az ellenőrzés lezárása a jegyzőkönyv meghozatala** – Az ellenőrzés fajtájától függően a hatóságnak kötelessége a törvényben rögzített határidő alatt elvégezni és lezárni az ellenőrzést. Az ellenőrzés során tett megállapításait a revizorok jegyzőkönyvbe foglalják és megküldik az adózónak. A jegyzőkönyv kézbesítését követően az adózó 15 napon belül teheti meg észrevételeit.

¹ A fenti példák a leggyakrabban előforduló adóhatósági ellenőrzés során alkalmazott módszereket mutatták be.

Amennyiben az adóhatóság indokoltnak látja, kiegészítő ellenőrzést rendelhet el további 15 napra.

- **A NAV álláspontját bizonyítékokkal kell cáfolni! Be kell nyújtani minden olyan dokumentumot, szerződést, e-mailt, levelezést és nyilatkozatot, ami az adózót igazolja!**
- **Elsőfokú határozathozatal** – A revizorok lezárják az ellenőrzést, majd átadják az ügyet az adóhivatali jogászoknak, akik felülvizsgálják az ellenőrzés megállapításait, az esetleges jegyzőkönyvre tett adózoí észrevételeket, és elkészítik a határozatot. A határozatot szintén kézbesítik, amelyre az adózó illetékköteles fellebbezést nyújthat be 30 napon belül. Amennyiben nem fellebbezik meg az elsőfokú határozatot, az a fellebbezésre nyitva álló határidő leteltét követően jogerőssé és végrehajthatóvá válik.
- **A másodfokú határozathozatal** – Amennyiben az adózó fellebbez a határozat ellen, az első fokon eljáró adóhatóság felterjeszti az összes keletkezett iratot a másodfokon eljáró szervhez, aki felülvizsgálja azt, a fellebbezésünkben foglaltaknak megfelelően. A másodfokú határozathozatalra általában 60 nap áll rendelkezésre a hatóságnak. A másodfokú adóhatóság – a felülvizsgálat eredményétől függően – az elsőfokú határozatot:
  - helyben hagyhatja,
  - megváltoztathatja,
  - új eljárás lefolytatására kötelezheti az elsőfokú hatóságot.

A másodfokú adóhatósági határozat kézbesítésétől pedig 30 nap áll rendelkezésére az adózónak, hogy bírósághoz forduljon.

3.4.3. Jogi szankciók

Ha valaki a fenti adózással összefüggő kötelezettségeit nem, vagy nem a jogszabályban meghatározott módon teljesíti, szankcionálható. A szankcionálás során kiróható büntetések maximális mértéke és százalékos nagysága az Art. által szabályozott.

Az alábbi jogkövetkezmények róhatók ki:

- Késedelmi pótlék: Az adózó késedelmi pótlék fizetésére kötelezett az adó késedelmes megfizetése, a költségvetési támogatás esedékesség előtt történő igénybevétele esetén.
- Önellenőrzési pótlék: Ha az adózó az adót, költségvetési támogatást az önellenőrzésre vonatkozó rendelkezések szerint helyesbíti, önellenőrzési pótlékot fizet.
- Adóbírság: Adóhiány esetén fizetendő jogkövetkezmény.
- Mulasztási bírság: Bejelentési, adatszolgáltatási kötelezettségét nem teljesíti, adóköteles tevékenységet adószám hiányában folytat, bizonylatok kiállítását, nyilvántartások vezetését elmulasztja, be nem jelentett alkalmazottat foglalkoztat, iratmegőrzési kötelezettségének nem tesz eleget, fennálló köztartozásáról valótlannak tartalmaz nyilatkozatot tesz.

A büntetések maximális mértékét és százalékos nagyságát az alábbi táblázat tartalmazza:

3.5. táblázat

Az ellenőrzés jogkövetkezései

Késedelmi pótlék	Önellenőrzési pótlék	Adóbírság	Mulasztási bírság
Jegybanki alapkamat kétszerese	Késedelmi pótlék 50%-a, ismételt önellenőrzés esetén 75%-a ha nincs pótlólagos adófizetés, akkor max. 1000 Ft, illetve 5000 Ft	Adóhiány 50%-a, Ha az adóhiány a bevétel eltitkolásával, a bizonylatok, könyvek, nyilvántartások meghamisításával, megsemmisítésével függ össze, akkor az adóbírság mértéke az adóhiány 200 %-a	Magánszemély adózó max. 200 eFt-ig, más adózónál 500 eFt-ig
Adófizetés késedelme	Önellenőrzés	Adóhiány esetén	Bevallást késedelmesen adja be, de a hatósági felszólítás előtt

Forrás: 2003. évi XCII. törvény

Mulasztási bírság különféle esetei

Az adózó 1 millió Ft-ig terjedő bírsággal sújtható, amennyiben:

- a számla-, egyszerűsített számla-, nyugtakibocsátási kötelezettségét elmulasztja,
- a számlát, egyszerűsített számlát, nyugtát nem a tényleges ellenértékről bocsátja ki,
- be nem jelentett alkalmazottat foglalkoztat vagy foglalkoztatott,
- számlaadási kötelezettség elmulasztása esetén az alkalmazott, képviselő vagy magánszemély felelőssége is megállapítható → 10 – 50 ezer Ft, valamint a közvetlen vezető → 500 ezer Ft bírsággal sújtható,
- be nem jelentett alkalmazott foglalkoztatása → aki nem jelentette be és annak közvetlen vezetője → 500 ezer Ft bírsággal sújtható/be nem jelentett alkalmazottanként.

A mulasztási bírságot még számos esetben kiszabhatnak. A fontosabb eseteket és jogkövetkezéseket az alábbi táblázat mutatja:

3.6. táblázat

Mulasztási bírságok és jogkövetkezései

Tényállás	Jogkövetkezmény
Fizetendő adóelőleget nem egészítette ki	Különbözet után 20%
Adólevonási kötelezettség elmulasztása	Késedelmi pótlék + 50% mulasztási bírság
Bejelentési kötelezettség elmulasztása, nem ad számlát, bizonylatok, nyilvántartások hiánya, valótlan nyilatkozat	Magánszemély 200 eFt-ig, más adózó 500 eFt-ig
Szokásos piaci ár meghatározásával összefüggő nyilvántartási kötelezettség, iratmegőrzési kötelezettség megsértése	2 millió Ft-ig terjedő bírsággal sújtható
Illetékfizetési kötelezettségének nem tesz eleget	Illeték 100%-ig, de legfeljebb 100 eFt-ig

Tényállás	Jogkövetkezmény
Hibásan benyújtott bevallás	Magánszemély 20 e, más adózó 100 eFt-ig
Egyéb kötelezettségzegés	Magánszemély 50 eFt-ig, más adózó 100 eFt-ig
Számlatartási kötelezettség megsértése	áru ill. szolgáltatás forgalmi értékének 20%-áig
Igazolatlan eredetű áru forgalmazása	áru forgalmi értékének 40%-a, de minimum 10 eFt
Bankszámlanyitásra kötelezett adózók közötti, 250 eFt-ot meghaladó kézpénzes teljesítés	az összeghatárt túllépő kifizetés értékének 20%-a

Forrás: 2003. évi XCII. törvény

Ellenőrző kérdések:

- Hogyan definiálná az önadózás fogalmát?
- Milyen analitikus nyilvántartásokat köteles vezetni az egyéni vállalkozó?
- Milyen esetekben nem alkalmazható az önellenőrzés?
- Milyen kötelezettségei vannak a kormányzattal szemben az adóhatóságnak?
- Az adóhatósági igazolások milyen fajtáit ismeri?
- Mit vizsgál az adóhatóság az adóellenőrzés során?
- Mi a különbség az adóbírság és a mulasztási bírság között?

4 FOGLALKOZTATÁST ÉS MAGÁNSZEMÉLYEK JÖVEDELMÉT TERHELŐ ADÓK

A fejezet célja

A fejezet célja, hogy bemutassa a foglalkoztatást és a magánszemélyek jövedelmét terhelő fontosabb költségvetési elvonásokat. A nem jogi személyű kisebb vállalkozások közteher-fizetési kötelezettségét a következő fejezet mutatja be.

4.1 Személyi jövedelemadó

A személyi jövedelemadó a magánszemélyek és egyéni vállalkozások éves jövedelmét terhelő korábban sávosan progresszív jelenleg lineáris adó.

Bevezetésekor, 1988-ban az alábbi célokkal hívták életre:

- Minden állampolgár egységesen adózzon a jövedelme után – Korábban az egyes személyi jövedelmeket külön adók adóztatták, bizonyos jövedelmek (például a bérjövedelmek) egyáltalán nem adóztak. A haszonelv értelmében indokolatlan különbséget tenni adózás szempontjából a különböző forrásokból szerzett jövedelmek között, ezért a személyi jövedelemadó rendszerében a különböző forrásokból szerzett jövedelmeket össze kell vonni és egységesen adóztatni.
- Az adófizetés általános kötelezettség – Ha minden polgárnak fizetnie kell az adott évi jövedelme után adót, ráébred arra, hogy az államot az ő befizetései tartják el, ezért jobban odafigyel majd arra, hogy az állam az adóforintokat mire költi el.
- Jövedelem-újraelosztás – Az adózás sávosan progresszív jellege miatt a nagyobb jövedelműek arányosan is többet fizetnek a költségvetésbe, mint a szegényebbek, így a jövedelemadó segít csökkenteni az elsődleges jövedelemelosztás során keletkező különbségeket.
- Méltányos teherviselés – A személyi jövedelemadó rendszerébe számos kedvezmény és mentesség beépíthető, ezért az egyes gazdaság-, és társadalompolitikai célok megvalósulásának kiváló eszköze lehet a fizetőképesség elvéből kiindulva.
- Alanya a magánszemély, nem a család – A magánszemély önmaga számítja ki, vallja és fizeti be az adóját. Az adóbevallás évente egyszer történik, de közben a kifizetett jövedelmek után a kifizetőnek adóelőleget kell levonnia.

2013-tól a személyi jövedelemadó egykulcsossá vált. Ez azt jelenti, hogy minden jövedelmet egységes adókulcs terhel. Az egykulcsos adó következménye, hogy az előzőekhez képest sokkal egyszerűbbé vált az adóelőleg és az adó kiszámítása, megszűnt az a jelenség, hogy bizonyos jövedelemsávokban az adókulcsok megnövekedése, vagy adókedvezmények kivezetése miatt megnövekedett a határadókulcs. Az egykulcsos adó bevezetésével az egykulcsos adó hívei a teljesítményérdekeltséget erősítik, és gazdasági növekedést várnak tőle.

Az egykulcsos adó bevezetése különösen népszerű a kelet-közép-európai országokban. Lengyelország és Csehország (és 2013-tól Szlovákia) kivételével minden ország egykulcsos személyi jövedelemadót üzemeltet.

Mindazonáltal az országok többségében (és Magyarországon is 2010 előtt) sávosan progresszív személyi jövedelemadó volt. Ez azt jelentette, hogy egy bizonyos jövedelemhatár fölött a többletjövedelmet magasabb adókulcs terhelte. A progresszív jövedelemadó hívei azzal érvelnek, hogy a gazdagabb emberek nagyobb arányban terhelhetők adóval, mivel számukra a pénz határhaszna kisebb, viszont bizonyos alapvető szükségletek kielégítéséhez szükséges jövedelmeket nem erkölcsös adóztatni. A progresszív jövedelemadó a társadalmi szolidaritás elvén nyugszik. A magasabb jövedelmű arányosan is fizessen többet, mivel vélhetően az állami szolgáltatásokat (rend- és vagyonvédelem) is nagyobb arányban veszi igénybe.

A személyi jövedelemadó alanyi hatálya a magyarországi illetőségű magánszemélyre, egyéni vállalkozásra, illetve a Magyarországon jövedelmet szerzett külföldi illetőségű magánszemély.

Magyarországi illetőségű az a magánszemély, aki

- *Magyar állampolgár, kivéve aki egyidejűleg más államnak is állampolgára és belföldön nem rendelkezik lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel.*
- *Az a természetes személy, aki a szabad mozgás és tartózkodás jogával élve az adott naptári évben legalább 183 napig Magyarország területén tartózkodik.*
- *Letelepedett jogállású vagy hontalan személy.*
- *Az előző pontokba be nem sorolható természetes személyek, akik kizárólag belföldön rendelkeznek állandó lakóhellyel.*
- *Akiknek létérdekei központja belföld, ha egyáltalán nem, vagy nem csak belföldön rendelkeznek állandó lakóhellyel. A létérdek központjának az az állam tekintendő, amelyhez a magánszemélyt a legszorosabb személyes, családi és gazdasági kapcsolatok fűzik.*
- *Akiknek szokásos tartózkodási helye belföldön található, ha egyáltalán nem vagy csak belföldön rendelkezik állandó lakóhellyel és létérdekei központja sem állapítható meg.*

Ha az adott természetes személy az 1-4. pontban megfogalmazott feltételek valamelyikének megfelel belföldi illetőségűnek tekintendő, feltéve, ha nemzetközi szerződés (kettős adóztatást kizáró egyezmény) nem mentesít valakit a belföldi illetőség alól.

A törvény tárgyi hatálya a magánszemély és az egyéni vállalkozó jövedelmére és a jövedelemmel összefüggésben felmerülő adókötelezettségekre és jogosultságokra terjed ki.

A törvény területi hatálya alapértelmezésben Magyarország területe, beleértve a vámszabad területeket is. Ebből kiindulva a törvény rendelkezéseit kell alkalmazni például, ha a munkavégzés, nem önálló tevékenység végzésének helye belföld, az önálló tevékenységet végző vállalkozás Magyarországon van bejegyezve, a bérbeadott ingatlan Magyarországon van, a jogdíjat, osztalékot, megbízási díjat, kamatjövedelmet, nyeresémet magyarországi illetőségű vállalkozás fizette ki.

A törvény időbeli hatálya esetében a legfontosabb az adóév fogalma. Ugyanis a magánszemélynek évente kell bevallani a jövedelmét, és fontos tudni, hogy az adott adóév jövedelmei közé mit kell beszámítani. Az adóév alapesetben megegyezik a naptári évvel.

Főszabályként a jövedelmet abban az évben kell az adózónak bevallania, amikor a pénzt megkapta, vagy számláján jóváírták. Tehát a személyi jövedelemadó pénzforgalmi szemléletű. Ez alól kivételt képez a tárgyévet követő január 15-ig megszerzett nem

önálló tevékenységből (munkavállalás) származó azon jövedelem, amit a tárgyévi teljesítésért kapott a magánszemély (decemberi munkabér).

Ha a magánszemély nem pénzben, hanem más vagyontárgyban – például értékpapírban vagy természetben – kap jövedelmet, akkor a tulajdonjog megszerzésének időpontja számít.

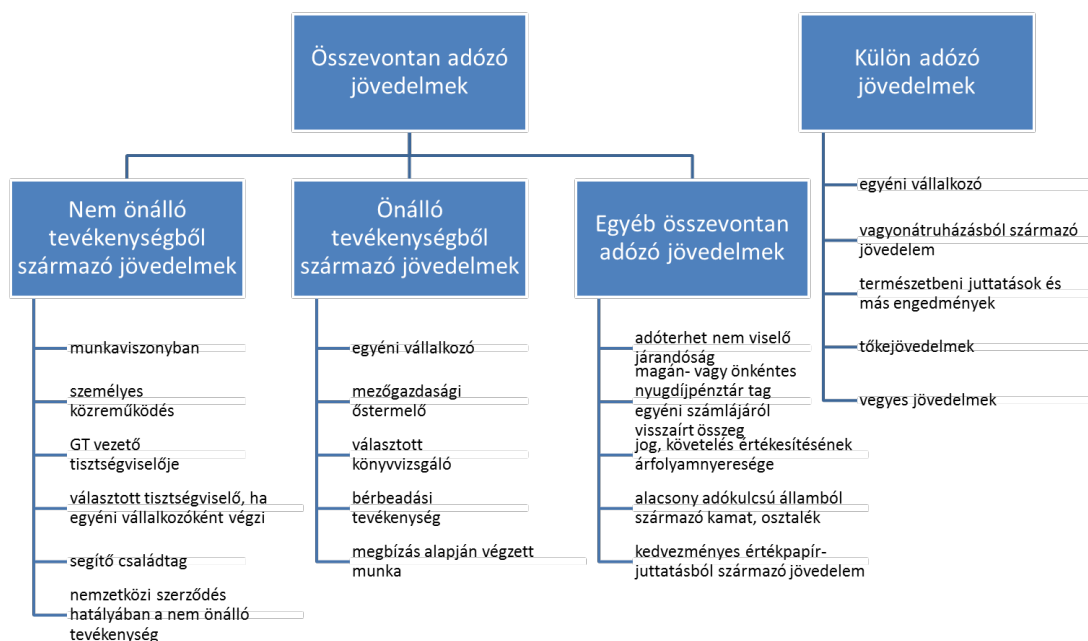
Igénybe vett szolgáltatás esetében a teljesítés időpontja számít (ezt az áfatörvény szerint kell meghatározni).

A bevétel kapott vagyoni érték (természetben, pénzben kapott, átvállalt, más által kifizetett tartozás, kiadás).

A költség, a bevételszerző tevékenység során felmerült, szabályszerűen számlával igazolt kiadás.

A jövedelem a bevétel törvényben elismert költségekkel csökkentett része, vagy bevétel hányada.

A személyi jövedelemadó a kapott főbb jövedelmeket az alábbi kategóriába sorolja:

4.1. ábra: A személyi jövedelemadó főbb jövedelmei és besorolásuk

Forrás: 1995/CXVII. törvény

Nem kell bevallást készíteni az alábbi jövedelmekről:

- Adómentes jövedelem²
- Kifizető állapította meg és vonta le az adót
- Kapott kölcsön, hitel
- Fizetett tagdíj
- Visszatérített adó

² Fontosabb adómentes bevételek: összegben meghatározott szociális vagy társadalombiztosítási ellátások, nyugdíj, szociális gondozói díj, menedékjogi ellátások, kormányzati lakáscélú támogatás, egyes kitüntetések, sportösztöndíjak, kapott biztosítási kártérítés, örökség.

- Elengedett köztartozás
- Ingó vagyontól származó jövedelem, ha az < 600 ezer Ft
- Ingatlan eladás, ha abból jövedelem nem keletkezik
- Kamatjövedelem, ha abból a kifizető az adót levonta
- Egyszerűsített foglalkoztatás < napi minimálbér
- Mezőgazdasági kistermelő < évi 600 ezer Ft
- Magánnyugdíjpénztár szolgáltatása
- Vagyonátruházásból származó bevétel, ha jövedelem nem keletkezett

A külön adózó jövedelmek kategóriáját egykulcsos adó esetében nincs sok értelme megtartani, a történelmi hagyományok mellett ennek az alábbi indokai lehetnek:

- Az adóbevételekhez képest magas adminisztrációs költségek (kisösszegű kifizetések)
- Egyszerűbb ügykezelés (ingó, ingatlan vagyontárgy értékesítése, bérbeadása)
- Adóellenőrzés bonyolultsága, adminisztráció csökkentése (Magánvállalkozások átalányadóztatása)
- Befektetések ösztönzése (osztalékadó, kamatadó)
- Külön adózó jövedelmekkel szemben az összevont adóalapot csökkentő adókedvezményeket nem lehet igénybe venni

Mindenképpen bevallást kell adni az alábbi személyeknek, még akkor is, ha jövedelmük az adott évben nem keletkezett:

- egyéni vállalkozó,
- tételes átalányadózó,
- lakáscélú és biztosítási kedvezményt visszafizető,
- befektetési adóhitel állománya van és visszafizetésre kötelezett,
- kedvezményezett részesedéscsere révén megszerzett értékpapírral rendelkezik.

A bevallásra kötelezetteknek azonban nem feltétlenül kell maguknak elkészíteni a bevallásukat. A **bevallások speciális esetei** az alábbiak:

- Munkáltató tesz bevallást.
- Csak egy munkáltatótól származik jövedelem.
- Több munkáltatótól származik, de a munkáltatók igazolást adtak.
- A munkáltató nem akarja jövedelmét számlával igazolt költségekkel csökkenteni és nem egyéni vállalkozó.
- Az adóhatóság is elkészítheti az adóbevallást az adózó kérésére, ha az adózó nem akar számlával igazolt költségekkel elszámolni és nem egyéni vállalkozó.
- Egyszerűsített bevallást kistermelő (családi vállalkozó) tehet, ha bevétele 400 ezer Ft-nál nagyobb, de 8 millió Ft-nál kisebb és legalább bevétel 20 százalékról költség számlával rendelkezik.

Az összevont adóalap

Az összevontan adózó jövedelmek esetében a jövedelmeket össze kell adni és a jövedelmeket megszorozva az adókulccsal kapjuk a számított adót. A számított adót csökkentik az adókedvezmények. A számított adóból levonva az adókedvezményeket, kapjuk a fizetendő adót. A fizetendő adóból levonva a kifizetők által már levont, illetve az adózó által már befizetett adóelőleget, megkapjuk a befizetendő adót/visszaigényelhető adót.

Az összevont jövedelmek adóját az alábbi séma segítségével lehet kiszámolni.

	Összes bevétel
—	Nem bevétel
—	Költség
≡	Jövedelem
—	Családi kedvezmény
≡	Adóalap
✕	Adókulcs (16%)
≡	Számított adó
—	Adókedvezmények
+	Visszafizetendő adókedvezmények
≡	Fizetendő adó
—	Levont adóelőlegek, adók
≡	Pénzügyileg még rendezendő adó

4.2. ábra: Összevont jövedelmek adóalapjának kiszámítása

Forrás: 1995/CXVII. törvény

Az összevont adóalap megállapítása

Az összevont adóalapba tartozó jövedelmek esetében a személyi jövedelemadó alapja a jövedelem. Az adóköteles bevételekből le lehet vonni a bevételszerző tevékenység érdekében felmerült ráfordításokat.

A nem önálló tevékenységek esetében a költségeknek csak nagyon szűk köre számolható el. Ezek a munkáltatótól származó költségtérítések abban az esetben, ha azokat a munkáltató kifizeti.

Egyéb összevonandó jövedelmek esetében költséget nem lehet elszámolni.

Önálló tevékenységek esetében a költségeket háromféleképpen lehet elszámolni:

- Diktált költségelszámolással – Ebben az esetben bizonylatok nélkül 10 százalékos költséget lehet elszámolni és a bevétel 90 százaléka lesz a jövedelem. A diktált költségelszámolás nem alkalmazható, ha bármilyen tevékenység esetében tételesen számol el költségeivel az adózó.
- Tételes költségelszámolással – Az adózó elszámolja a bevétel érdekében felmerült ráfordításokat és a különbség lesz a jövedelem, azzal a megszorítással, hogy a bevételeinél több költséget nem számolhat el. A költségeket – bizonyos kivételekkel – számlával kell igazolni. Azokat a kiadásokat, amelyek nem kizárólag a jövedelemszerző tevékenységgel kapcsolatban merültek fel (rezsi), a jövedelemszerző tevékenységgel arányosan lehet elszámolni. A költségelszámolásnál a költségemre jellemző felhasználási mértéket kell alapul venni. Költségként csak azok a kiadások számolhatók el, amelyeket a törvény költségnek elismer. A tételes költségelszámolás keretében a 100 000 Ft alatti, kizárólag üzleti célú tárgyi eszközök beszerzési, előállítási költsége egy összegben elszámolható. A tevékenységhez használt 100 000 Ft feletti egyedi beszerzési értékű tárgyi eszközök beszerzési ára teljes egészében költségként nem vonható le a bevételből még értékcsökkenési leírással sem. Az önálló tevékenységet folytató magánszemély a saját tulajdonú gép, berendezés, felszerelés adóévben történő használatba vétele esetén általán formájában

számolhat el értékcsökkenési leírást, nyilvántartás vezetése mellett. Az értékcsökkenési leírás az adott tárgyi eszköz beszerzési, előállítási értékének 50 százaléka, legfeljebb – több ilyen tárgyi eszköz esetén is – az éves bevétel 1 százaléka lehet. Ezen a címen kiadás csak egyszer, a használatbavétel évében számolható el költségként.

- Átalányadózás – egyéni vállalkozás bevételeinek bizonyos százalékát tekintjük jövedelemnek. Az átalányadózással az egyéni vállalkozások által fizetendő adók című részben foglalkozunk.

Ha a bevételekből kivonjuk a költségeket, megkapjuk az összevont jövedelmet.

A jövedelemből két adóalap csökkentő kedvezményt lehet igénybe venni – sorrendben az első az első házások kedvezménye, majd a családi kedvezmény.

Az *első házások kedvezményét* az a házaspár veheti igénybe, ahol legalább az egyik fél először köt házasságot. A kedvezmény mértéke havi 33 350 Ft/házaspár, amelyet a házasságot követő hónaptól vagy 24 hónapon át lehet igénybe venni, vagy a családi kedvezmény megnyílásáig. A kedvezmény vagy az egyik fél veszi igénybe, vagy a házastársak között megosztható.

A *családi kedvezmény* mértéke

- egy eltartott esetén havi 66 670 Ft/eltartott,
- kettő eltartott esetén havi 100 000 Ft/eltartott,
- három és minden további eltartott esetén havi 220 000 Ft/eltartott.

Eltartottnak az minősül, aki után a magánszemély családi pótlékot is kap. Ezen felül a várandós asszony (fogantatástól számított 91 naptól), és vele közös háztartásban élő házastársa is megkaphatja. Eltartottnak minősül a rokkantsági járadékban részesülő személy is.

A családi kedvezmény összegét a házastársak (közös háztartásban élő élettársak, nevelőszülők) megoszthatják egymás között. Erről és a megosztás arányáról az év elején mindkét személy munkáltatóját értesíteni kell.

A jövedelem és az adókulcs (jelenleg 15 százalék) szorzataként kapjuk a számított adót.

A számított adóból jelenleg négyfajta jogcímen lehet adókedvezményt levonni. Ezek a következők:

- *Lakáscélú hiteltörlesztés áthúzódó kedvezménye* – csak 2007. január 1. előtt felvett forintalapú kölcsönre lehet igénybe venni, legkésőbb a 2015-ös adóévig. Mértéke a lakáscélú törlesztésre fizetett összeg 30, illetve 40 százaléka³, maximum 120 000 Ft, amennyiben az adózó éves összevont jövedelme a 3,4 millió Ft-ot nem haladja meg. Ha meghaladja, az adókedvezmény mértéke a többletjövedelem 20 százalékaival csökken.
- *Személyi kedvezmény* – mértéke a havi minimálbér 5 százaléka. Az veheti igénybe, aki rokkantsági járadékot kap, illetve súlyosan fogyatékos.
- *Östermelői kedvezmény* – mértéke évi 100 ezer Ft. Östermelői igazolvánnyal rendelkező magánszemély veheti igénybe, ha 600 ezer Ft-nál több, de 8 millió Ft-nál kevesebb árbevételt szerez növénytermesztésből és állattenyésztésből.

---

³ **40 százalék** az adókedvezmény mértéke az adóévben a tőke, a kamat és a járulékos költségek törlesztéseként megfizetett, a hitelintézet által kiadott igazolásban szereplő összeg után, ha a felvett hitel a lakáscélú támogatásokról szóló kormányrendeletben meghatározott kamattámogatásban részesült a kedvezmény alapjául szolgáló lakáscélra felvett hitel, hitelek együttes összege a 15 000 000 Ft-ot nem haladta meg.

- *Önkéntes nyugdíjpénztári befizetés* – a befizetés 20%-a, maximum évi 130 ezer forinttal csökkenthető a számított adó.
- Egyéb (képzési költség, felnőttképzés költsége címen igénybe vehető halasztott kedvezmény) – sok tekintetben rokon a lakáscélú kedvezménnyel. Utoljára a 2007-ben elkezdett felsőfokú képzés tandíjának 30 százalékát lehetett levonni az adóból, maximum 60 ezer Ft-ot, de csak akkor, ha az adózó jövedelme a 3,4 millió Ft-ot nem haladja meg. Ha a jövedelem ezt az összeget meghaladja, akkor a lakáscélú kedvezményhez hasonlóan az adókedvezmény mértéke csökken. Ezt a kedvezményt is utoljára 2015-ös adóévben lehet érvényesíteni.

A múltban sokkal több adókedvezmény volt. A befektetési adókedvezmények feltétele volt, hogy az adózó ne használja fel bizonyos idő előtt a befektetett pénzt. Például ilyen kedvezmény volt a biztosítások adókedvezménye, a nyugdíj-előtakarékossági számlán elhelyezett összeg, az önkéntes nyugdíjpénztárba befizetett összeg adókedvezménye. A befektetések likvidálása esetén ezeket az adókedvezményeket vissza kell fizetni.

Ha a számított adót korrigáljuk az adókedvezményekkel és visszafizetésekkel, akkor kapjuk a fizetendő adót.

 Összevont jövedelem adózására nézzünk meg egy példát!

Törekvő Kázmér egyetemi adjunktus. Éves munkabére 2600 ezer Ft volt. Munkába járási költségtérítést kapott havi 20 ezer Ft összegben. Autójának fogyasztási normája 6 liter/100 km, a NAV által diktált ólommentes benzin átlagára 450 Ft/liter volt 2017-ben. Ezen kívül megbízási szerződés keretében óraadó tanár volt egy mérlegképes könyvvelői képzésben, melyért 500 ezer Ft bevételt kapott. Két gyermeke van, a családi pótlékot Törekvő Kázmér kapja a fizetésével együtt és a családi kedvezményt is ő kívánja érvényesíteni, mivel felesége gyedben van. Nem kíván költségeivel elszámolni, ezért kérte a diktált költség átalányt.

Készítse el Törekvő Kázmér személyi jövedelemadó-bevallását!

A megoldás a következő:

1. Az éves munkabér teljes egésze növeli az adóalapot, mivel nem önálló jövedelemnek minősül.

2. A munkába járási költségtérítéssel szemben érvényesíthető a benzinköltség és a 15 Ft/km-es költségátalány, ami az amortizációt és a karbantartási költségeket fedezi. Évi 200 munkanappal számolva az elszámolható költség levezetését az alábbi táblázat tartalmazza:

3.1. táblázat

Törekvő Kázmér munkába járási költségtérítésének kiszámítása

Sorszám	Magyarázat	Képlet	Összeg
1	Évi diktált kilométer	$2 * 20 * 200 =$	8000
2	Benzinköltség	$8000 \text{ km}/100 * 6 \text{ l}/100 \text{ km} * 450 \text{ Ft}/\text{l} =$	216 000
3	Átalány	$8000 \text{ km} * 15 \text{ Ft}/\text{km} =$	120 000
4	Költségtérítés	$216 000 + 120 000 =$	336 000

A költségtérítés összege maximum a munkáltatótól kapott jövedelem összege lehet. Mivel a munkáltatótól csak $12 * 20 \text{ eFt}$, azaz 240 ezer Ft munkába járási költségtérítést

kapott, csak 240 ezer Ft-ot lehet költségként elszámolni. Mivel az autó után a munkáltató költséget számolt el, a munkáltatónak cégautóadót is fizetnie kell.

3. Az óradíjjal szemben el lehet számolni a 10 százalékos diktált költségátalányt, így a jövedelem a bevétel 90 százaléka lesz, azaz $500 \text{ eFt} * 90\% = 450 \text{ eFt}$.

A fizetendő adó levezetését az alábbi táblázat mutatja:

3.2. táblázat

Törekvő Kázmér adójának kiszámítása

Tételek	Bevétel	Költség	Jövedelem
Munkaviszonyból származó bérjövdelem			2 600 000
Munkaviszonnyal kapcsolatos költségtérítés	240 000	240 000	0
Önálló tevékenységből származó jövedelem	500 000	50 000	450 000
Összevont adóalapba tartozó jövedelmek összesen			3 050 000
Családi kedvezmény			2 000 000
Összevont adóalap			1 050 000
Számított adó			157 500

A három jövedelemtétel összege 3050 ezer Ft. Ezzel szemben érvényesíthető a családi kedvezmény. Két gyermek esetében a családi kedvezmény összege 100 000 Ft/hó/eltartott. Ennek éves összege: $2 * 100,0 * 12 = 2000 \text{ eFt}$. Ezt levonva az összevont adóalap összegéből, kapjuk az összevont adóalapot. Az összevont adóalap 15 százaléka lesz a számított adó. Mivel ezzel szemben adókedvezményt Törekvő Kázmér nem érvényesít, ez lesz a fizetendő adó is.

4.1.1 Külföldről származó jövedelem adózása

Manapság egyre többen vállalnak hosszabb-rövidebb időre munkát külföldön. Ezen kívül más forrásból is származhat egy magánszemélynek jövedelme. Kaphat külföldön végzett tanulmányai alatt ösztöndíjat, kiküldetési napidíjat. Külföldiek is szerezhetnek Magyarországon jövedelmet, ezek adózása általában a magyar szabályozás szerint megy végbe.

Az, hogy melyik állam adóztathatja a jövedelmet, három körülménytől függ. Egyrészt attól, hogy külföldi vagy belföldi illetőségű-e az adózó, másrészt, hogy van-e kettős adóztatást kizáró egyezmény a két ország között, harmadrészt, hogy a jövedelem milyen típusú.

A belföldi illetőségű személy belföldről származó jövedelmére a hazai szabályok szerint kell megállapítani az adót. A külföldi illetőségű személy külföldről származó jövedelmére pedig természetesen a magyar jogszabályok nem vonatkoznak.

Az szja azonban a belföldi illetőségű magánszemélyek külföldről származó jövedelmeit is adóztatás alá vonja, valamint külföldiek belföldről származó jövedelmeit. Ezt az adóztatási jogot azonban jelentősen korlátozhatják a kettős adóztatást kizáró egyezmények (továbbiakban Egyezmények). Magyarországnak mintegy nyolcvan külföldi állammal – ezen belül az Európai Unió összes államával – van Egyezménye. Ha van ilyen kettős adóztatást kizáró egyezmény a jövedelem forrása szerinti állammal, akkor az adózásra ennek rendelkezései irányadók.

Az adóbevallásba beírandó jövedelmet és adót Ft-ban kell megállapítani. Ennek érdekében a külföldi pénznemben felmerülő bevételt és kiadást vagy a Magyar Nemzeti Bank hivatalos, a **bevételszerzés napján érvényes devizaárfolyamán, vagy a bevétel**

megszerzésének napját megelőző hónap 15. napján érvényes MNB árfolyamon váltja át.

4.1.1.1 Kettős adóztatást kizáró egyezmények

A kettős adóztatási egyezmények fő irányelve általában az, hogy az adót annak az országnak a szabályai szerint kell megfizetni, ahol az a jövedelem keletkezett.

Ha az Egyezmény szerint a jövedelemadó Magyarországon kell megfizetni, akkor a belső szabályok az irányadók. Ha a jövedelem mindkét országban adóztatható, akkor a külföldön levont adót a magyar adófizetési kötelezettségből le kell vonni. Ha a jövedelem külföldön adózik, az összevont adóalapba tartozó jövedelmeket az összevont adóalap számítása során nem kell figyelembe venni, ugyanakkor azonban az összes jövedelembe beleszámítanak. Ennek azonban – most, hogy egykulcsos az adó – csak néhány kifutó adókedvezmény (felnőttképzés, felsőoktatási tandíj, lakáscélú hitel) érvényesítése esetében van jelentősége.

Most nézzük meg, hogy néhány fontosabb jövedelemtípust hogyan szabályoznak az Egyezmények!

Nem önálló tevékenységekből származó jövedelem **főszabály szerint abban az államban adóztatható, ahol a munkát végzik**, azaz a magyar magánszemélyek által külföldön végzett munka ellenértéke a külföldi államban adóköteles.

A fenti főszabály alól kivételt képeznek a rövid távú kiküldetések. Amennyiben ugyanis a magyar magánszemély a munkát a külföldi államban végzi, de

- **a külföldi államban való tartózkodás hossza az adóévben/a naptári évben/bármely 12 hónapos időszakban nem haladja meg a 183 napot**, és
- a díjazást olyan **munkáltató** fizeti (vagy olyan munkáltató nevében fizetik), aki **nem bír illetőséggel a munkavégzés helye szerinti államban**, és
- **a díjazás költségét nem a munkáltató** a munkavégzés helye szerinti államban lévő telephelye viseli,

akkor a jövedelem adóztatásának joga Magyarországon marad. Azaz, ha egy magyar munkáltató rövid, 183 napnál nem hosszabb időszakra küld ki egy munkavállalót a külföldi államba, és a kiküldetés költségeit nem terheli rá a külföldi államban található telephelyére, a munkavállalónak csak Magyarországon keletkezik adókötelezettsége.

A külföldi kiküldetésre, külszolgálatra tekintettel kapott belföldön adóztatható napidíj teljes összegéből levonható annak 30 százaléka, de legfeljebb napi 15 € (euró). A nemzetközi áru- és személyszállításban dolgozók vagy napi 40 €-t vonhatnak le naponta, vagy költséget számolnak el napidíjukkal szemben.

Az osztalékkal kapcsolatban a magánszemélynek **mindkét államban keletkezik adókötelezettsége.** A belföldi illetékességű magánszemélynek fizetett osztalék főszabály szerint Magyarországon adóztatható. Ugyanakkor az Egyezmények lehetővé teszik az osztalék forrása szerinti állam számára is az osztalék adóztatását. Ennek a külföldön megfizetett adónak a Magyarországon fizetendő adóból történő levonását a magyar szabályok lehetővé teszik.

Az osztalékhoz hasonlóan adóztatható a külföldről származó kamat és jogdíj is. Alapesetben a külföldön elhelyezett betét után Magyarországon fizet adót a belföldi illetőségű személy. A kifizető ország bankjához pedig egy illetőségigazolást kell benyújtani, hogy ott ne vonják le a kamatadót. Az általános szabály alól kivételt képez Ausztria és Luxemburg. Ezen államok forrásadót alkalmaznak, amelynek 75 százalékat a magánszemélyre vonatkozó adatok közlése nélkül továbbítanak a magánszemély illetősége szerinti állam adóhatóságához.

Az ingatlan bérbeadásából származó jövedelem az ingatlan fekvése szerinti államban adóztatható, míg az ingó bérbeadásból származó jövedelem a magánszemély illetősége szerinti államban.

Az ingatlan eladásából származó jövedelem az ingatlan fekvése szerinti államban adóztatható. Tehát a magyar illetőségű magánszemély külföldön található lakásának eladásából származó jövedelme Magyarországon nem adóztatható.

Az ingó vagyontárgy vagy értékpapír eladásából származó jövedelem (árfolyamnyereség) jellemzően a magánszemély illetősége szerinti államban adózik. Azaz egy külföldi tőzsdén kötött ügylet árfolyamnyeresége után az adót jellemzően Magyarországon kell megfizetni.

4.1.1.2 Külföldről származó olyan jövedelem, ahol nincs kettős adóztatást kizáró egyezmény

Ha egy belföldi illetőségű magánszemély olyan államból részesül jövedelemben, amellyel Magyarországnak nincs a kettős adóztatás elkerüléséről szóló Egyezménye, akkor a jövedelem adóztatására mindkét állam jogosult lenne. Ekkor a magyar szabályozás a következő:

Ha a külföldről származó, összevont adóalapba tartozó jövedelemből a külföldi államban is vannak személyi jövedelemadó, akkor **a Magyarországon fizetendő személyi jövedelemadót csökkenteni lehet a külföldön megfizetett adó 90 százalékával, de legfeljebb e jövedelem 15 százalékával.**

A nem egyezményes államból származó tőkejövedelmek esetében a Magyarországon fizetendő adót szintén csökkenti a külföldön levont adó összege, de a jövedelem után Magyarországon fizetendő adó nem lehet kevesebb a jövedelem 5 százalékánál.

Az előzőekben leírtaktól eltérően egyéb jövedelemnek minősül az alacsony adókulcsú államban (adókulcs kisebb, mint 10 százalék) székhellyel rendelkező jogi személy, egyéb szervezet tőkejövedelme. Ez azt jelenti, hogy az ilyen jövedelmek esetében, függetlenül attól, hogy a kifizető államban vontak-e le adót, a tőkejövedelem teljes összegét az összevont adóalap részeként kell tekinteni és adóztatni.

 Nézzünk egy példát külföldről származó jövedelem adózására!

Vándor Béla kamionsofőr munkáltatójától az adott évben 2000 € napidíjat kapott. A kiküldetés időtartama több megszakítással 50 nap volt. Ezen kívül egy hónapos fizetés nélküli szabadságot vett ki, ami alatt Olaszországban végzett idénymunkát. A 30 napos idénymunkáért 500 € munkabért kapott, amiből az adót az olasz munkáltató levonta. Novembertől egy olyan államban dolgozik, amivel nincs Egyezményünk. Két havi munkabére 4000 € volt, melyből a kifizető 500 €-t vont le. Ebben az országban Béla részvényt is vásárolt, melyből származó osztalékjövedelme 100 € volt. A kifizető 20 százalékos forrásadót vont le az osztalékjövedelemből. (Dolgozzunk 300 Ft/€ árfolyammal!)

Számítsuk ki, Vándor Béla külföldről származó jövedelmei után mennyi adót fizet Magyarországon?

1. A 2000 €, mivel magyar munkáltatótól származik, Magyarországon adózik, az összevont jövedelem részeként. A kiküldetés esetén Vándor Béla 40 € napidíjat tud költségként elszámolni, mivel kamionsofőrként dolgozik. (Egyébként csak 15-öt tudna.) Jövedelme tehát $2000 - 40 * 50 = 0$ €.

2. Olaszországgal, mint az Európai Unió országával, van Egyezményünk, így Magyarországon nem kell fizetni adót. Bevallani sem kell ezt a jövedelmet.

3. A novemberi munkabére esetében viszont nem ez a helyzet. Ez a jövedelem is az összevont adóalapot növeli. Vándor Béla magyar illetőségű, Egyezmény hiányában külföldi jövedelméből vont adó 90 százalékaival, de maximum a jövedelem 15 százalékaival lehet csökkenteni a jövedelem számított adóját. A 4000 € 1200 ezer Ft-nak felel meg, aminek számított adója $1200 * 15\% = 180$ eFt. Az 500 € 90 százaléka 450 €, aminek forintértéke 135 ezer Ft. Ezt az összeget lehet levonni a számított adóból.

4. Az osztalékjövedelem Magyarországon külön adózó jövedelem. A 100 € osztalékjövedelemből a kifizető 20 százalékos forrásadót vont le. Ez több lenne, mint a Magyarországon fizetendő 15 százalék. Ilyenkor a bevétel 5 százaléka az adó. $100 \text{ €} * 300 \text{ Ft/€} * 5\% = 1500 \text{ Ft}$.

A jövedelem levezetését és a fizetendő adót az alábbi táblázat tartalmazza:

4.3. táblázat

Vándor Béla külföldről származó jövedelméből származó adófizetési kötelezettség

Tételek	Bevétel	Költség	Jövedelem
Munkaviszonnal kapcsolatos költségtérítés	600 000	600 000	0
A kettős adózást kizáró egyezmény hiányában külföldön is adózott jövedelem	1 200 000	0	1 200 000
Összevont adóalapba tartozó jövedelmek összesen			1 200 000
Összevont adóalap			1 200 000
Számított adó		$1\,200\,000 * 15\% =$	180 000
Külföldön megfizetett adó beszámítása		$450 * 300 =$	135 000
Összevont adóalap adója		$180\,000 - 135\,000 =$	45 000
	Jövedelem	Levont adó	Fizetendő adó
Külön adózó jövedelem	30 000	6000	1500
Külföldi jövedelem után fizetett adó		$45\,000 + 1500 =$	46 500

 Tarr János Magyarországon belföldi illetőséggel rendelkező magánszemélyről az alábbi információkkal rendelkezünk:

Belföldről származó jövedelme: 2 500 000 Ft
 Külföldről származó jövedelme (bruttó): 3000 €
 Külföldön fizetett adó: 550 €

Határozza meg a magánszemély belföldön fizetendő adóját, ha

a) a külföldről származó jövedelme olyan országból származik, amellyel nincs a kettős adóztatás elkerüléséről egyezmény!

b) van egyezmény a két ország között és az egyezmény a mentesítést írja elő! Hasonlítsa össze a progresszió fenntartása nélküli mentesítés és a progresszió fenntartása melletti mentesítés módszerei alkalmazása esetén adódó eredményeket!

c) van egyezmény a két ország között és az egyezmény a beszámítást írja elő! Hasonlítsa össze a korlátlan és a korlátozott beszámítás módszereit alkalmazása esetén adódó eredményeket!

(300 Ft/€ árfolyammal számoljon!)

Megoldás

a)

Belföldi illetőség esetén a magánszemély adókötelezettsége Magyarországon korlátlan, azaz világjövedelmére terjed ki.

A magánszemély összes jövedelme: $2\,500\,000 + (300 * 3000) = 3\,400\,000$ Ft

Adóalap: 3 400 000 Ft

Számított adó: $3\,400\,000 * 15\% = 510\,000$ Ft

A külföldön megfizetett adó beszámítása: a számított adót csökkenti a jövedelem után külföldön megfizetett adó 90 százaléka, de legfeljebb a jövedelem adóalapjára az adó mértékével megállapított adó.

Külföldön megfizetett adó 90 százaléka: $(550 * 300) * 90\% = 148\,500$ Ft

A külföldi jövedelemre jutó adó: $(3000 * 300) * 15\% = 135\,000$ Ft

A számított adót a kisebb, azaz a 135 000 Ft csökkenti

Fizetendő adó: $510\,000$ Ft – $135\,000$ Ft = $375\,000$ Ft

Amennyiben nincs a kettős adóztatás elkerüléséről egyezmény a két állam között, a magánszemély belföldön fizetendő adója 375 000 Ft lesz.

b)

Mentesítés esetén a külföldi adóalap a belföldi adóalap meghatározása során nem kerül figyelembe vételre.

Magyarországon figyelembe veendő jövedelem: 2 500 000 Ft

Adóalap: $2\,500\,000$ Ft * $15\% = 375\,000$ Ft

A progresszió fenntartása nélküli mentesítés esetén mind az adóalap, mind az adó számításakor figyelmen kívül hagyjuk a külföldi jövedelmet. A progresszió fenntartásával történő mentesítés során a külföldi jövedelmeket csak az adókulcs meghatározásakor vesszük figyelembe, az adóalapnál nem.

Tekintettel arra, hogy a hatályos szabályok szerint Magyarországon a személyi jövedelemadó nem progresszív, hanem egykulcsos, a két módszer között nincs különbség.

c)

Beszámítás esetén az adóalany világjövedelme bekerül a belföldi adóalapjába, és az ottani kulcs alapján kerül az adó meghatározásra. Az így kiszámított adót csökkenti a külföldön fizetett adó.

A magánszemély összes jövedelme: $2\,500\,000 + (300 * 3000) = 3\,400\,000$ Ft

Adóalap: 3 400 000 Ft

Számított adó: $3\,400\,000$ Ft * $15\% = 510\,000$ Ft

A külföldön megfizetett adó beszámítása:

Korlátlan beszámítás esetén a külföldön fizetett adó teljes mértékben beszámítható.

Korlátlan beszámítás esetén a teljes külföldi adó, azaz $300 * 550 = 165\,000$ Ft csökkenti a számított adót.

Fizetendő adó: $510\,000 - 165\,000 = 345\,000$ Ft

Korlátozott beszámításnál a beszámítás felső határa a külföldön keletkezett adóalapra eső adók mértéke.

Külföldön megfizetett adó: $300 * 550 = 165\,000$ Ft

A külföldön keletkezett adóalapra eső adó: $(3000 * 300) * 15\% = 135\,000$ Ft

A kettő közül a kisebb számítható be, tehát 135 000 Ft.

Fizetendő adó: $510\,000 - 135\,000 = 375\,000$ Ft

4.1.2 Külön adózó jövedelmek adójának kiszámítása

4.1.2.1 Egyéni vállalkozásból származó jövedelem

Ezzel a témakörrel a következő fejezetben fogunk foglalkozni.

4.1.2.2 Ingatlan és vagyoni értékű jog átruházásból származó jövedelem

Az adó kiszámításának menetét az alábbi táblázat tartalmazza:

4.4. táblázat

Ingatlan esetében a jövedelemadó levezetése

	Értékesítésből származó bevétel
-	Vagyonszerzésre fordított összeg
-	Értéknövelő beruházások
-	Értékesítés során felmerült ráfordítások
=	Jövedelem
-	Jövedelemcsökkentő tételek
=	Adóalap
*	Adókulcs (15%)
=	Fizetendő adó

Forrás: 1995/CXVII. törvény

Vagyonátruházásból származó jövedelem kiszámítását az alábbi esetekben kell alkalmazni:

- Termőföld értékesítése
- Ingatlan értékesítése
- Egyéb vagyoni értékű jog (pl. haszonélvezet, földhasználat, bérleti jog) értékesítése

Általános elv az, hogy a vagyonátruházásból származó jövedelmet úgy kell meghatározni, hogy bevételből le kell vonni azokat a kiadásokat, amelyek az eladott vagyonnal összefüggésben az eladónál felmerültek. Ezek jellemzően a következők:

- a vagyon megszerzésre fordított összeg (vétélár a megfizetett illetékekkel),
- az eladásra kerülő ingatlanon elvégzett értéknövelő beruházás számlával igazolt költsége (az ingatlan, értékét, állagát megóvó ráfordításokon felül az ingatlan forgalmi értékét növelő ráfordítás, például a fűtés korszerűsítése, kerítés építése, de például festés, karbantartás nem),
- az ingatlan jog eladásával kapcsolatban felmerült kiadás (például a hirdetések díja).

 Vigyázat! A költségeket csak egyszer lehet elszámolni. Tehát, ha az 1-3. pontokban szereplő költségeket az adózó már egyszer elszámolta költségként (például egyéni vállalkozásában amortizációként elszámolta), még egyszer nem érvényesítheti.

A jövedelem (a számított összeg) a személyi jövedelemadó-törvényben meghatározott feltételekkel és mértékben csökkenthető. A csökkentés lehetőségét és mértékét az értékesített vagyon típusától függően határozta meg a törvény. Lakóingatlan

és nem lakóingatlan átruházása esetén a számított összeg a szerzés időpontjától függően a következők szerint csökkenthető.

4.5. táblázat

Ingtalan értékesítése esetében érvényesíthető adókedvezmény

Lakóingatlan	
Szerzés éve	Kedvezmény mértéke
Adóév	0 %
Adóévet megelőző 1. év	0 %
Adóévet megelőző 2. év	10 %
Adóévet megelőző 3. év	40 %
Adóévet megelőző 4. év	70 %
Adóévet megelőző 5. év és több	100 %

Forrás: 1995/CXVII. törvény

Az adóalap 15 százaléka az adó, melyet az adóbevallással egy időben kell csak megfizetni. Itt adóelőleg fizetési kötelezettség nincs.

 Nézzünk ingatlan adózásra példát!

Gazdag László 2017-ben eladta lakását 15 millió Ft-ért, melyet 2012-ben vásárolt 5 millió Ft-ért. 2013-ben 1 millió Ft-ért nyílászárókat cserét, melyekről számlával rendelkezik. Az értékesítéssel kapcsolatos hirdetésekre 20 ezer Ft-ot költött. Határozza meg Gazdag László ingatlanértékesítésből származó jövedelmét és a fizetendő adó mértékét!

A példa megoldását az alábbi táblázat mutatja:

4.6. táblázat

Gazdag László ingatlaneladásából származó adókötelezettség levezetése

Tételek	Számítások	Levezetés
Értékesítésből származó bevétel		15 000 000
Vagyonszerzésre fordított összeg		-5 000 000
Értéknövelő beruházások		-1 000 000
Értékesítés során felmerült ráfordítások		-20 000
Jövedelem	$15 \text{ mFt} - 5 \text{ mFt} - 1 \text{ mFt} - 0,02 \text{ mFt} =$	8 980 000
Jövedelemcsökkentő tételek	$8,98 \text{ mFt} * 40\% =$	-3 592 000
Adóalap	$8,98 \text{ mFt} - 3,592 \text{ mFt} =$	5 388 000
Fizetendő adó	$5,388 \text{ mFt} * 15\% =$	808 200

4.1.3 Ingó vagyontárgy átruházásából származó jövedelem

Az adó kiszámításának menetét az alábbi táblázat tartalmazza:

Ingó vagyontárgyból származó jövedelem adózása

	Értékesítésből származó jövedelem (évi 200 ezer Ft-ig adómentes, 600 ezer Ft bevételig nem kell bevallani sem)
-	Vagyonszerzésre fordított összeg
-	Értéknövelő beruházások
-	Értékesítés során felmerült ráfordítások
=	Jövedelem
-	Jövedelemcsökkentő tételek
=	Adóalap
*	Adókulcs (15%)
=	Számított adó
-	30 000 Ft (200 000 * 15%)
=	Fizetendő adó

Forrás: 1995/CXVII. törvény

A magánszemélyek ingó vagyontárgy-értékesítésének adózása a következőképpen történik. Először a vagyontárgy értékesítéséből származó bevételt kell meghatározni.

Ingó vagyontárgy értékesítéséből származó bevétel minden olyan bevétel, amelyet az ingóság átruházásra tekintettel az eladó megszerzett. Ilyennek minősül különösen az eladási ár, a cserében kapott dolognak a jövedelemszerzés időpontjára megállapított szokásos piaci értéke, valamint az ingó vagyontárgy gazdasági társaság vagy más cég részére nem pénzbeli hozzájárulásként (nem pénzbeli betétként) történő szolgáltatása esetén a vagyontárgynak a társasági szerződésben, más hasonló okiratban meghatározott értéke.

Amennyiben az értékesített ingó vagyontárgy közös tulajdont képez, akkor – figyelemmel a tulajdonjogi korlátozásokra is – az értékesítésből származó jövedelmet a tulajdonostársaknak meg kell osztaniuk a tulajdoni hányaduk arányában.

Nem minősül ingó értékesítésnek a földterület tulajdonosának változása nélkül értékesített lábon álló fa, betakarítatlan termés, termés. Ebben az esetben önálló tevékenység jogcímen keletkezik a jövedelem.

Nem kell az alábbi szabályokat alkalmazni a fémkereskedelmi engedélyköteles anyag (fémhulladék) értékesítéséből származó bevételre sem, itt a bevétel 25 százaléka számít jövedelemnek a magánszemély esetében. Az adót a kifizető vonja le, és a magánszemélyt más adókötelezettség nem terheli.

Amennyiben az ingóság megszerzésére fordított összeg nem állapítható meg, akkor itt is a bevétel 25 százaléka tekinthető jövedelemnek és más összegek ez esetben nem vonhatók le.

A **jövedelmet úgy kell megállapítani,** hogy az ingó vagyontárgy értékesítéséből származó bevételből le kell vonni a megszerzésre fordított összeget, a megszerzéssel és eladással kapcsolatban felmerült, igazolt költségeket és a vagyontárgy értékét növelő ráfordításokat (ha azokat korábban költségként még nem számolták el).

A szerzőskori érték:

- a vásárlásról szóló szerződés, számla, nyugta, elismervény, stb. szerinti érték;
- cserébe kapott ingó vagyontárgy esetében a csereszerződésben rögzített érték;
- öröklessel szerzett ingóság esetén a hagyatéki eljárásban megállapított érték;
- ajándék (ingyenes szerzés) esetén pedig az illetékkiszabás alapjául szolgáló érték;
- illetékkiszabás hiányában, a szerzőskori szokásos piaci érték;
- a külföldről behozott ingóságok esetében a vám megállapításánál figyelembe vett érték (a megfizetett vám költségként levonható a bevételből);

- a vámkezelés alá nem eső ingó dolog esetében a számla szerinti, Ft-ra átszámított érték.

Ha az ingó vagyontárgya értékesítésből származó adóévi bevétel a 600 ezer Ft-ot nem haladja meg, akkor nem kell jövedelmet megállapítani. Nem keletkezik – sem bevallási, sem adófizetési kötelezettség, valamint az üzletszerűség sem vizsgálható – ha az ingó vagyontárgy(ak) értékesítéséből származó jövedelem a 200 ezer Ft-ot az adóévben nem haladja meg.

Amennyiben az ingó vagyontárgyak értékesítéséből származó jövedelem a 200 ezer Ft-ot meghaladja, akkor csak a 200 ezer Ft feletti rész után kell a 15 százalékos adót megfizetni. Ebben az esetben a teljes jövedelmet be kell vallani, de annak adóját 30 ezer Ft-tal csökkenteni kell.

Amennyiben viszont az így megszerzett jövedelem gazdasági tevékenység keretében, azaz üzletszerűen végzett ingóság értékesítéssel keletkezett, úgy az, önálló tevékenységből származó jövedelemnek minősül és az erre vonatkozó általános szabályok szerint kell rá az adót megfizetni.

☞ Nézzünk ingó vagyontárgy értékesítésére is egy példát!

Műgyűjtő Balázs eladta értékes festményét 6000 ezer Ft-ért, mely családi örökségként került birtokába. A festmény értékesítésével kapcsolatban 200 ezer Ft-ot költött el biztosítási díjra, szállítási költségre. A festmény restaurálása 1000 ezer Ft-ba került. **Számolja ki a festmény értékesítése miatt fizetendő adó nagyságát!**

Ha a beszerzési érték nem állapítható meg, a bevétel 25 százaléka a jövedelem. Mivel az eladással szemben csak 1200 ezer Ft költséget tud Balázs szembeállítani, jobban jár, ha nem állít a bevételével szemben költséget. A jövedelem 15 százalékából levonhatja az adómentes rész (600 ezer Ft) adóját (30 ezer Ft). A számítást az alábbi táblázat mutatja:

4.8. táblázat

Műgyűjtő Balázs adójának kiszámítása

Tételek	Számítások	Levezetés
Értékesítésből származó bevétel		6 100 000
Jövedelem=adóalap	6,0 mFt * 25% =	1 500 000
Számított adó	1,5 mFt * 15% =	225 000
Adómentes	0,6 mFt * 15% =	-30 000
Fizetendő adó	225 eFt – 30 eFt =	195 000

4.1.4 Árfolyamnyereség adója

4.9. táblázat

Árfolyamnyereségből származó jövedelem adózása

	Értékesítésből származó bevétel
-	Értékpapír megszerzésére fordított összeg
-	Járulékos költségek
=	Jövedelem

-	Korábbi ügyletek árfolyamveszteségei (ellenőrzött tőkepiacon)
=	Adóalap
*	Adókulcs (15%)
=	Fizetendő adó

Forrás: 1995/CXVII. törvény

Árfolyamnyereségből származó jövedelemnek minősül az értékpapír átruházása ellenében megszerzett bevételnek az a része, amely meghaladja az értékpapír megszerzésére és a járulékos költségekre fordított kiadás együttes összegét.

A személyi jövedelemadóról szóló törvény alkalmazásában értékpapír alatt minden olyan okirat, adat értendő, amelyet a Polgári Törvénykönyv, vagy a kibocsátás helyének joga értékpapírnak tekint.

Az értékpapír megszerzésére fordított összeg többek között:

- az ügylet szerinti, igazolt ellenérték;
- társas vállalkozás alapítása útján szerzett értékpapír esetén, a társas vállalkozás részére igazoltan szolgáltatott vagyoni hozzájárulásnak a létesítő okiratban meghatározott értéke;
- a vállalkozásból kivont jövedelem címén megszerzett értékpapír esetében az ezen a címen megszerzett bevételként figyelembe veendő érték;
- kárpótlási jegy esetében az eredeti jogosult személynél, vagy az örökösénél a kárpótlási jegy kamattal növelt névértéke;
- az illeték-kiszabáshoz figyelembe vett érték.

Az értékpapír értékesítéséhez kapcsolódó járulékos költségnek minősül például:

- a befektetési szolgáltató részére a befektetési szolgáltatási, befektetői szolgáltatási tevékenységet kiegészítő szolgáltatási tevékenység ellenértéke;
- az értékpapír megszerzésekor fizetett illeték;
- az értékpapír megszerzésének és eladásának alapjául szolgáló jegyzési, vételi és eladási jog ellenértéke.

Az értékpapír átruházásából származó, árfolyamnyereségnek minősülő jövedelem csak akkor csökkenthető az adóévben (vagy korábbi években) elszenvedett árfolyamveszteség összegével, ha az ügyleteket tőzsdén (ellenőrzött tőkepiacon) kötötték. Csak realizált árfolyamveszteség számolható el.

 Nézzünk ellenőrzött tőkepiacon kötött ügyletekből származó jövedelem adózására egy példát!

Spekuláns Márk 2015-ban eladta OTP részvényét, melyből 5 millió Ft bevétele származott. Az értékpapírt 3 millió Ft-ért vette. 2012-ben tőzsdei ügyletekből 500 ezer Ft árfolyamveszteséget szenvedett el, amit még nem írt le adóalapja terhére. Az értékpapírvétel és -eladással kapcsolatos költségei (forgalmi jutalék) 8 ezer Ft-ot tettek ki. Számolja ki az ellenőrzött tőkepiaci ügyletek 2015-ban esedékes adóját!

A példa megoldását az alábbi táblázat mutatja:

4.10. táblázat

Spekuláns Márk árfolyamnyereségből származó jövedelmének adózása

Tételek	Számítások	Levezetés
Értékesítésből származó bevétel		5 000 000

Értékpapír megszerzésére fordított összeg		-3 000 000
Járulékos költségek		-10 000
Jövedelem	5 mFt – 3 mFt – 0,01 mFt =	1 990 000
Korábbi ügyletek árfolyamveszteségei (ellenőrzött tőkepiacon)		-500 000
Adóalap	1,99 mFt – 0,5 mFt =	1 490 000
Fizetendő adó	1,49 mFt * 15% =	233 500

4.1.5 Kamat- és osztalékjövedelem adója

Kamatjövedelemnek minősül a bankbetét, a nyilvánosan forgalomba hozott és forgalmazott, a tőkepiaci törvényben ilyenként meghatározott hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kamata és árfolyamnyeresége, befektetési jegyek hozama és árfolyamnyeresége. Alapesetben a kamatjövedelmet bevallani sem kell, ha az adót a kifizető levonja.

Ellenőrzött értékpapírpiacon vásárolt értékpapírok értékesítésekor, kamat- vagy osztalékfizetéskor a magánszemély **választhatja** az ellenőrzött tőkepiaci ügyletként történő bevallást akkor, ha erről a befektetési szolgáltató felé az **adóév utolsó napjáig** (december 31-ig) **nyilatkozatot tesz (adókiegyenlítés)**.

A befektetési szolgáltató a nyilatkozat alapján a kifizetett kamatokról, osztalékokról, valamint az ügyletek árfolyamnyereségéről és -veszteségéről adóigazolást állít ki a magánszemély részére.

Ebben az esetben a magánszemély a befektetési szolgáltató által kamatjövedelemként levont adót adóelőlegként veszi figyelembe.

Kamatadó-fizetés alól mentesülhet az, aki hosszú távon köti le a pénzét. Ennek feltétele, hogy Tartós befektetési számlát kell kötni a befektetési szolgáltatóval vagy bankkal. A Tartós befektetési számla (TBSz) olyan befektetési számla, amely futamidejének végéig történő fenntartása esetén a tőkejövedelmekre vonatkozó hatályos személyi jövedelemadó fizetés alól részben, vagy egészben mentesül. A Tartós befektetési számlán elhelyezett összeg minimuma 25 000 Ft és egy befektetési szolgáltatónál az adózó egy évben csak egy ilyen számlát nyithat. Az adózó a TBSz számlán kötött ügyletek olyan pénzügyi eszközre (pl. állampapír, befektetési jegy) amelynek a befektetési hozama egyébként kamatjövedelemnek minősülne, korlátlan számú megbízást (vételi, eladási stb.) adhat.

A kamatadó mértéke: a lekötési hozam (a befizetett összeg és a megszakításkori piaci érték különbözete) után a 3. év végén 10 százalék, az 5. év végén 0 százalék. Ha a befektetést 3 éven belül likvidálják, a kamatadót teljes egészében meg kell fizetni. A 3 és 5 év közötti likvidálás esetében 10 százalékos kamatadót kell fizetni.

Fontos szabály, hogy a Tartós befektetési számlán realizált veszteségek nem állíthatók szembe más értékpapírszámlán elért nyereséggel, valamint a következő évre sem vihetőek át, tehát a számlán adókiegyenlítést nem lehet alkalmazni.

4.1.6 Béren kívüli juttatások

A munkáltatók nem csak munkabérrrel és jutalmakkal honorálhatják munkavállalóik erőfeszítéseit. A természetbeni juttatásoknak széles köre alakult ki. Ezeket az szja is adóztatja. A természetbeni juttatásoknak két fajtája van az adóztatás mértékétől függően.

A béren kívüli juttatások adóztatása kedvezőbb. A béren kívüli juttatások megnevezését, célját és maximális összegét az alábbi táblázat mutatja:

4.11. táblázat

Béren kívüli juttatások jellemzői

Megnevezés	Felhasználás módja	Maximális összeg	Megjegyzés	Összeg-korlát
Kézpénz-juttatás	Nincs korlátozva	100 000 Ft/év		
SZÉP-kártya	Szálláshely-szolgáltatás	225 000 Ft/év	Csak és kizárólag a szálláshelyek, valamint a belföldi utazások árát lehet fedezni	200 000 Ft/év köz-szolgáltatásban maximum 450 000 Ft/év versenyszférában
	Rekreáció	75 000 Ft/év	Szórakoztató és kulturális intézményekben valamint az egészségmegőrzést szolgáló szolgáltatásokra	
	Meleg étel	150 000 Ft/év	Szálláshelyet is lehet belőle fedezni	

Forrás: 1995/CXVII. törvény

A béren kívüli juttatásként maximum évi 450 ezer forint juttatható, viszont a SZÉP kártyára adott összegén kívül a többi megadott célra csak 200 ezer forint adható.

A béren kívüli juttatások esetében a kifizetőt terhelő adó alapja a juttatás értékének 1,18-szorosa. A béren kívüli juttatásokat 15 százalékos személyi jövedelemadó és 14 százalékos egészségügyi hozzájárulás terheli.

Ha a kifizető ezen felül ad valamit, azt *egyes meghatározott juttatásnak* nevezzük. Itt is az adó alapja a juttatás értékének 1,18-szerese. Az egyes meghatározott juttatásokat is 15 százalék személyi jövedelemadó terheli, de itt 22 százalék egészségügyi hozzájárulást kell fizetni.

Az adható egyes meghatározott juttatásokat az alábbi táblázat tartalmazza:

4.12. táblázat

Egyes meghatározott juttatások jellemzői

Megnevezés	Felhasználás módja	Maximális összeg	Megjegyzés
Erzsébet-utalvány	Hideg- és meleg étkezés, nagy áruházakban élelmiszer vásárlás	Nincs korlátozva	
Munkahelyi étkezés	Munkahelyi meleg étkezés	Költség mértékéig	

Megnevezés	Felhasználás módja	Maximális összeg	Megjegyzés
Helyi utazási bérlet	Tömeg-közlekedés	Bérleg ára	
Iskolarendszerű képzés	Tanulói vagy hallgatói jogviszony vagy OKJ képzés	Nincs korlátozva	Munkáltató rendeletére a munkakör betöltéséhez szükséges végzettség
Munkáltatói nyugdíj- és egészségpénztári hozzájárulás		Nincs korlátozva	Önkéntes nyugdíjpénztár, egészség- és önszegélyző pénztár
Iskolakezdési támogatás	Munkavállaló kiskorú gyermekének iskolaszer	Nincs korlátozva	Csak utalványként adható
Ajándék-utalvány		Évi 3 alkalommal a minimálbér 10%-ig	
Cégtelefon magáncélú használata	Minimum a hívások díjának 20%-a	Nincs korlátozva.	

Ezen kívül vannak **adómentes** munkáltatói juttatások is. Ezek részletes szabályait mellőzve, a fontosabb adómentes juttatások az alábbiak:

- a sportról szóló tv. szerinti sportrendezvényekre szóló bérlet, jegy értékhatar nélkül, valamint a kifizető által fenntartott sportlétesítmény használata;
- kulturális szolgáltatás 50 ezer forintig;
- kockázati biztosítás minimálbér 30%-ig;
- az óvodai, bölcsődei szolgáltatás és ellátás;
- vissza nem térítendő lakáscélú támogatás, mobilitási lakástámogatás;
- a kifizető által biztosított védőoltás;
- jogszabály által előírt használatra tekintettel adott védőeszköz (pl. szemüveg);
- albérleti támogatás

4.2 Szociális hozzájárulási adó

A társadalombiztosítási járulékot 2012. január elsejétől felváltotta a szociális hozzájárulási adó. A csere nem egyszerű elnevezésbeli különbséget jelent. *A társadalombiztosítási járulék a társadalombiztosítási kötelezettséggel járó jogviszonnyal összefüggésben* kifizetett (juttatott) járulékalapot képező jövedelem után fennálló fizetési kötelezettség volt. Ezzel szemben a *szociális hozzájárulási adó* a kifizetőt magánszeméllyel fennálló egyes jogviszonyaira (foglalkoztatás, megbízás), az egyéni vállalkozót, a mezőgazdasági őstermelőt e jogállására tekintettel (saját maga után), más személyt a törvény külön rendelkezése alapján, a társadalmi közös szükségletek fedezetéhez való hozzájárulás kötelezettségének megfelelően terhelő, százalékos mértékű fizetési kötelezettség. Az *alapvető különbség* a két fizetési kötelezettség között, hogy amíg a társadalombiztosítási járulék fizetése nyomán létrejövő biztosítási jogviszonyból a törvény által előre meghatározott módon és mértékben keletkezett ellátási jogosultság, addig a szociális hozzájárulási adó nyomán előre meghatározott mértékű ellátási kötelezettség nem keletkezik.

A szociális hozzájárulási adó alanya:

- a kifizető;
- az egyéni vállalkozó;
- a mezőgazdasági őstermelő.

Nem alanya a szociális hozzájárulási adónak:

- a saját jogú nyugdíjas egyéni vállalkozó;
- az özvegyi nyugdíjban részesülő olyan egyéni vállalkozó, aki a rá irányadó öregségnyugdíj-korhatárt már betöltötte;
- a mezőgazdasági őstermelő, ha mezőgazdasági kistermelőnek minősült vagy nem keletkezett járulékfizetési kötelezettsége.

Adófizetési kötelezettséget eredményező jogviszony:

- a munkaviszony;
- a szövetkezet tagsági viszony;
- gazdasági társaságban személyes közreműködés;
- az ügyvédi iroda, a közjegyzői iroda, a végrehajtói iroda, az egyéni cég és természetes személy tagja között fennálló tagi jogviszony;
- a gazdálkodó szervezet és a tanuló között tanuló szerződés alapján fennálló jogviszony;
- az egyház és az egyházi szolgálatot teljesítő egyházi személy között fennálló, az egyházi szolgálat teljesítése alapjául szolgáló jogviszony;
- a szerzetesrend és a tagja között fennálló tagi jogviszony;
- a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti nem önálló tevékenység vagy önálló tevékenység.

Nem eredményez adófizetési kötelezettséget, ha a magánszemély saját jogú nyugdíjas, vagy nappali tagozatos tanuló.

A kifizetőt terhelő adó alapja:

- a természetes személy részére juttatott, kifizetett jövedelem;
- a tanuló szerződésben meghatározott díj;
- a hivatásos nevelőszülőt törvény szerint megillető nevelési díj;
- munkavégzési kötelezettséget eredményező más jogviszonyt szabályozó munkaszerződésben, illetőleg más szerződésben meghatározott **személyi alpbér, illetőleg díjazás**;
- tételes költségelszámolást választó egyéni vállalkozó vállalkozói kivétje;
- átalányadózó egyéni vállalkozó esetében az átalányban megállapított jövedelem;
- főállású evaalany esetében minimálbér 112,5 százaléka, mellékállású evaalany esetében az evaalap 4 százaléka;
- mezőgazdasági őstermelő, egyház, szerzetesrend tagja esetében a minimálbér.

A számított adó az adóalap **22 százaléka**. A bevallás és befizetés gyakorisága havi (határidő: a tárgyhót követő 12-e).

2013. január 1-től a Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében több új adókedvezmény született. Mivel ezek érintik az alább tárgyalt szakképzési hozzájárulást is, az Akcióterv keretében érvényesíthető kedvezményeket a szakképzési hozzájárulás ismertetésekor tárgyaljuk.

4.3 Szakképzési hozzájárulás

Annak érdekében, hogy a nemzetgazdaság és a munkaerőpiac követelményeihez, a társadalmi folyamatokhoz és az információs társadalom igényeihez igazodó rugalmas és differenciált, a gazdaság dinamikus fejlődését segítő szakképzési és felnőttképzési rendszer megvalósításához rendelkezésre álljanak a szükséges források az Országgyűlés megalkotta a 2011. évi CLV. törvényt a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról.

A szakképzési hozzájárulásnak ezek alapján a következő céljai vannak:

- állami fenntartású szakképző intézményben a törvényben meghatározott iskolai rendszerű képzések és azok fejlesztésének támogatása,
- gyakorlatigényes alapképzési szakok támogatása,
- az iskolarendszeren kívüli képzések támogatása.

A szakképzési hozzájárulást a szociális hozzájárulási adót fizető munkáltató fizeti a nem önálló tevékenységekre kifizetett jövedelmek után. Tehát a szakképzési hozzájárulásra kötelezettek, vagyis az **adó alanyai** főszabályként a belföldi székhelyű

- gazdasági társaságok,
- szervezetek,
- állami vállalatok,
- ügyvédi, közjegyzői irodák,
- egyéni vállalkozók,
- egyéni cégek.

A törvény meghatározza a kivételeket minden kategóriában.

Nem köteles szakképzési hozzájárulásra

- a büntetés-végrehajtásnál a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdálkodó szervezet,
- az egészségügyi szolgáltató – feltéve, hogy az egészségbiztosítási szervvel szerződést kötött és nem költségvetési szervként működik,
- az egyéni vállalkozó a szociális hozzájárulási adóalapja után,
- az egyéni cég, végrehajtó iroda, szabadalmi ügyvivő iroda, ügyvédi iroda, közjegyzői iroda tevékenységében a személyesen közreműködő tag a szociális hozzájárulási adóalapja után.

A szakképzési hozzájárulás **alapja** megegyezik a kötelezettet terhelő szociális hozzájárulási adó alapjával. Az adó alapját csökkenteni lehet a törvényben meghatározott **kedvezményekkel**.

Az adó **mértéke** az adóalap 1,5 százaléka.

A szakképzési hozzájárulás többféleképpen **teljesíthető**, amit a fizetésre kötelezett maga választhat meg (arányokat is), ezek főszabályként az alábbiak lehetnek:

- az állami adóhatóságnál vezetett számlára történő befizetéssel,
- a szakközépiskola, szakiskola, a szakképző iskola tanulói számára gyakorlati képzés szervezésével,

- gyakorlatigényes alapképzési szak keretében tanulók számára szervezett szakmai gyakorlattal,
- saját munkavállalói számára felnőttképzési, tanulmányi szerződés vagy a tanulmányok folytatására történő munkáltatói kötelezés alapján megszervezett szakmai vagy nyelvi képzés költségeivel.

Általános esetben a szakképzési hozzájárulásról a hozzájárulásra kötelezett havonta, a tárgyhót követő 12. napig készít előleg bevallást. Az előleget 11 hónapig havonta, egyenlő részletekben kell megfizetni, majd a befizetett előlegek és az éves nettó kötelezettség különbségének értékét a tárgyévet követő február 25. napjáig (az éves bevallás készítésének határidejéig) kell kiegyenlíteni.

4.3.1 Gyakorlati képzés szervezése

Amennyiben a kötelezett az általánostól eltérő módon szeretné teljesíteni a szakképzési hozzájárulás-fizetési kötelezettségét, megteheti azt például gyakorlati képzés szervezésével is. A gyakorlati képzés szervezése kétféleképpen történhet:

- a szakképzésről szóló törvényben foglaltak szerint szakközépiskolával vagy szakiskolával kötött együttműködési megállapodás alapján, az iskolai rendszerű szakképzésben a nappali rendszerű oktatásban és a nappali oktatás munkarendje szerint szervezett felnőttoktatásban, vagy gyakorlati képzés szervezésével,
- a gyakorlatigényes alapképzési szak keretében folytatott gyakorlati képzés szervezésével, amennyiben a gyakorlati képzésre a felsőoktatási intézmény és a hozzájárulásra együttműködési megállapodást kötött.

A gyakorlati képzést folytató gazdálkodó a szakképzési hozzájárulás fizetési kötelezettségét a mindenkor évi költségvetési törvényben meghatározott alap normatíva alapján csökkentheti.

Az a hozzájárulásra kötelezett, aki hozzájárulási kötelezettségét kizárólag tanuló szerződésen alapuló gyakorlati képzés szervezésével teljesíti, és a csökkentő tétel összege meghaladja a bruttó kötelezettsége mértékét, az azt meghaladó részt az állami adóhatóságtól visszaigényelheti. Az állami adóhatóság a visszatérítés tekintetében az adózás rendjéről szóló törvény szerint jár el. A kapott visszatérítést egyéb bevételként kell elszámolni.

A gyakorlati képzést szervező átalányadózó hozzájárulásra kötelezettet nem illeti meg az előzőek szerinti visszatérítés.

A hozzájárulásra kötelezett a visszajáró összeg kiutalását vagy átvezetését legkorábban a bevallás esedékességének napjától kezdeményezheti.

A szakképzési hozzájárulási kötelezettség elszámolásánál *együttesen lehet figyelembe venni* a szakmai és vizsgakövetelmények által előírt, többnyire együttműködési megállapodás keretében megvalósuló *szakmai gyakorlatot és a tanuló szerződés alapján folytatott gyakorlati képzést.*

4.3.2 Saját munkavállaló képzése

A saját munkavállalók képzési költségeit azok a szakképzési hozzájárulásra kötelezett cégek számolhatják el, amelyek havonta legalább 45 tanuló szerződéses tanuló gyakorlati képzését végzik.

4.3.3 Szociális hozzájárulási adóból és szakképzési hozzájárulásból igénybe vehető kedvezmények

4.13. táblázat

Kedvezmények fontosabb jellemzői

Kedvezmény	A kedvezmény mértéke	Szakképzési hozzájárulásból igénybevehető-e
GYED, illetve GYES, valamint a gyermeknevelési támogatás folyósítása alatt vagy azt követően adható kedvezmény.	Bruttó munkabér, de legfeljebb 100 ezer forint 22 százalékkal csökkenthető a szociális hozzájárulási adó a foglalkoztatás első két évében, 11 százalékkal a foglalkoztatás harmadik évében. *	igen
Minimum három gyermekre tekintettel családi pótlékra szülőként jogosult és GYED-ben, illetve GYES-ben részesült vagy részesülő, vagy gyermeknevelési támogatásban részesült vagy részesülő alkalmazása esetén adható kedvezmény.	Bruttó munkabér, de legfeljebb 100 ezer forint 22 százalékkal csökkenthető a szociális hozzájárulási adó a foglalkoztatás első három évében, 11 százalékkal a foglalkoztatás negyedik és ötödik évében. *	igen
Gyermekgondozási szabadságról visszatérő munkavállaló és ezen szabadság időtartama alatt vagy ezt követően foglalkoztatott másik munkavállaló heti 20-20 órás részmunkaidős foglalkoztatása esetén adható kedvezmény.	A két természetes személy bruttó munkabérének, de legfeljebb a minimálbér kétszeresének 7 százalékkal csökkenthető a szociális hozzájárulási adó. A kedvezmény legfeljebb azonban 3 évig jár. *	igen
25 év alatti, legfeljebb 180 nap biztosítási idővel rendelkező pályakezdő esetében adható kedvezmény.	A szociális hozzájárulási adó a bruttó munkabér, de legfeljebb 100 ezer forint 22 százalékkal csökkenthető a foglalkoztatás első két évében.*	igen
25 év alatti – kivéve a fenti pályakezdő – foglalkoztatott utáni kedvezmény	A szociális hozzájárulási adó a bruttó munkabér, de legfeljebb 100 ezer forint 11 százalékkal csökkenthető. *	nem
55 év feletti foglalkoztatott utáni kedvezmény.	A szociális hozzájárulási adó a bruttó munkabér, de legfeljebb 100 ezer forint 11 százalékkal csökkenthető. *	nem
Karrier Híd Programban részt vevők esetében járó kedvezmény.	A bruttó munkabérnek, de legfeljebb a minimálbér kétszeresének a 13,5 százalékkal csökkenthető a szociális hozzájárulási adó.	nem
Közfoglalkoztatás esetén	Bruttó közfoglalkoztatási bér, de legfeljebb a közfoglalkoztatási garantált bér 130 százalékának 13,5 százalékkal	nem

Kedvezmény	A kedvezmény mértéke	Szakképzési hozzájárulásból igénybevehető-e
	csökkenthető az adó.	
Kutatók foglalkoztatása esetén igénybe vehető kedvezmény, doktori (PhD) vagy ennél magasabb tudományos fokozattal, vagy tudományos címmel rendelkező kutató, fejlesztő alkalmazásakor.	A bruttó munkabér, de legfeljebb 500 ezer forint 22 százalékkal csökkenthető a szociális hozzájárulási adó. *	igen
Kutatók foglalkoztatása esetén igénybe vehető kedvezmény, nemzeti felsőoktatásról szóló törvény szerint doktori képzésben részt vevő hallgató vagy doktorjelölt alkalmazása esetén.	A bruttó munkabér, de legfeljebb 200 ezer forint 11 százalékkal.*	igen
Megváltozott munkaképességű vállalkozók és munkavállalók utáni kedvezmény.	A kedvezmény a bruttó munkabér, de legfeljebb a minimálbér kétszeresének 22 százaléka. Továbbá az egyéni vállalkozó által saját maga illetve a tag után a kifizető által megállapított adóalap, de legfeljebb a minimálbér kétszeresének 22 százalékkal csökkenthető az adó.	nem
Szabad vállalkozási zónában működő vállalkozás új munkavállalóira igénybe vehető kedvezmény.	A szociális hozzájárulási adó a bruttó munkabér, de legfeljebb 100 ezer forint 22 százalékkal csökkenthető a foglalkoztatás első két évében, 11 százalékkal a foglalkoztatás harmadik évében. *	igen
Szakképzettséget nem igénylő munkakörben foglalkoztatottak utáni kedvezmény.	A bruttó munkabér, de legfeljebb 100 ezer forint 11 százalékkal csökkenthető az adó.	nem
Tartósan álláskereső után igénybe vehető kedvezmény.	Az adó a bruttó munkabér, de legfeljebb 100 ezer forint 22 százalékkal csökkenthető a foglalkoztatás első két évében, 11 százalékkal a foglalkoztatás harmadik évében. *	igen

4.4 Járulékok

Személyi jövedelemadón kívül a magánszemélyeknek különböző járulékokat is meg kell fizetni. A járulékok a társadalombiztosítási szolgáltatásokat (nyugdíj, egészségügy), másrészt a munkanélküli ellátásokat fedezik.

A járulékokat az alábbi biztosított jogviszonyokból származó jövedelmek után kell megfizetni (ezekből a jogviszonyokból származó jövedelmek a személyi jövedelemadóban az összevonandó jövedelmek részét képezik):

- munkaviszony,
- szövetkezeti tagsági viszony,
- szakképzésben részt vevő tanuló munkadíja,
- az álláskereső támogatásban részesülő személy,
- nem nyugdíjas egyéni vállalkozó,
- *nem nyugdíjas* társas vállalkozó,
- megbízási szerződés,
- mezőgazdasági őstermelő.

Szünetel a biztosítás (azaz nem kell fizetni járulékokat):

- a fizetés nélküli szabadság ideje alatt, kivéve, ha nem kap a munkabér százalékában megállapított társadalombiztosítási ellátást (például gyed, táppénz)
- az igazolatlan távollét időtartama alatt,
- a munkavégzési (szolgáltatelljesítési) kötelezettség alóli mentesítés ideje alatt,
- az előzetes letartóztatás, szabadságvesztés tartama alatt,
- kamarai tagságnak szüneteltetése alatt,
- az egyéni vállalkozói tevékenység szünetelésének ideje alatt.

A fizetendő járulékok mértékét az alábbi táblázat tartalmazza. A járulékalap a biztosított jogviszonyból származó bevétel.

4.14. táblázat

A társadalombiztosítási ellátások fedezetére fizetendő járulékok

A fizetendő járulékok megoszlása 2017. január 1-jétől				
Nyugdíjjárulék		Egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulék		
Nem mpt.tag ⁴	Mpt. tag	Természetbeni egbizt. ⁵ járulék	Pénzbeli egbizt. járulék	Munkaerő-piaci járulék
10%	10%	4%	3%	1,5%

Forrás: NAV

Korkedvezményes biztosítási járulékot csak olyan szakmák esetében kell fizetni, ahol a nyugdíjkorhatárnál hamarabb megy nyugdíjba az alkalmazott.

A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó (nyugdíjas), társas vállalkozó által fizetendő egészségügyi szolgáltatási járulék havi összege 7110 Ft (napi összege 237 Ft).

Főállású alkalmazott esetében a fizetendő járulékok minimumát a **minimálbér** összege határozza meg, míg főállású vállalkozó esetében a garantált bérminimum a járulékszámítás alapja.

A minimálbér a tárgyhónap első napján érvényes, a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló részére megállapított alaphár kötelező legkisebb havi összege.

⁴ Magánnyugdíj-pénztári tag

⁵ Egészségbiztosítási járulék

Ez 2017-ben havibér alkalmazása esetén 127 500 Ft, hetibérenél 29 310 Ft, napibér esetében 5 870 Ft, órabér alkalmazásakor pedig 733 Ft.

Ha a munkavállaló, a biztosított egyéni és társas vállalkozó személyesen végzett főtevékenysége vagy a társas vállalkozó főtevékenysége legalább középfokú iskolai végzettséget vagy középfokú szakképzettséget igényel, a **garantált bérminimum** 2017-ben 161 000 Ft, hetibér esetében 37 020 Ft, napibérben történő megállapodásnál 7 410 Ft, míg órabér alkalmazása esetén 926 Ft.

Főállású vállalkozó esetében a szociális hozzájárulási adó alapja a minimálbér 112,5%-a, nyugdíjjárulék esetében a minimálbér, egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék esetében a minimálbér 150%-a.

A díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében munkát végző személy akkor válik biztosítottá, ha az e tevékenységből származó, tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme eléri a minimálbér harminc százalékát, naptári napokra annak harmincad részét (2017-ben ez havi 38 250, napi 1 761 Ft).

Pénzbeli egészségbiztosítási járulékot és munkaerőpiaci járulékot csak főmunkaviszony után kell fizetni, azaz, ha a magánszemély igazolja, hogy heti 36 óránál többet foglalkoztatják, akkor a többi biztosított jogviszonya utáni bevételeiből ezeket az összegeket nem kell levonni.

Ha a családi kedvezményt a magánszemély a személyi jövedelemadójából nem tudja teljes egészében érvényesíteni, az igénybe nem vett adóalapcsökkentő kedvezmény 15%-t leírhatja a járulékokból is a következő sorrendben:

1. Természetbeni egészségbiztosítási járulék
2. Pénzbeni egészségbiztosítási járulék
3. Nyugdíjjárulék

A járulékokat alapesetben a kifizető állapítja meg, vallja be és fizeti be tárgyhót követő 12. napig.

4.5 Az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulás (ekho)

Az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulást azon magánszemélyek választhatják, akik különböző, a törvényben felsorolt művészeti, média, sport tevékenységekből szereznek adóköteles bevételt. Ilyen tevékenységek például:

- Hang- és fénytechnikus, hangmérnök
- Grafikus
- Műfordító
- Producer
- Könyv- és lapkiadó szerkesztője
- Újságíró, rádió- és televízióműsor-szerkesztő
- Művész (író, képzőművész, zeneszerző, zenész, színész, táncművész, cirkuszi előadóművész)
- Színházi és filmipari szakember (sminkmester, rendező, díszlettervező és – készítő)
- Szakképzett edző, sportvezető

A felsorolt foglalkozások körében jogosult az ekho választására az Európai Unió állampolgára is, ha biztosított személy valamely tagállamban és rendelkezik az illetékes hatóság erre vonatkozó igazolásával.

Ha a fenti szakmák valamelyikével foglalkozó magánszemély az ekhot választja, akkor a vele kapcsolatban álló kifizető (munkáltató) is köteles az ekhót alkalmazni.

Kivéve, ha a magánszemély nyilatkozik arról, hogy a munkáltató helyett ő fizeti meg az ekhót. Nem terheli a kifizetőt ekho, ha az Unióban biztosított személynek fizet.

A szakmai megfelelésen kívül az ekho választásának egyéb feltételei is vannak. Ezek a következők:

- Az ekhot választani szándékozó magánszemélynek rendelkeznie kell olyan jövedelemmel, amely után az általános szabályok szerint fizeti meg a közterheket. Ilyen jövedelem lehet:
  - munkaviszonyból származó,
  - egyéni vállalkozóként vállalkozói kivét,
  - vállalkozási, megbízási szerződés alapján kapott ellenérték.
- Az ekho alapján adózó bevétel maximális nagysága évi 60 millió Ft lehet. Ez alól kivétel:
  - ha a magánszemély első osztályú, hivatásos sportoló: ekkor az összeghatár 125 millió Ft,
- **Az ekhot csak a megfelelő tevékenységbe eső bevételek esetében szabad alkalmazni.**
- **Az ekho csak Ft-ban realizált bevételek esetében alkalmazható.**
- **Az evát választó magánszemély esetében** az ekho összeghatárát csökkenteni kell azzal a bevétellel, amelyet az adóévben az eva alapjába tartozó bevételként kell figyelembe vennie.
- Ha a magánszemély munkaviszony keretében folytat ekho választására jogosító tevékenységet, akkor a munkáltató az adott hónap első napján érvényes minimálbért meghaladó részre veheti csak figyelembe a munkavállalója ekhos nyilatkozatát. Ez az előírás nem vonatkozik a nyugdíjasokra, továbbá arra a személyre sem, aki már más jogviszonyában a minimálbérre vonatkozó közterheket teljesítette.

Az ekho alapja az ekhonál alkalmazható foglalkozásokból származó tevékenység nettó bevétele. A magánszemélynek általában **15 százalék ekhot** kell fizetnie, ha nyugdíjas, akkor **11,1 százalékot**.

Az Európai Unió egyéb tagállamában biztosított személynek juttatott ekho alapul szolgáló bevételt **9,5 százalék ekho** terheli, amelyet a kifizetőnek kell megállapítania és levonnia.

A kifizetőt az ekhoalap összege után **20 százalék ekho** terheli, és emellett ráhárul a magánszemély által fizetendő ekho levonásának, befizetésének és bevallásának kötelezettsége is. A kifizetőt EU tagállamban biztosított személy után nem terheli fizetési kötelezettség.

Az ekho a személyi jövedelemadót, a nyugdíjjárulékot, az egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulékot, a szociális hozzájárulási adót és a szakképzési hozzájárulást váltja ki.

A magánszemélyt terhelő ekhoból az ekhoalap:

- 9,5 százaléka személyi jövedelemadónak,
- 3,9 százaléka – kivéve, ha a magánszemély nyugdíjas, – nyugdíjjáruléknak,
- 1,6 százaléka természetbeni egészségbiztosítási járuléknak minősül.

Amennyiben a magánszemély az ekho választására bármely ok miatt nem volt jogosult, e bevétel ekho alapnak tekintett részét a személyi jövedelemadó kötelezettség megállapításánál figyelembe kell venni. Ekkor a bevétel ekho alapnak tekintett részének 9,5 százalékát a kifizető által levont személyi jövedelemadó-előlegnek kell tekinteni. További kötelezettség, hogy a magánszemély e bevétele ekho alapnak tekintett része

után 9 százalék ekho különadót köteles adóbevallásában feltüntetni és a bevallás benyújtására előírt határidőig megfizetni.

A kifizető az ekho alapjaként figyelembe vett kifizetésről, a levont és megfizetett ekhoról a kifizetéssel egyidejűleg igazolást ad a magánszemély részére.

Az ekho tehát pénzübeni egészségügyi járulékot nem tartalmaz, így pénzübeni egészségügyi ellátásra sem jogosít.

A kifizetőt terhelő ekhot a kifizető tárgyhót követő 12. munkanapig vallja be és fizeti meg.

Ha a magánszemély az ekho választására adott nyilatkozatában átvállalja a kifizetőtől az őt és a kifizetőt terhelő ekho megállapítását, bevallását és megfizetését, akkor az általa megállapított ekhot negyedévente, a negyedévet követő hó 12. napjáig fizeti meg.

4.6 Az egészségügyi hozzájárulás (eho)

Az egészségügyi szolgáltatások finanszírozásához szükséges források kiegészítése érdekében egészségügyi hozzájárulást kell fizetni. Az egészségügyi hozzájárulás százalékosan meghatározott adó jellegű kötelezettség, amelyet az erről szóló törvényben meghatározott jövedelmek után kell megfizetni.

Jelenleg csak százalékos egészségügyi hozzájárulást kell fizetni – alapesetben – azok után a magánszemélynek juttatott jövedelmek után, amit nem terhel szociális hozzájárulási adó.

A kifizetőt 22 százalék mértékű kötelezettség terheli

- az egyes meghatározott juttatások 1,18 szerese után,
- a kamatkedvezményből származó jövedelem 1,18 szerese után,
- a mezőgazdasági őstermelőnek az összevont adóalapja után, ha nem fizet utána szociális hozzájárulási adót,
- támogatói adomány után,
- munkáltató javára kötött kockázati életbiztosítások után.

A kifizetőt 14 százalékos mértékű kötelezettség terheli

- a béren kívüli juttatások 1,18 szerese után,
- egyéni vállalkozó a vállalkozásból kivont jövedelem után (osztalék),
- árfolyamnyereségből származó jövedelem után,
- értékpapír-kölcsönzésből származó jövedelem után,
- ingatlan bérbeadásából származó 1 millió Ft jövedelem feletti jövedelem után.

Az átalányadózó mezőgazdasági kistermelő által fizetendő százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás az átalányban megállapított jövedelmének 14 százaléka.

A tételes költségelszámolást választó, egyszerűsített bevallási nyilatkozatot benyújtó őstermelő által fizetendő százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás a bevétel 5 százaléka.

A fizetővendéglátó tevékenységet folytató magánszemély által fizetendő százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás a tételes átalányadó 20 százaléka, ha e tevékenysége után nem fizet társadalombiztosítási járulékot.

Külföldi illetőségű előadóművésznek 14%-os EHO-t kell fizetnie (maximum évi 450 ezer forintot) a Magyarországon szerzett személyi jövedelemadóköteles jövedelme után.

A kifizetőt, valamint a magánszemélyt terhelő százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulást a kifizető havonta állapítja meg, vonja le, a jövedelem kifizetését (juttatását) követő hónap 12. napjáig fizeti meg.

4.7 Példák foglalkoztatásból származó jövedelmek számfejtésére

☞ Most, hogy már ismerjük a foglalkoztatást terhelő adókat, nézzünk néhány példát foglalkoztatásból eredő jövedelmek bérszámfejtésére!

Elek Teréz főállású munkaviszonyban dolgozik. Munkaviszonyból származó bérjövedelme havi 175 000 Ft. Szakszervezeti tagdíja bruttó bérjövedelmének 1 százaléka. Kapott béren kívüli juttatása havi 10 000 Ft, valamint egyes meghatározott juttatásnak minősülő havi jövedelme 5 000 Ft.

Mennyi Elek Teréz nettó jövedelme, és mennyibe kerül a foglalkoztatása a munkáltatójának és mekkora az egyes kifizetések adóéke?

1. Először nézzük a rendszeres jövedelmének bérszámfejtését! 175 ezer Ft után a munkáltató 22 százalékos szociális hozzájárulási adót és 1,5 százalékos szakképzési hozzájárulást fizet. A 175 ezer Ft-os munkabérből le kell vonni 10 százalék nyugdíjjárulékot és 8,5 százalékos egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulékot. A munkabér személyi jövedelemadó-alapja a szakszervezeti tagdíjjal csökkentett jövedelem, azaz 173 250 Ft.

2. A béren kívüli juttatások adóalapja a szerzett bevétel 118 százaléka. Ez 11 800 Ft, ami után 15 százalékos személyi jövedelemadó és 14 százalékos egészségbiztosítási hozzájárulást kell fizetni.

3. Az egyes meghatározott juttatások adóalapja is a bevétel 118 százaléka, de ebben az esetben a személyi jövedelemadó és 22 százalékos szociális hozzájárulási adót kell fizetni.

A számításokat az alábbi táblázat mutatja:

4.15. táblázat

Elek Teréz havi rendszeres jövedelmének bérszámfejtése

Tételek	Számítás	Levezetés	Tételek	Levezetés
Munkabér közteherrel		216 125		
SZKHO	175 eFt * 1,5% =	2 625		
Szocho	175 eFt * 22% =	38 500		
Bruttó munkabér		175 000	Adóalapba beszámítandó	173 250
Szja-előleg	173,25 eFt * 15% =	-25 987	Le: családi kedvezmény	0
Nyugdíjjárulék	175 eFt * 10% = 17 500	-17 500	Személyi jövedelem adóalap	173 250
EMJ	175 eFt * 8,5% =	-14 875	Számított adóelőleg	25 987
Nettó munkabér		116 638	Személyi kedvezmény	0
Adóék	1-(116 638/216 125) =	46,03%	Szja-előleg	25 987

3.14. táblázat

Elek Teréz béren kívüli és egyéb juttatásainak adóterhe

Tételek	Számítás	Levezetés	Tételek	Számítás	Levezetés
Béren kívüli	Összesen	13 422	Egyes meghatározott	Összesen	7 183

juttatás közteherrel			juttatás közteherrel		
Szja	$11,8 \text{ eFt} * 15\% =$	1 770	Szja	$5,9 \text{ eFt} * 15\% =$	885
Eho	$11,8 \text{ eFt} * 14\% =$	1 652	Szocho	$5,9 \text{ eFt} * 22\% =$	1 298
Adóalap	$10 \text{ eFt} * 118\% =$	11 800	Adóalap	$5 \text{ eFt} * 118\% =$	5 900
Béren kívüli juttatás		10 000	Egyes meghatározott juttatás		5 000
Adóék	$1-(10\,000/13\,422) =$	25,5%	Adóék	$1-(5\,000/7\,183)$	30,39%

Az adóékekből látható, hogy a legnagyobb közterhe a Ft-ban kifizetett jövedelemnek van.

 Elek Teréz főállású munkaviszonyban dolgozik. Munkaviszonyból származó bérjövedelme havi 175 000 Ft. Jutalomként az adott hónapban 200 000 Ft-ot kapott.

Számítsa ki a jutalom adóterheit!

Jutalom esetében is ugyanazok a közterhek fizetendők, mint a rendszeres munkabér esetében. A számításokat az alábbi táblázat tartalmazza:

3.15. táblázat

Elek Teréz jutalmának bérszámfejtése

Tételek	Számítás	Levezetés
Jutalom közteherrel	$200 \text{ eFt} + 44 \text{ eFt} + 3 \text{ eFt} =$	247 000
SZKHO	$200 \text{ eFt} * 1,5\% =$	3 000
Szocho	$200 \text{ eFt} * 22\% =$	44 000
Bruttó munkabér		200 000
Le: Szja-előleg	$200 \text{ eFt} * 15\% =$	-30 000
Nyugdíjjárulék	$200 \text{ eFt} * 10\% =$	-20 000
EMJ	$200 \text{ eFt} * 8,5\% =$	-17 000
Nettó munkabér	$200 \text{ eFt} - 20 \text{ eFt} - 17 \text{ eFt} - 30 \text{ eFt} =$	133 000
Adóék	$1-(133\,000/247\,000)$	46,15%

 Most nézzük meg egy önálló tevékenységből származó jövedelem bérszámfejtését!

Kis Jolán 50 ezer Ft megbízási díjat kapott. Kis Jolán a megbízó felé igazolta, hogy van főállása, diktált költségelszámolást választ. A megbízási időtartama 5 nap. Kis Jolán még nem nyugdíjas.

A megbízási díj járulékköteles, mivel az egy napra jutó megbízási díj összege (10 ezer Ft) a napi minimálbér 30%-t (1761 Ft) meghaladja. A kapott díj 90 százaléka a jövedelem a diktált kulcs miatt. Ha tételesen akar Kis Jolán költségeivel elszámolni, maximum a díj 50 százalékát számolhatja el költségként. Mivel főállása is van, csak egészségbiztosítási járulékot fizet (7 százalék), munkaerőpiaci-járulékot nem. Itt nem kell szakképzési hozzájárulást sem fizetni, mivel azt csak nem önálló tevékenységekből származó jövedelmek után kell fizetni.

A példa megoldását az alábbi táblázat mutatja:

Kis Jolán megbízási díjának bérszámfejtése

Tételek	Számítás	Levezetés
Megbízási díj közteherrel		59 900
Szociális hozzájárulási adó	$45\,000 * 22\% =$	9 900
Megbízási díj nagysága		50 000
Költséghányad	$50\,000 * 10\% =$	-5 000
Adóalap	$50\,000 - 5000 =$	45 000
Le: Szja-előleg	$45\,000 * 15\% =$	-6 750
Nyugdíjjárulék	$45\,000 * 10\% =$	-4 500
EMJ	$45\,000 * 8,5\% =$	-3 825
Nettó kifizetés		34 925
Adóék	$1 - (34\,925 / 59\,900)$	41,69%

Ellenőrző kérdések:

- A személyi jövedelemadó szempontjából a jövedelem milyen főbb kategóriáit különböztetjük meg?
- A személyi jövedelemadó tekintetében milyen adóalap- és milyen adókedvezményeket ismer, illetve mi a különbség ezen két csoportba tartozó kedvezmények között?
- Ki lehet a szociális hozzájárulási adó alanya?
- Milyen járulékterhei léteznek a munkavállalónak?
- Mi az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulás lényege?

5 EGYÉNI VÁLLALKOZÁSOK ADÓZÁSA

A fejezet célja

A fejezet célja, hogy bemutassa az egyéni vállalkozások adózási alternatíváit.

Az egyéni vállalkozásoknak nem csak a költségvetési kapcsolatai, hanem könyvelési, bizonylati szabályai is az adótörvényekben (azon belül is elsősorban a személyi jövedelemadó törvényben) található. A számviteli törvény ugyanis csak a társas, nagyobb vállalkozásokra vonatkozik. Az egyéni vállalkozók és kisebb társaságok számos adózási módot választva (személyi jövedelemadó hatálya alatt tételes költségelszámolás, átalányadó, eva, kata, kiva) tehetnek eleget az állammal szembeni kötelezettségüknek. Ezen kívül az adózásukat a tevékenységük is (őstermelő, kiskereskedelemmel, vendéglátással foglalkozó), vállalkozásukban lévő foglalkoztatási státuszuk (főállású, mellékállású, vagy kiegészítő tevékenységet) is befolyásolja.

Az alábbiakban áttekintjük az egyéni vállalkozások és kisebb cégek adózásának főbb módjait.

Először definiáljuk ki minősül egyéni vállalkozásnak. Az szja törvény szerint egyéni vállalkozónak minősül:

- az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló törvény szerinti egyéni vállalkozói nyilvántartásban szereplő magánszemély;
- a közjegyző;
- az önálló bírósági végrehajtó;
- az egyéni szabadalmi ügyvivő;
- az ügyvéd;
- a magánállatorvos.

Az egyéni vállalkozó a személyi jövedelemadó törvény szerint a jövedelmét – a törvényben is megjelölt feltételek figyelembevételével – kétféle módszer szerint állapíthatja meg. Az első módszer a költségek tételes elszámolása alapján a vállalkozói jövedelem szerinti adózás, a második az átalányadózás.

5.1 Tételes költségelszámolású egyéni vállalkozók személyi jövedelemadója és osztalékadója

5.1.1 Nyilvántartások vezetése

Az egyéni vállalkozónak nyilvántartási kötelezettségét – mely az alap és a részletező nyilvántartásokból áll – az Szja tv. 5. számú mellékletében foglaltak szerint kell teljesítenie. Alapnyilvántartás vezetésére a naplófőkönyv, vagy a pénztárkönyv szolgál.

Az egyéni vállalkozó köteles az alapnyilvántartását úgy vezetni, hogy annak alapján – a részletező nyilvántartásokat is figyelembe véve – minden, az egyéni vállalkozói tevékenységével kapcsolatban pénzbevételt vagy kiadást eredményező gazdasági esemény (így különösen értékesítés, beszerzés, hitelfelvétel, kölcsönnyújtás, vállalkozói kivét felvétele) zárt rendszerben nyomon követhető legyen. A pénzbevétellel esik egy tekintet alá a termékértékesítés és a szolgáltatásnyújtás ellenértéke akkor is, ha teljesítése egészben vagy részben nem pénzben (hanem például csere, vagy beszámítás révén) történt.

A részletező nyilvántartások közül csak azokat kell vezetni, amelyek a jövedelemszámítást alátámasztják. Ilyen nyilvántartás például a tárgyi eszközök, nem anyagi javak nyilvántartása, az útnyilvántartás, a vevőkkel (megrendelőikkel) szembeni követelések nyilvántartása, a szállítókkal szembeni tartozások nyilvántartása, a munkabérek, más személyi jellegű kifizetések és a vállalkozói kivét nyilvántartása.

5.1.2 Jövedelem megállapítása

A vállalkozói jövedelem szerinti adózást alkalmazó egyéni vállalkozó a vállalkozói tevékenységéből származó jövedelmét a vállalkozói bevételből az elismert és igazolt költségek levonásával állapítja meg. Ebből jövedelemadót fizet, majd az adózott jövedelemből korrekciókkal állapítja meg az osztalékadó alapját, amire osztalékadót és eho-t fizet. A vállalkozói jövedelemadó levezetését az alábbi táblázat mutatja:

5.1. táblázat

Egyéni vállalkozó jövedelmének levezetése

	Értékesítésből származó bevétel		
±	Bevételt korrigáló tételek		
-	Értékesítés során felmerült ráfordítások		
=	Vállalkozói jövedelem		
-	Jövedelemcsökkentő tételek		
=	Adóalap (minimum a bevétel 2%-a)		
*	Adókulcs (9%)		Adózás utáni vállalkozói jövedelem
=	Fizetendő jövedelemadó	±	Korrekciós tételek
		=	Osztalékadó-alap
		*	Adókulcs (15%) + Eho-kulcs (14%)
		=	Fizetendő osztalékadó és eho

Forrás: 1995/CXVII. törvény

Nézzük az egyes tételek megállapításának főbb szabályait!

A számviteli törvény alá tartozó vállalkozásoktól eltérően a bevételeket és költségeket alapvetően pénzforgalmi szemléletben kell meghatározni. (Akkor kell őket az adóalapba beszámítani, amikor befolyznak, illetve, amikor kifizetjük őket.) Ez alól a szabály alól az amortizáció az egyetlen kivétel, ami viszont a számviteli törvény előírásait követi néhány módosítással.

Az egyéni vállalkozás értékesítéséből származó bevétel minden olyan pénzösszeg, vagyoni érték, melyet tevékenység ellenértékéért vagy ezek előlegeként kapott. Beleértendő a kapott kötbér, árkiegészítés, a vállalkozás bármilyen vagyontárgyának értékesítése miatt kapott összeg.

Bevételt növelő tételekkel csak akkor kell számolni, ha a vállalkozás más adózási módot választ, vagy megszűnik.

A bevételt csökkentő tételek többségében megegyeznek a társasági adótörvény adóalap-csökkentő tételeivel. Részletesebben ott fogunk kitérni rájuk.

A fontosabb bevételt csökkentő tételek az alábbiak:

- a legalább 50 százalékban megváltozott munkaképességű alkalmazott foglalkoztatása esetén személyenként havonta az ilyen alkalmazottnak kifizetett bér, de legfeljebb a hónap első napján érvényes minimálbér;
- szakképző iskolai tanulóval kötött – jogszabályban meghatározott – tanulószövetség alapján folytatott gyakorlati képzés esetén minden megkezdett hónapban a minimálbér 24 százaléka, illetve szakképző iskolával kötött megállapodás alapján folytatott gyakorlati képzés esetén minden megkezdett hónapban a minimálbér 12 százaléka;

- sikeres szakmai vizsgát tett, volt szakképző iskolai tanuló folyamatos továbbfoglalkoztatása, valamint a törvényi feltételeknek megfelelő korábban munkanélküli személy, továbbá a szabadulást követő 6 hónapon belül felvett szabadságvesztésből szabaduló személy, illetve a pártfogó felügyelet hatálya alatt álló személy alkalmazottként történő foglalkoztatás ideje alatt, de legfeljebb 12 hónapon át befizetett szociális hozzájárulási adó összege;
- a 250 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató egyéni vállalkozó esetében a beruházáshoz kapcsolódó kisvállalkozói kedvezmény (lásd. társasági adótörvényről);
- kutatási+fejlesztési kedvezmény társasági adótörvényhez hasonlóan.

Az egyéni vállalkozó költségelszámolási szabályait az Sza tv. 4. és 11. számú melléklete foglalja össze. Ebből csak a főbb szabályokat emeltük ki.

A kiadás igazolására csak az áfatörvényben meghatározott bizonylat felel meg.

Általános szabály, hogy költségként csak a ténylegesen felmerült és szabályszerűen bizonylatolt olyan kiadás számolható el, amely a bevétel megszerzése, a jövedelemszerző tevékenység folytatása érdekében merült fel az adóévben és az Sza tv. rendelkezése szerint is elismert költségnek minősül. A bizonyítás az adózót terheli. Ez alól a szabály alól csak a részben vállalkozási céllal használt tárgyi eszközök amortizációja a kivétel, illetve a rezsiköltség.

Költségnek minősül többek között:

- az anyag- és árubeszerzésre, szállításra fordított kiadás, az adott előleg;
- a kizárólag üzleti célt szolgáló tárgyi eszközök, nem anyagi javak beszerzési, előállítási költsége, ha azok egyedi értéke nem több 100 ezer Ft-nál;
- az alkalmazott részére kifizetett bér és annak közterhei;
- a vállalkozói kivét;
- a 16. életévét betöltött segítő családtag részére adott juttatás és annak közterhe;
- vállalkozónak és alkalmazottnak juttatott béren kívüli juttatások;
- a tevékenységgel összefüggő biztosítási díj;
- a pénzintézettől felvett üzleti hitelre fizetett kamat;
- a kötelezően fizetendő adók és járulékok, ide nem értve a vállalkozói jövedelem után fizetendő személyi jövedelemadót, a saját nyugdíj- és egészségbiztosítási járulékot;
- azoknak az igazolt kiadásoknak a tevékenységgel arányos része, amelyek nem kizárólag a jövedelemszerző tevékenységgel összefüggésben merülnek fel;
- az internet használat díjának a 100 százaléka, ha a lakás és a telephely nem különül el, akkor a díj 50 százaléka;
- az egyéni vállalkozói tevékenységgel kapcsolatos érdekképviselési feladatot is ellátó társadalmi szervezet számára befizetett tagdíj, hozzájárulás.

A vállalkozói kivét összege az összevont adóalapba tartozó jövedelmek körébe tartozik. Főállású vállalkozó esetében összege legalább a mindenkori minimálbér/garantált bérminimum 112,5 százaléka, de a vállalkozó dönthet ettől magasabb összegű vállalkozói kivét mellett is. Ez után ugyanúgy kell személyi jövedelemadót és szociális hozzájárulást fizetni, mint az alkalmazotti bér után. Az egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék esetében a minimálbér/garantált bérminimum 150%-a, míg a nyugdíjjárulék esetében a minimálbér/garantált bérminimum 100%-a legkisebb adóalap.

Az értékcsökkenési leírás fontosabb szabályai a következők:

- A számviteli törvény előírásaihoz hasonlóan itt is csak a 100 ezer Ft fölötti egyedi beszerzési áru javakat kell amortizálni.
- Áfaalanynál az áfa nem számít bele a beszerzési értékbe (mivel azt visszaigényelheti), nem áfaalany esetében beleszámít.
- A 200 ezer Ft egyedi beszerzési, előállítási értéket meg nem haladó, és a 33 százalékos norma alá besorolt tárgyi eszközök (pl. számítógép) beszerzési ára két év alatt 50-50 százalékban számolható el. A többi eszköz évközi üzembe helyezése esetén figyelembe kell venni a napi időarányosítás szabályát is a számviteli törvény előírásaival megegyezően.
- A **személygépkocsi beszerzési ára** csak akkor számolható el a kizárólag üzleti célt szolgáló tárgyi eszközökre vonatkozó szabályok szerint, ha az kizárólag üzemi célú járműnek minősül. Kizárólag üzleti célt szolgáló személygépkocsi csak a személygépkocsi-bérbeadó, vagy személyszállító tevékenységet folytató egyéni vállalkozó olyan személygépkocsija lehet, amely a tevékenység tárgyát, illetve eszközét képezi, ha azt az egyéni vállalkozó más célra részben sem használja és üzleti nyilvántartásai ezt egyértelműen alátámasztják.

Az egyéni vállalkozónak lehetősége van arra, hogy a bevételt meghaladó költségeket (a továbbiakban: elhatárolt veszteség) a következő évek egyéni vállalkozásból származó jövedelmével szemben számolja el. Az adóév elhatárolt veszteségét a korábbi évekről áthozott elhatárolt veszteség figyelembevételével kell megállapítani. Az elhatárolt veszteségek levonásánál a korábbi évekről áthozott veszteségeket kell először figyelembe venni.

A vállalkozói adóalapot a tárgyévi vállalkozói jövedelem, valamint a korábbi évekről áthozott és a tárgyévi jövedelemmel szemben érvényesített veszteség figyelembevételével kell megállapítani.

A vállalkozói jövedelemadó szabályai szerint adózó egyéni vállalkozónak a vállalkozói személyi jövedelemadó fizetési kötelezettsége kiszámítása előtt meg kell állapítania, hogy a tárgyévi egyéni vállalkozásból származó jövedelme alapulvételével kiszámított vállalkozói adóalap összege elérte-e a jövedelem-minimumot.

Jövedelem-minimumnak a tárgyévi adóalapba beszámító bevétel 2 százalékát kell tekinteni.

A vállalkozói adóalap 9 százaléka az adó mértéke.

Az adózás utáni vállalkozói jövedelmet úgy kapjuk, hogy a vállalkozói adóalapból kivonjuk a vállalkozói jövedelemadó összegét.

Az adózás utáni vállalkozói jövedelmet növeli:

- az ellenszolgáltatás nélkül 3 éven belül átadott tárgyi eszközök beszerzési árának arányos része;
- a folyó évi beruházási költséget képező kiadások azon része, amellyel az egyéni vállalkozó ezt az évet megelőző években a vállalkozói osztalékalapját csökkentette.

Az adózás utáni vállalkozói jövedelmet csökkenti:

- az adóévben vásárolt, kizárólag üzleti célt szolgáló tárgyi eszköz, a nem anyagi dolog értéke után elszámolt értékcsökkenési leírást meghaladó összeg, ha az értékcsökkenési leírást az egyéni vállalkozó az adóévben kezdte el;
- bírság, késedelmi pótlék stb. összege, amelyet az egyéni vállalkozói tevékenység gazdasági, pénzügyi ellenőrzése során feltárt szabálytalanságok következményeként kellett megfizetni;

- a beruházási és felújítási költségnyilvántartás szerint az adóévben felmerült;
- beruházási költséget képező kiadás összege, feltéve, hogy az azzal összefüggő tárgyi eszköz, nem anyagi javak értékcsökkenési leírásának megkezdése nem történt meg.

Az egyéni vállalkozók nem mentesülnek a kifizetői feladatokból eredő adózási szabályok megtartása alól, ha a vállalkozói tevékenységükkel összefüggésben a magánszemélyek részére jövedelmet juttatnak.

Az egyéni vállalkozásból származó jövedelem után a magánszemélynek adóelőleget kell fizetnie. Vállalkozói kivét után megállapított, az összevont adóalap részét képező adóalapról a feltételek megléte esetén családi és személyi kedvezményt is érvényesíthet.

Az egyéni vállalkozói tevékenységgel összefüggő adóelőleget negyedévente, a negyedévet követő hó 12-éig kell befizetnie. A vállalkozói osztalékalap utáni adót csak az éves bevallás benyújtásakor kell megfizetni.

Az egyéni vállalkozó személyi jövedelemadó bevallás benyújtására kötelezett az adóévet követően február 25-éig – kivéve, ha a tevékenységét az adóév egészében szünetelteti – még abban az esetben is, ha az adott adóévben nem volt vállalkozói bevétele.

5.1.3 Az egyéni vállalkozók járulékfizetésének alapvető szabályai

A biztosított egyéni vállalkozó a társadalombiztosítási ellátások és a munkaerőpiaci célok fedezetére a járulékalapot képező jövedelme után:

- 22 százalékos szociális hozzájárulási adót;
- 10 százalék nyugdíjjárulékot;
- 8,5 százalék egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulékot – ebből a természetbeni egészségbiztosítási járulék 4 százalék, a pénzbeli egészségbiztosítási járulék 3 százalék, a munkaerő-piaci járulék 1,5 százalék – fizet.
- Nem fizet 1,5 százalék munkaerő-piaci járulékot az az egyéni vállalkozó, aki
  - közép- vagy felsőfokú oktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytat, vagy
  - a vállalkozói tevékenysége mellett munkaviszonnyal is rendelkezik,
  - saját jogú nyugdíjas.

A korkedvezményre jogosító munkakörben vállalkozói tevékenységet végző biztosított egyéni vállalkozó a nyugdíjjárulék alapjának alapulvételével korkedvezmény-biztosítási járulékot is köteles fizetni, kivéve, ha e kötelezettsége alól külön jogszabály szerint mentesítették. A korkedvezmény-biztosítási járulék mértéke 13 százalék.

A biztosított egyéni vállalkozó a 10 százalék nyugdíjjárulékot és a 8,5 százalék egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulékot vállalkozói jövedelem szerinti adózás esetén a vállalkozói kivét, átalányadózás esetén az átalányban megállapított jövedelem után fizeti meg. A nyugdíjjárulék alapja havonta legalább a minimálbér, az egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulék alapja havonta legalább a minimálbér másfélszerese. A szociális hozzájárulási adó alapja a minimálbér 112,5 százaléka.

Abban az esetben, ha az – átalányadózonak nem minősülő – egyéni vállalkozó legalább heti 36 órás foglalkoztatással járó munkaviszonyban is áll, a 4 százalék

mértékű természetbeni egészségbiztosítási járulékot, a 3 százalékos mértékű pénzügyi egészségbiztosítási járulékot, valamint a nyugdíjjárulékot a ténylegesen elért járulékalapot képező jövedelme után fizeti meg.

A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó 7 110 Ft (napi 237 Ft) összegű egészségügyi szolgáltatási járulékot⁶ és 10 százalékos nyugdíjjárulékot fizet. A nyugdíjjárulék alapja az e tevékenységből származó vállalkozói kivét, átalányadózó esetén az átalányban megállapított jövedelem.

A biztosított egyéni vállalkozó havonta, a tárgyhónapot követő hó 12-éig köteles az egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci, valamint a nyugdíjjárulékot bevallani megfizetni.

A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó az egészségügyi szolgáltatási járulékot és a nyugdíjjárulékot negyedévente, a negyedévet követő hónap 12-éig fizeti meg.

5.2 Átalányadózás

Az átalányadózásra vonatkozó szabályokat az Szja tv. 50–56. §-ai tartalmazzák, ami szerint adóévenként, az adóév egészére átalányadózást választhat az az egyéni vállalkozó, akinek az átalányadózás megkezdését közvetlenül megelőző adóévben a vállalkozói bevétele a 15 millió Ft-ot nem haladta meg, valamint az egyéni vállalkozói bevétele az adóévben várhatóan nem haladja meg a 15 millió Ft-ot. Az összeghatár 100 millió Ft, ha az az egyéni vállalkozó kizárólag kiskereskedelmi tevékenységet folytat.

Az átalányadózó egyéni vállalkozó járulékfizetési kötelezettsége attól függ, hogy van-e egyéb munkaviszonya.

A főfoglalkozású egyéni vállalkozónak a szociális hozzájárulási adót, a járulékokat legalább a tevékenységre jellemző kereset után kell megfizetnie azzal, hogy amennyiben az átalányban megállapított jövedelem nem éri el a tevékenységre jellemző keresetet, – a tényleges járulékalapot képező jövedelem feltüntetésével – az általános szabályoknak megfelelően bejelentést tehet arról, hogy a járulékokat a tényleges járulékalapot képező jövedelem, de legalább a minimálbér alapulvételével fizeti meg.

A kezdőnek minősül átalányadózó egyéni vállalkozó járulékalapja a minimálbér.

Ha az egyéni vállalkozó mellékfoglalkozásúnak minősül (ilyen a felsőfokú oktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytató is), akkor a járulékalapja az átalányban megállapított jövedelem.

Az átalányadózás kizárólag az egyéni vállalkozói tevékenység egészére választható. Aki egyéni vállalkozóként is és mezőgazdasági kistermelőként is jogosult az átalányadózás választására, külön-külön és egyidejűleg is alkalmazhatja a kétféle tevékenységre elkülönülten az átalányadózást.

Az átalányadózás következő adóévre történő választásáról vagy annak megszüntetéséről az előző évre benyújtott adóbevallásban lehet nyilatkozni. Ez a nyilatkozat a visszavonásig érvényes. Az az egyéni vállalkozó, aki átalányadózást alkalmaz, és azt megszünteti vagy arra való jogosultsága megszűnik, ismételten átalányadózást a feltételek fennállása esetén is csak akkor választhat, ha a megszűnés (megszüntetés) évét követően legalább 4 adóév eltelt.

Az átalányadózás szabályai addig alkalmazhatók, amíg az adóévben az egyéni vállalkozó vállalkozói bevétele a 15 millió Ft-ot, a kiskereskedelmi tevékenységet végző egyéni vállalkozó bevétele a 100 millió Ft-ot nem haladja meg, és az egyéni vállalkozó nem létesít munkaviszonyt.

---

⁶ Csak az a személy, aki az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte.

Az átalányban megállapított jövedelem kiszámításakor a vállalkozói bevételt kell alapul venni, amelyet kedvezményekkel nem lehet csökkenteni. A bevételből a jövedelem az elismert, egyes tevékenységek szerint különböző százalékban meghatározott költséghányad (költségátalány) levonásával állapítható meg.

Az azonos tevékenységet folytatók közül azok, akik nyugdíjasként ún. kiegészítő tevékenységet folytatónak minősülnek, kisebb költséghányadot érvényesíthetnek.

Az egyes tevékenységekhez kapcsolódó költségátalányok

- A bevételből 40 százalék, kiegészítő tevékenység folytatása esetén 25 százalék költséghányad levonásával állapítható meg a jövedelem a bármely tevékenységre vonatkozó, általánosan alkalmazható rendelkezés szerint.
- A bevételből 80 százalék, kiegészítő tevékenység folytatása esetén 75 százalék az elismert költséghányad akkor, ha a vállalkozó az adóév egészében kizárólag a törvényben felsorolt ipari, mezőgazdasági, szolgáltatási és kereskedelmi tevékenység(ek)et folytat.
- A kiskereskedelmi tevékenységet folytató egyéni vállalkozói bevételből 87, kiegészítő tevékenység folytatása esetén 83 százalék költséghányad levonásával állapítható meg a jövedelem.

Az átalányban megállapított jövedelem is az összevont adóalap részeként adózik.

Az átalányadózást alkalmazó egyéni vállalkozó – ha áfa levonási jogát nem érvényesíti – csak bevételi nyilvántartást vezet (a pénztárcönyv bevételi adatait vezeti). Az átalányadózásra való jogosultság bármely ok miatt történő megszűnése esetén a részletes bevételi és költségnyilvántartást, illetőleg pénztárcönyvvezetést, valamint a szükséges részletező nyilvántartások vezetését haladéktalanul meg kell kezdeni.

5.3 Egyszerűsített vállalkozói adó (eva)

Az eva a törvényhozó szándéka szerint a kisvállalkozások adminisztrációs és adófizetési terheit kívánta csökkenteni, költségvetési oldalon pedig a bevételek növelése volt a cél. Az egyszerűsített vállalkozói adó az általános forgalmi adóval együtt számítva 30 millió Ft-ot meg nem haladó éves bevételt elérő adózók számára áll rendelkezésre. Lényege az, hogy 37 százalékos mértékű adó megfizetésével kiváltja a többi adónemben fennálló adókötelezettség teljesítését.

Az evát csak az eva-törvényben felsorolt alanyok választhatják, akik a következők:

- az egyéni vállalkozó;
- egyéni cég;
- a közkereseti társaság;
- a betéti társaság;
- a korlátolt felelősségű társaság;
- a szövetkezet és a lakásszövetkezet;
- az erdőbirtokossági társulat;
- a végrehajtói iroda;
- az ügyvédi iroda és közjegyzői iroda;
- a szabadalmi ügyvivői iroda.

A felsoroltak is csak akkor lehetnek evások, ha a bejelentkezés évében és az azt megelőző adóévben:

- a magánszemély egyéni vállalkozóként tevékenységét folyamatosan végezte;
- a jogi személy, a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság nem alakult át (ideértve a kiválást és a beolvadást), valamint a jogi személyben, a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságban (az öröklést kivéve) egyetlen új tag sem szerzett (illetve új tagok nem szereztek összesen) 50 százalékot meghaladó szavazati jogot biztosító részesedést;
- az adóhatóság nem rendelte el jogerősen számla- vagy nyugtaadási kötelezettség ismételt elmulasztása miatt mulasztási bírság kiszabását vele szemben;
- a jogi személy, a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság nem állt végelszámolás, bíróság által jogerősen elrendelt felszámolás hatálya alatt;
- az adózó az általános forgalmi adóról szóló törvény szerint nem volt kötelezett a használt ingóságokra, műalkotásokra, gyűjteménydarabokra és régiségekre vonatkozó, vagy az utazásszervezési szolgáltatásra vonatkozó különös adózási szabályok alkalmazására;
- az egyéni vállalkozó az általa végzett termékértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás alapján bevételt, a jogi személy, a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság a számvitelről szóló törvény előírásainak megfelelően árbevételt (vagy annak megfelelő bevételt) számolt el.

Az előzőekben felsoroltak közül a magánszemély egyéni vállalkozóra a folyamatos tevékenység végzésére és – az általa végzett termékértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás alapján történő – bevételszerzésre vonatkozó feltétel nem vonatkozik arra, aki

- tevékenységét ügyvédként, szabadalmi ügyvivőként, vagy szolgálatát közjegyzőként, önálló bírósági végrehajtóként szünetelteti, továbbá
- gyermekgondozási segélyben (gyes) vagy gyermekgondozási díjban (gyed) részesül.

Az adóalanyiság megszűnése

Az adózó adóalanyisága megszűnik:

- a naptári év utolsó napjával, ha a naptári évet követő adóévre bejelentette, hogy adókötelezettségeit nem az eva-törvény rendelkezései szerint teljesíti, vagy e bejelentését jogszerűtlenül nem tette meg. Az adózó az adóévet megelőző december 20-áig – az erre a célra rendszeresített nyomtatványon – jelentheti be az adóhatóságnak e tárgyú döntését, és ezt a bejelentését az említett időpontig írásban vissza is vonhatja. Kiemelendő, hogy a bejelentést meg kell tenni, ha az adózó december 20-án nem felel meg az evaalanyiság bármely feltételének, vagy adóhatóságnál (vámhatóságnál) nyilvántartott adótartozása van (az adózóra, bár az adóhatóság a bejelentés hiányában továbbra is evaadózóként tartja nyilván, az adott adóévben nem lehet az idevágó rendelkezéseket alkalmazni, ha a bejelentést jogszerűtlenül nem tette meg);
- a változás bekövetkezésének napját megelőző nappal, ha a változás révén már nem felel meg az adóalanyiságra előírt bármely feltételnek;
- az adóalanyiság választására jogosító értékhatár meghaladásának napját megelőző nappal;
- az adóhatóság határozata jogerőre emelkedésének napjával, ha terhére az adóhatóság számla- vagy nyugtaadási kötelezettség elmulasztása, vagy az ellenőrzés akadályozása miatt mulasztási bírságot állapított meg;
- a magánszemély adóalany egyéni vállalkozói jogállása megszűnésének napjával;

- a végelszámolás, a felszámolás kezdő időpontját megelőző nappal, egyébként a jogutód nélküli megszűnés napjával;
- a részesedés megszerzésének napját megelőző nappal, ha a jogi személyben, jogi személyiség nélküli gazdasági társaságban 50 százalékot meghaladó szavazati jogot biztosító részesedést szerez olyan magánszemély (összesen 50 százalékot meghaladó szavazati jogot biztosító részesedést szereznek olyan magánszemélyek), akivel (akikkel) a naptári évben korábban nem állt tagi jogviszonyban; az öröklés esetére e rendelkezést nem kell alkalmazni.

Az adóalanyiség megszűnését követő négy adóévben nincs lehetőség az eva választására.

A kiváltás az alábbi adónemekre vonatkozik:

- egyéni vállalkozó esetében
  - a vállalkozói személyi jövedelemadóra (15 százalék);
  - a vállalkozói osztalékalap után fizetendő személyi jövedelemadóra (15 százalék) vagy átalányadóra, valamint az osztalékhoz kapcsolódó egészségügyi hozzájárulás fizetési kötelezettségre (14 százalék);
  - az általános forgalmi adóra (kivéve: a jogutódlással megszerzett vagyonevás időszakban történő kivonását);
  - a cégautóadóra;
- jogi személyek és jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok esetében
  - a társasági adóra (9 százalék);
  - a vállalkozói osztalékalap után fizetendő személyi jövedelemadóra (15 százalék) vagy átalányadóra, valamint az osztalékhoz kapcsolódó egészségügyi hozzájárulás fizetési kötelezettségre (14 százalék);
  - a vállalkozásból kivont jövedelem utáni személyi jövedelemadóra;
  - az általános forgalmi adóra (kivéve: a jogutódlással megszerzett vagyonevás időszakban történő kivonását).

Aki az evát választja – és ezt a döntést az adóhatóság is elfogadja – annak adókötelezettségének teljesítése során az eva-törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmaznia a többi vonatkozó adójogszabály rendelkezéseit.

Nyilvántartási kötelezettség

Az egyéni vállalkozók bevételi nyilvántartás vezetésére kötelesek. A korlátolt felelősségű társaság, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az erdőbirtokossági társulat, a végrehajtói iroda, az ügyvédi iroda, a szabadalmi ügyvivői iroda és a közjegyzői iroda az evával összefüggő nyilvántartási kötelezettségeit a számvitelről szóló törvény előírásai szerinti kettős könyvvitellel köteles teljesíteni.

A közkereseti társaság és a betéti társaság választhatja az eva-törvény szerinti bevételi nyilvántartást vagy a számviteli törvény szerinti kettős könyvvitelt. A választásról az első bejelentéssel egyidejűleg – nyomtatványon – kell nyilatkozni, ezt a nyilatkozatot az adózó később nem változtathatja meg, és nem vonhatja vissza.

Az eva-törvény melléklete részletes előírásokat tartalmaz a nyilvántartási kötelezettség teljesítésére:

- megadja a bizonylat fogalmát, tartalmi kellékeit,
- rendelkezik a szigorú számadási kötelezettségről, valamint a nyilvántartások tartalmáról.

Az eva alapja és mértéke

Az eva alapja az adóalany által az adóévben megszerzett összes bevétel, amelyet módosítani kell az eva-törvényben meghatározott korrekciós tételekkel.

Az eva mértéke a pozitív adóalap 37 százaléka.

Adóbevallás

Az evát adóévenként kell megállapítani és bevallani. Az adóév a naptári év, abban az évben pedig, amelyben megszűnik az adóalanyiság, értelemszerűen a naptári év első napjától a megszűnés napjáig terjedő időszak.

A bevallás benyújtásának határideje:

- a számviteli törvény hatálya alá nem tartozó adóalanyok esetében az adóévet követő február 25., de ha az adóalanyiság év közben szűnik meg, akkor a megszűnést követő 30. nap,
- a többi adóalany esetében az adóévet követő év május 31., ha azonban az adóalanyiság év közben szűnt meg, akkor az adóalanyiság megszűnését követő 150. nap.

Az evaelőleget az adóév első három negyedévére negyedévenként kell megállapítani, valamint az egyes negyedévekre megállapított adóelőleget, valamint az adóelőleg kiegészítést az adóévre vonatkozó bevallásban bevallani. Az egyéni vállalkozónak a bevallásában az adatokat Ft-ban kell feltüntetnie, a jogi személy, a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság bevallásában az adatokat az adózás rendjéről szóló törvény előírásainak megfelelően, ezer Ft-ra kerekítve szerepelteti.

Adóelőleg

Az adóalany az adóév első három negyedévére a negyedévet követő hónap 12. napjáig köteles adóelőleget fizetni.

A számviteli törvény hatálya alá nem tartozó adóalany esetében az adóelőleg alapja a negyedévben elszámolt összes bevétel, értelemszerűen módosítva az eva-törvény szerinti korrekciós tételekkel. A számvitelről szóló törvény hatálya alá tartozó adóalany esetében az adóelőleg alapja a negyedévben elszámolt árbevétel, bevétel, növelve a negyedévben megszerzett kapott előleg összegével, csökkentve a korábban az adóelőleg alapját növelő tételként figyelembe vett kapott előlegből a negyedévben a teljesítésre tekintettel elszámolt vagy a negyedévben visszafizetett összeggel, értelemszerűen módosítva a korrekciós tételekkel.

Az adó megfizetése

Az adóelőleget a december hónap 20. napjáig az adóévi várható fizetendő adó összegére ki kell egészíteni.

Az adóalany az adóévre megállapított evát – az adóévben már megfizetett adóelőlegek beszámításával – a bevallás benyújtására előírt határidőig megfizeti. Ha az adóévben már megfizetett adóelőlegek összege meghaladja az adóévre megállapított evát, a különbözetet az adóalany bevallásában, az igény (bevallás) beérkezésének napjától, de legkorábban a bevallás benyújtására előírt határidő napjától (esedékességtől) jogosult visszaigényelni.

Az eva, az adóelőleg megfizetésének időpontja az a nap, amelyen az adózó belföldi pénzforgalmi számláját az azt vezető pénzforgalmi szolgáltató megterhelte. A visszaigényelt különbözetet az adóhatóság az adóalany belföldi pénzforgalmi számlájára utalja vissza.

Eva hatály alá tartozó egyéni vállalkozó járulékfizetési kötelezettsége

Az egyszerűsített vállalkozói adó szabályai szerint adózó biztosított az egyéni vállalkozói járulékokat a tevékenysége piaci értéke után köteles megfizetni azzal, hogy havi bevallásban a tényleges jövedelmének feltüntetésével bejelentést tehet arról, hogy a járulékot (tagdíjat) a tényleges jövedelme, de legalább a minimálbér alapulvételével fizeti meg (lásd járulékok).

Továbbra is módja lesz az „evás” egyéni vállalkozónak a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében egyoldalú nyilatkozattal vállalni magasabb járulékalap után a járulékfizetést. E nyilatkozat az adóévre szól, melyet első ízben az adóévet megelőző év december 20-áig, azt követően a november hónapra vonatkozó járulékbevallásával egyidejűleg kell az NAV-hoz benyújtani.

A diák vagy heti 36 órás foglalkoztatással rendelkező egyéni vállalkozó járulékalapja változatlanul az evaalap 4 százaléka, míg a kiegészítő tevékenységet folytatónak minősülő egyéni vállalkozó az evaalap 10 százaléka után fizet nyugdíjjárulékot.

Az alábbi táblázat összefoglalja az evaalany járulékfizetési kötelezettségeit.

5.2. táblázat

Evaalany járulékfizetési kötelezettsége

Megnevezés	Tb. járulékalap	Járulékfizetési kötelezettség
Főfoglalkozású egyéni vállalkozó	Minimálbér ⁷ v. a nyilatkozatban vállalt járulékalap	Negyedévente a tárgynegyedévet köv. hó 12-éig
Többes jogviszonyos egyéni vállalkozó	Az evaelőlegalap 4 százaléka	Negyedévente a tárgynegyedévet köv. hó 12-éig
Kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó		Negyedévente a tárgynegyedévet köv. hó 12-éig

Forrás: 2002/XLIII. törvény

5.4 Kiva

A kisvállalati adót a 50⁸ főnél nem többet foglalkoztató, az 500⁹ millió Ft árbevétel, vagy egy évnél rövidebb adóév esetén az ennek időarányos részét meg nem haladó cégek – gazdasági társaságok, szövetkezetek – választhatják. További feltétel még, hogy a vállalkozás adószámát az **adóévet megelőző két naptári évben** az állami adóhatóság jogerősen **nem törölte vagy függesztette fel**, az üzleti év **mérlegforduló napja december 31.** és az adózó **adóévet megelőző** adóévről készítendő **beszámolójában a mérlegfőösszeg várhatóan nem haladja meg az 500 millió Ft-ot.**

A **kisvállalati adó alapja főszabály szerint a tőkeműveletek és osztalékok egyenlegének** a személyi jellegű kifizetésekkel növelt összege, de legalább a személyi jellegű kifizetések összege.

Az adó mértéke az adó alapjának 14 százaléka.

A kisvállalati adó adóalanya mentesül:

⁷ A járulék alap esetében a minimálbér csak a szakképesítést nem igénylő munkakör esetén alkalmazható, ellenkező esetben a járulékalap számítása a garantált bérminimum alapján történik.

⁸ Már működő KIVA adózóknál az adóalanyiság csak akkor szűnik meg, ha a 100 főt meghaladják.

⁹ A KIVA adózást választóknál az adóalanyiság megszűnése csak akkor következik be, ha az 1 milliárd Ft-os értékhatárt átlépik.

- a társasági adó,
  - a szociális hozzájárulási adó, és
  - a szakképzési hozzájárulás
- bevallása és megfizetése alól.

A kiva **nem érinti az áfakötelezettségeket** – azt az adóalanynak a rá vonatkozó áfaszabályok szerint kell fizetnie. Fizetni kell osztalékhoz kapcsolódó közterheket is (személyi jövedelemadó, egészségügyi hozzájárulás).

Az adóalany adóelőleg-megállapításra (bevallásra és megfizetésre) kötelezett, amelyet annak függvényében **havonta**, illetve **negyedévente** kell teljesítenie, hogy a Katv. szerinti **adófizetési kötelezettsége az adóévet megelőző adóévben az 1 millió Ft-ot meghaladta-e, vagy sem**. Amennyiben igen, az adóelőleget havonta, a tárgy hónapot követő hónap 12-éig vallja be és fizeti meg (ellenkező esetben a tárgy negyedévet követő hónap 12-éig).

Az **adóelőleg alapját** úgy kell megállapítani, mint az adóalapot. A főszabály szerint meghatározott, a tőkeműveletek és osztalékok egyenlegének személyi jellegű kifizetésekkel növelt összegét, de legalább a személyi jellegű kifizetések összegét kell az alábbi tételekkel korrigálni:

- + adóévi osztalék fizetés (az eredménytartalékból fizetett osztalék nem tartozik ide)
- + tőke kivonás/tőkeleszállítás
- + pénztár értékének növekménye, de legfeljebb a pénztár tárgyévi mérlegben kimutatott értékének a mentesített értéket¹⁰ meghaladó része
- + nem a vállalkozási tevékenység érdekében felmerülő egyes költségek, ráfordítások,
- + megállapított és megfizetett bírság, pótlék összege
- + behajthatatlannak nem minősülő követelés elengedése esetén annak összege,
- kapott osztalék
- tőkebevonás - különösen jegyzett tőke emelése
- pénztár értékének csökkenése, de legfeljebb a pénztár előző évi mérlegben kimutatott értékének a mentesített értéket meghaladó része
- korábbi évek vesztesége (Tárgyévi új beruházás esetén, az új beruházás értékének mértékéig a személyi jellegű kifizetések minimum adóalapjának a terhére is!)

Az adóelőleg összege az adóelőleg-alap 14 százaléka.

A kivát bevallani a társasági adóhoz hasonlóan a tárgyévet követő május 31-éig kell.

Kivát választani az alacsonyabb nyereséggel és nagyobb bértömeggel rendelkező társas vállalkozásoknak éri meg alkalmazni, hiszen a 22 százalékos szocho + 1,5 százalékos szakképzési hozzájárulás helyett itt csak 14 százalékot kell fizetni. Viszont ha a vállalatnak nagy a nyeresége, akkor a kivás vállalkozás a nyereség után 14 százalékot fizet és nem 9 százalék társasági adót.

A kisvállalati adóalanyiság a választás állami adóhatósághoz történő bejelentését követő naptári év első napjával jön létre, amely bejelentést legkorábban az adóévet megelőző év december 1-jétől, legkésőbb az adóévet megelőző év december 20-áig lehet megtenni kizárólag elektronikus úton.

5.5 Kata

¹⁰ Mentésített érték = a tárgyévi bevétel 5%-a, de minimum 1 M Ft.

A **kisvállalatok adózásának egyszerűsítése érdekében** vezették be 2013-as adóévtől a **kisadózó vállalkozások tételes adóját (kata)**. Az adóalanyiság a bejelentkezést követő hónap első napjával jön létre.

Amennyiben az egyéni vállalkozók, egyéni cégek, kizárólag magánszemély taggal rendelkező betéti és közkereseti társaságok akként döntenek, hogy a kata szerinti adózást választják, a főállású kisadózók után fizetendő havi **50 ezer** – főállásúnak nem minősülő kisadózók esetében havi 25 ezer – Ft **tételes adó megfizetésével**

- a kisadózó betéti társaságok **mentesülnek a személyi jövedelemadó, társasági adó, szociális hozzájárulási adó, szakképzési illetve egészségügyi hozzájárulás megfizetésétől;**
- a kisadózó egyéni vállalkozás és egyéni cég mentesül a **személyi jövedelemadó, szociális hozzájárulási adó, nyugdíjjárulék, egészségbiztosítási és munkaerő-piaci járulék, egészségügyi szolgáltatási járulék, illetve a magánszemélyt terhelő 14 százalékos egészségügyi hozzájárulás megállapítása alól.**

A tételes adót a kisadózó vállalkozásnak a tárgy hónapot követő hónap 12. napjáig kell megfizetnie.

A kisadózó vállalkozás az említett adónemekre vonatkozó bevallások benyújtása helyett **csupán egy nyomtatvány benyújtására kötelezett** az adóévet követő év február 25-éig.

Az adminisztrációs terhek könnyítését eredményezi, hogy a **kata szerint adózó vállalkozás – hasonlóan az evához – pusztán bevételi nyilvántartás** vezetésére kötelezett, így az adózók könyvelő, illetve adózásban jártas szakemberek igénybevétele nélkül tudnak eleget tenni adókötelezettségüknek. Az általa kibocsátott számlán viszont fel kell tüntetnie a „kisadózó” szöveget.

Annak ellenére, hogy járulékokat nem fizet, a **főállású kisadózó teljes körű biztosított**nak minősül, így valamennyi társadalombiztosítási ellátásra jogosultságot szerez. A pénzbeli ellátások esetében havi 90 000 Ft után fogja kapni az ellátásokat.

Ha nagyobb összegű ellátásra tart igényt, akkor a főállású kisadó 75 ezer forint KATA-t is fizethet. Ebben az esetben havi 150 000 forint után számítják az ellátásokat.

A kata szerinti adózás bevezetésével egyidejűleg az általános forgalmi adóban az alanyi adómentesség értékhatára 2017. január 1-jétől 8 millió Ft-ra emelkedik, s ezáltal amennyiben a kisadózó vállalkozás az adóévi 8 millió Ft-os bevételt nem lépi túl és **alanyi adómentességet** választott, áfa megállapítására és megfizetésére sem lesz kötelezett.

Van néhány korlátozó feltétel a kata választásával kapcsolatban. A katát nem választhatja:

- az a vállalkozás, amelynek adószámát az adóhatóság az új adónem választásának bejelentését megelőző két éven belül törölte, vagy ezen időszakban a vállalkozás adószáma jogerősen fel volt függesztve,
- biztosítási ügynöki, brókeri tevékenységet végez,
- saját tulajdonú, bérelt ingatlant ad bérbe, üzemeltet.

A katát választó adóalanynak százalékos adót is fizetni kell, amennyiben a 12 milliós bevételi határt átlépi. Amennyiben a kisadózó vállalkozás a naptári év minden hónapjára köteles a tételes adót megfizetni, akkor a vállalkozás bevételének naptári évben elért összegéből a 12 millió Ft-ot meghaladó része után 40 százalék adót kell fizetnie. Ha a kisadózó vállalkozás nem köteles a naptári év minden hónapjára a tételes adót megfizetni, akkor a 40 százalék adót a kisadózó vállalkozásnak a bevételének azon

része után kell megfizetnie, amely meghaladja az adófizetési kötelezettséggel érintett hónapok és havi 1 MFt szorzatát.

5.6 Speciális gazdasági esetek adózása

Az alábbiakban összefoglaljuk néhány speciális helyzetű adózóra vonatkozó szabályokat.

5.6.1 Háztartási alkalmazott

A természetes személyek között háztartási munkára létesített munkavégzésre irányuló jogviszony szabályairól 2010. augusztus 15. napjától a 2010. évi XC. törvény rendelkezik. A törvény célja az volt, hogy bizonyos kis értékű, ház körüli munkavégzés ne minősüljön foglalkoztatásnak. Az ilyen munkavégzés adminisztrációs terhe a gazdasági jelentőségéhez képest meglehetősen nagy lett volna, továbbá életszerűtlen lett volna az a feltételezés, hogy foglalkoztatók a háztartási munka közterheit befizetik.

Először nézzük, mi minősül a törvény szerint háztartási munkának? A háztartási munka a kizárólag a természetes személy és háztartásában vele együtt élő személyek, továbbá közeli hozzátartozói mindennapi életéhez szükséges feltételek biztosítását szolgáló következő tevékenységek: lakás takarítása, főzés, mosás, vasalás, gyermekek felügyelete, házi tanítása, otthoni gondozás és ápolás, házvezetés, kertgondozás.

Nem tekinthető háztartási munkának:

- a fenti munkák elvégeztetése, ha azt egyéni vállalkozó vagy egyéni cég, illetve ilyen tevékenységet folytató társas vállalkozás végzi,
- ha a háztartási alkalmazott mástól juttatásban részesül,
- ha az a foglalkoztató tevékenységével összefüggő célt szolgál (például egy szállodai szoba kitakarítása).

A háztartási alkalmazott alkalmazását a foglalkoztató köteles a NAV-nak bejelenteni.

A bejelentés tartalmazza:

- a foglalkoztató adóazonosító jelét,
- a háztartási alkalmazott adóazonosító jelét és társadalombiztosítási azonosító jelét,
- a tényleges foglalkoztatás kezdő napját.

A háztartási alkalmazott bejelentését több hónapra előre is teljesíteni lehet. Ebben az esetben a bejelentés időszakánál meg kell jelölni a bejelentés időszakának a kezdetét és a végét, ami eltérhet a foglalkoztatás időtartamától. Amennyiben a bejelentési időszak végeként megjelölt hónap eltelik, de a foglalkoztatás tovább folytatódik, akkor a bejelentést meg kell ismételni a foglalkoztatás továbbfolytatásának időszakára vonatkozóan is.

Havonta történő bejelentés esetén a háztartási munkára vonatkozóan teljesített bejelentés a bejelentés napját magában foglaló hónap utolsó napjáig terjedő időszakra vonatkozik.

A foglalkoztatót a teljesített bejelentéssel érintett háztartási alkalmazottanként havonta 1000 Ft összegű regisztrációs díjfizetési kötelezettség terheli, melyet a bejelentést követő hó 12. munkanapjáig kell megfizetni.

A háztartási alkalmazottnak fizetett díj adórendszeren kívüli keresetnek minősül. Ez viszont azt is jelenti, hogy társadalombiztosítási ellátásra jogosultságot nem keletkeztet.

Bejelentés nélküli foglalkoztatás esetében viszont úgy járnak el a foglalkoztatóval szemben, mintha feketemunkást foglalkoztatott volna.

5.6.2 Egyszerűsített foglalkoztatás

Az egyszerűsített foglalkoztatás szabályait a 2010. évi LXXV. törvény (a továbbiakban: Efo.tv.) foglalja össze. Az egyszerűsített foglalkoztatás külön kezelésének oka is hasonló a háztartási alkalmazottak szabályaihoz. Az egyszerűsített foglalkoztatás szabályait jellemzően eseti, alkalmi munkavégzés esetében alkalmazzák, ahol a munka értéke nem áll arányban a munkaviszony általános adminisztrációs és közteher-igényével.

Egyszerűsített foglalkoztatást négy területen lehet létesíteni:

- mezőgazdasági idénymunkára,
- turisztikai idénymunkára,
- filmipari statiszta,
- alkalmi munkára.

Az idénymunka időtartama az adóévben nem haladhatja meg a 120 napot. Az alkalmi munka időtartamának szabályozása a következő:

- összesen legfeljebb öt egymást követő naptári nap, és
- egy naptári hónapon belül összesen legfeljebb tizenöt naptári nap, és
- egy naptári éven belül összesen legfeljebb kilencven naptári nap.

A visszaélések elkerülése érdekében az egyszerűsített módon foglalkoztatottak száma a főállású munkaviszonyban lévők számától függ. A szabályokat az alábbi táblázat foglalja össze:

5.3. táblázat

Az egyszerűsített foglalkoztatás létszámkorlátai

Esetek	Főállásúak átlagos statisztikai létszáma tárgyhónapban (fő)	Egyszerűsített foglalkoztatottak száma
1	0	1 fő
2	1-5	2 fő
3	6-20	4 fő
4	20-	főállású foglalkoztatottak 20%-a

Forrás: 2010. évi LXXV. törvény

Egyszerűsített foglalkoztatás céljából létrejött munkaviszony a felek szóbeli megállapodása alapján, a munkáltató bejelentési kötelezettségének teljesítésével keletkezik.

A munkáltató bejelentési kötelezettségét

- elektronikus úton, ügyfélkapun keresztül, vagy
- telefonos ügyfélszolgálaton keresztül telefonon teljesítheti.

A bejelentésnek tartalmaznia kell:

- a munkavállaló nevét,
- a munkáltató adószámát,
- a munkavállaló adóazonosító jelét és TAJ számát,

- az egyszerűsített foglalkoztatás jellegét (mezőgazdasági, turisztikai idénymunka, alkalmi munka, filmipari statiszta),
- a munkaviszony napjainak számát,
- külföldi illetőségű-e a munkavállaló, és ha igen van-e kettős adóztatást kizáró egyezményünk.

A minimálbérre vonatkozó törvényi szabályozást itt is alkalmazni kell.

A munkáltató által fizetendő **közteher mértéke** a munkaviszony minden naptári napjára munkavállalónként

- mezőgazdasági idénymunka esetén 500 Ft,
- turisztikai idénymunka esetén 500 Ft,
- alkalmi munka esetén 1000 Ft,
- filmipari statiszta alkalmi munkája esetén 3000 Ft.

Az egyszerűsített foglalkoztatás közterhét tárgyhót követő 12-éig kell bevallani és megfizetni.

A háztartási munkával ellentétben, az egyszerűsített módon foglalkoztatott munkavállaló nyugellátásra, baleseti egészségügyi szolgáltatásra, valamint álláskeresési ellátásra szerez jogosultságot. Egyéb társadalombiztosítási ellátásra nem jogosult.

A nyugellátás számításának alapja napi 500 Ft közteher esetén 1370 Ft/nap, napi 1000 Ft vagy azt meghaladó közteher esetén 2740 Ft/nap.

 Az előzőekben láttuk, hogy a kisvállalkozások több adózási forma közül választhatnak. Fontos kérdés lehet, hogy melyiket válasszák. Erre nézzünk egy általános példát!

Kis Péter főállású egyéni vállalkozó, fő tevékenysége árufuvarozás. Áfa szempontjából alanyi adómentes. 2017-ben éves bruttó árbevétele 7408,675 ezer Ft volt, mellyel szemben 3500 ezer Ft bruttó anyagköltséget, illetve 500 ezer Ft amortizációt tud szembeállítani. A tevékenysége nem igényel középfokú végzettséget. Nem nyugdíjas.

Számítsa ki milyen az államháztartás központi alrendszerét illető adókat és járulékokat kell fizetnie, ha evaalany, tételes költségelszámolást választ, illetve ha kata alany!

A főállású egyéni vállalkozó esetében ketté kell választani a személyi jövedelemkivét adóterhét és a vállalkozói jövedelem adóterhét. A személyi jövedelemkivét minimális mértéke a minimálbér, amennyiben a vállalkozási tevékenysége nem szakképzettséghez kötött. Átalányadózás, tételes költségelszámolás és eva esetében erre kell megfizetni a közterheket. A járulékok alapjait azonban még fel kell szorozni különböző százalékokkal. A szociális hozzájárulási adó alapja a minimálbér 112,5 százaléka, ennek 22 százaléka az adó. A nyugdíjjárulék esetében a minimálbér az alap, erre kell 10 százalékos járulékot fizetni. Az egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék alapja a minimálbér 150 százaléka, erre kell 8,5 százalékos járulékot fizetni.

Kata esetében ezeket a közterheket egy 50 ezer Ft-os havi átalány váltja ki. A számításokat az alábbi táblázat tartalmazza:

5.4. táblázat

Kis Péter személyi jövedelemkivétjének adózási alternatívái

Tételek	Számítás	Eva, tételes	Kata
---------	----------	--------------	------

		költségelszámolás, átalányadó	
Személyi jövedelemkivét		127 500	0
Hav szociális hozzájárulási adó alapja	$127\,500 * 112,5\% =$	143 438	0
Havi szocho	$143\,438 * 22\% =$	31 556	0
Havi nyugdíjjárulék alapja	$127\,500 * 100\% =$	127 500	0
Havi nyugdíjjárulék	$127\,500 * 10\% =$	12 750	0
Havi egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék alapja	$127\,500 * 150\% =$	191 250	0
Havi EMJ	$191\,250 * 8,5\% =$	16 256	0
Személyi jövedelemadó alapja	$127\,500 * 100\% =$	127 500	0
Személyi jövedelemadó	$127\,500 * 15\% =$	19 125	
Személyi jövedelemkivét havi terhe		79 687	50 000
Személyi jövedelemkivét éves terhe	$79\,687 * 12 =$	956 244	600 000

Látható, hogy a közterhekben ebben az esetben nagy különbség van, ha a vállalkozó nem tud élni a személyi jövedelemadókedvezményekkel. A vállalkozói jövedelem után fizetendő adók esetében már vannak különbségek:

1. Tételes költségelszámolás:

5.5. táblázat

Kis Péter vállalkozói jövedelemadózása tételes költségelszámolás esetén

Tételek	Számítás	Levezetés
Árbevétel		7 408 675
Anyagköltség		-3 500 000
Amortizáció		-500 000
Személyi jövedelemkivét	$127\,500 * 12 =$	-1 530 000
Szocho (személyi jövedelemkivétre)	$127\,500 * 112,5\% * 22\% * 12 =$	-378 675
Jövedelem		1 500 000
Vállalkozói jövedelemadó	$1\,500\,000 * 9\% =$	135 000
Osztalékadó-alap	$1\,500\,000 - 135\,000 =$	1 365 000
Osztalékadó	$1\,365\,000 * 15\% =$	204 750
Eho	$1\,365\,000 * 14\% =$	191 100
Jövedelemadók összesen	$135\,000 + 204\,750 + 191\,100 =$	530 850
Költségvetési befizetési kötelezettség összesen	$530\,850 + 956\,244 =$	1 487 094

2. Átalányadó esetében

5.6. táblázat

Kis Péter adófizetési kötelezettsége átalányadózás esetén

Tételek	Számítás	Levezetés
Árbevétel		7 408 675
Anyagköltség	$7\,408\,675 * 80\% =$	-5 926 940
Amortizáció		0
Jövedelem	$7\,408\,675 * 20\% =$	1 481 735
Vállalkozói jövedelemadó	$1\,481\,735 * 15\% =$	222 260

Eva		
Osztalékadó-alap		
Osztalékadó		
Eho		
Jövedelemadók összesen		222 260
Költségvetési befizetési kötelezettség összesen	$956\,244 + 222\,260 =$	1 178 504

3. Eva esetében

5.7. táblázat

Kis Péter vállalkozói jövedelemadózása eva esetén

Tételek	Számítás	Levezetés
Árbevétel		7 408 675
Anyagköltség		0
Amortizáció		0
Jövedelem		7 408 675
Vállalkozói jövedelemadó		
Eva	$7\,408\,675 * 37\% =$	2 741 210
Osztalékadó-alap		
Osztalékadó		
Eho		
Jövedelemadók összesen		2 741 210
Költségvetési befizetési kötelezettség összesen	$956\,244 + 2\,741\,210 =$	3 697 454

4.Kata esetében az adófizetési kötelezettség $12 * 50\,000 \text{ Ft} = 600\,000 \text{ Ft}..$

Összességében elmondható, hogy a vállalkozó akkor jár a legjobban, ha Kata alá jelentkezik be.

Ellenőrző kérdések:

- Az egyéni vállalkozások jövedelmének adóztatása tekintetében milyen alternatívák léteznek?
- Milyen nyilvántartás-vezetési kötelezettségei vannak annak az egyéni vállalkozónak, aki a személyi jövedelemadó hatálya alatti tételes költségelszámolást választja?
- Sorolja fel az átalányadózás esetében az egyes tevékenységekhez tartozó költségátalányokat!
- Milyen adónemeket vált ki az eva?
- Kik lehetnek a kiva alanyai?
- Mik a kata választásának korlátozó feltételei?

6 TÁRSASÁGOK JÖVEDELEMADÓI

A fejezet célja

Az adók csoportosításánál láttuk, hogy az adóteher viselési módja szerint megkülönböztetünk direkt, azaz közvetlen, vagy egyenes adókat és indirekt, azaz közvetett, vagy áthárított típusú adókat. **Jelen fejezetben** azokat az adókat tárgyaljuk, amelyeknél az adófizetési kötelezettség közvetlenül a vállalkozások tulajdonosaira hárul, vagyis azokat terheli a felelősség, akikre az adóteher formálisan is irányul. Ez azt is jelenti, hogy a direkt típusú adók esetében az **adó alanya** és az **adó fizetője ugyanazon** személy. A direkt típusú adók további jellemzője, a **jövedelem- és vagyonszerzésre** irányuló, vagy azt eredményező gazdasági tevékenység alapján történő adókiivetés. Mivel az adóteher közvetlenül a jövedelemtulajdonosra hárul, ezért az adózási elvek közül a méltányos közteherviselés- és igazságosság elvének érvényesítésére alkalmasak leginkább a direkt adók. **A fejezetben**, a korábbiakban már megismert személyi jövedelemadó után a vállalkozásokat terhelő **társasági jövedelemadóról** lesz szó.

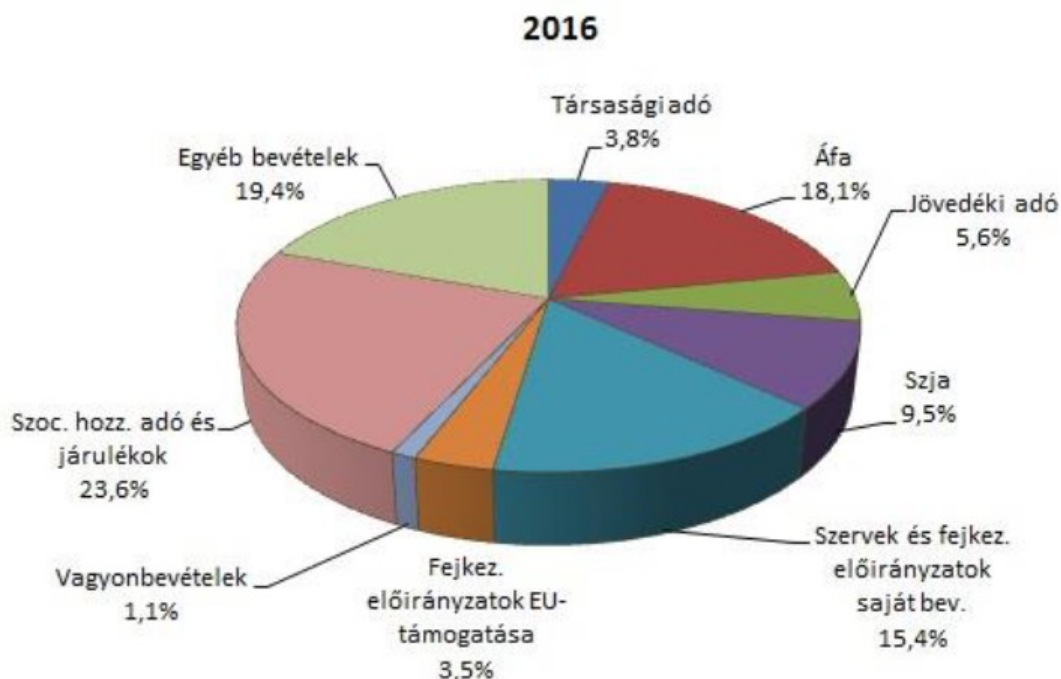
📖 Természetesen további, jövedelmet adóztató adófajták is léteznek, de ezekkel itt csak egy kis kitérő erejéig foglalkozunk, részletesen pedig a könyv további fejezeteiben ismerkedhetünk meg velük. Ebbe a kategóriába tartoznak például az öröklési és ajándékozási illetékek, valamint a tőkenyereség adói. Ugyanakkor a napjainkban alkalmazott egyéb jövedelemadó típusok meglehetősen vegyes közteherviselési filozófiát tükröznek. A személyi- és társasági jövedelemadózás mellett működő jövedelemadók arra a felismerésre épülnek, hogy amíg a munkából származó jövedelmek túladóztatottak, addig a felhalmozott vagyomból származó jövedelmek csak jóval alacsonyabb mértékben vesznek részt a közteherviselésben. Funkcionális megközelítésből vizsgálva a kérdést, ha a munkajövedelmek, illetve tőkejövedelmek teherviselésben játszott megosztási arányát tekintjük, akkor elmondható, hogy az EU országok átlagában ez 80 – 20 százalék.¹¹ Szakmai és politikai viták örök kérdése az arány „jósága” de ebben mind a mai napig nem sikerült megállapodni.

Adóelméleti szempontból megközelítve a kérdéskört, ha abból indulunk ki, hogy a jövedelem a közteherviselés egyik eleme, akkor a vagyonhasznosítás közvetlen és közvetett hozadéka is az kell, hogy legyen. Ezen logika mentén alakult ki a vagyonadóztatás mechanizmusa. A figyelmes olvasó számára azonban az eddigiekből szervesen következik, hogy ezek az adók csak látszólagosan adóztatják a vagyont, valójában az átlagot meghaladó jövedelmekre terhelnek egy pótlólagos fizetési kötelezettséget.

A direkt adókból származó bevételek súlya adónemenkénti megosztásban és a nemzetállami jellegzetességeket is figyelembe véve tág határok között mozog. Általánosságban elmondható, hogy az EU átlagát jellemzően az északi országok, mint Dánia, Svédország, Finnország, Egyesült Királyság haladják meg, míg az átlagot leginkább elmaradó országok jellemzően a volt szocialista országok, valamint Portugália és Görögország. 📖

¹¹ Government finance statistics, EUROSTAT.

A központi költségvetés 2016 évi adóbevételi előirányzatai jól tükrözik a vállalkozásokat közvetlenül terhelő adók szerepét az államháztartás finanszírozásában.

6.1. ábra: A központi költségvetés bevételeinek megoszlása 2016-ban

Forrás: Tájékoztató az államháztartás központi alrendszerének 2016. évi előzetes pénzügyi folyamatairól

A legnagyobb szelet, a fogyasztáshoz kapcsolt adók két meghatározó tétele az általános forgalmi adó 3300 milliárd Ft-os és a jövedéki adó 1000 milliárd Ft-os nagyságrenddel. A lakossági befizetéseknel 1700 milliárd Ft-tal a személyi jövedelemadó dominál. E két adathoz viszonyítva, egy nagyságrenddel kisebb a társaságok nyereségét terhelő adó súlya, amely „mindössze” 680 milliárd Ft-ot tesz ki a vállalkozásokat terhelő összes adóbefizetések között. A világgazdaság és az EU tagállamok tapasztalataiból egyaránt közismert, hogy a társasági adókulcs mértéke befolyásolja a befektetési kedvet, a kockázatvállalást, általában véve az üzleti magatartást, valamint ezek következtében a nemzetközi tőkemozgás irányát és annak nagyságrendjét. Magyarország a társaságok nyereségét terhelő adóelvonás tekintetében nemzetközi befektetői szemmel nézve versenyképesnek mondható.

📖 A teljes kép természetesen ennél jóval összetettebb. A versenyképességet nem egy adónem, hanem az országban alkalmazott adórendszer egésze határozza meg, amelynek az adókon kívül részét képezi a járulékok, hozzájárulások, vámok és illetékek komplex rendszere. 📖

A világgazdaság egészét tekintve teljesen természetes, hogy a különböző országok más és más szabályokat alkalmaznak a társaságok jövedelmének adóztatásában. Az integrációk esetében azonban az lenne a kívánatos, ha az adózás semleges lenne,

függetlenül a nemzeti hovatartozástól, illetve a befektetés helyétől. Ez azonban csak a gazdaságilag közel azonos fejlettségű országcsoportok integrációjánál jelent valódi alternatívát az összes tagállam számára.

6.1 Társasági adó

A **társasági adó**¹² a jogi személyiségű és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok által az adott évben elért jövedelmük után fizetett direkt adó.

Általános jellemzői:

- a vállalkozás rendszeres jövedelem- és vagyonszerzésre irányuló, vagy azt eredményező pozitív eredménye¹³ alapján fizetendő,
- nem áthárítható,
- versenysemleges, vagyis tulajdonosi struktúrától, vállalkozási mérettől, tevékenység jellegétől független,
- az adóköteles jövedelem arányában százalékosan meghatározott lineáris adó.

Az érvényben lévő szabályozás jelentős állomása volt az 1992. január 1-jével hatályba lépett számviteli törvényhez való igazodás. Ez szakmailag elkerülhetetlen volt, mivel a vállalkozások társasági adóalapját a számviteli törvény szerint megállapított adózás előtti eredményből kiindulva kell meghatározni. A szoros tartalmi összefüggés jelentőségére utal a **társasági adóról** szóló **törvény alapelvei** között megfogalmazott tétel is, mely szerint: „E törvényt a számvitelről szóló törvény rendelkezéseire figyelemmel, azokkal összhangban kell értelmezni. A számvitelről szóló törvény előírásaitól a megbízható és valós összkép biztosítása érdekében történő eltérés nem eredményezheti az adókötelezettség változását.” A törvény további alapelvei:

- a közkiadásokhoz való hozzájárulás kötelező,¹⁴
- adóelőny alkalmazhatóságát annak kell bizonyítania, akinek érdekében áll,
- adóelőny többszörös alkalmazhatóságának kizárása,
- nemzetközi szerződés¹⁵ előírásainak kötelező alkalmazása, amennyiben az a társasági adótörvénytől eltérő előírást tartalmaz.

📖 A gazdálkodó szervezetek jövedelmét terhelő adót 1989 óta szabályozza törvény (1988. évi IX. törvény). Ezt megelőzően a Kormány által kiadott – a különböző szervezeti formában működő, illetve eltérő tevékenységet végzők részére külön-külön – rendeletek alapján fizettek a gazdasági élet nem magánszemély szereplői a jövedelmük után adót. 1989-től a szabályozás egységessé vált. Az adó neve 1989-től kétszer változott, híven tükrözve a gazdálkodók körében az időközben végbement formaváltozásokat. Első neve vállalati nyereségadó volt, majd 90-től vállalkozási nyereségadó lett, míg 1992-től nevezzük társasági adónak. Az osztalék után fizetendő 23 százalékos adó 1997 és 2005 között volt része a törvénynek. A kilencvenes évek

¹² 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról. Meg kell jegyezni, hogy a társas vállalkozások osztalékadó kötelezettsége 2006. január 1-jétől megszűnt, de az osztalékadóra vonatkozó átmeneti szabályok még hatályosak, ezért szerepel a törvény címében az osztalékadóra való utalás.

¹³ Az országok gyakorlatát végigkövetve, a társasági adókulcs egyes esetekben attól is függ, hogy az eredményt kiosztják-e a tulajdonosok között, vagy pedig visszaforgatják a jövedelmet termelő vállalkozásba.

¹⁴ Magyarország alaptörvényének XXX. cikke alapján: „Teherbíró képességének, illetve a gazdaságban való részvételének megfelelően mindenki hozzájárul a közös szükségletek fedezéséhez”.

¹⁵ Kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmények, vagy például EU direktíva.

társasági adót érintő legfontosabb változása az adókulcs csökkentése volt. Az 1989-ben hatályba lépett törvény szerint az adó mértéke az adóalap 3 millió Ft-ot meg nem haladó részének 40 százaléka, az ezt meghaladó részének 50 százaléka volt. 1995-től, az akkori 36 százalékról, folyamatosan tovább csökkent a jelenleg érvényben lévő 9%-ra.

6.1.1 Adóalanyok

A törvény **területi hatálya**, Magyarország területe. Személyi hatálya, **belföldi illetőségű adóalanyok** tekintetében **korlátlan**, ami teljes körű **adókötelezettséget** jelent, azaz a belföldről és külföldről származó jövedelmekre egyaránt vonatkozik. Belföldi illetőségűnek minősül az a külföldi személy is, akinek üzletvezetésének helye belföld. A belföldi illetőségű adózók adókötelezettsége a cégnyilvántartásba történő bejegyzés napján keletkezik, és akkor fejeződik be, amikor törlik a cégnyilvántartásból, illetve felszámolással történő megszűnés esetében, amikor az eljárás befejeződik.

Külföldi illetőségű adóalanyok tekintetében **korlátozott adókötelezettségről** beszélünk, amely vonatkozik a belföldről származó, vagy nemzetközi szerződés, viszonyosság alapján, belföldön adózó jövedelmekre. A külföldi vállalkozó adókötelezettsége tehát a belföldi telephelyen végzett vállalkozási tevékenységből származó jövedelmére terjed csak ki.

Teljes körű adókötelezettséggel rendelkező társasági adóalanyok:

- gazdasági társaság és az egyesülés, az európai részvénytársaság és az európai szövetkezet,
- szövetkezet,
- állami vállalat, tröszt, az egyéb állami gazdálkodó szerv, az egyes jogi személyek vállalata, leányvállalat,
- ügyvédi iroda, végrehajtó iroda, szabadalmi ügyvivő iroda, a közjegyzői iroda az erdő birtokossági társulat,
- a Munkavállalói Résztulajdonosi Program szervezete,
- közhasznú társaság, vízi társulat,
- alapítvány, közalapítvány, társadalmi szervezet, köztestület, egyház, lakásszövetkezet, önkéntes kölcsönös biztosító pénztár,
- az európai területi társulás,
- az egyéni cég,
- az európai kutatási infrastruktúráért felelős konzorcium (ERIC)
- felsőoktatási intézmény, és a diákokotthon.

Korlátozott adókötelezettséggel rendelkező adóalany az a külföldi személy, aki

- belföldi telephelyen végez vállalkozási tevékenységet, feltéve, hogy az üzletvezetésének helyére tekintettel nem tekinthető belföldi illetőségű adózónak, azaz külföldi vállalkozó,
- ingatlannal rendelkező társaságban meglévő részesedésének elidegenítése vagy kivonása révén szerez jövedelmet, azaz ingatlannal rendelkező társaság tagja.

A törvény hatálya nem terjed ki, azaz nem **társasági adóalany** a(z):

- Magyar Nemzeti Bank,

- büntetés-végrehajtásért felelős miniszter felügyelete alá tartozó, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdálkodó szervezetek,
- kizárólag a fogvatartottak foglalkoztatása céljából létesített közhasznú társaság, illetve a tevékenységét folytató közhasznú nonprofit gazdasági társaság,
- Tartalék Gazdálkodási Közhasznú Társaság, illetve a tevékenységét folytató nonprofit gazdasági társaság,
- Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Tartalékgazdálkodási Közhasznú Társaság, illetve a tevékenységét folytató nonprofit gazdasági társaság,
- Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.,
- jogszabályban meghatározott közszolgálati médiaszolgáltatók: MR, MTV, Duna TV,
- felszámolás kezdő napjától a felszámolási eljárás alatt állók, a kényszertörlési eljárás kezdő napjától a kényszertörlési eljárás alatt állók,
- pártok,
- Magyar Távirati Iroda Részvénytársaság,
- külön törvényben és annak felhatalmazása alapján kiadott jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelően működő, kizárólag készfizetőkezeség-vállalást folytató részvénytársaság,
- jogi személy, jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, amely az adóévben az egyszerűsített vállalkozói adó alanyának minősül,
- költségvetési szervként működő felsőoktatási intézmény (ideértve az általa létrehozott intézményt is) és diákotthon,
- Nemzeti Eszközkezelő Zrt.,
- Országos Betétbiztosítási Alap, a Szanálási Alap, a Befektető-védelmi Alap és a Kárrendezési Alap,
- nemzeti otthonteremtési közösségek
- adózó, aki az adóévben a kisadózó vállalkozások tételes adójának alanya vagy a kisvállalati adó alanya.

 *A belföldi illetőségű adózó fogalma 2005-től terjed ki arra az esetre, amikor a külföldi személy üzletvezetésének helye belföldön található. Egyes államokban a **székhely**, – Franciaország, Németország, Magyarország – máshol pedig az **üzletvezetés helye** – Dánia – dönti el, hogy hol adózik a **világjövedelme**, azaz valamennyi belföldről és külföldről származó jövedelme után az adott társaság. Az egyezmények értelmében, ha az eltérő belső szabályok alapján az adózó mindkét államban adóköteles lenne, úgy általában az üzletvezetés helye szerinti államban kell az adózót adóügyi illetőségűnek tekinteni. Amennyiben a külföldi vállalkozó adókötelezettségére valamely nemzetközi egyezmény hatálya kiterjed, akkor az adott egyezmény fogalmát kell alkalmazni a telephely meghatározására.*

6.1.2 Társasági adókötelezettség

Az **adókötelezettség** nem csak az adó befizetésének kötelezettségét jelenti, hanem az Art. szerint meghatározott kötelezettségeket is, mint például bejelentési, nyilvántartási, könyvviteli és bevallási kötelezettséget is. Az adókötelezettség keletkezésének feltétele a vállalkozási tevékenység folytatása, a jövedelem realizálása és a vállalkozási tevékenység meghatározott keretek között történő végzése. A társasági adókötelezettséget a számviteli elszámolások alapján kimutatott adózás előtti eredmény és az adótörvényben előírt módosító tételek összevonásával kell meghatározni. Az adó

alapja kettős könyvvitelt vezető adóalanyok esetén, a növelő és csökkentő tételekkel módosított adózás előtti eredmény, egyszeres könyvvitelt vezetőknél a módosított nettó árbevétel. A kettős könyvelés szabályai szerint az **adózás előtti eredmény** megállapításának vázlatos sémája a következő:

- $\pm$ Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye
- $\pm$ Pénzügyi műveletek eredménye
- = Adózás előtti eredmény¹⁶

Az adózás előtti eredmény kiszámításának módját a számviteli törvény szabályozza. Az adózás előtti eredmény azonban nem azonos a társasági adó alapjával. A társasági adótörvény számos korrekciós kötelezettséget ró az adózóra. Az adózás előtti eredmény birtokában, az **adókötelezettség** meghatározásának menete a következő:

- I. Adózás előtti eredmény
- II. Adóalapot csökkentő tételek¹⁷
- III. Adóalapot növelő tételek¹⁸
- IV. Külföldről származó jövedelem
- V. Adóalap (I.-II.+III.-IV.)
- VI. Számított adó (adóalap 9 százaléka)
- VII. Adókedvezmények
- VIII. Külföldön megfizetett adó
- IX. **Társasági adófizetési kötelezettség** (VI.-VII.-VIII.)

Az eddigi műveletek elvégzése után kerülhet sor az **adózott eredmény** meghatározására. Mielőtt erre az egyszerű számításra rátérnénk, gondoljuk át, hogy a sémában megjelenik az adózás előtti eredmény és az adóalap is. Amennyiben korrekciós tételek nem szerepelnek a gazdasági események között, vagy előjeles összegük nulla és külföldről sem származott jövedelme a vállalkozásnak, akkor az adózás előtti eredmény megegyezik az adóalappal. A valóságban azonban ez a legritkábban fordul elő. Adott tehát a kérdés, hogy a fizetendő társasági adóval az adóalapot, vagy az adózás előtti eredményt kell csökkentenünk? A vállalkozás számviteli szabályok szerint kimutatott eredményét az adózás előtti eredmény fejezi ki. Így adódik a válasz, hogy az adózás előtti eredményből kell kivonnunk a fizetendő társasági adót, hogy megkapjuk az **adózás utáni**, vagy **adózott eredményt**.

6.1.2.1 A társasági adó mértéke

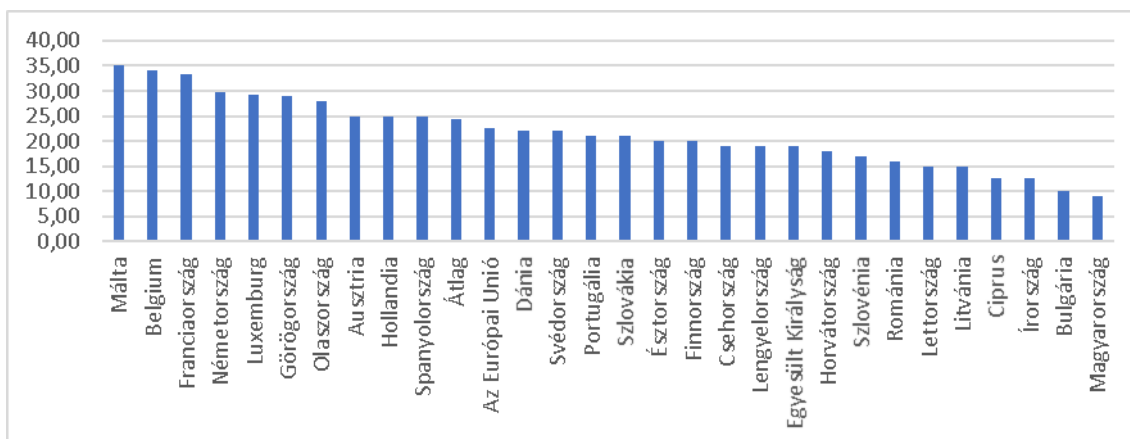
Az adóalany a pozitív adóalap után köteles megfizetni a társasági adót. Az **adó mértéke 9 százalék**. Ez azt jelenti, hogy Magyarországon a **társasági adó lineáris** adó. A következő ábra jól szemlélteti, hogy a világ országaiban, és ezen belül az EU tagállamok esetében is tág határok között mozognak a társasági adókulcsok.

---

¹⁶ Az előjelek arra utalnak, hogy mindegyik tétel lehet pozitív és negatív is.

¹⁷ Lényegében adóalap kedvezményként számolhatók el.

¹⁸ Az adóalap védelmét szolgáló, az adókikerülést korlátozó előírások.

6.2. ábra: Európai Unió országainak 2017 átlagos adókulcsai

Forrás: <https://hu.tradingeconomics.com/euro-area/corporate-tax-rate>

Az ábrából csak az adókulcsok különbözőségéről kapunk információt, ugyanakkor jelentős eltérések mutatkoznak az egyes országok adóztatási gyakorlatában aszerint is, hogy milyen jellegű, méretű, teljesítményű, élettartamú vállalkozásról van szó. A vállalkozások pozitív eredményét terhelő társasági adó a legtöbb országban lineáris módon van meghatározva, azaz egykulcsos. Differenciált adókulcs alkalmazása gyakran ahhoz köthető, hogy az eredményt kiosztják, vagy visszaforgatják a vállalkozásba. Az ábrából nem láthatjuk, de hosszabb időtávot megvizsgálva folyamatos adókulcs csökkenést mutató trend figyelhető meg a társasági adókulcsok vonatkozásában. Ennek okai a külföldi befektetők megnyerésében és hazai szabad erőforrások megtartására való törekvésekben keresendők.

📖 Az Európai Unióban még nem történt meg teljes körűen az adóharmonizáció. Az adóalapok meghatározásának harmonizációja, de különösen a társasági adókulcsok egységesítése várat magára. A továbblépés esélyét az egységes adóalap számítási rendszerének kialakítása adhatja meg, amely a közös konszolidált társasági adóalap – Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) – Európai Bizottság által javasolt irányelvein nyugszik. Tervezett célja, hogy az Európai Unió területén működő vállalatok adóköteles tevékenységét közös adóalapra vetítve számítsák ki. Ennek főbb pontjai a következők:

- konszolidált adóbevallás,
- közös szabályrendszer alkalmazásának választási lehetősége,
- választás esetén a csoport minden tagjának kötelező alkalmaznia,
- amortizáció is a közös rendszer szerint történne,
- transzferár szabályok egyszerűsödése várható,
- adóalap felosztása a tagállamok között: meghatározott képlet szerint, eszközök, személyi jellegű ráfordítások, értékesítés bevétele alapján,
- adókulcs: továbbra is tagállami szabályok szerint.

A rendszer bevezetésének, de már a további tárgyalásoknak is a legfőbb akadály a tagállamok szuverenitási törekvései. Ugyanakkor Magyarország és egyben a többi felzárkózó ország célja, az adórendszer függetlenségének fenntartása mellett, a befektetők számára kedvező célpont kialakítása. Ennek érdekében az adóterhelés csökkentése szükséges, vagyis jelen fejlettségi szinten ezen országok nem az adóharmonizációban vagy az adókoordinációban, hanem az adóversenyben érdekeltek.

6.1.2.2 Elvárt adó

Azokban az esetekben, ha az adózás előtti eredmény vagy a társasági adóalap közül a nagyobb érték nem éri el a „**jövedelem- (nyereség-) minimumot**”, akkor a 2007. július 1-je óta hatályos törvényváltozás értelmében az adózó választhat, hogy nyilatkozatot¹⁹ tesz a társasági adóbevallásában, vagy a „jövedelem- (nyereség-) minimumot” tekinti adóalapnak. Az ilyen módon meghatározott adót nevezzük **elvárt adónak**. Bizonyos adózói kör esetében nem kell alkalmazni ezt a szabályt:

- előtársasági adóévben és az azt követő adóévben, illetve az első adóévben, amennyiben az előtársasági időszakról külön beszámoló készítésére nem kötelezett a társaság,
- szociális szövetkezet, iskolaszövetkezet vagy közhasznú, kiemelkedően közhasznú nonprofit gazdasági társaság,
- adóévben vagy a megelőző adóévben elemi kár sújtotta és mértéke eléri az elemi kár bekövetkezését megelőző adóévi évesített árbevétel 15 százalékát.

Az **elvárt adóalap** kiszámítása a következő módon történik:

- **Elvárt adóalap = Összes bevétel * 0,02**

 Nézzünk egy egyszerű példát az elvárt adóalap és az elvárt adó meghatározására. A Mini-adó Kft-t 2009 tavaszán alapították. Elemi kár nem érte és nem non-profit szervezetként működik. A 2017-es üzleti évet az alábbi táblázatban összefoglalt számokkal zárta.

5.1. táblázat

Alapadatok

Értékesítés nettó árbevétele	15 242 eFt
Egyéb bevétel	1763 eFt
Pénzügyi műveletek bevétele	2795 eFt
Eladott áruk beszerzési értéke	181 eFt
Közvetített szolgáltatások értéke	119 eFt
Adózás előtti eredmény	320 eFt
Korrigált társasági adóalap	244 eFt

Kell-e alkalmaznia a Kft.-nek az elvárt adóról szóló rendelkezéseket a 2017. évi társasági adó kötelezettség számítása során? Ha igen, vonatkozik-e a Kft. 2017. évi társasági adókötelezettségére az elvárt adó? Tegyük fel, hogy a Kft. nem kíván nyilatkozatot tenni. Ez esetben, határozzuk meg az elvárt adó összegét!

Az első kérdésre adott válasz rendkívül egyszerű. A Mini-adó Kft. nem induló vállalkozás, nem érte elemi kár 2016-ban és 2017-ben, valamint nem speciális non profit szervezeti formában működik. Tehát, figyelembe kell venni az elvárt adóról szóló rendelkezést. Nézzük a számolásabb kérdésre a választ. Ehhez határozzuk meg az összes-, majd a korrigált összes bevételt, amely utóbbinak a 2 százaléka lesz az elvárt adóalap.

¹⁹ A nyilatkozat a társasági adóbevallás részlapja, három évre kell kitölteni (adóév, adóév-1 év, adóév-2 év). A nyilatkozat kitöltése alapján várható, hogy az adózót kiválasztják adóellenőrzésre. Ennek valószínűsége az utóbbi években csökken, egyre kisebb jelentősége van a nyilatkozatnak. Az érintett társaságok a nyilatkozattétel helyett az elvárt adó megfizetését választják.

Elvárt adóalap

Értékesítés nettó árbevétele	15 242 eFt
Egyéb bevétel	1763 eFt
Pénzügyi műveletek bevétele	2795 eFt
Összes bevétel	19 800 eFt
Elvárt adóalap (19 800 * 0,02)	396 eFt
Adózás előtti eredmény	320 eFt
Társasági adóalap	244 eFt

Mindezek után vizsgáljuk meg, hogy az adózás előtti eredménye (320 ezer Ft) és a társasági adóalapja (244 ezer Ft) közül melyik a nagyobb? Az elvárt adóalap (390 ezer Ft) mindkét értéknél nagyobb, így ezt tekintjük adóalapnak, tehát vonatkozik a társaságra az elvárt adó. Mivel a feltételek között szerepelt, hogy nem kíván nyilatkozatot tenni, így a jövedelem- (nyereség-) minimumot tekintjük adóalapnak és erre vonatkozóan kell megfizetnie az elvárt adót. Az utolsó kérdésre válaszolva, a 2017. évi **társasági adófizetési kötelezettség** = $396 \text{ eFt} * 9\% = 36 \text{ eFt}$.

6.1.3 Adózás előtti eredményt módosító tételek

Az adózás előtti eredményt az adóalapot módosító tételekkel kell korrigálni. Az **adóalap korrekciókat**,²⁰ céljukat illetően a következő csoportokba sorolhatjuk:

- A számviteli szabályok alapján bizonyos költségek és ráfordítások szabadon számolhatók el, azonban a társasági adó kiszámítása során csak korlátozottan vehetők igénybe. Ezen elszámoláshoz kapcsolódó módosító tételek célja az **adóalap védelme**²¹ és a **költségvetési bevételek biztosítása**.
- A kétszeres adóztatás elkerülése²² érdekében az olyan tételek, amelyek után már más adóalany megfizette az adót, adóalap csökkentésként számolhatók el.
- Ugyanakkor az olyan jövedelem felhasználások, amelyek után a vállalkozók keletkezésükkor nem fizettek adót, adóalap növelő tételként kell elszámolni. Ezek a tételek az **adóelkerülést hivatottak megakadályozni**.
- Bizonyos tételek **preferenciális jelleggel**²³ adóalap csökkentésként elszámolható olyan tételek, amelyek sajátos adóalanyok, gazdasági események kezelését szolgálják az adóalap kiszámítása során.

6.1.3.1 Adózás előtti eredményt csökkentő jogcímek

Az adózás előtti eredményt **csökkentő**²⁴ főbb jogcímek:

- korábbi adóévek elhatárolt vesztesége,²⁵ de legfeljebb az adózás előtti eredmény elszámolása nélkül számított adóévi adóalap 50 százalékáig, azzal, hogy a 2014 előtt keletkezett veszteségek korlátlanul, a 2014-ben keletkezett veszteséget

²⁰ Az adózás előtti eredményt növelő, illetve csökkentő tételek az adóalap nagyságára lényegében az egyenlegükkel hatnak.

²¹ Ilyen hatású például a gyorsított amortizációt fékező előírások alkalmazása.

²² Ahogy az adókötelezettség levezetésénél láttuk, ilyen az osztalék, amelyet már adózott jövedelemből fizet a társaság.

²³ Klasszikusan ilyenek például a vállalkozásokat ösztönző K+F tevékenységek.

²⁴ A teljes listát a társasági adótörvény 7. §-a tartalmazza.

²⁵ Az elhatárolt veszteségeket keletkezésük sorrendjének megfelelően kell felhasználni.

2025-ig, a 2015-től kezdődő veszteségeket csak felmerüléstől számítva 5 évig lehet elszámolni,

- kettős könyvvitelt vezető adózónál a várható kötelezettségekre és a jövőbeni költségekre képzett céltartalék felhasználása miatt az adóévben bevételként elszámolt összeg,
- terven felüli értékcsökkenés²⁶ adóévben visszaírt összege,
- értékcsökkenési leírásként²⁷ az adóévre megállapított összeg,
- bejelentett részesedés értékesítésének adóévi árfolyamnyeresége,
- bejelentett immateriális jószág értékesítése,
- fedezeti ügylettel nem fedezett, külföldi pénzürtékre szóló befektetett pénzügyi eszköz értékének növekedéseként, illetve a hosszú lejáratú kötelezettség értékének csökkenéseként a mérlegfordulónapi értékeléskor a devizaárfolyam változása alapján eszközönként, kötelezettségenként elszámolt összeg, ⇒ nem realizált árfolyamnyereség,
- eredménytartaléknak az adóévben lekötött tartalékba átvezetett és az adóév utolsó napján lekötött tartalékként kimutatott összege, de legfeljebb az adóévi adózás előtti nyereség 50 százaléka és legfeljebb adóévenként 500 millió Ft,
- adózónál a kapott (járó) osztalék és részesedés címén az adóévben elszámolt bevétel, kivéve az ellenőrzött külföldi társaságtól kapott (járó) osztalék és részesedés következtében elszámolt bevételt,
- megszerzett társaság tagjánál a kedvezményezett részesedéscsere alapján kivezetett részesedésre az adóévben elszámolt árfolyamnyereség,
- iskolai rendszerű szakképzésben közreműködő adózónál tanulónként minden megkezdett hónap után havonta az adóév első napján érvényes minimálbér 24 százaléka, ha az adózó a szakképző iskolai tanuló gyakorlati képzését jogszabályban meghatározott tanulószervezés alapján végzi, illetve 12 százaléka, ha az iskolával kötött együttműködési megállapodás alapján végzi,
- sikeres szakmai vizsgát tett szakképző iskolai tanuló után folyamatos továbbfoglalkoztatása esetén, valamint a korábban munkanélküli személy, továbbá a szabadulást követő 6 hónapon belül alkalmazott szabadságvesztésből szabaduló személy, illetve a pártfogó felügyelet hatálya alatt álló személy után a foglalkoztatásának ideje alatt, de legfeljebb 12 hónapon át befizetett társadalombiztosítási járuléka,
- követelésre az adóévben visszaírt értékvesztés, a követelés bekerülési értékéből a behajthatatlanná vált rész, valamint a követelés átruházásakor, kiegyenlítésekor, beszámításakor elszámolt bevétel,
- bírság elengedése miatt az adóévben bevételként elszámolt, az adóévben vagy az előző adóévekben az adózás előtti eredményt növelő tételként figyelembe vett összeg,
- kapott jogdíj alapján az adóévi adózás előtti eredmény javára elszámolt bevétel 50 százaléka,
- adózó saját tevékenységi körében végzett alap kutatás, alkalmazott kutatás, kísérleti fejlesztés közvetlen költsége,
- legalább 50 százalékból megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatása esetén személyenként, havonta a megváltozott munkaképességű munkavállalónak kifizetett munkabér, de legfeljebb az adóév első napján

---

²⁶ Terven felüli értékcsökkenési leírásról a számviteli törvény szerint immateriális jószágnál, tárgyi eszközöknél, akkor beszélünk, ha a könyv szerinti érték tartósan és jelentősen magasabb, mint a piaci érték.

²⁷ A társasági adótörvény melléklete tartalmazza, az un. „adó écs”-re vonatkozó részletes szabályokat.

- érvényes minimálbér, feltéve, hogy az adózó által foglalkoztatottak átlagos állományi létszáma az adóévben nem haladja meg a 20 főt,
- mikrovállalkozásnak minősülő adózónál a foglalkoztatottak átlagos állományi létszáma előző adóévhez viszonyított növekményének és az adóév első napján érvényes havi minimálbér adóévre számított összegének szorzata,
  - közhasznú szervezetnek, az adóévben visszafizetési kötelezettség nélkül adott támogatás értékének 20 százaléka közhasznú szervezet, 50 százaléka a Magyar Kármentő Alap és a Nemzeti Kulturális Alap támogatása esetén, további 20 százaléka tartós adományozási szerződés esetén, de együttesen legfeljebb az adózás előtti eredmény összege,
  - a mobilitási célú lakhatási támogatás adóévi összege
  - a munkásszállásra fordított beruházási, felújítási, üzemeltetési költségek, illetőleg a bérleti díj,
  - a műemlék ingatlannal kapcsolatos karbantartási költségek,
  - csökkenti a korai fázisú vállalkozásban szerzett részesedés,
  - legalább öt éves időtartamú szerződés alapján felsőoktatási intézménynek nyújtott támogatás 50 százaléka.

A társasági adótörvény szerinti értékcsökkenés, az un. „**adó écs**” értékével az adózás előtti eredmény csökkenthető. A leírási kulcsok jegyzékét, azaz a csökkentési lehetőség mértékeit a törvény 1. és 2. számú mellékletei tartalmazzák. Az „adó écs” jellemzői:

- időszaka: üzembe helyezés napjától a kivezetésig,
- alapja: bekerülési érték, maradványérték nélkül,
- lineáris leírás,
- nem számolható el „adó écs” azon eszközre, amelyre az számviteli törvény alapján sem számolható el értékcsökkenés pl. föld,
- bizonyos eszközök esetében alkalmazható a számviteli értékcsökkenés pl. immateriális javak, legfeljebb 200 ezer Ft bekerülési értékű eszközök, stb.,
- bérbe adott eszközöknél, épület esetében 5 százalékos, illetve gép, berendezés, jármű esetében 30 százalékos a leírás évente a bérbeadónál,
- törvény bizonyos esetekben egy-egy eszközre több leírási mértéket is meghatároz, ekkor választani kell,
- eszközök jelentős részére gyorsított leírás alkalmazható pl. IT gépek 50 százalékos.

6.1.3.2 Adózás előtti eredményt növelő jogcímek

Az adózás előtti eredményt **növelő**²⁸ főbb jogcímek:

- kettős könyvvitelt vezető adózónál a várható kötelezettségekre és a jövőbeni költségekre képzett céltartalék,²⁹
- adóévben terv szerinti értékcsökkenési leírásként és terven felüli értékcsökkenésként elszámolt összeg,³⁰

²⁸ A teljes listát a társasági adótörvény 8. §-a tartalmazza.

²⁹ A céltartalék képzés az óvatos értékelés számviteli alapelvéből fakad, azaz nem lehet eredményt kimutatni akkor, ha az árbevétel, bevétel pénzügyi realizálása bizonytalan.

³⁰ Terv szerinti értékcsökkenési leírást immateriális jószágra és a tárgyi eszközökre lehet alkalmazni. Ez az un. számviteli törvény szerinti értékcsökkenés.

- költségként, ráfordításként elszámolt, az adózás előtti eredmény csökkenéseként számításba vett összeg, amely nincs összefüggésben a vállalkozás bevételszerző tevékenységével,
- fedezeti ügylettel nem fedezett, befektetett pénzügyi eszköz értékének csökkenéseként, illetve a hosszú lejáratú kötelezettség értékének növekedéseként a mérlegfordulónapi értékeléskor a devizaárfolyam változása alapján eszközönként és kötelezettségenként elszámolt összeg $\Rightarrow$ nem realizált árfolyamvesztés,
- jogerős határozatban megállapított bírság, kivéve, ha önellenőrzéshez kapcsolódik,
- ellenőrzött külföldi társaság adóévének utolsó napján kimutatott pozitív adózott eredmény felosztott osztalékkal csökkentett része,
- adóévben követelésre elszámolt értékvesztés összege,
- behajthatatlan követelésnek nem minősülő, adóévben elengedett követelés,
- termőföldből átminősített ingatlanvagyonot tulajdonában tartó társaság tagjánál azon összeg kétszerese, amellyel a részesedés értékesítéséből származó árfolyamnyereség meghaladja a részesedés tulajdonban tartásának időszakára kiszámított szokásos eredményt,
- ellenőrzött külföldi társaságban lévő részesedésre az adóévben elszámolt értékvesztés következtében elszámolt ráfordításnak, az elszámolt bevételt meghaladó része,
- bejelentett immateriális jószág bármely jogcímen történő kivezetése,
- adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított, adóévi költségként, ráfordításként elszámolt összeg.

Mind a csökkentő, mind a növelő jogcímek esetében fontos megjegyezni, hogy nem csak az adott tétel ismerete fontos az adózási gyakorlatban, hanem a törvényben nevesített kivételek és a felsorolt főbb esetek melletti specialitások pontos alkalmazása is.

 Nézzük meg egy példán keresztül a számviteli és a társasági adó szerinti értékcsökkenés adóalap korrekciós hatását. A Kovács Kft. tulajdonában 4 db haszon, valamint 2 db személygépjármű van. A vállalkozás számviteli politikája szerint az értékcsökkenést 10 év alatt számolják el lineárisan, maradványérték nélkül. A gépjárművek adótörvény szerinti leírási kulcsa 14,5 százalék. Határozzuk meg az értékcsökkenés adózás előtti eredményre gyakorolt **összesített korrekciós hatását!**

A **megoldáshoz** idézzük fel, hogy a számviteli törvény szerinti értékcsökkenés növeli, míg az adótörvény szerinti értékcsökkenés csökkenti az adózás előtti eredményt. Ezt felhasználva töltsük ki a táblázatot.

6.3. táblázat

Összesített korrekciós hatás

Gépjárművek	Bruttó érték (eFt)	Lineáris leírási kulcs	Adótörvény szerint	Számviteli tv. szerinti écs. (eFt)	Adótörvény szerinti écs. (eFt)
Renault Master	5500	10%	14,50%	+550	-798
VW Crafter	7500	10%	14,50%	+750	-1088
Ford Transit	5000	10%	14,50%	+500	-725
Opel Movano	7000	10%	14,50%	+700	-1015
VW Passat	3600	10%	14,50%	+360	-522

Renault Megane	3500	10%	14,50%	+350	-508
Összesen				+3210	-4655
Korrektíós hatás				-1445	

Mivel az adózás előtti eredményt csökkentő, illetve növelő tételek az adóalap nagyságára lényegében az egyenlegükkel hatnak, így a vállalkozás gépjárműállománya összességében **1445 ezer Ft-tal csökkenti** a társaság **adózás előtti eredményét**. ☒

Ha a társaság adóalapja nem éri el a korrigált árbevétel 2 százalékát, akkor az adóalap a korrigált árbevétel 2%-a lesz (**nyereség-minimum**).

6.1.3.3 Adóalapot érintő egyéb elszámolások

Ha egy **kapcsolt vállalkozás** szerződésben, megállapodásban, áfa nélkül számítva magasabb vagy alacsonyabb ellenértéket alkalmaz, mint független partnerek esetén, akkor az adózóknak a szokásos piaci ár és az alkalmazott ellenérték különbségével az adóalapot módosítaniuk kell. Az adóalap csökkentésekor rendelkezni kell a másik fél által aláírt dokumentummal. Az elszámoló árszabályozást kell alkalmazni az alapításkor, jegyzett tőke emelés, leszállítás, vagyonkiadás, nem pénzbeli osztalék juttatáskor, ha a többségi befolyással rendelkező tőkét emel, vagy osztalékot kap. A szabályt alkalmazni kell külföldi vállalkozás és belföldi telephelye, adózó és külföldi telephelye közötti ügyletekre is. Nem kell ugyanakkor alkalmazni, belföldi adózó külföldi telephelye kapcsolt vállalkozásai közötti ügyletekre, ha van olyan egyezmény, ami kizárja a kettős adóztatást. A **szokásos piaci ár meghatározásának módszerei**:

- **összehasonlító árak** módszere: ⇒ független partnerek által összehasonlítható eszköz vagy szolgáltatás esetén, összehasonlítható piacon használt ár,
- **viszonteladási árak** módszere: ⇒ független partnerek tekintetében változatlan formában történő továbbértékesítés esetén alkalmazott ár, csökkentve a viszonteladó költségeivel és a szokásos haszonnal,
- **költség-jövedelem** módszer: ⇒ önköltség növelve a szokásos haszonnal,
- **ügyleti nettó nyereség** módszere: ⇒ a vetítési alapra (pl. ktg., árbevétel, eszközérték) jutó nettó nyereség vizsgálata,
- **nyereségmegosztás** módszere: ⇒ az összevont nyereség kapcsolt vállalkozások közötti megosztása.

6.1.4 Adókedvezmények

A társasági adó, mint a nyereséget terhelő adófajta esetén fontos, hogy a vállalkozások számára azonos versenyhelyzetet teremtsen, egységes szemléletű legyen. A gazdaságban azonban előfordulnak olyan tevékenységek, ahol a versenysemlegesség nem érvényesül. Az állami szabályozás ilyen területeken avatkozhat közbe bizonyos preferenciák kinyilvánításával, amelyeket adókedvezmény formájában tud érvényre juttatni. Folyamatosan változó, fejlődő adórendszerünkben az adókedvezmények rendszere is átalakult. A jelenlegi rendszerben elsősorban beruházás ösztönzési céllal, a gazdaságilag elmaradott térségek felzárkóztatását, valamint a kis- és középvállalkozások gazdálkodását szolgáló adókedvezményeket találunk. Az **adókedvezmény** az adónak a termék előállító tevékenységből származó árbevételnek az összes árbevételhez viszonyított arányával számított összege. Fontos tisztázni, hogy adókedvezménynél a számított adó összegét csökkentjük és nem az adózás előtti

eredményt, mint a megismert korrekciós tényezők esetében. Az adókedvezmény főbb típusai:

- kis- és középvállalkozások beruházási hitelkamata,
- szövetkezeti közösségi alap-kedvezmény (képzett közösségi alap 6,5%-a)
- fejlesztési adókedvezmény,
- előzenei szolgáltatásra elszámolt költség, ráfordítás (áfa nélkül) számított összegének legfeljebb 50%-a,
- energiahatékonyságot növelő beruházás elszámolt költségének 70%-a (középvállalkozás esetén 40%-a, kisvállalkozás esetén 50%-a), de maximum 15 millió euró,
- filmalkotások, előadó-művészeti szervezetek. látvány-csapatsportok támogatásának adókedvezménye.

Az **adókedvezmények igénybevételének** egyedi **szabályait** a társasági adótörvényben megtaláljuk. Vannak azonban a kedvezményekre általánosan vonatkozó szabályok is. Ezek a következők:

- a számított társasági adóból, legfeljebb annak 80 százalékáig érvényesíthető a fejlesztési támogatás adókedvezménye,
- az igénybe vett adókedvezménnyel csökkentett adóból legfeljebb annak 70 százalékáig érvényesíthető minden más adókedvezmény,
- az adókedvezmény adóvisszatartás formájában vehető igénybe,
- a külföldi vállalkozó az e törvényben meghatározott adókedvezményekkel a belföldi telephelyén megvalósított beruházás, a foglalkoztatottak éves átlagos állományi létszáma, illetve a belföldi telephelye útján elért árbevétel alapján élhet,
- ha törvény az adókedvezmény igénybevételének utolsó évét meghatározza, akkor azt utoljára abban az adóévben lehet érvényesíteni, amelynek utolsó napja a törvényben megjelölt évben van.

6.1.5 Társasági adóbevallás és adóelőleg fizetés szabályai

Az adózónak az adóbevallással egyidejűleg az adóbevallás esedékességét követő második naptári hónap első napjával kezdődő 12 hónapos időszakra társasági adóelőleget kell bevallania az esedékességi időre eső összeg feltüntetésével. Az **adóbevallás** időpontja május 31. Az **adóelőleg**:

- az adóévet megelőző adóév fizetendő adójának összege, ha az adóévet megelőző adóév időtartama 12 hónap volt,
- az adóévet megelőző adóév fizetendő adójának a működés naptári napjai alapján 12 hónapra számított összege minden más esetben.

Az adóelőleg fizetési szabályai:

- havonta, egyenlő részletekben esedékes, ha az előző adóévi fizetendő adó meghaladja az 5 millió Ft-ot, minden hónap 20-áig,
- háromhavonta, egyenlő részletekben esedékes, ha az előző adóévi fizetendő adó legfeljebb 5 millió Ft, negyedévet követő hó 20-áig,
- mezőgazdasági, erdőgazdálkodási ágazatba és halászati ágba sorolt adózónál az adóév első negyedévében az éves adóelőleg 10 százaléka, második negyedévében 20 százaléka, harmadik negyedévében 30 százaléka, negyedik

negyedévében 40 százaléka esedékes, ha az előző adóévi fizetendő adó legfeljebb 5 millió Ft,

- illetve, az adóév első negyedévében az éves adóelőleg 3,3 százaléka, második negyedévében 6,6 százaléka, harmadik negyedévében 10 százaléka, negyedik negyedévében 13,4 százaléka esedékes havonta, ha az előző adóévi fizetendő adó meghaladja az 5 millió Ft-ot.

A kettős könyvvitelt vezető belföldi illetőségű adózónak és a külföldi vállalkozónak az adóelőleget az adóévben az adóévi várható fizetendő adó összegére ki kell egészítenie, december 20-án. E rendelkezés nem vonatkozik arra az adózóra, amelynek az adóévet megelőző adóévben az éves szinten számított árbevétele nem haladta meg az 100 millió Ft-ot.

 A fejezetben tanultak összegzésképpen határozzuk meg egy vállalkozás által fizetendő társasági adó nagyságát, az alábbi táblázatban megadott adatok ismeretében.

5.4. táblázat

Alapadatok

Sorszám	A tétel megnevezése	Összeg (ezer Ft)
01.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	151 503
02.	Export-értékesítés nettó árbevétele	306
I.	Értékesítés nettó árbevétele	
03.	Saját termelésű készletek állományváltozása	0
04.	Saját előállítású eszközök aktivált értéke	0
II.	Aktivált saját teljesítmény értéke	
III.	Egyéb bevételek	9044
05.	Anyagköltség	4441
06.	Igénybe vett szolgáltatás értéke	42 571
07.	Egyéb szolgáltatások értéke	946
08.	Eladott áruk beszerzési értéke	89 356
09.	Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	0
IV.	Anyagjellegű ráfordítások	
10.	Béreköltség	6748
11.	Személyi jellegű egyéb kifizetések	497
12.	Bérbírlékok	2389
V.	Személyi jellegű ráfordítások	
VI.	Értékcsökkenési leírás	4508
VII.	Egyéb ráfordítások	4623
A	ÜZEMI TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	
VIII.	Pénzügyi műveletek bevételei	2358
IX.	Pénzügyi műveletek ráfordításai	435
B	PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	
C	ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	

5.5. táblázat

További ismert adatok a vállalkozásról

Gazdasági esemény	Összeg (ezer Ft)
Járadékbírság, munkaügyi bírság	226
Nem realizált árfolyamvesztés	125
Behajthatatlan követelésnek nem minősülő, adóévben elengedett követelés	79
Társasági adó szerinti értékcsökkenés	4384
Adomány	10
Céltartalék a várható kötelezettségekre	750
Visszaírt terven felüli értékcsökkenés	100
Visszafizetési kötelezettség nélkül adott támogatás	152
Belföldről kapott osztalék	397
Fejlesztési tartalék	1600

A megoldáshoz az eredménykimutatáson keresztül jutunk el. Először nézzük meg az adózás előtti eredmény levezetését:

6.6. táblázat

Eredménykimutatás

Sorszám	A tétel megnevezése	Összeg (ezer Ft)
01.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	151 503
02.	Export-értékesítés nettó árbevétele	306
I.	Értékesítés nettó árbevétele (1+2)	151 809
II.	Aktivált saját teljesítmény értéke (3+4)	0
III.	Egyéb bevételek	9044
05.	Anyagköltség	4441
06.	Igénybe vett szolgáltatás értéke	42 571
07.	Egyéb szolgáltatások értéke	946
08.	Eladott áruk beszerzési értéke	89 356
09.	Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	0
IV.	Anyagjellegű ráfordítások (5+6+7+8+9)	137 314
10.	Béreköltség	6748
11.	Személyi jellegű egyéb kifizetések	497
12.	Bérbírálatok	2389
V.	Személyi jellegű ráfordítások (10+11+12)	9634
VI.	Értékcsökkenési leírás	4508
VII.	Egyéb ráfordítások	4623
A	ÜZEMI TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	4774
VIII.	Pénzügyi műveletek bevételei	2358
IX.	Pénzügyi műveletek ráfordításai	435
B	PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	1923
C	ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	6697

E fontos részeredmény ismeretében határozzuk meg a **korrekciós tényezők** hatását az adózás előtti eredményre, majd a **fizetendő társasági adót**.

Fizetendő társasági adó

Gazdasági esemény	Összeg (ezer Ft)
Járuelkbírság, munkaügyi bírság	+226
Nem realizált árfolyamveszteség	+125
Behajthatatlan követelésnek nem minősülő, adóévben elengedett követelés	+79
Társasági adó szerinti értékcsökkenés	-4384
Adomány 50%-ával csökkenthető az AEE	-10/2
Céltartalék a várható kötelezettségekre	+750
Visszaírt terven felüli értékcsökkenés	-100
Visszafizetési kötelezettség nélkül adott támogatás	+152
Belföldről kapott osztalék	-397
Fejlesztési tartalék	-1600
Számviteli törvény szerinti értékcsökkenés	+4508
Csökkentő tételek összesen	-6486
Növelő tételek összesen	5840
ADÓALAP = (AEE + 5 840 – 6 486)	6051
FIZETENDŐ TÁRSASÁGI ADÓ = (ADÓALAP * 9%)	545

Megállapíthatjuk, hogy a vállalkozás 545 ezer Ft társasági adó fizetésére kötelezett. A fejezetben tanultak gyakorlására javasoljuk annak átgondolását, hogy a megadott adatok alapján, elvárt adó fizetésére kötelezett-e a vállalkozás?

Ellenőrző kérdések:

- Mi a különbség a teljes körű és a korlátozott adókötelezettség között?
- Mit jelent a lineáris adókulcs?
- Milyen esetekben nem kell az adózónak a jövedelem-(nyereség-) minimummal kapcsolatos rendelkezéseket alkalmazni?
- Milyen módszereket ismer a szokásos piaci ár meghatározására?
- Melyek a társasági adóelőleg fizetés szabályai?

7 KÖZVETETT (INDIREKT) ADÓK ÉS VÁMOK

A fejezet célja

Az adók különböző ismérvek szerinti csoportosítása a nemzetgazdaságok adórendszerének strukturális összehasonlításánál kap különös jelentőséget. Az ESA95³¹ statisztikai rendszer az adókból származó bevételeket három csoportba sorolja:

- az első csoportba a termékekre és szolgáltatásokra, valamint az importra kivetett **indirekt adók**,
- a második csoportba a jövedelmeket, valamint a vagyon különböző formáit terhelő **direkt adók**,
- a harmadik csoportba a **szociális járulékok**³² tartoznak.

Az EU országok GDP arányos adóterhelésének vizsgálatából kiderül, hogy a közteherviselés növekedése minden országot érintett az elmúlt század utolsó harmadában. Az államháztartások finanszírozásának strukturális vizsgálata alapján az is látható, hogy ebben a változásban az indirekt adóbevételek mutatják a legnagyobb növekedést.³³ Magyarországon a költségvetési bevételek közel egyharmada származik indirekt típusú adókból. A **fejezetből megismerjük**, hogy melyek ezek a közteherviselés szempontjából meghatározó jelentőséggel bíró adók, amelyeket a legáltalánosabban a végső fogyasztást terhelő fizetési kötelezettségként lehetne jellemezni. Olyan kérdésekre is választ kapunk, hogy mit jelent a közvetett adók regresszivitása, kik az adó alanyai, milyen ügyletek képezik az adó tárgyát, hol van a teljesítés helye, illetve mit tekintünk a teljesítés idejének az adott ügyleteknél és nem utolsósorban, mikor keletkezik adófizetési kötelezettség és mekkora annak mértéke. További izgalmas kérdés, hogy az a személy, aki az adót ténylegesen befizeti az adóhatósághoz egyúttal jövedelem csökkenéssel is kell, hogy számoljon.

📖 Azzal párhuzamosan, hogy az EU országok közszektor finanszírozásában a direkt adók súlya fokozatosan mérséklődik, a vagyont terhelő fizetési kötelezettségek pedig elhanyagolható szerepet játszanak, a nemzetközi versenytársak közül az USA-ban éppen a személyi jövedelemadó, valamint a vagyonadó a két legfőbb teherviselő. Japánban viszont alacsonyak mind a fogyasztást, mind a személyek jövedelmét terhelő adók, ugyanakkor meghatározó szerepet játszanak a társaságok jövedelmére rakódó adók, valamint a szociális járulékok. A teljesebb képhez az is hozzátartozik, hogy az EU-ban az átlagos adóteher nagyságrendileg 10 százalékponttal magasabb az említett versenytársak adóterhelésénél. 📖

---

³¹ Az Európai Unióban 1994 óta hatályos túlzott deficit eljárás, különösen annak statisztikai vonatkozásai mindig fontos kihívást jelentettek az Európai Bizottság számára. Az Eurostat arra törekedett, hogy az Integrált nemzeti számlák európai rendszerének megfelelő alkalmazásával olyan fogalmi hivatkozási keretrendszert biztosítson, amely a konvergencia értékelésére megbízható és összehasonlításra alkalmas statisztikát hoz létre. 2000 februárjától kezdődően az ESA95 az a fogalmi hivatkozási keret, amely jogilag kötelező érvényű az Európai Unióban.

³² Függetlenül attól, hogy a munkavállalókat, vagy a munkáltatókat terhelő járulékokról van-e szó.

³³ Taxation trends in the European Union, EUROSTAT.

7.1 Fogyasztási adó

A különböző gazdaságokban működő adórendszerekben egyre szélesebb körben alkalmazottak azok az adók, amelyek termékek és szolgáltatások fogyasztásához, illetve forgalmazásához kapcsolódnak. Az ilyen **indirekt adók** esetében a különböző gazdasági ügyletek során az eladási árban kell érvényesíteni a jogszabályban előírt adómértéket, vagyis az ilyen adók tényleges terhet nem az eladók, hanem az adóáthárítás következtében a vevők, vagyis a végső felhasználók viselik. Az adóztatási folyamat egy-egy termék értékesítése esetén többször is megismétlődhet, amikor a vevők változatlan formában, vagy feldolgozva továbbértékesítenek mindaddig, amíg a termék eljut a végső felhasználóhoz, a fogyasztóhoz. Az adó továbbhárítása történhet nettó alapon – ellenértéken felül számlázva³⁴ – vagy bruttó alapon – ellenértékbe beszámítva³⁵ – egy fázisban, esetleg több különböző fázisban, vagy az értékesítés összes fázisában. A közvetett adók fentiekből következő főbb jellemzői:

- az **adófizető** és az **adóalany elválik** egymástól,
- az adó valamilyen áru, vagy szolgáltatás **fogyasztásához** kapcsolódik.

Az első jellemzőjéből következően a fogyasztási adó kivetésekor nem veszik figyelembe az adózó egyéni körülményeit, az adó mértéke mindenkire azonos. Ennek következménye egyrészt, hogy aki többet fogyaszt az több adót is fizet, ugyanakkor azonos fogyasztás esetén megnőnek az elsődleges jövedelemkülönbségek, mivel a nagyobb fogyasztást nem terheli magasabb adókulcs. A második tulajdonsága alapján a közvetett adókat **fogyasztási adóként** is jellemezhetjük, amelyeknek több típusát különböztetjük meg:

- kumulatív, vagy kaszkád típusú forgalmi adó,³⁶
- hozzáadott érték alapján működő forgalmi adó,
- állami monopol tevékenység átengedése alapján fizetendő jövedéki adó,
- import után fizetendő termékadó,
- egyéb termékekre, illetve forgalomra épülő adók.³⁷

Közös jellemzőjük, hogy ezen adók esetében az adóhatóságok akkor kapcsolódnak be a gazdasági folyamatba, amikor az áru, vagy szolgáltatás pénzzé válik. A **Ramsey-szabályként**³⁸ ismert összefüggés alapján, azokat a ráfordításokat és kibocsátásokat célszerű a legerősebben megadóztatni, amelyek kereslete a legrugalmatlanabb, hiszen ezek termelését fogja legkevésbé befolyásolni az adókulcs nagysága. Így tudja az állam az adóbevételeit maximalizálni, mert ekkor kell a legcsekélyebb mértékben tartani az adóalap csökkenésétől. A fogyasztási adókat lényegében a Ramsey-szabály gyakorlati érvényesítése hívta életre, amely szerint az állam egyes termékek árát megdrágítja a ráfordításokhoz képest. Ennek okai lehetnek:

- **A vásárlóerő csökkentése** – Ha a gazdaságpolitika célja a makrogazdasági egyensúly elérése és a többletkereslet lecsapolása, ennek lehet egyik módja a fogyasztási adók megemlése. A költségvetés ezáltal többletbevételhez jut, ami csökkenti annak hiányát.

---

³⁴ Exkluzívan.

³⁵ Inkluzívan.

³⁶ Ez lényegében az „adó az adón” típusú többfázisú forgalmi adó, amelynél az áru végső árában az értékesítésre rakódó adó halmozottan terheli a fogyasztót.

³⁷ Ezek közül kiemelkednek, az ún. „zöld” adók, amelyek szerepe a XX. század utolsó évtizedeitől kezdődően egyre jelentősebb lett a nemzetgazdaságok költségvetési bevételeiben.

³⁸ Frank Plumpton Ramsey (1903-1930) brit matematikus, filozófus közgazdász.

- **Egészségre káros termékek fogyasztásának korlátozása** – Az ún. élvezeti cikkek – alkohol, dohány – esetében szinte minden állam alkalmaz fogyasztási adókat. Ennek több oka van. Egyrészt a keresletük árugalmatlan, azaz a költségvetési adóbevételeket tekintve meglehetősen „hálás” termékek. Másrészt a megemelkedő ár bizonyos rétegeket eltávolíthat, elrettenthet ezen termékek fogyasztásától. Ezzel szorosan összefügg, hogy az élvezeti cikkek fogyasztásának következményeként kialakuló függőségi betegségek egészségkárosító hatásának kezelése állami feladat, ami a társadalombiztosítási kiadásokat jelentősen megnöveli. A megnövekedett egészségügyi kiadásnak csak részben teremti meg a pénzügyi fedezetét a kivetett adó. Tehát a költségvetés hosszú távú stabilitásához az alkoholbetegek és nikotinfüggők számának szignifikáns csökkenése jobban hozzájárul, mint az élvezeti cikkekre kivetett adóbevételek látszólag nem kis volumene.
- **Presztízs fogyasztás adóztatása** – A kormányzatok törekedhetnek a luxus-, vagy presztízs fogyasztás megadóztatására a fizetőképességi elv jegyében. A társadalom igazságérzetét – főleg, ha nagyok a vagyoni különbségek – sértheti a luxusautók, drágakövek, nemesfémek elterjedtsége. A presztízs javak adóztatásának kedvező hatása, hogy eltéríti a jómódú rétegek pénzköltését a befektetések, megtakarítások irányába.
- **Import javak adóztatása** – Ebben az esetben a cél az import korlátozása, ugyanis ha azon termékek, amelyekre a fogyasztási adót kivetették, importárúk, akkor a külkereskedelmi mérleg is javulhat.

 A **kumulatív**, vagy **kaszkád** típusú forgalmi adó használata a XX. század közepéig teljesen általánosnak számított. Könnyű látni, hogy egy ilyen adó alkalmazásakor a vertikálisan integrált társaságok versenyelőnyhöz jutottak, mivel az ő esetükben az alapanyaggyártástól a késztermék előállításáig nem lévén egyetlen továbbértékesítési pont sem, az árura rakódó adó lényegesen kisebb mértékűnek adódott, mint a hasonló árut piacra dobó, de nem vertikálisan integrált struktúrában termelő versenytársak esetében.

Magyarországon a második világháború után a bruttó, egyfázisú forgalmi adó mellett jó néhány speciális adó – húsforgalmi, borforgalmi – továbbá tucatnyi fogyasztási adó, valamint például a szesz és a dohány esetén önálló jövedéki adó létezett a hatvanas évekig.

A **bruttó** kifejezés arra utal, hogy az adót az értékesítés árbevétele után kell megfizetni. Az **egyfázisú** jelentése az, hogy a termelési folyamat egy pontján számítják fel, mégpedig általában a nagykereskedő, az importőr, vagy a kiskereskedőnek közvetlenül eladó termelő fizeti. A **különleges** jelleg arra utal, hogy csak meghatározott termékek esetében kell fizetni és az adómértékek is különbözők.

Ellenőrző kérdések:

- Mit mond ki a Ramsey szabály?
- Mi jellemzi a kumulatív, vagy kaszkád típusú forgalmi adót?
- Mit jelent az adóáthárítás?

7.2 Általános forgalmi adó

Az általános forgalmi adó³⁹ – továbbiakban **áfa** – olyan indirekt típusú fogyasztási adó, amely a **forgalmat adóztatja**. Fontos jellemzője, – ellentétben a jövedelemadókkal – hogy az adó fizetése nem a **pénz** megszerzéséhez, hanem annak **elköltségéhez** kapcsolódik.

Az áfakötelezettség megállapításához alapvető annak ismerete, hogy rendelkezési **kire** és **milyen tevékenységre** vonatkoznak, valamint hogy a törvényt **hol** kell alkalmazni. Ezeket nevezzük a törvényi megfogalmazás szerint **személyi, tárgyi**, illetve **alkalmazási- vagy területi hatálynak**. A közösségi irányelvek alapján a törvény hatályát a lehető legszélesebb körre terjesztették ki. Az áfakötelezettségéből adódóan az adót a vevőnek kell megfizetnie a termék vagy szolgáltatás árában, vagyis a vevő viseli a tényleges adóterhet. Formailag ugyanakkor az értékesítési lánc végén álló vállalkozó számol el az adóhatósággal, vagyis közvetítőként az eladó fizeti be költségvetésbe az értékesítési ügylet során felszámolt áfa összegét.

📖 Ez a gondolatmenet segíti a közvetett adók – a fejezet bevezető részében már említett – azon fontos jellemzőjének megértését, hogy az adóalany, illetve az adófizető elválik egymástól. Egy értékesítési ügylet során ugyanis az adó alanya maga az eladó lesz, de a költségvetésbe az eladási árban szerepeltetett, tehát a végső felhasználóra, vagyis a fogyasztóra áthárított adót fizeti be. Ezen logika alapján gondolhatnánk, hogy az adó nagysága a termék, vagy szolgáltatás nyújtója szempontjából közömbös, mivel azt a vevő fizeti meg. Ez közvetlenül így is van. Közvetett hatásként azonban jelentkezhet a kereslet csökkenése a vevők részéről az adó nagysága miatt, ami viszont már egyértelműen negatívan hat a vállalkozás nyereségességére, azaz végső soron mégiscsak „megfizeti az adót”. 📖

Az **általános forgalmi adó jelenlegi formájában** olyan összefázisú nettó forgalmi adó, amelyet a vállalkozások a termelés és forgalmazás minden szakaszában kötelesek megfizetni a hozzáadott érték, vagyis az eladás és beszerzés adó nélküli árának különbözete után. Az **általános** azt jelenti, hogy minden termékértékesítésre és szolgáltatásnyújtásra kiterjed és minden gazdálkodó alanynak fizetnie kell, aki belföldön rendszeresen bevétel elérésére irányuló tevékenységet végez. Az **összfázisú** annyit jelent, hogy a termelési folyamat minden pontján fel kell számítani az értékesítés után. Az adóalap az értékesítés általános forgalmi adó nélkül számolt árbevétele, melyből lineáris kulccsal számolható ki az adó nagysága. A **nettó** kifejezés arra utal, hogy az adó a vállalat által termelt hozzáadott értéket adóztatja. A hozzáadott érték, vagy új érték fogalmát két módon is meg lehet közelíteni:

- a vállalat árbevételeinek és a más vállalkozótól megrendelt termékek és szolgáltatások értékének különbsége,
- a vállalat eredményének és a személyi jellegű ráfordításainak összege.

Annak érdekében, hogy az adó csak a vállalat által termelt hozzáadott értéket terhelje, az értékesítés áfájából a beszerzés, vállalat felé felszámított áfáját le kell vonni és csak a különbözetet kell befizetni a költségvetésbe, azaz a tényleges gazdasági teljesítményt adóztatja, nem tartalmaz adóhalmozást. Az adó **forgalmi jellege** arra utal, hogy az áfa közvetett adó, vagyis nem az adóalanyt, hanem az általa előállított terméket, illetve nyújtott szolgáltatást adóztatja. Az áfa további jellemző tulajdonsága a

---

³⁹ Az áfára vonatkozó jogszabály a 2008. január 1-jétől hatályos **2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról** (Áfa tv.). A törvény kidolgozását jelentősen segítette a Tanács 2006/112/EK irányelve a közös hozzáadott érték adórendszeréről.

szektorsemlegessége, ami ebben az esetben azt jelenti, hogy nem különbözteti meg a piaci szereplőket tulajdonformák, iparágak, vállalkozási formák, vagy más szempontok szerint. Az áfatörvény logikája szerint az adott társaság gazdasági tevékenységének eredménye közömbös, ami azt jelenti, hogy a ráfordítás és a hozzáadott érték a mérvadó az adó fizetésénél, nem pedig a jövedelmezőség.⁴⁰ Az adó **közvetettségből** származó jellemzőjének pedig az a jelentése, hogy az *adóalanyok* jövedelmi helyzetét, vagyoni állapotát közvetlenül nem befolyásolja, az *adófizetők* jövedelmi helyzetét és vagyoni állapotát pedig nem veszi figyelembe.

*📖 A modern forgalmi adó bevezetése először Németországban történt 1916-ban a háborús kiadások finanszírozása érdekében, mely országot Franciaország, Belgium és Anglia is követett. Az államok többségében az úgynevezett kumulatív, többfázisú forgalmiadó-rendszert alkalmazták, amely sajátossága, hogy minden egyes értékesítési pontnál a termékértékesítéseket adófizetési kötelezettség terhelte, így az adó halmozódása következett be, amely a termék minden továbbértékesítésekor rárakódott a végső fogyasztói árra. Az 1954-ben Franciaországban bevezetett forgalmi adó (TVA) a mai értelemben vett **hozzáadott értékadónak** egyik korai alkalmazása volt. Ez már elnevezésében – *Taxe sur la valeur ajoutée*⁴¹ – is utal az adófajta azon jellemzőjére, amely a legmarkánsabban különbözteti meg a korábban általánosan elterjedt kaszkád típusú forgalmi adótól. A TVA kidolgozásakor ügyeltek arra, hogy az értékesítési lánc meghosszabbodása a vásárló számára ne jelenjen meg az árban, további megfizetendő adónövekedésként. Franciaországot követően Németország (*Mehrwertsteuer*: 1968), Hollandia (*Belasting over de toegevoegde waarde*: 1969), Belgium (*Taxe sur la valeur ajoutée*: 1971), Nagy-Britannia (*Value-added Tax*: 1973), Olaszország (*Imposta generale sull' entrata*: 1973) szintén áttért a hozzáadott érték adóra, majd 1988-ban Magyarországon is megjelent az adófajta általános forgalmi adó néven. A magyar elnevezés az adónem forgalmi jellegét hangsúlyozza a hozzáadott érték helyett.* 📖

Az áfa stabil, jól tervezhető költségvetési bevételt biztosít, mivel nemzetgazdasági szinten a fogyasztás és így a belőle származó adóbevétel is könnyen megállapítható. A közvetett adók sajátosságai alapján önbevallásos alapon működik. Az áfa az államháztartás **központi költségvetésének bevételeit** képezi. Jellemzői alapján figyelemmel van:

- a közfeladatok ellátásához szükséges állandó, nem konjunktúra érzékeny és értékálló bevétel biztosítására,
- az ártermelő piacgazdaság igényeit kielégítő versenysemleges adórendszer működtetésének követelményeire,
- Magyarországnak az EU tagállamaként jelentkező jogharmonizációs kötelezettségeire.

Az EU direktívák rögzítik többek között a minimális és a normál kulcsok alsó határát. Felső kulcs ezzel ellentétben nem került megállapításra. A normál kulcs nem lehet 15 százaléknál alacsonyabb, míg a kedvezményes áfakulcsnak legalább 5 százalékot kell elérnie. Néhány ország alkalmaz 5 százalék alatti, illetve nulla százalékos forgalmi adókulcsot is, amely a direktíva által szintén megengedett.⁴² A következő táblázat az EU országok áfakulcsait foglalja össze:

---

⁴⁰ Az áfa az elszámolásokban átfutó tételként jelenik meg. Az eredményt alapvetően nem érinti, mert beszerzésnél nem része a költségeknek, értékesítésnél pedig nem része az árbevételnek.

⁴¹ Hozzáadott érték adó.

⁴² 2006/112/EK áfa direktíva 4. fejezet, VIII. cikk.

7.1. táblázat

Az áfa normál és kedvezményes kulcsai az EU országokban 2017

Tagország	Ország-kód	Általános adómérték	Kedvezményes adómérték	Kiemelten kedvezményes adómérték	Ideiglenes adómérték
Magyarország	HU	27	5/18	–	–
Dánia	DK	25		–	–
Horvátország	HR	25	5/13	–	–
Svédország	SE	25	6/12	–	–
Finnország	FI	24	10/14	–	–
Görögország	EL	24	6/13	–	–
Írország	IE	23	9/13,5	4,8	13,5
Lengyelország	PL	23	5/8	–	–
Portugália	PT	23	6/13	–	13
Olaszország	IT	22	5/10	4	–
Szlovénia	SI	22	9,5	-	–
Belgium	BE	21	6/12	–	12
Cseh Köztársaság	CZ	21	10/15	–	–
Hollandia	NL	21	6	–	–
Lettország	LV	21	12	–	–
Litvánia	LT	21	5/9	–	–
Spanyolország	ES	21	10	4	–
Ausztria	AT	20	10/13	–	13
Bulgária	BG	20	9	–	–
Egyesült Királyság	UK	20	5	–	–
Észtország	EE	20	9	–	–
Franciaország	FR	20	5,5/10	2,1	–
Szlovákia	SK	20	10	–	–
Ciprus	CY	19	5/9	–	–
Németország	DE	19	7	–	–
Románia	RO	19	5/9	–	–
Málta	MT	18	5/7	–	–
Luxemburg	LU	17	8	3	14

Forrás: European Commission

A táblázatból kiolvasható, hogy Magyarországon a normál, de különösen a „középső” kedvezményes kulcs kiugróan magas a 28 Európai Unió többi országhoz viszonyítva. Ez utóbbi kulcs alá tartoznak általában az alapvető, tejből és gabonából készült élelmiszerek, amelyek fogyasztásának megdrágítása különösen az alacsony jövedelemmel rendelkező rétegek esetén jelent problémát. A társadalomnak ebben a szegmensében a jövedelem nagyobb hányadát teszi ki a fogyasztáskor megfizetett adó, mint a társadalom tehetősebb rétegeinél. Az effektív adóteher⁴³ az alacsonyabb jövedelmű fogyasztóknál magasabb. A gyakorlatban így nyilvánul meg az adó regresszivitása, ami természetes következménye az áfa közvetett jellegének. Ezért

⁴³ Effektív adóteher alatt a ténylegesen megfizetett adó és az összjövedelem hányadosát értjük.

szokás az áfát – a többi közvetett adóval egyetemben – a „szegények adójának” is nevezni.

A különösen kedvezményes kulcs alá tartozó termékek, illetve szolgáltatások országonként eltérőek. A teljesség igénye nélkül ide tartoznak például bizonyos ételek, ásványvíz, limonádé, gyermekruhák, gyógyszerek, könyvek, folyóiratok, televíziós licencek, új építésű lakások értékesítése, illetve azok tervezése, gyógyászati segédeszközök fogyatékosok részére, szabadalmi díjak, kulturális rendezvényekre belépődíjak, szennyvízkezelés, szociális szolgáltatások, bizonyos mezőgazdasági termékek értékesítése stb.

📖 Makrogazdasági szinten viszont, az általános forgalmi adó jövedelemfüggő. Ha ugyanis nagyobb a gazdasági teljesítmény, akkor nő az eladható termékek és szolgáltatások mennyisége. Másképpen fogalmazva, növekvő jövedelmek esetén, változatlan adókulcsok mellett is nő az adóbevétel. 📖

A törvény által meghatározott három magyarországi áfakulcs 5, 18 és 27 százalék. Ez nem más, mint egy-egy termék vagy szolgáltatás nettó értékére vetülő adó százalékos mértéke, vagy más szóhasználattal az un. **alulról számított áfa**. A fogyasztó ugyanakkor a termék, vagy szolgáltatás bruttó árával találkozik vásárláskor, amely már magában foglalja annak áfatartalmát is. Ez az érték pedig az un. **felülről számított áfa**. Nominálisan természetesen ugyanarról az összegről beszélünk, de mivel más a viszonyítási alap, így a felülről számított áfa kulcs mindig kisebb lesz az alulról számított áfa kulcsnál. Átszámításuk a következő triviális módon lehetséges:

$$27 / (100 + 27) = 21,26\%$$

$$18 / (100 + 18) = 15,25\%$$

$$5 / (100 + 5) = 4,76\%$$

📖 Egy egyszerű példán szemléltetve, ha egy termék bruttó – azaz a fogyasztó által fizetendő – ára a nettó ár plusz az áfa összege, akkor egy **normál adókulcs alá tartozó**, nettó 1000 Ft-os termék esetén a 27 százalékos áfa 270 Ft lesz. A termék a vevő számára 1270 Ft-os bruttó áron vásárolható meg. A kérdés az, hogy a termék árában benne lévő és a nettó 1000 Ft-os árhoz viszonyítva 27 százalékot kitevő 270 Ft-os áfaösszeg, hány százalékát jelenti a bruttó árnak, vagyis az 1270 Ft-nak? Tehát 270 Ft és 1270 Ft hányadosát keressük. Ez az érték 0,2125984251... végtelen tizedes törtnek adódik. A jogszabály azonban százalékban kifejezve két tizedes jegy pontosságra kerekített érték használatát írja elő, azaz így lesz a felülről számított áfatartam 21,26 százalékos. 📖

📖 Fontos tudni, hogy a nulla kulcsos- és az áfamentes értékesítés adózási szempontból elkülönül egymástól. Ha egy értékesítés áfamentes, akkor ez azt jelenti, hogy a bevétel után nem kell megfizetni a forgalmi adót és ezzel párhuzamosan, a továbbértékesített termék beszerzésekor megfizetett forgalmi adó nem igényelhető vissza. Nulla kulcsos esetben, az értékesítés után szintén nem keletkezik adófizetési kötelezettség, a különbség tehát nem ebben, hanem abban rejlik, hogy a beszerzéskor megfizetett áfa visszaigényelhető. A különböző mentességek és kedvezmények kérdésével külön alfejezetben foglalkozunk. 📖

Az általános forgalmi adó **előnyei** a hagyományos fogyasztási adókkal szemben:

- A klasszikus egyfázisú fogyasztási adó sokfajta kulcsával ellentétben az áfa kevés kulccsal dolgozik, ezért **normatív adó**.
- Az egyfázisú adózásnál nehéz ellenőrizni, hogy az adót elkerülő termék további feldolgozásra kerül, vagy elfogyasztják. Az áfa viszont „saját magát ellenőrzi”, mivel a vevő érdekelt a számlakapásban, hiszen ekkor tudja csak visszaigényelni a beszerzésre jutó, általa megfizetett áfát, a visszaigénylés feltétele ugyanis a szabályszerűen kiállított számla. Ennek következtében a **bizonylati fegyelem erősödik**, ami a többi adónem ellenőrzését is könnyebbé teszi.
- Export esetében az áfakulcs nulla százalék. Így az exportőr visszaigényelheti a beszerzéseit terhelő adót, de nem fizet az értékesítés után. Import esetében az áfa alapját viszont a vámmal és a fogyasztási adóval növelt érték képezi, azaz az importot az áfa drágítja. Az áfa tehát **exportösztönző** és **importcsökkentő** hatású.

Az áfa **hátrányai** a következők:

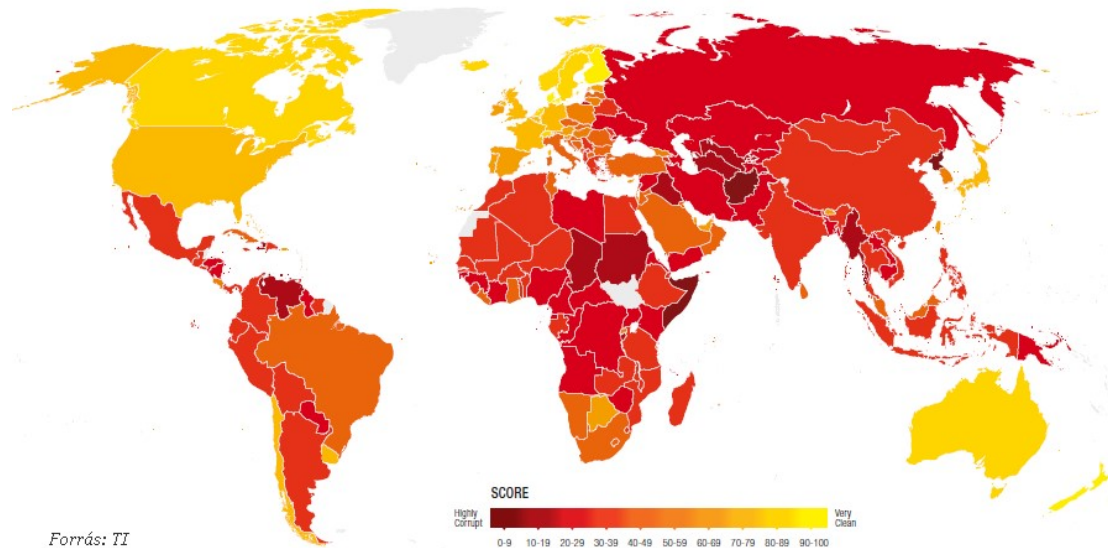
- Jelentősek a vállalkozók **adminisztrációs terhei**. A bizonylati kényszer, a beszerzés és értékesítés nettó és bruttó árának, valamint az áfakulcsnak és az áfa összegének nyilvántartása erőforrásokat igényel. Természetesen ezen nyilvántartások vezetése az áfatörvény nélkül is elkerülhetetlen lenne, hiszen ezek a nyilvántartások képezik az alapját a könyvelésnek és az egyéb adók ellenőrzésének is.
- Az áfa bevezetésekor **egyszeri inflációs hatással** kell számolni. Magyarországon 1988-tól lett kétszámjegyű az infláció, mikor az áfát is bevezették.
- Az áfa jellemzően **nem pénzforgalmi szemléletű** adó. Azaz, ha a vállalat értékesített, az adókötelezettsége fennáll akkor is, ha a vevő még nem fizetett. Az áfa költségvetési elszámolása a vállalkozások likvid pénzigényét megnöveli.⁴⁴

 Az áfa az 1988-as bevezetése óta a költségvetés stabil, jól tervezhető bevételeit képezi. A 2012-es évben 2700 milliárd nagyságrendű költségvetési bevétel származott ebből az adófajtaból. Az áfabefizetések 4500 milliárdot, a visszaigénylések 1800 milliárdot tettek ki. Az adó- és járulékbévételek 10 500 milliárdos nagyságrendjéhez viszonyítva az áfa jelenti a legnagyobb nagyságrendű adóbevételét az államháztartásnak. Ugyanakkor éppen a nagyságrend miatt itt a legnagyobb a „csábítás” az adócsalásra a gazdasági szereplők részéről. Ez nyilvánvalóan két oldalról valósulhat meg. Bevételek eltitkolásával – számlaadás elmulasztásával értékesítéskor – a fizetendő áfa csökkenthető és költségként elszámolható kiadások növelésével – fiktív számlák vásárlásával – a visszaigényelhető áfa növelhető meg. Számptalan kutatás látott napvilágot az egyes országokban meglévő korrupció nagyságára, a feketegazdaság nagyságrendjére és egyéb társadalmi devianciákra vonatkozóan. A vizsgálatok alapján Magyarország a közepesen korrump országok közé sorolható, ahol a feketegazdaság GDP-hez viszonyított becslült mértéke 23 százalékos. Ennek pénzben kifejezett megközelítő értéke 24 milliárd €, hazai fizetőeszközben pedig 7000 milliárd Ft. A nagyságrend pontosabb értelmezhetősége kedvéért tudnunk kell,

⁴⁴ Ezt a problémát hivatott kezelni a 2010/45/EU tanácsi irányelvben biztosított lehetőség, amely alapján a 2013. január 1-jével kezdődő adómegállapítási időszakról kezdődően a kis- és középvállalkozásoknak – az áfatörvényben felsorolt feltételek teljesülése esetén – lehetőségük van a pénzforgalmi elszámolás választására az általános áfaszabályok helyett.

hogy ez az összeg a 2012-es magyar költségvetési hiánynak több mint a tízszerese. Az összeg adóvonzata megközelítőleg 2000 milliárd Ft. A becslések alapján ennek jelentős hányada tudható be a jövedelemre rakódó adó- és járulékterhek kikerülésének, valamint a forgalmi adózás körében elterjedt csalásoknak. Az Európai Unió egészében csak az áfacsalásokból adódó bevételkiesést 1000 milliárd €-ra becsülik. Ennek az összegnek a Ft-osítását és a magyar GDP-vel való összevetését az olvasóra bizzuk.

A Transparency International korrupciós indexének 2012-es eredményei

Forrás: TI

6.1. ábra: A világ országainak korrupciós térképe 2012

Forrás: Transparency International

Az ábrán a sötétebb színek jelölik a nagyobb korrupciós indexű országokat. Közép-Európa országai a közepesen korruptnak ítélt országok közé tartoznak.

7.2.1 Az áfa alkalmazása – területi hatály

Az áfatörvény értelmében adófizetési kötelezettség az alábbi tényállások megléte esetén következik be:

- **belföldön**, ellenérték fejében teljesített termékértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás,
- terméknek az Európai **Közösségen belüli**,⁴⁵ ellenérték fejében teljesített **beszerzése**,
- termék **importja** után.

Belföld alatt Magyarország államterülete értendő. Eszerint az áfatörvény rendelkezéseit belföldi értékesítés esetén kell alkalmazni, ideértve a vámszabad területet és a tranzitterületet is. A területi hatály általában jó eligazítást ad arra vonatkozóan, hogy az adott ügylet az országhatáron belül vagy kívül zajlik, de az adófizetési kötelezettség megállapítása szempontjából fontos tényező a teljesítés helyének meghatározása. Ez azért fontos, mert – ahogy a későbbiekben látni fogjuk – a teljesítés helye alatt nem minden esetben azt kell érteni, ahol a termékértékesítés, illetve szolgáltatásnyújtás fizikailag megvalósul. Ennél is körültekintőbben kell eljárni a **Közösségen belüli beszerzés** értelmezésekor. Az áfatörvény I. számú melléklete ad

⁴⁵ A továbbiakban a szokásos terminológiával, Közösségen belüli beszerzésnek fogjuk nevezni.

eligazítást arra vonatkozóan, hogy az egyes tagállamok területei közül melyek nem tartoznak a Közösség területéhez. Fontos tudni, hogy az áfa szempontjából az Unió terület nem esik egybe a vámunióval.

📖 A teljesség igénye nélkül, többféle terület jelent kivételt az áfatörvény alkalmazhatóságát illetően. Egyes tagállamok nem teljes területükkel csatlakoznak az EU-s áfaszabályokhoz. Ilyen például az Egyesült Királysághoz tartozó Gibraltár, vagy a Spanyol Királysághoz tartozó, de területileg az afrikai kontinensen elhelyezkedő Ceuta városa. Más országok azért jelentenek kivételt, mert nem tagjai az Európai Uniónak, ugyanakkor áfa szempontjából nem tekintendők harmadik államnak. Például a Man sziget területéről kiinduló, vagy odairányuló ügyleteket úgy kell tekinteni, mintha azok az Egyesült Királyság területéről kiindulóan vagy odairányulóan teljesülnének. Teljesen analóg módon a Monacói Hercegség ügyletei a Francia Köztársaság ügyleteivel esnek azonos megítélés alá. 📖

A **termékiporthoz** szorosan hozzátartozik a harmadik állam fogalma. A törvény szövege a jogszabályokban nem ritkán előforduló inverz definíciót használja erre az esetre, azaz **harmadik állam** alatt minden, a Közösség és tagállamai, valamint azok területei alá nem tartozó országokat illetve területeket kell érteni.

📖 Az adótörvény tehát a számviteli törvénnyel ellentétben különbséget tesz import és közösségen belüli beszerzés, valamint export és közösségen belüli értékesítés között. A különbség elsősorban a későbbi alfejezetben tárgyalásra kerülő vámok megléte, illetve hiánya miatt jelentkezik. 📖

7.2.2 Az áfaalanya – személyi hatály

Az áfatörvény értelmében **adóalany** az a jogképes személy vagy szervezet, aki (amely) saját nevében gazdasági tevékenységet folytat tekintet nélkül annak helyére, céljára, eredményére. A megfogalmazásból következően az adóalanyiság teljes körű. Ez azt jelenti, hogy szervezeti keretektől, valamint belföldi-külföldi illetőségtől függetlenül, amennyiben a saját név alatt végzett gazdasági tevékenység megvalósul, akkor a személy vagy szervezet adóalannyá válik. A **közös tulajdonban** és közös használatban lévő ingó és ingatlan dolgok tekintetében a tulajdonostársak közössége minősül adóalanynak, ugyanakkor az adóalanyisághoz fűződő kötelezettségeket és jogokat a közösség, az általa kijelölt képviselő útján gyakorolja. A **külföldi székhelyű** vállalkozás adóalanyiságát a belföldön végzett gazdasági tevékenysége erejéig, az általa e célra létesített fióktelep testesíti meg. Több belföldi fióktelep esetén az egyes fióktelepek egymástól függetlenül testesítik meg a külföldi székhelyű vállalkozás adóalanyiságát.

📖 Ezek alapján az áfa alanyává válik például egy magánszemély, ha a nyaralóját vagy garázsát bérbe adja, de egy társasház lakóközössége is, a társasház pincéjének raktárként való kiadása után. Adóalany lehet ilyen, vagy ehhez hasonló módon egy önkormányzat, alapítvány, nagyvállalat, stb. 📖

Az adóalanyiság szempontjából legfontosabb két feltétel a jogképesség megléte, valamint a gazdasági tevékenység végzése. A **jogképesség** tekintetében elsődlegesen a belföldi, illetve külföldi személy személyes joga az irányadó. Amennyiben a személyes jog alapján a jogképesség nem állapítható meg, akkor elsődlegesen a magyar jog alapján

kell azt megítélni. A gazdasági tevékenység pontosabb meghatározása érdekében fontos tisztázni, hogy az áfatörvény szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a gazdasági tevékenység eredményes-e és lényegtelen, hogy azt engedéllyel vagy anélkül végzik. Meghatározó ugyanakkor a rendszeresség, amely alatt azt kell érteni, hogy a bevételszerzés életvitelszerűen történik-e. Például nem fog áfa alannyá válni az a magánszemély, aki ingatlant értékesít az év során, ha ez nem válik ismétlődő, rendszeres, életvitelszerű tevékenységgé. **Gazdasági tevékenységnek** minősül ezek alapján a termelésre, forgalmazásra irányuló tevékenység, vagyoneértékesítés, új közlekedési eszköz értékesítése, ingatlanok sorozat jellegű értékesítése, de idesorolandó a mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi, szolgáltatói, szellemi szabad foglalkozásuként folytatott tevékenység is. A törvényi megfogalmazás szerint gazdasági tevékenység: valamely tevékenység üzletszerű, illetőleg tartós vagy rendszeres jelleggel történő folytatása, amennyiben az ellenérték elérésére irányul, vagy azt eredményezi, és annak végzése független formában történik.⁴⁶ Az üzletszerű gazdasági tevékenység, nyereségre való törekvést feltételez, míg a rendszerességnél az ismétlődő haszonszerzés a cél. Vállalkozások esetén azonban azok a tevékenységek, melyek nem rendszeresen vannak jelen a vállalkozás életében, hanem csak eseti jelleggel, a törvény azokat is gazdasági eseménynek tekinti.

*📖 A hivatkozott paragrafus a gazdasági tevékenységgel összefüggésben meghatároz bizonyos tevékenységi köröket és ki is zár eseteket, de általánosságban nem értelmezi a két első feltételt – üzletszerű vagy rendszeres jelleg, illetve ellenérték fejében végzett tevékenység – azaz nem fogalmaz meg elvárásokat. A független formával kapcsolatban viszont kizárja azokat a tevékenységeket, amelyeket munkaviszony vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében, illetve azokat, melyeket közhatalom gyakorlására jogosult szervek végeztek. Ennek következtében **nem eredményez áfaalanyiságot:***

- *Az olyan tevékenység, ahol **munkaviszony** áll fenn, tehát ahol a munkavégzés folyamán alá- és fölérendeltségi helyzet a jellemző, ami megmutatkozik a teljesítésért viselt felelősségben és a munka díjazásában is. Így lehetséges, hogy például egy tanszéki adminisztrátor nem fizet áfát a havi bére után.*
- *A **közhatalmi tevékenység** körébe tartozó ügyészi, védelmi, külügy igazgatási, hatósági ellenőrzési, igazságszolgáltatási, államháztartási, közigazgatási jogalkalmazói, törvényességi felügyeleti és ellenőrzési feladatok. 📖*

A jogbiztonság megteremtése érdekében bizonyos esetekben szükséges a rendszeresség fogalmának pontosabb körülhatárolása. A törvény ebből a szempontból **adóalanyiságot eredményező gazdasági tevékenységnek** minősíti az ingatlanok meghatározott körének sorozatjelleggel történő értékesítését. Eszerint, ha egy nem adóalany magánszemély, vagy szervezet két naptári éven belül négy építési telket, vagy új építésű ingatlant⁴⁷ értékesít, akkor adóalannyá válik⁴⁸ és ennek következtében

---

⁴⁶ 2007. évi CXXVII. Tv. 6. § (1)

⁴⁷ Új építésű ingatlanról a törvény szerint akkor beszélünk, ha a használatbavételtől számítva még nem telt el két naptári év.

⁴⁸ : sorozat jelleg: ha 2 naptári éven belül negyedik vagy további építési telket (telekrészt) és/vagy beépítés alatt álló vagy beépített új ingatlant értékesítenek, valamint a rá következő 3 naptári éven belül további építési telket (telekrészt) és/vagy beépítés alatt álló vagy beépített új ingatlant értékesítenek azzal, hogy ha olyan építési telket (telekrészt) és/vagy beépítés alatt álló vagy beépített új ingatlant értékesítenek,

a) amely tulajdon kisajátításának tárgyát képezi, vagy

adófizetési kötelezettsége keletkezik. Természetesen az adóalanyisággal az adólevonási jog is együtt jár, az adóköteles értékesített ingatlannal kapcsolatos beszerzésekre vonatkozóan, de csak olyan mértékben, amekkora adó megfizetésre került. Tényleges adó visszatérítésre ilyen esetben nincs lehetőség.

*📖 Az áfatörvény rendelkezései szerint **termékimport** esetén, az importáló köteles megfizetni az áfát. Importáló az, aki először szerez jogot arra, hogy az importált termék felett saját nevében rendelkezzen. Import áruról pedig akkor beszélünk, amikor az adott termék bekerül az országba, illetve Magyarország Uniós csatlakozása óta, a Közösség határain belülre.*

*Áfaalanyiság szempontjából ugyancsak különleges az **egyszerűsített vállalkozói adó (eva) hatálya** alá tartozó személyek esete, akik nem alanyai az áfának, ugyanakkor a versenyhátrány elkerülése érdekében forgalmi adót is tartalmazó számlát bocsátanak ki és bizonyos esetekben – termékimport, fordított áfa stb. – áfafizetésre is kötelezettek.*

*Adóalanyiságot eredményez az **új közlekedési eszköz alkalomszerű értékesítése** is, amennyiben a jármű az értékesítés következtében más tagállamba kerül. Ez a vevő oldaláról egyben azt is jelenti, hogy aki új közlekedési eszközt vásárol, az a saját államában érvényes forgalmi adó megfizetésére kötelezett. 📖*

7.2.2.1 Csoportos adóalanyiság

Azok az adóalanyok, akiknek gazdasági célú letelepedési helyük belföldön van és akik együttesen kapcsolt vállalkozásnak minősülnek, **csoportos adóalanyiságot** hozhatnak létre. Ehhez szükséges a NAV engedélye, a résztvevők egybehangzó írásos kérelme, valamint a kívül maradt csoporttagok hozzájárulási nyilatkozata. A csoportos adóalanyiság értelmében:

- a tagok önálló áfaalanyisága megszűnik,
- az egymás közötti kapcsolat nem minősül gazdasági tevékenységnek,
- harmadik féllel szembeni jogok és kötelezettségek egyetemlegesek,
- a csoportot az általuk kijelölt képviselő – csoporttag – képviseli,
- a tag a jogutódlással való megszűnés szabályait alkalmazza,
- egyetemleges felelősség a megelőző időszakra vonatkozóan is,
- a csoportba be- és kilépés is lehetséges,
- a számlákon a csoportos adóalanyiság számot – CSASZ – számot is fel kell tüntetni,
- elkülönített nyilvántartást kötelesek vezetni.

Ez egyben azt is jelenti, hogy az áfaszabályok szempontjából egyetlen adóalanyként kezelnek belföldi illetőségű, jogilag független, de pénzügyileg, gazdaságilag, szervezetenként szorosan összekapcsolódó vállalkozásokat. A csoporttagok tevékenységükről egyetlen adóbevallást nyújtanak be, amelyben a fizetendő és a levonható adó együttesen szerepel. Mivel az egymásközi kapcsolat nem minősül gazdasági tevékenységnek, így ezen ügyletek után áfafizetési kötelezettség sem

---

b) amelynek szerzése az értékesítőnél - az illetékekről szóló törvény alapján - öröklési illeték tárgyát képezte,

az az előzőekben említett darabszámba beleszámít ugyan, de önmagában nem minősül sorozat jellegűnek, továbbá azon - lakóterület besorolású - építési telkek (telekrészek), amelyeket telekmegosztással egyazon építési telekből (telekrészből) alakítottak ki - darabszámtól függetlenül - az előzőekben említett darabszámba egy építési telekként (telekrészként) számítanak be.

keletkezik. A csoportos adóalanyiság az adóhatósági engedély visszavonásával szűnik meg, amennyiben:

- bármely tag kéri,
- a képviselet megszűnik,
- a törvényi feltételek nem teljesülnek,
- új kapcsoló vállalkozás keletkezik és nem csatlakozik a csoporthoz, valamint nem ad hozzájárulási nyilatkozatot, vagy csatlakozni kíván, de az adóhatóság nem engedélyezi,
- minden tag jogutód nélkül megszűnik.

A megszüntető határozat jogerőre emelkedése napjával, mint fordulónappal minden tagnak a jogutódlással megszűnés szabályai szerint kell eljárni kivéve, ha mindegyik tag jogutód nélkül szűnik meg.

 Két vagy több vállalkozás esetén akkor beszélünk **kapcsoló vállalkozásról**, ha az egymás közti viszonyban többségi befolyás érvényesül. Ez a szavazati jogok többségét, azaz 50 százaléknál nagyobb részesedést jelent az egyik vállalkozás részéről a másik vállalkozásban.⁴⁹ A kapcsolótság megvalósulhat közvetlenül és közvetve, egy másik társaságon keresztül is. A kapcsoló vállalkozások főbb típusai:

- vertikálisan kapcsoló vállalkozások
  - közvetlen befolyással
  - közvetett befolyással
- horizontálisan kapcsoló vállalkozások
  - közvetlen befolyással
  - közvetett befolyással

7.2.3 Az áfa tárgya – tárgyi hatály

Az áfa tárgyi hatálya jelenti azt a gazdasági tevékenységet, amely az adóügyi jogviszonyt létrehozza. Ebből a szempontból döntő jelentőségű az adóköteles tevékenységi kör meghatározása, illetve annak pontos értelmezése. Mivel a gazdasági tevékenységek két fő ága jellemzően a termékértékesítés és a szolgáltatásnyújtás, ezért a forgalmi adó e két fogalomkörre, valamint a termékimportra építi az áfakötelezettség alapszabályait. A **termékértékesítés** a birtokba vehető dolgok fölötti tulajdonosi, illetve rendelkezési jog átruházását jelenti, amely az átvevőt tulajdonosként való rendelkezésre jogosítja. További termékértékesítés:

- zártvégű lízing,
- bizományosi értékesítés,
- saját vállalkozásban előállított termék,
- apport,
- ellenérték nélküli átadás, felhasználás, illetve birtoklás,
- termék más tagállamba történő fuvarozása vagy fuvaroztatása.

Adófizetési kötelezettség a termék átadásával keletkezik, s jellemzően nem akkor, amikor az ellenértéket teljesítik.⁵⁰ Az áfatörvény értelmében **nem minősül**

---

⁴⁹ Fontos megemlíteni, hogy a kapcsoló vállalkozások definíciója más a számviteli törvény és más az adótörvény szerint.

⁵⁰ A korábban már hivatkozott 2010/45/EU tanácsi irányelvben biztosított lehetőség alapján a 2013. január 1-jével kezdődő adómegállapítási időszaktól kezdődően a kis- és középvállalkozásoknak – az

termékértékesítésnek a közcélú adomány, az áruminta és kis értékű termék más tulajdonába történő ingyenes átengedése, így ezek az esetek adófizetési kötelezettséget sem keletkeztetnek, ugyanakkor az előállításukhoz, beszerzésükhöz kapcsolódó áfa levonható.

A **szolgáltatásnyújtás** fogalma a fejezetben már megismert inverz módon definiált, azaz minden olyan gazdasági tevékenység szolgáltatásnak minősül, amely nem tartozik a termékértékesítés körébe. Ide tartozik:

- a vagyoni értékű jogok időleges vagy végleges átengedése,
- a termék vállalkozásból történő időleges kivonása, ha azt saját vagy alkalmazottai magánszükségletének kielégítésére vagy általában vállalkozásától idegen célok elérésére ingyenesen használja feltéve, hogy a beszerzéshez adólevonási jog illette meg,
- a kötelezettségvállalás, valamely tevékenység teljes vagy részbeni abbahagyására, annak végzésétől való tartózkodásra,
- az ingyenes szolgáltatás, feltéve, hogy az adóalanyt a szolgáltatás igénybevételéhez kapcsolódóan adólevonási jog illette meg.

Nem minősül **szolgáltatásnyújtásnak** a közcélú adományozás, illetve a faktorálás, amikor a szolgáltatás nyújtója:

- részére az ellenértéket akár a termék beszerzője, szolgáltatás igénybevevője, akár harmadik fél megtéríti,
- a teljesítésével keletkezett, követelésként fennálló ellenértéket harmadik félre engedményezi,
- feltéve, hogy az a) pontban említett esetben az ellenérték megtérítése, a b) pontban említett esetben pedig a követelésként fennálló ellenérték megvásárlása pénzzel, készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel vagy pénzhelyettesítő eszközzel történik.

Ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtásról beszélünk, ha az adóalany a terméket a vállalkozásból időlegesen kivonja, nem vállalkozási célra ingyenesen használja, másnak ingyenesen használatba adja, vagy ha az adóalany a vállalkozástól idegen célok elérésére másnak ingyenesen nyújt szolgáltatást Mindkét esetben feltétel, hogy a szolgáltatással kapcsolatban részben vagy egészben adólevonási jog illesse meg az adóalanyt. Nem minősül ugyanakkor ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtásnak a közcélú adományozás. Ha az adóalany valamely szolgáltatás nyújtásában, a saját nevében, de más javára jár el, úgy kell tekinteni, mint e szolgáltatás igénybevevője és egyben nyújtója is.

📖 A szolgáltatási típusok – többek között az információtechnológia fejlődésével – lényegesen sokrétűbbé váltak a termékértékesítéseknél, amelynek következtében az adófizetési kötelezettség keletkezése és annak lekötése is jóval bonyolultabb lett. Gondoljunk például az országhatárokon átnyúló szolgáltatásokra, ahol annak eldöntése, hogy az adott tevékenység végzése határon belülre vagy kívülre esik, nem elhanyagolható jelentőségű adózási szempontból. 📖

áfatörvényben felsorolt feltételek teljesülése esetén – lehetőségük van választani a pénzforgalmi elszámolást az általános áfaszabályok helyett.

Az Európai Unióhoz történő csatlakozás után a korábban alkalmazott kivételes adózást az önadózás váltotta fel, mivel megszűntek a vám- és pénzügyi határok a tagok között. A **Közösségen belüli beszerzés** esetén a vevőnek kell a másik tagállamból vásárolt termék után megfizetni az adót, belföldön. A Közösségen belüli kereskedelemben, abban az országban kell az áfát megfizetni, amely a termék rendeltetési helye, vagyis ahol a terméket értékesítik. Ez a **célország elve** és főszabályként ezt kell alkalmazni.⁵¹

Egyes kivételes ügyletek esetén azonban a **származási ország elve** érvényesül, mely lényege, hogy az adót a termék eredetének országában kell megfizetni.⁵²

 *A gyakorlatban is találkozunk vele és adóelméleti viták gyakori témája is, hogy az általánosan elfogadott és alkalmazott célország elve helyett vagy mellett, van-e és milyen esetekben van létjogosultsága a származási ország elvének. Könnyű látni, hogy adófizetési kötelezettség szempontjából ez éppen a fordítottját jelenti a célország elvének, tehát a beszerzés lenne adómentes és az értékesítés vonna maga után adófizetési kötelezettséget. A figyelmes olvasó ebben a logikában felfedezheti a klasszikus belföldi értékesítésre vonatkozó adózási szabályokat, amit **egyenes áfának** nevezünk. Ezzel szemben a külföldről történő beszerzésre a **fordított áfát**⁵³ kell alkalmazni. *

A törvény néhány speciális esetben kivételt tesz, tehát amikor Közösségi beszerzés esetén nem kell megfizetni az adót:

- olyan termék közösségi beszerzése után, amely a belföldön teljesített termékértékesítés szerint mentes lenne az adó alól,
- amennyiben nem jövedéki terméket vagy nem új közlekedési eszközt szerez be,⁵⁴
- használt ingóság, műalkotás, gyűjteménydarab, régiség közösségi beszerzése,
- olyan termék közösségi beszerzése, amelynek beszerzője⁵⁵
  - mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany,
  - olyan adóalany, akit adólevonási jog nem illet meg,
  - nem adóalany jogi személy.

Ha egy termék még nincs szabadforgalomban és harmadik országból kerül a Közösség területére, akkor **termékimportról** beszélünk. Szabadforgalmúnak akkor tekinthetünk egy terméket, ha megfelel az importtal szemben támasztott követelményeknek, valamint a vámterheket kivetették rá. Tekintettel arra, hogy az Unió egyben vámunió is, így csak a harmadik országból származó termékek beszerzése számít importnak. Az import áfa megfizetése, mindig a termék rendeltetési helye szerinti országban esedékes. Ennek oka, hogy a kívülről behozni kívánt termékek után minden tagállamban ugyanakkora vámot kell fizetni, viszont az áfa mértéke

---

⁵¹ Ha egy német cég egy magyarországi kft.-nek értékesít, akkor az áfát a magyar cégnek Magyarországon kell megfizetni, valamint mindkét vállalatnak összesítő bevallást kell benyújtania, saját állama adóhivatalához.

⁵² Pl.: Egy Németországból származó termék után már nem Magyarországon, hanem Németországban kell adózni. Ez azonban csak akkor áll elő, ha bizonyos feltételek együttesen teljesülnek.

⁵³ Erről a későbbiekben még szintén lesz szó.

⁵⁴ Jövedéki termékekről és az utánuk fizetendő jövedéki adókról a későbbi fejezetekben lesz részletesen szó. Az új közlekedési eszközre vonatkozóan a törvény szerint két feltételnek kell teljesülnie: 6 hónapnál fiatalabb, és 6000 kilométernél kevesebbet futott kell, hogy legyen az adott közlekedési eszköz.

⁵⁵ A szabályok akkor alkalmazhatók, ha az adott naptári évben a közösségi beszerzés adó nélküli összege max. 10 000 €.

tagállamonként eltérő. Azért, hogy elkerüljék, hogy az importőrök a legalacsonyabb áfakulcsú tagállamokat válasszák termékeik beléptetésének céljául, a jogalkotók törvénybe foglalták, hogy az import áfa megfizetése mindig a termék rendeltetésének helye szerinti államban kell, hogy történjen.⁵⁶

 Termélexport az, amikor a vámhatóság a terméket végleges rendeltetéssel harmadik ország területére kilépteti. Ilyen termékeknek és szolgáltatásoknak minősül a bér munka, a Központi Bankok részére történő arany értékesítése, légi járművek, hajók exportja, a termékexporthoz kapcsolódó közvetlen szolgáltatások, stb. Az említett exportműveletek adómentes ügyletek, hiszen a célország elve alapján a beszerző köteles az áfát a rendeltetési hely államában megfizetni.

7.2.4 A teljesítés helye

Az adókötelezettség csak a belföldön teljesített ügyletekre terjed ki. Ezért az áfa gyakorlati alkalmazása szempontjából kiemelt fontosságú a teljesítés helyének meghatározása. Amikor külföldi és belföldi adóalanyok között folynak ügyletek, fontos tisztázni, hogy az adott tranzakció hol történik, mivel az adó a teljesítés helye szerint lesz megállapítható. Amennyiben a teljesítés helye nem belföldre esik, nem kell az ügylet után Magyarországon adót fizetni. A cél az, hogy minden ügylet után sor kerüljön adófizetésre, de csak egyetlen helyen.⁵⁷ A főszabály az, hogy amennyiben a teljesítési hely belföldön helyezkedik el, abban az esetben az egyenes adózás rendszerében történik az áfa befizetése és visszaigénylése. Ahhoz, hogy megállapítható legyen, hogy a termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás ténylegesen belföldön történt-e, az első és legfontosabb, amit vizsgálni kell, hogy mi volt az adott ügylet teljesítési helye.⁵⁸

Ahogy az áfa hatályánál megkülönböztettük a termékértékesítést és a szolgáltatásnyújtást, úgy a teljesítés helyének meghatározásakor is indokolt ez a kettéválasztás. **Termékértékesítés** esetén az eladott termék jellemzően fizikailag is követhető, így a **teljesítés-** és egyben az adókivetés **helye** is illeszkedik az ügylet tényleges helyszínéhez. Amennyiben a terméket nem adják fel, nem fuvarozzák el, akkor a teljesítés helye ott lesz ahol az a teljesítéskor található. Tipikus példája ennek az ingatlanértékesítés, ugyanis ennél a kategóriánál ki van zárva annak a lehetősége, hogy az áru elszállításra kerüljön. Ebből a szempontból tehát irreleváns, hogy a másik fél, aki ebben az ügyletben beszerzőként jelenik meg, belföldi, közösségen belüli, vagy esetleg harmadik országból származó szereplő. Ez egy belföldi teljesítésű értékesítési ügyletnek minősül.

Amennyiben a termék elszállításra kerül, a teljesítés helyének – néhány kivételtől eltekintve – azt a helyet kell tekinteni, ahol a termék a feladás, vagy fuvarozás megkezdésének időpontjában ténylegesen megtalálható volt. A gyakorlatban előfordul,

---

⁵⁶ Pl.: A norvég importőrnek vámfizetés szempontjából teljesen mindegy, hogy termékét Svédországban vagy Dániában vámkezelte, mert ha a termék rendeltetésének helye – ahol azt értékesítik vagy felhasználják – Magyarország, akkor mindenképpen a magyar áfát kell megfizetnie a célország elve alapján.

⁵⁷ Ezt az Unió elveivel összhangban úgy is megfogalmazhatjuk, hogy a kétszeres adóztatás és az egyszer sem adóztatás elkerülése ugyanolyan fontos cél.

⁵⁸ dr. Farkas Alexandra: A teljesítés helye az általános forgalmi adó rendszerében Adó-Lap 2011/3-4. szám

hogy ugyanazt a terméket többször értékesítik egymás után, miközben a termék ténylegesen az első értékesítőtől közvetlenül az utolsó vevőhöz kerül. Ekkor láncértékesítésről beszélünk. Ilyen esetben a termék mozgásához köthető értékesítést megelőző termékértékesítés helyének a feladás, vagy fuvarozás megkezdésének helyét tekintjük, míg a későbbi termékértékesítések teljesítési helye a küldeménykénti megérkezés, vagy a fuvarozás célállomásának helye lesz. Ez belföldi adóalanyok között nem okoz elszámolási bonyodalmat, hiszen automatikus felszámításra kerül az áfa.

📖 Gyakorlati jelentősége ennek akkor van, ha a termék elhagyja Magyarország területét. Amennyiben a másik fél Közösségen belüli adóalany, akkor a fordított adózás szabályai lépnek életbe, amennyiben harmadik ország felé történik az értékesítés hasonló a helyzet, annyi különbséggel, hogy ha vámfizetés elé állítják az adott terméket, akkor az értékesítés adómentesnek minősül, mint termékexport, függetlenül attól, hogy milyen illetőségű a vevő és hogy adóalany-e vagy sem. Abban az esetben, ha olyan Közösségen belüli fél felé történik az értékesítés, aki nem rendelkezik Unió adószámmal, akkor nem alkalmazható a fordított adózási technika, még akkor sem, ha az egyéb törvényi előírások teljesülnek. Ilyenkor a teljesítés helye szerinti, azaz magyar áfatartalommal növelt számlát kell kiállítani. 📖

Főszabályként a **szolgáltatás nyújtás teljesítési helyeként** azt a helyet határozhatjuk meg, ahol a szolgáltatás igénybe vevője gazdasági céllal letelepedett, ha ez nem valósult meg, akkor annak lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye lesz a szolgáltatásnyújtás helye. Ügynöki szolgáltatás esetén adófizetésre az a hely kötelezett, ahol az ügylet megvalósult. Amennyiben az ügylet megrendelője külföldi, akkor a teljesítés helye más tagállam lesz. Ki kell térni az ingatlan létesítéséhez közvetlenül kapcsolódó szolgáltatásokra, ahol azt a helyet kell szolgáltatásnyújtás helyeként meghatározni, ahol az ingatlan található.⁵⁹ Szolgáltatásnyújtásnak számít a személyszállítás is, amely esetben a megtett útvonalat vesszük figyelembe. Azonban, ha ez az útvonal határon kívülre is esik, akkor a kiállított számlát meg kell bontani, így a fuvar határon kívül eső része mentesül az adófizetés alól, mivel a területi hatályon, azaz Magyarország határán kívül esik.

Közösségen belüli beszerzés esetén azt a helyet tekintjük teljesítési helynek, ahol a szállítás befejezésekor az áru megtalálható. Különös esetekben az a tagállam lehet a teljesítés helye, amely az adószámot kiadta, amennyiben adózó nem rendelkezik igazolással, hogy a szállítás befejezésének helyén megfizette az adót.

Import esetén, ahol az áru először kerül Közösségi területre, az importálónak abban a tagállamban keletkezik adófizetési kötelezettsége. Ugyanakkor, ha egy termék nem kerül szabadforgalomba, az import teljesítési helye az, ahol a vámjog megszűnik.

📖 A szolgáltatás jellege miatt sajátos szabályok érvényesülnek a közlekedésben. Közlekedésnek minősül az áru szempontjából a fuvarozás, az ahhoz kapcsolódó csomagolás és rakodás, a szállítmányozás, ezek szervezése, illetve a teljesítésben való közreműködés is, ha az más nevében és javára történik. A közlekedési szolgáltatásnál a

---

⁵⁹ Ilyenek többek között az ingatlanügynök, szakértő, építész tevékenysége is, de idetartoznak az ingatlanhoz kapcsolódó építési munkálatok, szerelés, javítás, karbantartás, valamint az ingatlan bérbeadásai is. Ha az ingatlan belföldön található, akkor az ügylet az áfa hatálya alá tartozik és adóztatandó. Amennyiben külföldön található ingatlanhoz kapcsolódnak e szolgáltatások, azok nem tartoznak az áfa hatálya alá.

teljesítés helyének azt az útvonalat, útvonalszakaszt kell tekinteni, melyet a szolgáltatásnyújtás során ténylegesen megtesznek. Ebből következően az áfatörvény hatálya alá a megtett útvonalnak csak azon része tartozik, amelyet belföldön teljesítettek, a külföldi útszakaszra vonatkozó része nem tartozik a törvény hatálya alá. Vannak olyan szolgáltatások, ahol a szolgáltatás tényleges végzésének helye határozza meg a teljesítés helyét. Ilyenek a kulturális, művészeti, tudományos, oktatási, szórakoztatási és sportszolgáltatások, a közlekedéshez járulékosan kapcsolódó szolgáltatások, mint a raktározás, közlekedési eszközök őrzése, ebbe a körbe tartozik a termék szerelése, javítása, karbantartása, felújítása, átalakítása, illetve a termékhez kapcsolódó szakértői tevékenységek. Az ügyvédi, számviteli és adóügyi szolgáltatásoknál és más, ezekhez hasonló szaktanácsadásoknál, a teljesítés helyét a szolgáltatást saját nevében megrendelő gazdasági tevékenységének székhelye, illetve állandó telephelye, ezek hiányában pedig állandó lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye határozza meg. Mérnöki szolgáltatásoknál hasonló a helyzet, kivéve az ingatlanhoz és annak létesítéséhez kapcsolódó mérnöki szolgáltatást, mert ezekben az esetekben az ingatlan fekvése határozza meg a szolgáltatás helyét.

7.2.5 Adófizetési kötelezettség keletkezése

Az **adófizetési kötelezettség** egy magvalósult gazdasági esemény után keletkezik, mely magába foglalja a jogszabályok által előírt feltételek maradéktalan betartását. A feketegazdaság és fiktív számlázás visszaszorítása érdekében a szabályozás adófizetési kötelezettséget ír elő abban az esetben, ha a tevékenységet ténylegesen nem valósították meg, de az egyezségről számlakibocsátás történt. Mentesség a fizetés alól csak abban az esetben lehetséges, ha a számla sztornózásra kerül és erről a megállapodásban résztvevő felet is értesítik. A fizetendő adó megállapítását minden esetben a teljesítéskor kell alkalmazni. Keletkezése a termékértékesítés, vagy a szolgáltatásnyújtás elvégzése után történik, a számla kifizetésétől függetlenül. Lehetőség van arra, hogy adózó a fizetési kötelezettségére halasztást kérjen mindaddig, amíg számára az ellenérték megfizetésre kerül.

Egy gazdasági esemény megvalósulásakor **előleg fizetésére** is sor kerülhet. Ebben az esetben az adó megállapítását az előleg kézhezvételétől kell megállapítani. Amennyiben még konkretizált szerződés nem keletkezett a gazdasági eseményről, de a vevő pénzt utal, attól még fizetési kötelezettség nem keletkezik, mivel ez nem minősül előlegfizetésnek. A gazdaságban előfordulnak olyan értékesítések is, melyek **részletfizetésen** alapulnak. Ekkor az adófizetési kötelezettség a termék átadásával jelenik meg. Nem feltétele a teljes vételár megfizetése. Említést érdemel a **bizományos értékesítéshez** kapcsolódó adófizetés. Kötelezettség abban az esetben fog keletkezni, ha a tulajdonjog átszáll a megbízó és a bizományos között, valamint az értékesítés megvalósul a bizományos és a harmadik fél között.

 Az adófizetési kötelezettség keletkezése az áfa gyakran változó szabályai közé tartozik. Az adófizetési kötelezettség termékértékesítésnél és szolgáltatásnyújtásnál az általános szabály szerint, a teljesítés – részletteljesítés – időpontjában keletkezik. A **főbb kivételek:**

- egyszerűsített számla kibocsátása esetén a teljesítés időpontja a kibocsátás napja,
- ha az adó alapjának meghatározása szempontjából jogszabály minősítést ír elő, a teljesítés időpontja a minősítésről szóló okirat átvételének napja,

- *termékértékesítésnél a teljesítés időpontja az a nap, melytől kezdve a bérlő vagy a vevő tulajdonosként való rendelkezésre jogosultságot szerez, illetve – ha az korábban történik – a terméket birtokba veszi,*
- *folyamatosan teljesített termékértékesítésnél és szolgáltatásnyújtásnál a teljesítés időpontja az egyes részfizetések esedékességének napja.*

***Termékimport** esetében az adófizetési kötelezettség a belföldi forgalom számlára történő, illetve a vámkedvezményes vámkezelésre irányuló árnyilatkozat elfogadásának időpontjában keletkezik. Olyan vámhatósági intézkedés esetében, melynek következtében a terméket a belföldi forgalom számára vámkezeltnak kell tekinteni, az intézkedésre okot adó körülmények időpontjában keletkezik adófizetési kötelezettség. Speciális a kötelezettség keletkezése a **bizományosi szerződéseknél**. A megbízó és a bizományos között a termék feletti rendelkezési jog átadása a teljesítés időpontja, közelebbről eladási megbízásnál az a nap, melyen a bizományos saját nevében teljesíti a termékértékesítést, illetve vételi megbízásnál az a nap, melyen a bizományos megszerzi azt a jogot, hogy saját nevében rendelkezzen a termék felett. Amennyiben az ügylet egyúttal termékimportot is megvalósít, akkor eladási megbízásnál a bizományos a vele szerződő harmadik személy, illetve vétel megbízásnál a bizományos és a megbízója közötti termékértékesítés teljesítési időpontja megegyezik a termékimport utáni adófizetési kötelezettség teljesítésének napjával feltéve, hogy az importálónak a bizományos minősül. *

7.2.5.1 A számla

A gazdasági tevékenységet végző adóalanyok között zajló gazdasági műveletek bizonylatolási kötelezettségét több jogszabály is meghatározza. A tárgyalt témához tartozó fogalom a **bizonylat**, illetve a **számla**, ami alapján az adófizetési kötelezettség előjele megállapítható. 2013-tól bevezetésre került a tételes belföldi áfaösszesítő jelentés. Ennek értelmében nyilatkozni kell az adóalanyoknak a 1 millió Ft-ot meghaladó értékű, belföldi, egyenes adózású számláik adatairól. Az adóbevallásban fel kell tüntetni az ilyen ügyletek esetén a partner adószámát, a számla sorszámát, az adóalapot és az áfát, valamint a teljesítés időpontját.

A számla, egyszerűsített számla⁶⁰ és nyugta adóigazgatási azonosításra alkalmasságának feltételeit törvény írja elő. A két fogalom – bizonylat és a számla – csak részben azonos, hiszen a számviteli kategóriába tartozó bizonylat tágabb kört ölel fel, mint az áfatörvényben meghatározott számla és a vele egy tekintet alá eső okiratok. Ebből fakadóan szabályozásukban is találhatók eltérések. **Bizonylat** minden olyan gazdasági eseményt rögzítő irat, amely a bizonylati elvvel, illetve a valódiság elvével összhangban bizonyítani képes a bekövetkezett események hitelességét, és amelyek az elszámolások alátámasztására alkalmasak.⁶¹ **Nyugta** kötelező adattartalma:

- kibocsátás kelte,
- nyugta sorszáma,
- nyugta kibocsátójának neve, címe, adószáma,
- termék, szolgáltatás bruttó ellenértéke.

⁶⁰ Amikor az ellenérték kiegyenlítése készpénzfizetéssel történik.

⁶¹ Számviteli törvény (2000. évi C. törvény, 166§)

A bizonylatok közé tartoznak a szerződések, anyag bevételezési bizonylatok, bankkivonatok valamint a számla. Az általános forgalmi adó tekintetében elsődleges fontossággal bíró számla fogalma ettől részletesebben kerül meghatározásra.⁶² **Számla** az adóigazgatási azonosításra alkalmas bármely olyan bizonylat, amely legalább a következő elemeket tartalmazza:

- számla sorszáma,
- kibocsátó neve, címe, adóigazgatási azonosító száma,
- vevő neve és címe,
- teljesítés időpontja,
- kibocsátás kelte,
- fizetés módja és határideje,
- termék, szolgáltatás megnevezése, besorolási száma, mennyiségi egysége, mennyisége, adó nélkül számított egységára és ellenértéke tételenként és összesen,
- felszámított adó százalékos mértéke,
- áthárított adó összege tételenként és összesen,
- termék, szolgáltatás adóval együtt számított ellenértéke tételenként és összesen,
- számla végösszege,
- utalás speciális esetre, pl. alanyi adómentes teljesítés.

További feltétel, hogy a számla kibocsátója gondoskodik a kibocsátás és elszámolás során a szigorú számadásról, valamint a másolattal, vagy tőpéldánnyal történő hiánytalan elszámolásról. Az adóalany a számla kibocsátásáról legkésőbb a teljesítésig, előleg fizetése esetén a fizetési határidőig, de legfeljebb a fenti időpontokat követő 15 napon belül köteles gondoskodni. **Számlát kell kibocsátani:**

- belföldön, ellenérték fejében teljesített termékértékesítés, szolgáltatásnyújtás,
- export, Közösségen belüli termékértékesítés,
- előlegfizetés után.

Számla kibocsátási kötelezettség alól mentesül az áfamentes értékesítés, valamint a magánszemély részére történő értékesítés abban az esetben, ha a vevő készpénzzel fizet, és nem kéri a számla kibocsátását.

Speciális számla a **gyűjtőszámla**, amelyen több ügylet, különböző teljesítési időpontokkal szerepel. Ennek következtében az adólevonási jog is különböző időpontokban nyílik meg. **Időszakos elszámolású számla** esetén egy meghatározott teljesítési időpont, a fizetési határidő a közös jellemző.

*📖 A bizonylatok származásukat tekintve lehetnek **külső** és **belső bizonylatok**. A vevők felé kiállított számla **belső bizonylatnak** minősül, a szállítóktól befogadott számla **külső bizonylatnak** számít. A számviteli törvény megengedi, hogy a bizonylatok elektronikus úton kerüljenek kiállításra, ha más jogszabály nem rendelkezik ettől eltérően és amennyiben a visszakereshetőség, az eredeti tartalom sérthetlensége biztosítható. Ehhez hasonlóan az áfatörvény is megengedő az elektronikus számlák tekintetében, kivételt csupán a nyugta képez, amelyet kizárólag papír alapon lehet kiállítani. A két törvény az iratok nyelvére vonatkozóan lehetővé teszi az idegen nyelven*

---

⁶² A 2007. évi CXXVII. törvényben. A Közösségi szabályokat a Hozzáadott értékről szóló 2006/112/EK számú Európai Unió Tanácsának irányelvében találhatunk, mely jelentős átfedéseket tartalmaz a magyar áfatörvénnyel.

történő kibocsátásukat, azonban a számviteli bizonylaton a nyilvántartási rendszerben történő rögzítést megelőzően magyarul is fel kell tüntetni a gazdasági esemény tartalmát. Ennek módjáról a gazdasági tevékenységet folytató szervezeteknek saját belső szabályzást kell kialakítani. Az áfatörvény kikötésének indoka más jellegű, megkövetelhetővé teszi ugyanis a számla kiállítójától, hogy saját költségén gondoskodjon a hiteles magyar nyelvre történő fordításról egy adóellenőrzés során, kivételt csak az az eset képezhet, amelynek tisztázása más úton is egyértelműen megoldható.

7.2.5.2 Az adó alapja

Az **adó alapja** főszabály szerint a teljesítésért járó ellenérték, beleértve az árat közvetlenül befolyásoló támogatást és árkiegészítést is. A bírói gyakorlat szerint, ha a felek nem rendelkeznek az áfáról, úgy kell tekinteni a megállapodást, hogy a kikötött árban az áfa is benne van. Minden szolgáltatásnyújtás és termékértékesítés esetén a teljesítés ellenértéke számít az adó alapjának. Az adóalap részeként tekintenek a kötelező jellegű befizetésekre, mint a vámra, a fogyasztási adóra és a járulékos kötelezettségekre, így a közlekedési, bizományi, ügynöki, biztosítási költségekre. **Nem része az adóalapnak** az árengedmény, áruvisszatartás címén elengedett összeg, mennyiségi diszkont, más számára is elérhető üzletpolitikai engedmény, más nevében és javára beszedett pénzösszeg, amelyet nyilvántartásban elszámolási kötelezettségként kezelnek, mint a bérfőzőnél a bérfőzési szeszadó, a kártérítés, a kötbér és a dokumentált késedelmi kamat. **Csökkenti az adóalapot** a visszavett göngyöleg betéti díja, illetve az árengedmény, árleszállítás, árcsökkentés címén visszatérített összeg. **Utólag csökkenti az adóalapot** a visszatérített ellenérték, ha az ügylet érvénytelen, hibás a teljesítés, a teljesítés hiánya miatt az előleget visszatérítik, az ügylet meghíúsul és az eredeti állapotot helyreállítják, ill. a betétdíjak visszatérítése és a teljesítést követő árengedmény esetén. Az utólagos adóalap csökkentés feltétele a sztornó vagy helyesbítő számla kiállítása, lényegében a számla érvénytelenítése vagy módosítása.

Nem független felek között az adóalap a szokásos piaci ár, amennyiben:

- az ellenérték aránytalanul magas a termék, szolgáltatás szokásos piaci árához képest, és az eladót egyébként az adólevonási jog nem egészben illeti meg,
- az ellenérték aránytalanul alacsony a termék, szolgáltatás szokásos piaci árához képest, és a vevőt az adólevonási jog nem egészben illeti meg.

  Szokásos piaci ár az a teljes pénzösszeg, amelyet tisztességes versenyfeltételek mellett az adott termékértékesítéssel vagy szolgáltatásnyújtással összehasonlítható körülmények között a teljesítés helye szerinti államban és a teljesítés időpontjában a beszerzőnek vagy az igénybevevőnek fizetnie kellene egy tőle független értékesítőnek vagy nyújtónak. Összehasonlítható körülmények hiányában a szokásos piaci ár:

- termék értékesítése esetében nem lehet alacsonyabb a termék vagy az ahhoz hasonló termék beszerzési áránál, ilyen ár hiányában pedig a teljesítés időpontjában megállapított előállítási értékénél,
- szolgáltatás nyújtása esetében nem lehet alacsonyabb annál a pénzben kifejezett összegnél, amely a nyújtónál a teljesítés érdekében kiadásként felmerült.

Cserénél és más olyan termékértékesítésnél és szolgáltatásnyújtásnál – amelynél az ellenérték nem pénzben kifejezett – az adó alapja az ellenértékül szolgáló termék és szolgáltatás adó nélküli forgalmi értéke, szokásos piaci áron. Ha a felek az ellenértéket

részben fizetik pénzben, a fennmaradó hányad adó nélküli forgalmi értékének és a pénzbeli résznek az összege képezi az adó alapját.

Termékimport esetén az áfa alapját a vámhatóság állapítja meg. A vámérték képezi az adó alapját, amelyet meg kell növelni a kivetett vámmal, a vámkezelési díjjal, az áfán kívüli adókkal, illetékekkel és más kötelező jellegű befizetésekkel. Termék feldolgozás esetén az adóalap az ellenérték vagy hozzáadott érték, növelve a következőkkel:

- vámok, adók, illetékek, illetve ha vámentesség illeti a beszerzőt, akkor ennek összegével csökkentve,
- végső közösségi rendeltetési helyig felmerülő járulékos költségek, pl. biztosítás, szállítás, csomagolás, csökkentve az árengedmény és visszatérítés összegével.

Speciális termékértékesítés, pl. gazdasági tevékenységből kivonás, ingyenes átadás, adólevonásra nem jogosító tevékenységre felhasználás, személygépkocsi üzemanyag, saját vállalkozásba megvalósított beruházás esetén az adóalap az adott vagy hasonló termék teljesítéskor megállapított beszerzési ára vagy előállítási költsége. A **lízingre** vonatkozó speciális szabály alapján, a tőkerész adóköteles, a kamathányad adómentes.

Ha az ügylet ellenértékét külföldi fizetőeszközben határozták meg, az adóalap, illetve adó kiszámításához az adófizetési kötelezettség keletkezésének napján érvényes hitelintézeti devizaárfolyamot vagy MNB árfolyamot kell alkalmazni, amelyet a NAV-hoz előzetesen be kell jelenteni. MNB árfolyam alkalmazása esetén, két évig nem lehet a választástól eltérni.

A szerződő feleknek minden esetben meg kell egyezniük arról, hogy az ellenérték az áfát tartalmazza-e. Amennyiben erről nem készül megállapodás, akkor a bruttó ár szerint számolnak. Jegyzett árfolyam szükséges az adóalap megállapításakor külföldi fizetőeszköz kereskedelme esetén, amennyiben az adóalap megállapítását külföldi pénznemben határozták meg.

7.2.5.3 Az adó mértéke

Hazánkban jelenleg az **áfa mértéke** a normál kulcsra vonatkozóan termékekre és szolgáltatásokra főszabályként az adóalap 27 százaléka. Kivételnek számítanak az áfatörvény 3-as mellékletében felsorolt termékek, például a félsertés, a szarvasmarha, kecske értékesítés, a könyveladás, a humán gyógyászati célú készítmények, melyek esetében 5 százalékos kedvezményes áfamértéket állapítottak meg, valamint a 3/a számú mellékletben megjelölt tej, tejtermékek, valamint gabona, liszt, keményítő és tej hozzáadásával készült termékek, melyek a 18 százalékos csökkentett adókulcsú áfa alá tartoznak.

A 27 százalékos adómérték esetén 21,26 százalékos, az 5 százalékos adómértéknél 4,76 százalékos míg a 18 százalékos értékesítések esetén a 15,25 százalékos adókulcsot kell alkalmazni, amennyiben a bruttó, tehát már áfát is tartalmazó ár százalékában határozzuk meg az adó kulcs nagyságát.⁶³ Az adófizetés keletkezésekor mindig a teljesítés időpontjában érvényes adómérték alkalmazása kötelező.

---

⁶³ Ez a korábban már levezetett alulról, illetve felülről számított áfakulcsokat jeleneti.

 Az áfa mértékének változása pozitív és negatív hatásokat is gyakorolhat a gazdaság szereplőire. Negatív hatásként megállapítható, hogy az áfakulcs növekedésével az árak megemelkednek, melynek következtében csökken a kereslet és a kínálat is egyaránt, amiből adódik, hogy a vállalatok bevételei csökkennek és az elvárt eredményesség is kevesebb lesz. Ilyen formában nem csak a vevőket terheli az áremelkedés, hanem a vállalkozókat is. Pozitív hatás érvényesülhet viszont az áfakulcs csökkenésekor, ami a gazdaság fellendítését segítheti elő. Alacsony fogyasztói árakat idéz elő, amelyből következik a termékek iránti nagyobb kereslet, ami a vállalatok bevételeit és eredményességét növeli, ugyanakkor az államháztartás számára is növekvő bevételt jelent. Természetesen a „képlet” soha sem ilyen egyszerű. Keresni kell azt az optimális forgalmi adó mértéket, amelynél a kereslet még nem esik vissza olyan mértékben, amely már az említett folyamatokon keresztül mind a vállalkozások, mind az állam bevételeit csökkenti.

7.2.5.4 Adólevonási jog keletkezése

A fizetendő adó megállapításának időpontjában keletkezik az **adólevonási jog**. Lehetőség van a fizetendő adó összegének csökkentésére a levonható adó mértékével, ezzel is érvényesítheti az adózó levonási jogát. Adólevonási jog érvényesíthető, amennyiben az áfát áthárította egy másik adózó előleg és termékimport esetén, valamint termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás után történő adó megállapításakor. Az adólevonási jognak tárgyi feltételei vannak, így biztosítani kell a teljesítést igazoló számlát, valamint import esetén a szabadforgalomba történő kihelyezésről szóló határozatot. Minden vállalkozás csak a termékhez, szolgáltatáshoz általa hozzáadott érték után adózik. Ezt a legegyszerűbben és a legkevesebb költséggel a levonásos technika alkalmazásával lehet megvalósítani. Ennek lényege, hogy az **adóalany** az általa **fizetendő adóból levonhatja a beszerzéseit terhelő adókat**. Azt az adóösszeget, amit:

- egy másik adóalany, valamint az eva hatálya alá tartozó adóalany rá áthárított,
- a termékimport után megfizetett,
- a szolgáltatást saját nevében megrendelő megfizetett,
- a saját rezsiz beruházás után megfizetett.

Az adóalanyok tehát a beszerzéseikre jutó áfát levonásba helyezhetik. A **beszerzésre jutó áfa** a gazdasági tevékenységhez beszerzett terméken, igénybevett szolgáltatáson felmerülő, áthárított áfa, amely általában a vállalkozás által fizetendő áfából kerül levonásra. Előfordul az adólevonási jog korlátozása is, ideiglenesen, amikor az adózó adószámát az adóhatóság felfüggesztette, vagy véglegesen, amikor az adószám törlésre kerül. Az áfatörvény bizonyos esetekben tételesen **tiltja az adó levonhatóságát**. A fontosabbak a következők:

- ha a terméket, illetve szolgáltatást egészben vagy részben nem az adóalanyiságot eredményező gazdasági tevékenységhez használják,
- a motorbenzinek beszerzése esetén, kivéve a továbbértékesítési célú beszerzést,
- a távolsági és helyi személytaxi-közlekedés igénybevételénél,
- a személygépkocsi beszerzésénél,
- ha a terméket üzemanyagként közvetlenül személygépkocsi üzemeltetéséhez használják,
- élelmiszerek és italok beszerzése,
- éttermi, cukrászati és egyéb nyílt árusítású vendéglátó ipari szolgáltatások igénybevétele,

- személygépkocsi üzemeltetéséhez, fenntartásához kapcsolódó termékek beszerzése és szolgáltatás igénybevételének 50%-a, kivéve továbbértékesítés, személygépkocsi-kölcsönzés,
- lakóingatlan építéséhez, felújításához kapcsolódó beszerzések,
- vezetékes telefon-, mobiltelefon-, internetalapú telefonszolgáltatás előzetesen felszámított áfájának 30 százaléka,
- parkolási szolgáltatás igénybevétele, úthasználati díj fizetése.

Adólevonás tiltása alól **mentesülhet** egy adóalany, amennyiben a beszerzése továbbértékesítési céllal történt, de egyébként az ügylet adófizetési kötelezettséget vonna utána. Alapvetően két mentességet különböztetünk meg, valódi és nem valódi mentességet. **Valódi mentesség** alatt értjük azt az esetet, ahol az adólevonási jog is biztosított. A **nem valódi mentesség** az adólevonási joggal nem jár együtt.

Az **adólevonási jog** gyakorlásának vannak **személyi feltételei**. Ez azt jelenti, hogy adólevonási jogot kizárólag az az adófizetésre kötelezett adóalany gyakorolhat, aki a számviteli törvénynek megfelelő nyilvántartást vezet, ami nem feltétlenül jelenti azt, hogy a számviteli törvény hatálya alá tartozik. Nem gyakorolhatja adólevonási jogát az adóalany, arra a termékbeszerzésre és szolgáltatás igénybevételre, amelyre nem a tételes költségelszámolás szabályait alkalmazza.

Az **adólevonási jog tárgyi feltételei** alatt azt értjük, hogy adót levonni csak az adóalany nevére kiállított, az adó összegét hitelesen igazoló dokumentum birtokában lehet. Ilyen dokumentumnak minősül:

- az adóalany nevére szóló számla, egyszerűsített számla, számlát helyettesítő okmány,
- az adó összegét közlő határozat, amelyet termékimport esetén a vámhatóság állít ki,
- egyéb okiratok, bizonylatok, melyek hitelt érdemlően tartalmazzák az adó összegének meghatározásához szükséges adatokat,⁶⁴
- az adóalany által saját nevében külföldről megrendelt szolgáltatás bizonylata.

Adóköteles teljesítés esetén az **áfa elszámolása** a következő egyszerű séma alapján történik:

$$\begin{aligned}
 &+ \text{Értékesítést terhelő fizetendő áfa (áfakulcs * nettó értékesítés)} \\
 &- \text{Beszerzést terhelő áfa (áfakulcs * nettó beszerzés)} \\
 &= \text{Áfaegyenleg}
 \end{aligned}$$

 Nézzük meg egy egyszerű példán keresztül, hogy mit jelent a gyakorlatban az, hogy az áfa csak a hozzáadott értéket adóztatja, vagyis amikor az értékesítés áfájából levonhatjuk a beszerzést terhelő áfát. A példában végigkövetjük egy gyapjúpulóver árának alakulását, amíg – az egyszerűség kedvéért – három fázison keresztül eljut a végső fogyasztóhoz. A három gazdasági szereplő legyen a gyapjút előállító **termelő**, a gyapjúból pulóvert készítő **gyártó** és a készterméket forgalmazó **kereskedő**. Az áfakulcsa legyen az Unió országok normál kulcsainak átlaghoz közel álló és a számítást is egyszerűen áttekinthetővé tevő 20 százalékos nagyságrendű. A használatos pénznem pedig legyen az euró (€).

⁶⁴ Például üzembe helyezési jegyzőkönyv saját vállalkozásban megvalósult beruházás esetén.

1. A **termelő** eladja a gyapjút a gyártónak:
 $10\text{€} + 20\% \text{ áfa} = 12\text{€} \Rightarrow$ áfa befizetés a termelő részéről: **2€**
2. A **gyártó** eladja a pulóvert a forgalmazónak:
 $25\text{€} + 20\% \text{ áfa} = 30\text{€} \Rightarrow$ áfa befizetés a gyártó részéről: **3€ (5€ – 2€)**
3. A **kereskedő** eladja a pulóvert a fogyasztónak:
 $45\text{€} + 20\% \text{ áfa} = 54\text{€} \Rightarrow$ áfa befizetés a kereskedő részéről: **4€ (9€ – 5€)**

A teljes költségvetési bevétel az egyes gazdasági szereplők által befizetett adó összegével egyenlő: $2\text{€} + 3\text{€} + 4\text{€} = 9\text{€} \Rightarrow$ mivel a végső **fogyasztó** nem adóalany, így a beszerzéskor rá áthárított áfát sem igényelheti vissza, tehát a teljes adóterhet ténylegesen ő viseli. Vegyük észre ugyanakkor, hogy az adóalany gazdasági szereplőknek minden fázisban csak az általuk hozzáadott érték után kellett megfizetniük az adót. Nézzük példaként a gyártót. Az értékesítésnél 5€ áfabevételre tett szert, azaz ennyi fizetendő áfája keletkezett. A jogszabály azonban lehetővé teszi, hogy a beszerzéskor általa megfizetett áfát levonásba helyezze és bizonyos feltételek megléte esetén vissza is igényelje azt.⁶⁵ Ez az ő esetében a termelőtől származó alapanyag beszerzésekor megfizetett 2€ nagyságú áfa volt. Áfaelszámolásnál a két összeget kivonva egymásból, a gyártó által fizetendő adó 3€ lesz. Már csak azt a talányt kell megfejtenünk, hogy miért éppen ennyi? Könnyű látni, hogy a termelőtől nettó, azaz áfa nélküli áron megvásárolt 10€ értékű gyapjúból a gyártási folyamat eredményeként – szintén nettó áron számítva – 25€ értékű pulóver, azaz 15€-val értékesebb áru lett. Ennek a hozzáadott értéknek a 20 százaléka a gyártó által fizetett 3€ áfa. ☒

7.2.5.5 Mentességek

Mentességek területén megkülönböztetünk levonási joggal járó és levonási jog nélküli mentességet. A **levonási jog nélküli mentesség** nagyon széles értékesítési skálát foglal magába, ahol az adóteher az igénybevevőkre nem hárítható át. Ebben a kategóriában – mint a szolgáltatások felhasználói – a társadalom tagjai aktívan jelen vannak. Idetartozik az oktatás, a postai, egészségügyi, biztosítási, banki és pénzügyi szolgáltatások. Ha egy tevékenységet közszolgáltató végez, mentesülhet az adó alól. Azonban a mentesülésből a vállalkozások sem maradhatnak ki. Beszerzéseik bruttó értéken kerülnek be a nyilvántartásukba. Erre saját értékesítésük miatt van szükség, mert ez után áfát nem számíthatnak fel és vissza sem igényelhetik a megfizetett adót. Az áfatörvény terminológiája szerint ezek azok a vállalkozások, akik a **tevékenység közérdekű, vagy egyéb sajátos jellegére tekintettel**⁶⁶ adó alóli mentességet élveznek. Ugyanakkor pénzügyileg hátrányos helyzetben vannak, mivel a működésükhöz szükséges beszerzéseket terhelő áfát nem vonhatják le. Kizárólag a taxatív felsorolt tevékenységek mentesek a forgalmi adó alól.

Fontosabb közérdekű tevékenységek:

- postai szolgáltatás,
- egészségügyi ellátás,
- emberi szövet, vér, anyatej értékesítése,
- fogorvosi ellátás,
- szociális ellátás,

⁶⁵ A folyamatról, valamint a levonhatóság és a visszaigényelhetőség különbségéről a későbbi fejezetekben még részletesen lesz szó.

⁶⁶ A köznapi szóhasználatban még használatos a korábbi elnevezés, amely szerint az ebbe a körbe tartozó tevékenységeket tárgyi adómentes tevékenységeknek is nevezhetjük.

- gyermek- és ifjúságvédelem,
- oktatás (akkreditált),
- sportolás, testedzéssel kapcsolatos szolgáltatásnyújtás, stb.

Egyéb, sajátos tevékenységek:

- biztosítási, viszontbiztosítási szolgáltatás,
- hitel-, pénzkölcsön szolgáltatás,
- szerencsejáték szolgáltatás,
- a befektetési alap és a kockázati tőkealap kezelése,
- védelemmel kapcsolatos termék szolgáltatás értékesítése, postai bélyeg névértéken történő értékesítése,
- Ingatlan bérbeadása (kivételekkel), stb.

Levonási jog nélküli adómentes értékesítés áfaelszámolásának meghatározása:

$$\begin{aligned}
 &+ \text{Nincs értékesítést terhelő fizetendő áfa} \\
 &- \text{Nem vonható le a beszerzést terhelő áfa} \\
 &= \text{Áfaegyenleg}
 \end{aligned}$$

A **levonási joggal járó mentességek** közé sorolhatók a közösségen belüli értékesítések, beszerzések, szállítások, közösségi területen kívülre (export) történő értékesítéssel azonos elbírálás alá tartozó ügyletekhez kapcsolódó mentességek, egy termék nemzetközi forgalmához tartozó események előírt esetei. Nemzetközi közlekedéshez kapcsolódó ügyletek, mint vízi közlekedési eszközök, valamint kizárólag, vagy túlnyomó részben nemzetközi légi közlekedési kereskedelmi forgalomban résztvevő vállalkozás által használt légi közlekedési eszköz üzemeltetése, fedélzeti ellátását szolgáló termék értékesítése, stb. **Levonási joggal járó adómentes értékesítés** áfaelszámolása:

$$\begin{aligned}
 &+ \text{Nincs értékesítést terhelő fizetendő áfa} \\
 &- \text{Beszerzést terhelő áfa (áfakulcs * nettó beszerzés)} \\
 &= \text{Áfaegyenleg}
 \end{aligned}$$

Elkülönül az eddigi mentességektől az **alanyi adómentesség**. Ezt személyhez kötődő mentességnek is nevezhetjük az áfa rendszerében, mely választható, ha az adóalany összes nettó értékesítése nem haladja meg a 8 millió Ft-ot, sem a megelőző adóévben, sem a tárgyévben várhatóan. Ebben az esetben az adózó a bevételi határ alatt, előzetesen felszámított adó levonására nem jogosult, valamint adófizetésre sem kötelezett, azaz adómentesen számláz értékesítéskor. Ennek következtében adóbevallási kötelezettsége sincs. Az adómentes státusz megszűnik, ha az értékesítés eléri a 8 millió Ft-ot. **Alanyi mentes értékesítés** áfaelszámolása formailag ugyan megegyezik a levonási jog nélküli adómentes értékesítés elszámolásával, de lényeges különbség, ami a megnevezésükből is adódik, hogy egyik esetben maga az adó alanya mentesül az adófizetés alól, míg a másik esetben a tevékenység, amit az adóalany végez, mentes az adótól.

$$\begin{aligned}
 &+ \text{Nincs értékesítést terhelő fizetendő áfa} \\
 &- \text{Nem vonható le a beszerzést terhelő áfa} \\
 &= \text{Áfaegyenleg}
 \end{aligned}$$

📖 Fontos megemlíteni, hogy amennyiben egy alanyi mentességet választó adózó a tevékenység jellege alapján adómentes- és adóköteles értékesítést is végez, akkor a 8 millió Ft-os értékhatárba az adómentes értékesítésből származó bevétele nem tartozik bele, mivel az minden más vállalkozás számára is adómentes. Ebből következik az is, hogy ha egy **kizárólag egészségügyi ellátást** folytató és csak ebből a tevékenységből bevételre szert tevő vállalkozás éves nettó árbevétele meghaladja az értékhatárt, akkor ettől függetlenül alanyi adómentes maradhat. Mindkét említett példából kiolvasható, hogy az értékhatár csak az adóköteles értékesítésre és annak is csak a nettó értékére vonatkozik. 📖

Az áfatörvény alapján bizonyos esetekben kötelező az **előzetesen felszámított adó megosztása**. Erre akkor kerül sor, amikor az adóalany adólevonásra jogosító és arra nem jogosító tevékenységet is végez és mindkettőből származik bevétele. Az adóalany ilyen esetben köteles a levonható és nem levonható előzetesen felszámított áfa összegét egymástól elkülönítetten kimutatni a nyilvántartásaiban. Ezt nevezzük tételes elkülönítésnek. Egyes termékek és szolgáltatások ugyanakkor adóköteles, azaz levonásra jogosító és adómentes, azaz levonásra nem jogosító tevékenységhez egyaránt kapcsolódhatnak. Ebben az esetben a **levonási hányad** meghatározásával kell megosztani az előzetesen felszámított adót egy levonható és egy le nem vonható részre, a következő képlettel:

$$\text{levonási hányad} = \frac{\text{adólevonásra jogosító értékesítés bevétele nettó értéken}}{\text{összes értékesítés bevétele nettó értéken}}$$

Az előzetesen felszámított áfából a levonási hányad arányának megfelelő részt lehet levonásba helyezni, míg a maradék összeg lesz a le nem vonható áfarész. Fontos megjegyezni, hogy a termékértékesítés, vagy szolgáltatás nyújtás árát közvetlenül nem befolyásoló támogatás összegét kizárólag a nevező értékét növelő tételként kell figyelembe venni. A jobb megértés érdekében nézzünk egy egyszerű példát az áfamegosztás szemléltetésére.

📖 Tételezzük fel, hogy egy vállalkozás az áfaköteles alaptevékenysége mellett oktatószervezéssel is foglalkozik, vagyis áfaköteles és áfamentes tevékenységet egyaránt végez. A beszerzést terhelő előzetesen felszámított adó összegében ez tételesen nem választható szét. A vállalkozás egyhavi forgalmára vonatkozó adatok a következők:

Összes értékesítés:	36 000 eFt
Ebből adóköteles értékesítés:	30 000 eFt
Összes beszerzés:	20 000 eFt

Valamennyi adat nettó, azaz áfa nélküli értéken szerepel. Az áfa mértéke legyen egységesen 27 százalék. Hogyan kell elkészítenünk ilyen és ehhez hasonló esetekben a vállalkozás áfaelszámolását?

Fizetendő áfa:	30 000 eFt * 0,27 = 8100 eFt
Előzetesen felszámított áfa:	20 000 eFt * 0,27 = 5400 eFt

$$\text{Levonási hányad: } \frac{30\,000 \text{ eFt}}{36\,000 \text{ eFt}} = 0,833 \cong 84\%$$

Levonható áfa:	5400 eFt * 0,84 = 4536 eFt
Nem levonható rész:	5400 eFt – 4536 eFt = 864 eFt

Áfa elszámolás

Fizetendő:	8100 eFt	
Levonható:	4536 eFt	
Befizetendő:	3564 eFt	

 A példa megoldásának átgondolásával talán könnyebben értelmezhetővé vált a levonási hányad szerepe az áfaelszámolásokban. Ugyanakkor nem nehéz látni, hogy egy elszámolási időszakot jellemző megosztási arány nagyon kis valószínűséggel fordul elő egy vállalkozás életében ugyanolyan mértékben, a későbbi időszakokban is. Ezért az adóalany a beszerzéséhez kapcsolódóan rá áthárított áfára vonatkozó levonási jogát az adólevonási jog keletkezése évében és az azt követő naptári évben érvényesítheti. A korrekciót valamennyi érintett tárgyi eszközre egységesen, az adott naptári évre számított levonási hányad alapján kell végrehajtani.

7.2.5.6 Megállapítás és elszámolás

A leglényegesebb elem egy termék, vagy szolgáltatásnyújtás elvégzését követően a számla kibocsátása. Ennek hiányában az adózó nem tudja érvényesíteni adólevonási és áthárítási jogát, valamint adófizetési kötelezettsége sem keletkezik, mivel nincs egy olyan bizonylat a kezében, mellyel bizonyíthatná a beszerzés megtörténtét. Az adóalany bevételeinek alakulása tekintetében lehet havi, negyedéves vagy éves bevalló. A bevallási határidő havi bevalló esetében a tárgyhót követő hónap 20. napja, negyedéves bevalló esetén a negyedévet követő hónap 20. napja, éves bevalló tekintetében pedig az adóévet követő év február 25. napja. Amennyiben adózó határidőn belül eleget tesz bevallási kötelezettségének és megfizeti az adót is, akkor visszaigénylésre is jogosulttá válik. Az **adó megállapítása** történhet:

- önadózással, amikor az adóalany maga végzi,
- kivetéssel, a NAV által, jellemzően új közlekedési eszköz Közösségen belüli beszerzése, valamint import esetén,
- határozattal, amikor a NAV nem adóalanyt kötelez adófizetésre, pl. telekértékesítésnél.

Kezdő vállalkozásként főszabály szerint, minden adóalany **havi bevallóként** kerül nyilvántartásba vételre. Amennyiben tevékenysége megköveteli, ez változik. Így **havi bevallásra** kötelezett az az adóalany, akinek az elszámolandó adója a tárgyévet megelőző 2. évben az elszámolt adójának éves szinten összesített – vagy annak időarányosan éves szintre átszámított – összege pozitív előjelű és az 1 millió Ft-ot elérte. Szintén havi bevallást készít az összes áfaalany vállalkozás az alapítás és az azt követő évben. **Éves bevallást** tölt ki az az adóalany, aki nem rendelkezik közösségi adószámmal,⁶⁷ valamint a tárgyévet megelőző 2. évben az áfa összesített, előjeltől független összege nem érte el a 250 ezer Ft-ot.

Az általános forgalmi adó **elszámolási sémája**⁶⁸ a következő:

- **A:** Előző időszakról beszámítható csökkentő tétel (ha van) „-”
- **B:** Tárgyidőszakban összes értékesítést terhelő (fizetendő) áfa „+”
- **C:** Tárgyidőszakban összes beszerzést terhelő (levonandó) áfa „-”

⁶⁷ 2003. augusztus 1-jétől a közösségi adószám (EU), 2008-tól a csoportos adószám is bekerült az adószám fogalmába.

⁶⁸ Galántainé Máté Zsuzsanna: Adórendszertan 2006. – Aula Kiadó 2006 – 262. oldal felhasználásával.

- **D:** Tárgyidőszak **elszámolandó adója** ($B - C - A$) „=”
- **E:** Befizetendő adó ($E = D$, ha $D > 0$)
- **F:** Visszaigényelhető adó ($F = D$, ha $D < 0$ és a feltételeknek megfelel)
- **G:** Következő időszakra átvihető követelés ($G = D$, ha $D < 0$, de a visszaigénylés feltételeinek nem tesz eleget)

 Az áfaelszámolás precíz értelmezéséhez fontos tisztáznunk a **levonás** és a **visszaigénylés fogalma közti különbséget**. Az 1988-ban bevezetett áfaszabályozásban az adó visszaigénylés automatikus velejárója volt az elszámolásnak abban az esetben, ha a beszerzést terhelő levonható adó összege meghaladta az értékesítés után fizetendő adót. Ennek egyenes következményeként a visszaigénylést a levonás szinonimájaként használták. Az áfavisszaigénylés törvényes keretei „paradicsomi” körülményeket kínáltak az azzal visszaélni akaró adócsalók részére. Ennek szerves következményeként egyre elterjedtebbé vált a költségvetés ilyen jogcímen történő megkárosítása. A vállalkozások a személyes, illetve családi szükségletükhöz kapcsolódó beszerzések forgalmi adójának visszaigénylését alkalmazták az államtól kapott „olcsó hitelként”. A jogalkotás felismerve a jelenséget 1992-től kezdődően folyamatosan lépéseket tett a visszaigénylési lehetőség szűkítésére. Ezért napjainkban már feltétlenül meg kell különböztetnünk, hogy az adóalany az előzetesen felszámolt adóját levonhatja, vagy vissza is igényelheti.

Az előzetesen felszámított és levonásba helyezett **áfa visszaigénylésének feltételei:**

- Az adóhatóságtól kérelmezni kell.⁶⁹
- A negatív – visszaigénylendő – összeg el kell, hogy érje, vagy meg kell, hogy haladja
  - havi bevallónál az 1 000 000 Ft-ot,
  - negyedéves bevallónál a 250 000 Ft-ot,
  - éves bevallónál pedig az 50 000 Ft-ot.

Az adóalanyok általában **befizető pozícióban** vannak, azaz a fizetendő adó nagyobb, mint a levonható adó. **Visszaigénylésről** akkor beszélünk, ha az adóalanyak „követelése” van az adóhatósággal szemben.

7.2.6 A fordított adózás

A mai magyar áfarendszerben az adó megfizetésének két formáját lehet elkülöníteni. Az egyik az egyenes adózás a másik a fordított adózási mechanizmus. Az **egyenes adózás** során, két belföldön adóalanyként működő gazdasági szereplő között lezajló eseményről van szó. Az egyik szereplő az értékesítő, a teljesítésre kötelezett, a másik pedig a beszerző, megrendelő. Az egyenes adózás működési mechanizmusa az, hogy a terméket saját nevében áruba bocsátó, illetve a szolgáltatást nyújtó adóalany felszámítja az adót és egyben meg is fizeti, de az áfa értékét át is hárítja a vevőjére, aki ezt majd a költségvetésből visszaigényelheti. A módszer lényege, hogy mindig csak azt a szolgáltatás részt adóztatja meg, amivel többet ért az értékesítés pillanatában, mint akkor, amikor hozzájutott. Mindaddig, míg adóalanyok között történik az értékesítés – és minden fél jogkövető magatartást követ – ugyanaz az összeg kerül befizetésre, mint

⁶⁹ Az adóhatóság nincs tisztában az adóalany szándékával, ezért azt jelezni kell felé. Lehetséges az összeg visszaigénylése, de az adóhatóság számláján való tartása is, amennyiben később keletkező adótartozása teljes, vagy részbeni rendezése érdekében az adóalany eláll a visszaigényléstől.

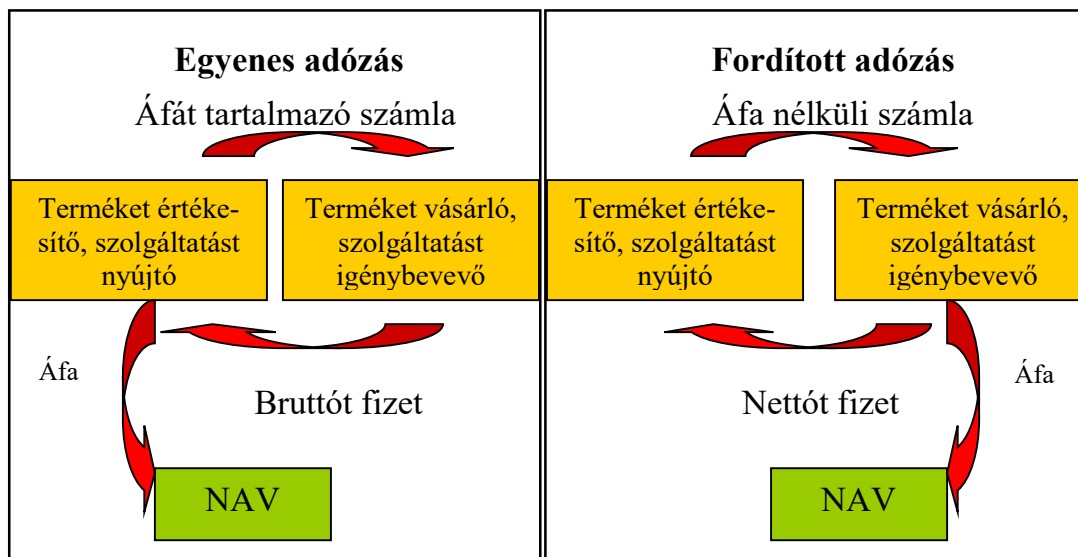
amit a másik fél visszaigényel. A kör akkor zárul, amikor az első nem adóalany megjelenik a folyamatban, ugyanis ebben az esetben, míg a fizetendő adó továbbra is felszámításra kerül, addig a nem adóalany vásárló nem élhet a visszaigénylés lehetőségével. Egyenes adózásnál tehát az általános forgalmi adóról szóló törvény alapján az adót termékértékesítésnél és szolgáltatásnyújtásnál, a teljesítésre kötelezett adóalany fizeti. Számos esetben azonban, az ügylet sajátosságai miatt nem tűnik célszerűnek ezt az adózási rendet követni, ezért kiegészítő jelleggel megjelent a szabályozásban az egyenes adózási renddel ellentétes **fordított adózási** rend. Ez azt jelenti, hogy bizonyos, a jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén a vevő az adóalany, vagyis aki köteles az ügyletre eső áfát megfizetni. Ezt nevezik az áfatörvény alkalmazásában, fordított adózási rendnek.⁷⁰ Fordított adózás alatt az áfában azt az esetet értjük, amikor a terméket értékesítő vagy szolgáltatást nyújtó adóalany helyett az adó fizetésére a terméket beszerző, illetve szolgáltatást igénybevevő adóalany kötelezett. Vagyis a vevő köteles a kapott számla alapján az áfát megállapítani, kiszámolni, majd azt saját maga bevallani és megfelelő feltételek megléte esetén levonni.

Az Európai Unió álláspontja szerint a fordított adózás technikája alkalmas eszköz lehet az adókijátszások és az adókikerülések megakadályozására. Ezért az EU bizonyos esetekben kötelező jelleggel írja elő a fordított adózási rend alkalmazását, míg más esetekben a tagállamok döntésére bízta annak bevezetését. Kötelező jellegű a fordított adózás az alábbi területeken: az épületekhez kapcsolódó szolgáltatások, személyzet biztosítása az épületekhez kapcsolódó szolgáltatásokhoz, beépítetlen földterület valamint épület vagy épületrész értékesítése, kezeléssel kapcsolatos szolgáltatásokból származó hulladékok, törmelékanyagok és újrahasznosítható anyagok értékesítései.

📖 A fordított adózási mechanizmust elsősorban azokon a területeken alkalmazzák, ahol a forgalmi adó csalások jelentősek. Ugyanis ez a mechanizmus azzal az előnnyel jár, hogy kizárja a „csalárd kereskedő” útján elkövetett csalásban való részvétel lehetőségét azáltal, hogy az árut beszerző adóalanyt teszi az adó megfizetéséért felelős személlyé. Németország az elsők között, Ausztria 2002-től, Svédország és Írország 2008-tól vezette be a fordított adózást az építőiparban. A hulladékszektorban ugyanezt az utat választotta Spanyolország, Olaszország, Románia. Nagy-Britannia is alkalmazza bizonyos termékek vonatkozásában, Franciaország pedig más tagállamban bejegyzett cégek esetében. Magyarország 2006. január 1-jétől alkalmazza a fordított adózást, míg 2008. január 1-jével kiterjesztette többek között az ingatlanhoz kapcsolódó építési, szerelési, fenntartási, javítási szolgáltatásokra. A fordított adózás az adózók által elkövetett visszaélések visszaszorítása érdekében jött létre mivel az a számla, amely adózás alá esik, áfatartalom nélkül kerül kiállításra, így a vevő nem tudja visszaigényelni az áfát, ezért feleslegessé válik a fiktív számlák kiállítása. 📖

---

⁷⁰ A fordított adózásra vonatkozó szabályokat, rendelkezéseket az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény tartalmazza, melyben Magyarország köteles az EU 2006/112/EK rendelet 193-205. cikkben foglalt fordított adózási rendre vonatkozó rendelkezéseket érvényesíteni.

6.2. ábra: Az egyenes- és a fordított adózási mechanizmus összehasonlítása
Forrás: Saját szerkesztés

A **fordított adózás** alkalmazási területeiről az áfatörvény rendelkezik részletesen. Ebben az esetben nem a szolgáltatást nyújtó, termék értékesítő adóalany, hanem az igénybevevő fogja az adót megfizetni, és a bevallást benyújtani. Fordított adózás esetén a termék értékesítője, a szolgáltatás nyújtója olyan számlát bocsát ki, amely nettó összegű, azaz áthárított adót nem tartalmazhat. Tartalmaznia kell viszont a jogszabályi hivatkozást vagy bármely más, egyértelmű utalást arra, hogy a termék értékesítése, a szolgáltatás nyújtása után a termék beszerzője, a szolgáltatás igénybevevője az adófizetésre kötelezett, továbbá nemcsak az eladó, hanem a vevő adószámát is. A fordítottan adózóknak is bizonyos esetekben áfával növelt számlát kell kiállítaniuk, amikor a vevő nem áfaalany, így például magánszemély, vagy őstermelő esetében, valamint ha az értékesítés, vagy maga a vevő élvez adómentességet.

A termék beszerzője, a szolgáltatás igénybevevője jogosult arra, hogy a termék beszerzéséhez, a szolgáltatás igénybevételehez kapcsolódóan a fizetendő adóként megállapított adót levonja abban a mértékben, amilyen mértékben a terméket, a szolgáltatást adóköteles termékértékesítés, szolgáltatásnyújtás érdekében használja. Az adólevonási jog gyakorlásán semmit nem változtat a fordított adózás, ugyanúgy a számla a tárgyi feltétele. Számla hiányában az áfafizetési kötelezettséget meg lehet állapítani, azonban a fizetendő áfát nem lehet levonható áfaként számításba venni.

☞ Azért volt szükség a fordított adózás bevezetésére, mivel a törvénytisztelő adózók folyamatosan hátrányba kerültek az adócsalások és az adóeltitkolás miatt. A gazdasági élet több területén került bevezetésre, így az ingatlanforgalmazás, ingatlanokkal kapcsolatos szolgáltatások, valamint az ehhez kapcsolódó munkaerő kölcsönzés területein. A mezőgazdaság területén belül különböző gabonafélék értékesítésekor, így a kukorica, búza, árpa, rozs, zab, triticales, napraforgómag, repce, szójabab és az ezekből előállított különböző olajok, de ide soroljuk még az építőipart és a hulladékkereskedelem területén a különböző fémek, törmelékek, papír, üveg, műanyag, rongy, kötél, elem, elhasznált akkumulátorok forgalmazását. A feketegazdaság melegágyának az építőipar tekinthető, akár a számlázási fegyelmet, akár az áfacsalások nagyságrendjét vizsgáljuk. Alkalmazható még a törvény szerint meghatározott lejárt követelések kielégítésére irányuló termék értékesítés esetén, meghatározott értékhatár

főle eső tárgyi eszközök értékesítésekor, valamint a széndioxid kvóták értékesítésénél.

7.2.7 Különös szabályok szerinti adózás⁷¹

 Az áfatörvény rendelkezik az adózók egy speciális köréről, akik az eddig megismert általános szabályoktól eltérően fizetik meg a forgalmi adót. Az adózói kör, illetve azok tevékenysége jól körülhatárolható. Ide tartoznak a **mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalanyok**, akik e tevékenységi körben:

- adófizetésre nem kötelezettek,
- előzetesen felszámított adó levonására nem jogosultak.

A mezőgazdasági tevékenység folytatásának időszakában keletkezett előzetesen felszámított adóra az adóalany jogállása megváltozását követően sem alapíthat adólevonási jogot.

A következő különleges adózói kör az **utazásszervezési szolgáltatást** nyújtó adóalanyok köre. Utazásszervezési szolgáltatás az adóalany által nyújtott olyan turisztikai szolgáltatás, amelynek teljesítéséhez elsősorban személyszállítás, szálláshely szolgáltatás, ellátás és idegenvezetés szükséges. Utazásszervezési szolgáltatás nyújtása esetében az adó alapja az utazásszervező árrese. Az **árres**, az utas által megtérített ellenértéknek és az utazásszervezési szolgáltatás teljesítéséhez szükséges szolgáltatásnyújtás és termékértékesítés együttes értékének a különbsége. Amennyiben a különbség negatív lenne, az árrest nullának kell venni.

Használt ingóság, műalkotás, gyűjteménydarab vagy régiség viszonteladó általi értékesítése esetében az értékesítési ár és a beszerzési ár különbsége, mint árres után kell a forgalmi adót megfizetni. Hasonló szabály vonatkozik a **használt ingóság, műalkotás, gyűjteménydarab vagy régiség nyilvános árverés szervezője általi értékesítésére** is, azzal a különbséggel, hogy az adó alapja az árverési vételárul szolgáló ellenérték és az eladási megbízás teljesítéséért a nyilvános árverés szervezőjét megillető ellenérték különbsége.

7.2.8 Minta esettanulmány

 Az általános forgalmi adóról tanultak elmélyítésére, kövessük végig **egy vállalkozás egy havi áfaelszámolását**. A tanulás eredményességét növelhetjük, ha a megoldó kulcs nélkül próbáljuk végigszámolni a feladatot és csak a kritikus helyeken hívjuk segítségül a kész megoldást. A feladat „mindössze” abból áll, hogy készítsük el a bútorkereskedelemmel foglalkozó Debrecen-Bútor Kft. március havi áfaelszámolását a megadott gazdasági események alapján, amelyek tételesen a következők:

- Bőrgarnitúra beszerzés az Andante Kft.-től 300 150 Ft nettó értékben március 1-jén.
- Március 1-jén Ukrajnába történő bőrgarnitúra értékesítés nettó 500 000 Ft értékben.
- Március 2-án nettó 60 000 Ft értékben előfizetés a Világgazdaság című folyóiratra.

⁷¹ A különös szabályokkal az áfatörvény második része foglalkozik részletesen, különös rendelkezések címszó alatt. Jelen tankönyvnek és képzési célnak nem része ezen szabályok mélyreható megismerése.

- A Zala Bútorgyártól szekrény sor vásárlása 1 050 000 Ft nettó értékben.
- Március 5-én megérkeztek a közművek számlái:
  - A TIGÁZ-tól a gázzámla nettó 150 000 Ft értékben.
  - A Debreceni Vízművektől nettó 10 000 Ft értékben.
  - Áramszámla a TITÁSZ-tól nettó 65 000 Ft értékben.
  - T Mobile Internet szolgáltatás értéke nettó 19 900 Ft.
- Március 7-én, a Postán illetékbélyeg vásárlásra került sor bruttó 25 000 Ft értékben.
- Március 7-én korábban vásárolt Opel személygépkocsi eladása nettó 1 600 000 Ft értékben, ezt 3 év 9 hónappal ezelőtt vásárolta a cég bruttó 4 800 000 Ft értékben.
- Új személygépkocsi vásárlás 8 900 000 Ft bruttó értékben március 8-án.
- Árubeszerzés (matrac) a Cardo Bútorgyártól március 8-án nettó 390 000 Ft értékben.
- Március 9-én Casco kötése az ALLIANZ-nál bruttó 78 999 Ft értékben.
- Ágynemű beszerzés a Billerbecktől 269 250 Ft + áfa értékben március 9-én.
- Személygépkocsiba 16 100 Ft bruttó értékben diesel üzemanyag tankolás az OMW-nál március 12-én.
- A Postán ajánlott levél feladására került sor március 12-én bruttó 820 Ft értékben.
- Március 13-án az AULA könyvkiadótól 6500 Ft + áfa értékben könyvvásárlás.
- Március 14-én üzleti ebédre került sor a Viktória étteremben, az ebéd bruttó 14 560 Ft-ba került.
- Március 16-án a vállalat tehergépkocsijába nettó 14 375 Ft értékben diesel üzemanyag tankolás.
- A Kft. március 17-én számlát állított ki a KISOSZ számára akkreditált vizsgáztatás címen bruttó 51 200 Ft értékben, ez bevételként jelentkezik a Kft-nél.
- Március 19-én kárpitos garnitúra érkezett be a Sandrától 384 000 Ft + áfa értékben.
- Március 19-én az Andante Kft.-től bőrgarnitúra-beszerzés történt nettó 1 650 000 Ft értékben.
- Személygépkocsi szervizelése március 20-án bruttó 58 000 Ft.
- Heverő beszerzés a Sandrától 429 375 Ft + áfa értékben március 21-én.
- Számlakönyvvásárlás nettó 30 000 Ft + áfa értékben a Fejedelem Kft.-től.
- A Leporello Kft-nél különböző irodaszerek, nyomtatványok vásárlása történt március 21-én nettó 10 200 Ft értékben.
- Március 22-én az Andante Kft.-től bőrgarnitúra vásárlás nettó 744 000 Ft értékben.
- Akkreditált (OKJ) oktatásból a Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Karától bruttó 63 000 Ft-ra tett szert a Kft.
- Március 23-án 120 000 Ft + áfa értékben a Debrecen TV-ben reklámfilm spot szolgáltatás igénybevétele.
- Március 24-én üzleti célú reprezentációs ebéd az Aranybika étteremben bruttó 13 450 Ft értékben.
- Ajánlott levél feladása a Postán március 26-án bruttó 960 Ft értékben.
- Takarítószer vásárlása március 28-án nettó 25 000 Ft értékben.
- A Kft. eladta hűtőgépét 15 000 Ft + áfa ellenértékben március 30-án.

- A Kft. Belföldre történő értékesítés árbevétele március hónapra 10 400 000 Ft + áfa volt.
- A cég rendelkezik bérbe adható üzlettel is, aminek bérleti díját március 31-én ki is számlázta nettó 100 000 Ft értékben.
- T MOBILE mobiltelefon szolgáltatás 65 500 Ft + áfa értékben.
- Március 31-én Schieder Ltd. német cégtől (rendelkezik közösségi adószámmal) szekrény sor beszerzése 4000 € értékben, ehhez még 300 €-s szállítási költség is tartozik. (289 Ft volt március 31-én az € árfolyama.)
- Március havi könyvelési díj nettó 37 500 Ft.

A megoldás megkezdése előtt mindig tanácsos gazdasági eseményenként egyfajta csoportosítást végezni a következő főbb szempontok alapján, hogy „lássuk a fától az erdőt”:

- egy-egy gazdasági esemény milyen adókulcs alá tartozik,
- alulról vagy felülről számított áfakulcs szükséges az elszámoláshoz,
- fizetendő, vagy levonható adóvonzata van az adott tételnek,
- tartozik-e kedvezmény vagy valamilyen korlátozás, levonhatósági vagy akár fizetési szempontból a gazdasági eseményhez,
- egyenes vagy fordított adózás alá esik a gazdasági esemény,
- kell-e arányosítani, vagy a tételeken elkülöníthető levonási jog szempontjából a gazdasági esemény,
- tudjuk-e pontosan az adó alapját, amire vonatkozóan a számítást el kell végeznünk, stb.

A fenti szempontok átgondolása után nézzük a **megoldást**:

- A Kft.-nél 5%-os és 18%-os értékesítés nem történt.
- Csak 27 százalékos adókulcs alá tartozó értékesítési tételei vannak a Kft.-nek.

Az értékesítés és egyéb bevételek alapján **fizetendő áfa**:

- Személygépkocsi eladása esetén nincs áfafizetés.
- Vizsgáztatás (akkreditált): 51 200 ⇒ adómentes.
- Oktatásból származó bevétel (akkreditált): 62 000 Ft ⇒ adómentes.
- Tárgyi eszközértékesítés: $15\,000 * 0,27 = 4050$ Ft.
- Március havi értékesítés belföldre: $10\,400\,000 * 0,27 = 2\,808\,000$ Ft.
- Üzlet bérbeadás: $100\,000 * 0,27 = 27\,000$ Ft⁷².

Az **exportértékesítés** áfamentes tevékenység. Ebben az esetben exportnak minősül a nem uniós országokba történt bútorértékesítés, ezért az 500 000 Ft után nem kell áfát fizetni.

A **Közösségen belülről történő beszerzés** áfaköteles, a német cégtől történő beszerzés után a Kft. köteles áfát fizetni.

- 289 Ft volt március 31-én az € árfolyama (deviza eladás) ⇒
- $(4000\,€ * 289) + (300\,€ * 289) = 1\,242\,700$ Ft értékű beszerzés történt.
- Ennek áfarésze: $1\,242\,700 * 0,27 = 335\,529$ Ft.

⁷² Az ingatlan bérbeadása fő szabály szerint áfa mentes, viszont a felek dönthetnek úgy, hogy az ügyletet „áfássá” teszik.

A beszerzést terhelő **előzetesen felszámított áfa** meghatározása:

- Andante: $(300\,150 + 1\,650\,000 + 744\,000) * 0,27 = 727\,421$ Ft.
- Zala Bútorgyár: $1\,050\,000 * 0,27 = 283\,500$ Ft.
- Cardo Bútorgyár: $390\,000 * 0,27 = 105\,300$ Ft.
- Billerbeck: $269\,250 * 0,27 = 72\,698$ Ft.
- Sandra: $(384\,000 + 429\,375) * 0,27 = 219\,611$ Ft.
- Gázszámla: $150\,000 * 0,27 = 40\,500$ Ft.
- Vízszámla: $10\,000 * 0,27 = 2\,700$ Ft.
- Áramszolgáltató számlája: $65\,000 * 0,27 = 17\,550$ Ft.
- Internet szolgáltató számlája: $19\,900 * 0,18 = 3\,582$ Ft.
- Illetékbélyeg: $25\,000$ Ft $\Rightarrow$ adómentes $\Rightarrow$ Postai szolgáltatások mind adómentesek.
- Személygépkocsi vásárlás: $8\,900\,000 * 0,2126 = 1\,892\,140$ Ft $\Rightarrow$ de nem levonható $\Rightarrow$ Személygépkocsi vásárlás esetén nincs visszaigényelhető áfa.
- Casco biztosítás: $78\,999$ Ft $\Rightarrow$ adómentes $\Rightarrow$ A biztosítási díjak adómentesek.
- Személygépkocsihoz üzemanyag vásárlás: $16\,100 * 0,2126 = 3\,423$ Ft $\Rightarrow$ de nem levonható az áfatörvény értelmében.
- Ajánlott levél: $(820 + 960) = 1\,780$ Ft $\Rightarrow$ adómentes.
- Könyvvásárlás: $6\,500 * 0,05 = 325$ Ft.
- Folyóirat előfizetés: $60\,000 * 0,05 = 3\,000$ Ft $\Rightarrow$ Könyvek, folyóiratok áfakulcsa 5 százalékos.
- Reprezentációs üzleti ebéd: $(14\,560 + 13\,450) * 0,2126 = 5\,955$ Ft $\Rightarrow$ de nem levonható.
- Tehergépkocsi üzemeltetéséhez vásárolt diesel: $14\,375 * 0,27 = 3\,881$ Ft $\Rightarrow$ Tehergépkocsi működtetéséhez szükséges diesel áfája visszaigényelhető.
- Személygépkocsi szervizelése: $58\,000 * 0,2126 = 12\,331$ Ft $\Rightarrow$ de nem levonható $\Rightarrow$ Személygépkocsihoz kapcsolódó semmilyen szolgáltatás, vásárlás áfa tartalmát nem lehet visszaigényelni.
- Számlakönyv vásárlása: $30\,000 * 0,27 = 8\,100$ Ft.
- Nyomtatványok vásárlása: $10\,200 * 0,27 = 2\,754$ Ft.
- Reklámfizetés a helyi TV-ben: $120\,000 * 0,27 = 32\,400$ Ft.
- Takarítószer vásárlása: $25\,000 * 0,27 = 6\,750$ Ft.
- Mobil telefon számla: $65\,500 * 0,27 = 17\,685$ Ft $\Rightarrow$ A telefonszámla áfájának csak a 70 százaléka igényelhető vissza: $17\,685 * 0,7 = 12\,380$ Ft.
- Könyvelési díj: $37\,500 * 0,27 = 10\,125$ Ft.

A **német adóalanytól**, történő beszerzés a belföldi beszerzéssel összhangban áfa levonásra jogosítja a Kft.-t.⁷³

- 289 Ft volt március 31-én az € árfolyama (deviza eladás) $\Rightarrow$
- $(4000 \text{ €} * 289) + (300 \text{ €} * 289) = 1\,242\,700$ Ft értékű beszerzés történt.
- Ennek áfarésze: $1\,242\,700 * 0,27 = 335\,529$ Ft.

Összes **fizetendő** áfa: $2\,839\,050 + 335\,529 = 3\,174\,579$ Ft.

Összes **levonható** áfa: $1\,554\,368 + 335\,529 = 1\,889\,897$ Ft.

A Kft. márciusi **áfaelszámolása**: $3\,174\,579 \text{ Ft} - 1\,889\,897 \text{ Ft} = 1\,284\,682 \text{ Ft}$.

⁷³ Az unióból történő behozatal – Közösségen belüli beszerzés – 2004. május 1-jétől belföldi beszerzésnek minősül. Vegyük észre, hogy ez az összeg a fizetendő és a levonható áfa között is szerepel. Az áfa tehát megfizettség esetén visszaigényelhető, azaz nem terheli az adóalanyt.

A pozitív előjel miatt a Kft.-nek **fizetendő áfája** keletkezett az adott hónapban.

Ellenőrző kérdések:

- Mit értünk alulról és felülről számított áfa alatt?
- Hogyan lehet meghatározni a teljesítés helyét?
- Alanyi adómentességet választó adózó végezhet-e adóköteles tevékenységet?
- Milyen esetben szükséges a levonási hányad meghatározása?
- Melyek az áfavisszaigénylés feltételei?
- Mi a fordított adózás lényege?

7.3 Jövedéki adó

Történetileg a jövedéki adókiivetés az adóztatás egyik legkorábbi formája. Ennek oka a viszonylag egyszerű adó megállapítási és adóbeszedési módban keresendő. A jövedéki adók szorosan összefüggtek a vámokkal, hiszen elsősorban importtermékekre vetették ki. Az, hogy mikor mit értettek jövedék alatt, az aktuális jogi és gazdaságpolitikai iránytól is függött, de sokszor a szó jelentéstartalma sem volt tisztázott. Sem a szakirodalom, sem a jogalkotók nem képviselnek egységes álláspontot a szó pontos jelentését illetően. Általában szinonimaként használják olyan kifejezésekkel, mint a regálé, egyedáruság vagy monopólium. A magyar jövedék kifejezés a német Gefälle szó fordítása. Eszerint tágabb értelemben a jövedék magában foglalja az állam összes pénzügyi felségjogán alapuló bevételt. Szorosabb értelemben a jövedék a közgazdasági és pénzügyi regálékat, illetve a vámot és a fogyasztási adót jelenti.

 A **regálé** a királynak vagy más államfőnek fenntartott, az ország közszükségleteinek fedezésére átengedett jogot – azaz *ius regale* – jelentette, ami az állam legjelentősebb bevétele volt. A regálék két nagy kategóriába tartoztak. A **kisebb jogok** – *regalia monora* – jelentették egyrészt a törvény erejénél fogva földesúri joggá vált regáliákat, mint például a „kocsmáztatás” és italmérés joga, a vadászat és halászat, valamint az agyagásás és mészégetés joga, másrészt a királyi adománynál fogva földesúri joggá vált regáliákat, úgymint az út-, híd-, és révvám, továbbá a piac és vásár jogát. A **nagyobb jogok** – *regalia majora* – az államháztartás bevételeit szolgálták, melyek beszedését a zsidók, izmaeliták⁷⁴ kapták bérbe, később pedig közigazgatási feladattá vált. Ilyen jogok voltak a posta, a só adójának szedése, vagy a vámszedés. A só már az ókori Rómában is **monopóliumként** funkcionált, de a monopólium jellemzően az abszolutista irányítás eszköze volt, ami Angliában I. Erzsébet uralkodása, Franciaországban Colbert minisztersége idején érte el csúcspontját. Magyarországon a neoabszolutizmus és a dualizmus korában élte virágkorát. Míg a pénzügyi **egyedáruságoknak**, mint a só-, dohány-, lottó- és italméresi jövedék, tisztán a bevételnövelő szerepe dominált, addig a közigazgatási célú monopóliumok, mint postaszolgáltatás, vasút üzemeltetés, vagy pénzverés esetében a közszükségletek legjobb kielégítése volt a cél.

⁷⁴ A középkori Magyarország területén lakó, főleg kereskedelemmel vagy határőrzéssel foglalkozó személy. Az elnevezés eredetét tekintve az arab „muszlim” szóból származik, mely később a perzsa „muzulmán”, illetve a török „müszülman” névváltozata után, böszörmény szóalakban került a magyar nyelvbe. A böszörményeket azonosítják egyes források az izmaelitákkal.

A **jelenlegi jövedéki szabályozás** kialakulása Magyarországon, az addig érvényben lévő egyedárusági és fogyasztási adós rendszer 1945 utáni leépítésével kezdődött. A második világháborút követően kialakult tervutasításos rendszerben a gazdasági élet kizárólagos szereplői az állami vállalatok, szövetkezetek voltak, melyeket az állam megbízható adófizetőnek tekintett. A rendszerváltást követően a lazább ellenőrzés és szabályozás lehetőséget biztosított a visszaélésekre, melyek száma 1989 után nagymértékben növekedett. Az adózás megkerülésével jelentős mennyiségű áru került forgalomba illegálisan. Ezzel egyidejűleg ugyanezen, magas adótartalmú termékek legális adóforgalma csökkent, ami rengeteg adókiesést okozott az államnak.

1993. július 1-jén lépett hatályba a magas adótartalmú, az államnak kiemelkedő adóbevételi forrást jelentő jövedéki termékek termelését, kereskedelmét szabályozó új jogi szabályozás, a jövedéki szabályozásról és ellenőrzésről, valamint a bérfőzési szeszadóról.⁷⁵ Ezen szabályozásnak az volt a célja, hogy az állami bevételek biztosítása mellett egyenlő versenyfeltételeket teremtsen a piaci szereplők között, illetve gátat szabjon a feketekereskedelemnek, amelyben azonban további kiskapuk működtek. A jövedéki termékekkel kapcsolatos adóztatási feladatokat ekkor az APEH, míg a forgalmazásukkal összefüggő engedélyezési, ellenőrzési teendőket a Vám- és Pénzügyőrség látta el.⁷⁶

1997. november 4-én fogadta el az Országgyűlés a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 1997. CIII. törvényt. A bevezetett új jövedéki szabályozás célja az adó biztosabb és hatékonyabb beszedése, valamint az Európai Unió által előírt jogharmonizációs követelményeknek való megfelelés volt. Ennek megfelelően a jövedéki termékekre az állami elvonás 1998-tól jövedéki adóként került beszedésre és ezzel egyidejűleg a fogyasztási adótételük megszűnt. A jövedéki adó egyben átvette az egyes jövedéki termékeknél fennállt többféle fizetési kötelezettség szerepét is. A másik nagy változás, hogy az új jövedéki adótörvény az összes funkció ellátását a Vám- és Pénzügyőrség hatáskörébe utalta. Az Európai Unióhoz történő csatlakozásunk változást eredményezett a jövedéki szabályozás területén is. Az európai uniós jogszabályi normák átvétele érdekében 2004. május 1-jén lépett hatályba a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. jövedéki adó törvény. Elsősorban az Uniós jogszabályok változása miatt lépett életbe 2017. január 1-vel a jelenleg hatályos 2016/LXVIII. jövedéki adó törvény.

 A jövedéki adóval behatóbban foglalkozni kívánók az alábbi alapfogalmakkal kell, hogy megismerkedjenek, amelyek jelentését részben jelen fejezet, teljes részletességgel pedig a hivatkozott törvény tartalmazza. Ezek: jövedéki termék belföldi előállítás, jövedéki termék importálása, vámtarifaszám, adóhatóság, vámhatóság, adóraktár, adóraktár engedélyese, adómentes felhasználó, gazdasági tevékenység, szabad forgalomba bocsátás, szabad forgalom, kitárolás, betárolás, jövedéki ügy, jövedékiadó-ügy, importáló, exportáló, megbízható adós, megbízható adómentes felhasználó.

---

⁷⁵ 1993. évi LVIII. törvény.

⁷⁶ A korábbi két szervezet ma már összevontan, Nemzeti Adó és Vámhivatal (NAV) néven végzi tevékenységét.

7.3.1 Jövedéki adó, mint fogyasztási adó jellemzői

A **jövedéki adók** olyan termékekre kivetett egylépcsős, klasszikus fogyasztási adók, amelyek közös jellemzője, hogy viszonylag magas részesedéssel rendelkeznek a fogyasztók kiadásaiban és relatíve alacsony az árrugalmasságuk. Az ilyen adókat részben fiskális⁷⁷ indokkal, részben egészségügyi szempontból káros termékek fogyasztásának korlátozására vetik ki.

A jövedéki adók a hozzáadott érték típusú forgalmi adókkal annyiban egyezők, hogy a termékek és szolgáltatások végső fogyasztását terhelik, de nem össz-, hanem egyfázisú adóként. Ez utóbbi tulajdonsága azt jelenti, hogy az értékesítési lánc egyetlen pontján, jellemzően a termék előállítójára, illetve importálójára vetik ki. A jövedéki törvény meghatározza a jövedéki adózás anyagi, jogi szabályait, vagyis az adókötelezettség keletkezését, valamint az adófizetés esedékességét és a Közösségi jövedéki szabályoknak megfelelően létrehozza az adóraktár intézményét, és bevezeti az adófelfüggesztési eljárás fogalmát.

A jövedéki szabályozás **célja**:

- jövedéki termékek gyártásának, forgalmazásának és adóztatásának szabályozása,
- a központi költségvetés feladatainak ellátásához szükséges bevételek biztosítása,
- a versenysemlegesség megteremtése, az EU szabályozással összhangban.

A jövedéki termékek elkülönült adózásának célja, hogy a nagy adótartamú termék ellenőrzötten és az adót megfizetve jusson csak el a fogyasztóhoz. Ezért a jövedéki termékek **forgalmazására** speciális szabályok érvényesek:

- jövedéki termékeket az adó megfizetése előtt csak **adóraktárban** lehet tartani, az adóraktár létesítése személyi és tárgyi feltételekhez kötött,
- a fogyasztóknak forgalmazott alkohol- és dohányterméken **zárjegyet**, kell elhelyezni, amely tanúsítja, hogy a termékre az adót megfizették, a jegyet nem tartalmazó termék árusítása nem megengedett,
- a jövedéki termék forgalmazója, **jövedéki biztosítékot** fizet, amely lehet készpénz, pénzügyi biztosíték vagy készfizető kezesség.

Jövedéki adónál az adóalanyok, az adófizetési kötelezettség és az adóalap szabályozása hasonló a forgalmi adóéhoz. Lényeges különbség azonban, hogy amíg a forgalmi adó százalékos értékben megadott **adókulcsokat**, a jövedéki adó **adótételeket** alkalmaz az adó mértékének meghatározásához. Az adó nagyságát Ft-ban, az adótárgy fizikai mértékegységének – liter, kilogramm, alkoholfok, darab – egy egységére vetítve határozzák meg. Néhány jövedéki termék adómértékét az alábbi táblázat tartalmazza:

6.2. táblázat

Néhány jövedéki termék adómértéke 2017. szeptember 1-jétől

Adómérték	Fajtakód megnevezés
ha a kőolajnak a Jöt. 110. § (3) bekezdése szerint meghatározott világpiaci ára az 50 amerikai dollár (a továbbiakban: USD)/hordó értéket meghaladja	
110 350 Ft/ezer liter	gázolaj [Jöt. 3. § (2) bek. 18. pont]

⁷⁷ Államháztartási bevételek növelése, illetve az okozott káros hatások kompenzálási költségeinek teljes, vagy részbeni fedezése céljából.

Adómérték	Fajtakód megnevezés
ha a kőolajnak a Jöt. 110. § (3) bekezdése szerint meghatározott világpiaci ára az 50 amerikai dollár (a továbbiakban: USD)/hordó értéket nem haladja meg	
120 350 Ft/ezer liter	gázolaj [Jöt. 3. § (2) bek. 18. pont]
810 Ft/HLF	kisüzemi sörfőzdében előállított sör [Jöt. 3. § (3) bek. 22. pont]
1 620 Ft/HLF	sör [Jöt. 3. § (3) bek. 22. pont]
0 Ft/hl	csendes bor [Jöt. 3. § (3) bek. 8. a) pont]
16 460 Ft/hl	habzóbor [Jöt. 3. § (3) bek. 13. pont]
167 000 Ft/hl	bérfőzött párlat legfeljebb 50 l/év/fő (háztartás) mennyiségig, abban az esetben is, ha a bérfőzető adóraktárnak kívánja értékesíteni
333 385 Ft/hl	bérfőzött párlat 50 l/év/fő (háztartás) mennyiség felett, vagy a nem adóraktárnak értékesítésre szánt mennyiség
a kiskereskedelmi eladási ár 14 %-a, de legalább 4 180 Ft/ezer db	szivarra, szivarkára [Jöt. 3. § (4) bek. 12. a)-b) pont]
16 200 Ft/ezer db és a kiskereskedelmi eladási ár 25 %-a, de legalább 29 200 Ft/ezer db	cigaretta [Jöt. 3. § (4) bek. 1. a)-b) pont] 8 cm hosszúságig az adó mértéke
0,3038 Ft/kWh	földgáz [Jöt. 3. § (2) bek. 14. pont] nem üzemanyag célra
310,50 Ft/megawattóra	villamos energia [Jöt. 3. § (2) bek. 41. pont]
2 516 Ft/ezer kg	szén [Jöt. 3. § (2) bek. 36. pont]

forrás: 2016/CXVIII. törvény

A dohánytermékeknel bevezetett **zárjegy** szerepel többek között a maximált kiskereskedelmi eladási ár, amelyet a gyártó vagy az importáló határoz meg. Az adójegyet a vámhatóság bocsátja a kereskedő rendelkezésére, amelynek átvételekor meg kell fizetni a jövedéki adó és az általános forgalmi adó összegét. Alkoholtermékek szabad forgalomba hozatalakor a **zárjegy** igazolja, hogy a termék adóraktárban került előállításra, illetve termékimport esetén a közösségi vámjog, valamint a jövedéki törvény rendelkezései szerint került behozatalra. A zárjegyet a vámhatóság bocsátja az adóraktár engedélyese, illetve a kereskedő rendelkezésére.

A **jövedéki biztosíték** mértékének meghatározásánál az az alapelv, hogy a jövedéki biztosíték mindig legyen elegendő az adókötelezettség teljesítéséhez. A jövedéki biztosítékot készpénz, pénzügyi biztosíték vagy készfizető kezesség formában kell elhelyezni az adóhatóságnál.

7.3.2 A jövedéki adó hatálya

A jövedéki törvény **területi hatálya** Magyarország. Rendelkezéseit belföldön kell alkalmazni, amely fogalomba beletartozik a vámszabad- és tranzitterület is. Ez azonban nem jelenti azt, hogy vámszabadterületen és tranzitterületen lebonyolított tranzakciókat

minden esetben adó terheli. Ugyanakkor e területeken sem tartózkodhat adómentesen jövedéki termék, csak adóraktári körülmények között.

A törvény **alanya** a jövedéki terméket és az annak előállítására alkalmas terméket előállító, raktározó, tároló, szállító, forgalmazó, külföldről beszerző, külföldre értékesítő, illetve egyéb módon birtokló jogi személy, jogi személyiség nélküli egyéb szervezet és természetes személy.

A törvény rendelkezéseit a jövedéki termékek után fizetendő adóra, a dohánygyártmányok általános forgalmi adójára, a jövedéki termékek előállítására és forgalmazására, továbbá a jövedéki ügyekre kell alkalmazni. A jövedéki adókból származó bevétel a központi költségvetést illeti meg. A törvény **tárgyi hatálya** alá tartozó **jövedéki termékek** a következők:

- ásványolaj,
- energiatermék,
- csendes és habzó bor,
- egyéb csendes és habzó erjesztett ital,
- alkoholtermék,
- dohánygyártmány.

Jövedéki ügyekben a NAV jár el. Kivételt képez ez alól a végrehajtási eljárás lefolytatása, valamint a vámazonosító szám megállapításával és nyilvántartásba vételével kapcsolatos ügyek, amelyre az adóhatóság jogosult.

7.3.3 Adóharmonizáció

Az EU-n belüli vámhatárok lebontása és az egységes belső piac kialakítása szükségsszerűvé tette a **jövedéki adók harmonizálását** annak érdekében, hogy a tagállamok azonos feltételek mellett tudják beszédni a teljes egészében nemzeti bevételként jelentő jövedéki adókat. Az erőteljes harmonizáció következményeként került sor az adóztatandó termékkör – energiatermékek, alkoholok, alkoholtartalmú italok és dohánygyártmányok – valamint ezek minimális adómértékének megállapítására. A Közösségi harmonizáció azonban nem érinti a tagállamok jogát arra vonatkozóan, hogy más termékekre is jövedéki adókat alkalmazzanak. A **harmonizálás alapelvei** a következő területekre terjednek ki:

- az **adókötelezettségre**, amely azt jelenti, hogy a jövedéki termékek a Közösségen belüli **előállításuk**, vagy a Közösségbe történő **behozataluk** időpontjában válnak adókötelessé,
- a **termék előállításra**, amelynek értelmében jövedéki terméket előállítani, feldolgozni és raktározni csak **adóraktárban** lehet,
- az **adófüggesztési eljárás alatt lévő termékek mozgatására**, amely esetben a termékek mozgatása csak adóraktárak között lehetséges, az adóraktárból történő kiszállítás azonnali adófizetési kötelezettséggel jár,
- az **adó megállapítási és adófizetési kötelezettségre**, amely akkor áll be, amikor a jövedéki termék az adóraktári rendszert elhagyva szabadforgalomba kerül,
- az **adófüggesztéssel történő szállításra**, valamint az **adófizetési kötelezettség teljesítésére**, amely esetekben az adóraktár engedélyesének biztosítékot kell nyújtania.

Az alapelvekből következően a tagállamoknak azonos módon, ugyanazon adóalapra vetítve kell megállapítani az adót. A termékek beazonosítása a Közösség áruazonosító számai, a **vámtarifaszámok** alapján történik, kivéve a dohánygyártmányokat, amelyeknél az irányelv az egyes termékek leírását adja meg.

7.3.4 Kötelezettségek

A jövedéki törvény szerint **adókötelezettség** akkor keletkezik, ha a jövedéki terméket belföldön előállítják, vagy importálják. **Belföldi előállítás** esetében az adó alanya a jövedéki terméket előállító személy, illetve ha a jövedéki termék előállítása adóraktárban történik, akkor az adóraktár engedélyes. Belföldi előállításnak nevezünk bármilyen alapanyag, termék felhasználásával készült, bármilyen eljárással végzett termelési, feldolgozási kiszerezési tevékenységet, amelynek eredményeképpen jövedéki termék jön létre.

Termékimport esetében az importáló lesz az adóalany. Jövedéki termék importálása alatt a jövedéki terméknek harmadik országból közvetlenül vagy más tagállamon keresztül belföldre történő behozatalát értjük. Amennyiben a jövedéki termék vám eljárás keretében lép be belföldre, az importálás a vám eljárásnak a jövedéki termék vámjogi szabad forgalomba bocsátását eredményező lezárásával egyidejűleg valósul meg. Az importálás helyének azt a helyet nevezzük ahol a jövedéki termék a vámjogi szabad forgalomba bocsátásakor⁷⁸ megtalálható.

A jövedéki termék, adómegállapítási és adófizetési **kötelezettség felfüggesztése** alatt áll, amíg a jövedéki terméket:

- az adóraktár engedélyese az adóraktárában tárolja, raktározza,
- az adómentes felhasználó az üzemében, raktárában tárolja, raktározza,
- az adóraktár engedélyese az adóraktárából, illetve az adómentes felhasználó az üzeméből, raktárából belföldön adófelfüggesztéssel szállítja.

A jövedéki törvény bizonyos esetekben megengedi a jövedéki termék **adó felfüggesztéssel való szállítását** a következő esetekben:

- adóraktárból, adómentes felhasználotól, illetve a vámjogi szabadforgalomba bocsátást követően adóraktárba,
- adóraktárból, illetve a vámjogi szabadforgalomba bocsátást követően adómentes célra, adómentes felhasználó részére,
- adóraktárból végleges rendeltetéssel harmadik országba belföldről történő kiléptetéssel.

Az **adó felfüggesztés megszűnik**, ha:

- az adóraktár engedélyese vagy az adómentes felhasználó az adómegállapítási és adófizetési kötelezettség alól, illetve az importáló az adófizetési kötelezettség alól véglegesen mentesül,
- az adómegállapítási és adófizetési kötelezettség beáll.

---

⁷⁸ Szabad forgalomba bocsátás: a jövedéki termék adóraktárból történő kitárolása, bejegyzett kereskedő általi fogadása; az adóraktárban a szőlőbor termelői borkimérés céljára történő felhasználása; harmadik országból behozott jövedéki termék vámjogi szabad forgalomba bocsátását eredményező vámkezelése vagy a vámhatóság olyan intézkedése, amelynek eredményeként a jövedéki terméket vámjogilag szabad forgalomba bocsátottnak kell tekinteni.

Jelen fejezetben a jövedéki adótörvény legfontosabb, általános szabályait ismertettük. A különös rendelkezések, az egyes jövedéki termékekre és azok adóztatására vonatkozó részletes szabályok ismertetésétől eltekintünk, mivel ez külön stúdium anyagát képezi.

Ellenőrző kérdések:

- Melyek a legjellemzőbb jövedéki termékek?
- Milyen speciális szabályok érvényesek a jövedéki termékek forgalmazására?
- Mi a különbség az adójegy és a zárjegy között?

7.4 Vám

Az indirekt adók sajátos típusát jelentik a nemzetközi áru- és szolgáltatásforgalomra épülő vámok. A vám fogalmának meghatározásában a fiskális és védelmi jellegű célok tükröződnek. A tradicionális definíció elsősorban a **fiskális funkcióra** helyezi a hangsúlyt.

E szerint a **vám** olyan kötelező, ellenszolgáltatás nélkül fizetendő adójellegű kötelezettség, amit az állam erre hatáskörrel felruházott szervei útján, törvényben szabályozott feltételek szerint szed be, az államhatáron keresztül behozott termékek és szolgáltatások után. A vám tehát a vámhatáron átlépő vámárúkra az állam javára, közadók mintájára meghatározott fizetési kötelezettség.

Kereskedelempolitikai értelemben a **vám** olyan gazdasági, kereskedelmi, politikai eszköz, amely árképző tényezőként érvényesül az országhatáron áthaladó áru külkereskedelmi, illetve belföldi árában. Előnyt biztosít vagy korlátozhatja az áru hazai termelését, fogyasztását, lehetővé téve az adott ország nemzeti piaca és a világpiac, illetve annak egyes részei között kialakult vagy kialakulóban lévő termelési, kereskedelmi és pénzügyi kapcsolatok kisebb-nagyobb mérvű befolyásolását.

A vámok megdrágítják az importot, ezzel javíthatják az ország fizetési mérlegét, ugyanakkor rontják az importtermékek versenyképességét a konkurens hazai termékekhez viszonyítva, javítva ezzel a hazai termelők helyzetét, sértve viszont a hazai fogyasztóknak a minél alacsonyabb árszínvonalhoz fűződő érdekeit. Az állam által alkalmazott **vámok hatása** megmutatkozhat:

- a külkereskedelmi cserearányok javulásában $\Rightarrow$ jóléti- és kereskedelmi hatás,
- a fogyasztói kereslet szerkezetében $\Rightarrow$ fogyasztási hatás,
- a hazai össztermelés szerkezetében $\Rightarrow$ termelési hatás,
- a költségvetés bevételeinek alakulásában $\Rightarrow$ költségvetési hatás,
- a termelési tényezők tulajdonosai közötti jövedelemelosztásban $\Rightarrow$ jövedelemelosztási hatás.

Már e rövid bevezetőből is kitűnik, hogy a vám több funkcióval rendelkezik. Megteremti a nemzetközi áruforgalomba történő bekapcsolódás lehetőségét úgy, hogy mindeközben a belföldi termelés védelmét is ellátja. Költségvetési bevételt generál, így a közteherviselés egy sajátos formája is egyben. Hatását elsősorban ár és költségtényezőként fejt ki. A vámrendszer működésének nem elhanyagolható funkciója

a termékforgalom értékének és összetételének regisztrációján keresztül a gazdaságpolitikai döntések megalapozottságának segítése.

A **vámunióból** adódóan az EU tagországok körében a vámok nem tartoznak nemzeti hatáskörbe, így a vámbevételek a közösségi költségvetést illetik. A szabályozás alapja a Római Szerződés, amely kimondja, hogy „Az Európai Unió vámunió alapul, amely a teljes árukereskedelemre kiterjed, és amely magában foglalja a behozatali és kiviteli vámok, valamint az azzal azonos hatású díjak tilalmát a tagországok között, valamint egységes vámtarifa elfogadását a harmadik országokkal szemben”.⁷⁹

7.4.1 Vámtörténet

A **vámszedés** szinte egyidős az emberi társadalom létrejöttével. Rendszerszerű alkalmazása a városállamok kialakulására tehető. Az ókortól kezdődően vetettek ki az államok adókat, vámokat, írtak elő különböző kötelezettségeket, szedtek különböző díjakat a területüket érintő belső és nemzetközi áruforgalom után. A vámszedés olyan a földrajzi helyeken alakult ki elsősorban, ahol az ott élők az áthaladás biztosítása fejében elvették a területükön átszállított termékek, termények egy részét. Az erős központi hatalommal rendelkező államok alakították ki azt a későbbi korokban is alkalmazott gyakorlatot, hogy az országhatárok egyben vámhatárokat is jelentettek. Az ókori birodalmakban és a görög városállamokban a vámszedés már bevett gyakorlat volt, a vámok szerepe ekkor már a terület felett hatalmat gyakorló állami vagy egyházi személy, illetve szervezet vagyonának gyarapítása volt. Az Evangéliumi szövegekben szintén találkozunk vámszedőkkel. A Római Birodalomban a provinciák által fizetendő adók és vámok szedését az állam bérbe adta.

A fejlődés következő lépcsőjeként a vámok **védővám**ként is funkcionálni kezdtek, vagyis a bevételszerzés mellett a honi gazdaság védelméhez is hozzájárultak. Példaként lehet említeni a középkori Angliát, ahol a belső – „toll” szárazvámok, mint az út-, vagy hídvámok – mellett a külkereskedelemben alkalmazott, államhatáron szedett vámok – „customs” – is feltűnt. Ez volt az a fejlődési szakasz, amellyel már-már a mai értelemben vett vámfogalomhoz érkeztünk el. A kontinentális Európában, ebben a korszakban a nagyobb folyamok mellett létesültek vámszedő helyek.⁸⁰ Az újkorban, a szabadkereskedelmi korszakban döntő jelentőségűvé váltak a határvámok és megjelentek az első modern értelemben vett vámtarifák, valamint megkötöttek az első szabadkereskedelmi szerződések.

Magyarországon a vámszedés joga⁸¹ kezdettől fogva királynak fenntartott jog⁸² volt éppúgy, mint a pénzverési, bányászati, vásártartási, vagy árumegállítási jogok. A vámolás elve eleinte a mennyiségi elv volt, az áru súlya, darabszáma, esetleg térfogata képezte a vámkiszabás alapját. A király a vámszedés jogát másnak adományozhatta.⁸³ II. Endre Aranybullájában kikötötte, hogy a vámosok csak hazai nemesek lehettek. Károly Róbert bevezette a harmincadot és kiépítette vámadminisztrációt azzal, hogy külön harmincadispánságokat hozott létre. A Mária Terézia uralkodása után kiadott vámszabályzat integrálta Magyarországot a Habsburg Birodalom vámterületéhez és

⁷⁹ Római Szerződés 23. cikke.

⁸⁰ A XIV. században a Rajnán, az Elbán, valamint a Duna mai alsó-ausztriai szakaszán.

⁸¹ Ius tributí.

⁸² Jura regalia.

⁸³ Absque privilegio, azaz kiváltsággal, privilégiummal ruházhatott fel másokat.

megszüntette a Magyarország és Erdély közötti vámhatárt. A XIX. század második felében az adó- és a vámhivatalokat szétválasztották, így létrejött a független magyar vámhivatali rendszer. A XX. század negyvenes évei végétől⁸⁴ a tervgazdálkodás időszakában a vámok sem fiskális, sem kereskedelempolitikai szempontból nem kaptak szerepet, ugyanis a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST) keretében folyó gazdasági, pénzügyi együttműködéshez nem volt szükség vámokra. 1995-ben az Országgyűlés elfogadta a vámjogról, a vámeljárásról valamint a vámigazgatásról szóló 1995. évi C. törvényt, amely 1996. április 1-jén lépett hatályba, majd a 2004. évi XXX. törvényben kihirdette az Európai Unió tagállamaival megkötött csatlakozási szerződést, amelynek következtében 2004. május 1-jétől a **Közösség vámszabályait** alkalmazzuk.

7.4.2 Vámpolitika

A **vámpolitika** a pénzügyi és kereskedelempolitika részterületeként megvalósított, állami intézkedések, elvek, célok, eszközök, módszerek és gyakorlat rendszere. Általános célja egyrészt az államháztartás bevételeinek biztosítása, másrészt az állam, gazdaság- és kereskedelempolitikájának megvalósítása, a nemzetközi áruforgalom szabályozásával. Az áruk, javak nemzetközi forgalma nem áll meg az országok határainál. Az államok a kereskedelempolitika alkalmazásával igyekeznek figyelemmel kísérni, ellenőrizni és megfelelő eszközöket alkalmazni a folyamatok irányítására, befolyásolására. A vámok szintjének meghatározásánál összhangot kell teremteni a kereskedelempolitika, a termelés védelme, a műszaki fejlesztés diktálta szempontok, és a költségvetés bevételi igényei között. A nemzetközi kereskedelem szabályozásának alapvető jogi eszköze az 1947-ben aláírt Általános Vámtarifa- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT), mai néven Kereskedelmi Világszervezet (WTO). Az egyezmény a legnagyobb kedvezmény elvén nyugszik, egyedüli kereskedelempolitikai eszközként a vámokat ismeri el. További **alapelvei**:

- A kereskedelmi árucserét diszkrimináció nélkül kell folytatni. A szerződő felek a vámok és az import, valamint az export egyéb közterhei alkalmazásánál kötelesek egymást a legnagyobb kedvezményben részesíteni.
- A szerződő felek nemzeti termelőiket csak vámok segítségével védhetik. Az import mennyiségi korlátozása termelésvédelmi célból nem megengedett. A fizetési mérleg egyensúlyának védelmében azonban ilyen korlátozás is megengedett a többi szerződő fél kollektív engedélye és ellenőrzése mellett. Az engedélyezett mennyiségi importkorlátozások alkalmazásánál is be kell tartani a diszkriminációmentesség követelményét.
- Célkitűzéseit nemcsak az Egyezményben leírt szabályok betartásával, hanem a szerződő felek közötti kölcsönös és viszonyos konzultációk segítségével kell megvalósítani. A konzultációk azt a célt szolgálják, hogy a szerződő felek kereskedelmi érdekeit semmi se csorbítsa.
- Általános keretet nyújt a vámok és a kereskedelem egyéb akadályainak fokozatos tárgyalások útján történő mérsékléséhez, meghatározza azt is, hogy a tárgyalások eredményeit hogyan kell megfelelő jogi formába önteni.

---

⁸⁴ Az időszak érdekessége, hogy a világ „nyugati felén” ebben az időszakban, az Általános Vámtarifa- és Kereskedelmi Egyezmény 1947-es létrehozásával – GATT, General Agreement on Tariffs and Trade – erősödött meg az a felfogás, hogy a nemzetközi kereskedelmet vámokkal és azok különböző funkcióinak érvényesítésével kell szolgálni. Ez a felfogás vezetett a későbbiekben a legszélesebb körű kereskedelmi egyezmény megszületéséhez a Kereskedelmi Világszervezet – WTO, World Trade Organization – 1995-ös megalakulásához.

Az Európai Unió vámpolitikája, a **Közösségi vámpolitika**, már az alapításnak és az egységes közös piacnak is nélkülözhetetlen alkotórésze volt. Közös piac csak úgy működhet, ha a tagállamok vámigazgatása egységes elvek és szabályok alapján – Közös Vámtarifa, Vámkódex, preferenciák – jár el, eleget téve a környezetvédelmi, egészségügyi és agrárpolitikai elvárásoknak is. A vámpolitika célja a kereskedelem fejlesztése és a tisztességes verseny biztosítása, a Közösség polgárainak és vállalkozásainak gazdasági és egyéb érdekei védelme.

 *A nemzetközi kereskedelemmel is foglalkozó közgazdasági elméletek egy része a vámot a kereskedelempolitika azon eszközének tekintik, melyekkel lehetőség nyílik a termelők érdekeinek képviseletében a külföldi importnak a belföldi piacról való kizárására, vagy legalábbis korlátozására és az aktív kereskedelmi mérleg elérésére. A külföldi áruk versenye ellenében a hazai gazdaság és termelők védelme céljából védővámokat és egyéb nem vámjellegű eszközöket alkalmazó külkereskedelempolitikát nevezünk **protekciónizmusnak**.⁸⁵ A protekciónizmussal ellentétes irányzatnak a **szabadkereskedelmi szemléletnek**, vagy más néven a gazdasági liberalizmusnak a támogatói viszont szabad utat engednének a belföldinél versenyképesebb termékeknek, serkentve ezzel a gazdasági versenyt és szolgálva a fogyasztók érdekeit. A szabadkereskedelmi elmélet klasszikusai – Adam Smith, David Ricardo – is elismerik azonban azt, hogy a fejlődő, tehát versenyképes terméket előállítani még nem képes, hazai termelőknek szükségük van az állam védelmére. A protekciónista kereskedelempolitika megjelenése előtt a vámokat kizárólag a fiskális cél, azaz a kincstár bevételeinek biztosítása céljából alkalmazták.*

7.4.3 Vámok csoportosítása

A vámok a következő szempontok szerint osztályozhatók:

- A külkereskedelmi forgalom iránya szerint: **export, import és tranzit** vámok lehetségesek.
- A vámok jogi státusza szerint megkülönböztetünk **autonóm**, vagyis jogszabályokba foglalt és **szerződéses**, vagyis bilaterális vagy multilaterális nemzetközi szerződésen alapuló vámokat.
- A vámtételek meghatározásának módja, a vámkiszabás alapja szerint lehetnek:
  - **érték (ad valorem)** vámok, melyeknél a vám alapja az áru pénzben kifejezett értéke,
  - **mérték (specifikus)** vámok esetében a vámkiszabás alapjául az áru darabszáma, mennyisége vagy mértékegysége szolgál,
  - **vegyes (compound)** vám az érték vagy mértékvámok egyidejű alkalmazása esetén,
  - **alternatív vámok** az érték vagy mérték vámok vagylagos alkalmazása esetén.
- A vámvédelem tárgya szerint megkülönböztetünk **ipari** vagy **mezőgazdasági** vámokat, gazdaságpolitikai szempontból pedig **fiskális** és **védővámokat**. Fiskális vámnak minősíthetők a behozatalt, vagy kivitelre terhelő, az állami bevételek növelését és nem a forgalom korlátozását célzó, általában alacsony mértékű, jellemzően 5 százalék alatti vámok. A védővámok közül

---

⁸⁵ I. Erzsébet már a XVI. század közepe táján hozott protekciónista intézkedéseket. Például az ércek és bőrárak, valamint egy sor kézműipari termék bevitelét korlátozta. Ugyanakkor számos olyan törvényt alkotott, amelyeknek értelmében a külföldi hajókon szállított árukat magasabb illetékekkel és adókkal terhelték, mint azokat, amelyeket angol hajókon vittek be Angliába.

megemlíthetjük a **kiegyenlítő** és **nevelővámokat**. A kiegyenlítő vámok a hazai és külföldi termelés között a termelési költségekben fennálló különbözetet szüntetik meg, ilyenek az **antidömping** vámok. Ha a kiegyenlítő vám nem akarja az árut drágítani, hanem csak a behozatalát távol tartani, **piacbiztosítási vámnak** nevezzük. A **nevelővámok** alkalmazásának célja, hogy a hazai ipari termelést a kezdet nehézségein átsegítsék és új iparágak kifejlődését elősegítsék. Ha a nevelő vagy védővámok mértéke nagyobb, mint a kiegyenlítő vámok mértéke, akkor azzal egyes áruk forgalmát korlátozzák.

- Ha a vámok célja az egyes áruk importjának megakadályozása, akkor **tiltó vámokról** beszélünk.
- Kereskedelempolitikai célok szerint ismerünk **preferenciális vámot**, amelynek célja valamely országból vagy ország csoportból származó áruk behozatalának elősegítése az átlagosnál alacsonyabb mértékű vámok alkalmazásával.
- Ismerjük továbbá a **legnagyobb kedvezményes vámot**, mely a GATT egyik alapelve szerint alkalmazott vám, ma átlagos vámszintnek éppen a legnagyobb kedvezményes váموokban megjelenő vámtétel tekinthető.
- Ismert a **diszkriminatív vám** is, melyet azon országból származó termékekre alkalmaznak, amely nem nyújtja a legnagyobb kedvezményt, ez az átlagos vámszintnél magasabb szintű vámot jelent.

 *Az egyéb ritkábban alkalmazott vámok a **simuló vámok**, melyek vámtételei az áru árának változásával ellenkezőleg módosulnak. Ha az ár nő, akkor a vámtétel csökken, ha pedig az ár csökken, akkor a vámtétel emelkedik. Bizonyos időszakokban, főleg egyes mezőgazdasági termékek termelőinek védelme érdekében lehetséges még **szezonális váموkat** is alkalmazni. Azon országok termékeivel szemben, amelyek a fogadó ország termékeit más országok termékeivel szemben hátrányosan különböztetik meg, ún. **megtorló vám** bevezetése.*

7.4.4 Vámárúk

Az áru fogalmának meghatározása hiányzik a Vámkódexből. Az áru vámjogi szempontból lehet közösségi vagy nem közösségi helyzetű. **Közösségi árunak** minősülnek a teljes egészében a Közösség vámterületén létrejött, vagy előállított áruk, melyek nem tartalmazhatnak importált árut. A közösségi árunak nem minősíthető áruk alkotják a **nem közösségi áruk** csoportját, ide értve a Közösség vámterületét ténylegesen elhagyó, eredetileg közösségi árukat is. A nem közösségi áruk kategóriája tehát kiemeli az áruk sokaságából azokat az árukat, amelyeket a Közösség vámterületén kívülről hoztak be a Közösségbe. Ebből következtethetünk arra is, hogy csak a vámterületre behozott áruk után kell **behozatali vámot fizetni**.

A vámhatóságok által a vámjogszabályok alatt álló árukra vonatkozó egyéb rendelkezések betartásának biztosítása, valamint adatgyűjtés céljából tett intézkedést tekintjük **vámfelügyeletnek**. A Közösség vámterületére behozott bármilyen áru a beléptetése időpontjától vámjogi helyzetének meghatározásáig vámfelügyelet alatt áll. A vámfelügyelet alatt álló árut a vámhatóság ellenőrizheti. Az árut a vámhivatal annak beléptetése után nyilvántartásba veszi. A nyilvántartásba vétel után a vámáru további sorsa a vámhivatal által a későbbiekben is követhető lesz. A vámfelügyelet közvetlen és közvetett módon valósulhat meg. A **közvetlen felügyelet** a vámáru őrzése, vagy hivatalos kísérése. A **közvetett felügyelet** a vámszervezet által gyakorolt minden egyéb felügyeleti forma.

A **vám biztosítása** alatt a vámgény biztosítását kell érteni. A vámteher megfizetésének biztosítása érdekében vámbiztosítékot kell nyújtani egyedi vagy tevékenységi vámbiztosíték formájában. A Vámkódex szerint a vámbiztosíték készpénz letétbe helyezésével vagy kezességvállalással nyújtható, ezek az ún. kötelező vámbiztosítékok. A tagállamok számára egyéb ún. fakultatív biztosítéki formák alkalmazását is engedélyezett.⁸⁶ Egyedi vámbiztosíték lehet készpénz letétbe helyezése, hitelintézet által vállalt bankgarancia vagy banki fedezetigazolás, valamint biztosítási szerződés. A vámhatóság egy vámtartozás tekintetében csak egyetlen biztosíték nyújtását követelheti meg. A vámbiztosítékok mértéke nem haladhatja meg a szabad forgalomba kerülés esetén felszámítható vám és nem közösségi adók, díjak összegét. A vámbiztosítékot annak a személynek kell szolgáltatnia, aki ezért a tartozásért felelős, vagy felelőssé válhat. Ha valamely áru vámkezelése vámtartozást eredményez, a jogosultnak csak akkor adja ki a vámhatóság, ha a vámtartozást megfizették vagy arra biztosítékot nyújtottak.

7.4.5 Vámtarifa

A vámok a vámtarifában meghatározott vámtételek alapján fejtik ki hatásukat. A **vámtarifa** a nemzetközi kereskedelemben előforduló áruk, árucikkek bizonyos rendszer szerint összeállított jegyzéke, amely tartalmazza az egyes áruknek a vámtarifában meghatározott helyét – vámtarifaszámát – az áru megnevezését és az áru után fizetendő vám mértékét. Magyarországon is az Európai Közösség által létrehozott Kombinált Nomenklátúra alkalmazandó. A Közösség Vámtarifája magában foglalja vámokat és egyéb importterheket, preferenciális intézkedéseket, autonóm felfüggesztő intézkedéseket és az egyéb közösségi jogszabályok által megállapított tarifális intézkedéseket. A Közösségi vámkezelésekhez az árut a Kombinált Nomenklátúra (KN) szerint kell osztályozni. Ez azt jelenti, hogy az osztályozás során meghatározásra kerül az áru **vámtarifa száma** (KN szám) és a hozzá kapcsolódó vám mértéke is. Az áru KN számának meghatározására irányuló eljárást nevezzük áruosztályozásnak. Ez egy fontos feladat, hiszen elsősorban ettől függ a fizetendő vám mértéke és az esetlegesen érvényesítendő kereskedelem politikai intézkedések alkalmazása is.

Az elektronikus vámtarifa a **TARIC**, mely az Európai Unió kereskedelempolitikai eszköze. Az EU integrált tarifája minden adónemre, kötelezettségre megszorító, illetve kereskedelempolitikai intézkedésre vonatkozóan konkrét vámtarifaszám szerint tartalmaz rendelkezéseket. Célja, hogy valamennyi, a külkereskedelmi forgalomhoz kapcsolódó adó, kedvezmény, korlátozás, vagy tiltás egyértelműen az adott termék vámtarifaszámához, illetve TARIC kódjához kötődjön. A vámtarifa áruosztályokat, ezen belül árucsoportokat, az árucsoportokon belül vámtarifaszámokat (VTSZ) tartalmaz. A tarifa részét képezik még a megjegyzések, melyekben szakkifejezések, árumegnevezések értelmezése történik, a megjegyzésekben pedig szó esik az általános kivételekről.

7.4.6 Vámterület

A Vámkódex területi hatálya a Közösség vámterületére terjed ki. A Közösség **vámterülete** magába foglalja a Közösség tagállamainak területét, belföldi tengervizeit

---

⁸⁶ Így például: jelzalog alapítása, ingatlan megterhelése, követelés átruházása, váltó adása, stb.

és légtérét, a Monacói Hercegség területét. A Vámkódexet a Közösség és harmadik országok közötti kereskedelemre kell alkalmazni, míg a Közösségen belüli kereskedelem nem áll vámkontroll alatt. A vámterületre való belépés, kilépés, áthaladás, az export, az import és a tranzit jellegű áruforgalom csak jogilag szabályozott keretek között képzelhető el. Az Európai Közösségnek tehát egységes a vámterülete, azon belül egységes vámpolitikát, vámtarifát és vámszabályokat alkalmaznak.

Vámunióról akkor beszélhetünk, ha két vagy több vámterület helyébe egyetlen vámterület lép, úgy hogy a vámokat és egyéb korlátozó kereskedelmi rendszabályokat az uniót alkotó területek között eltörlik, és az unió minden egyes tagja lényegében ugyanazon vámokat és egyéb kereskedelmi rendszabályokat alkalmazza az unióhoz nem tartozó területekkel való kereskedelmében. A vámunió jelentősen különbözik a **szabadkereskedelmi övezetektől**, bár alapvető célkitűzésük lényegében azonos. Amennyiben két vagy több állam megállapodik abban, hogy egymás áruival szemben nem alkalmaznak vámokat, de a megállapodáshoz mindegyik állam a saját vámtarifáját és vámjogát alkalmazza, úgy szabadkereskedelmi övezetről beszélünk.

📖 Példaként hozhatjuk az Európai Közösség és az Európai Szabadkereskedelmi Megállapodás (EFTA) közötti megállapodást, Az USA és Izrael közötti szabadkereskedelmi megállapodást, a Közép Európai Szabadkereskedelmi Megállapodást (CEFTA) és az Észak-Amerikai Szabadkereskedelmi Megállapodást (NAFTA). 📖

A vámuniót és a szabadkereskedelmi övezetet létrehozó szerződések egyik önálló formában is létező eleme, a **preferenciális egyezmény**. Ezekben az egyezményekben a résztvevő államok csak arra vállalnak kötelezettséget, hogy egymás közötti kereskedelmükben a másik fél által exportált meghatározott termékekre a kölcsönösség elve alapján vámmentességet vagy vámkedvezményt biztosítanak.

Tranzitterület a vámterület elkülönített része, amely a nemzetközi közforgalmú repülőtéren kialakított a vámhatóság által engedélyezett és vámfelügyelet alatt álló terület, amely az átutazó személyek várakozására és az átszállítás alatt lévő áruk, postaküldemények, poggyász tárolására kijelölt hely. A tranzitterület a vámjogszabályok alkalmazása szempontjából külföldnek minősül.

A **vámszabad terület** a vámterületen belül ipari feldolgozás vagy raktározás céljából elkülönített olyan terület, vagy e területen elhelyezkedő és a terület többi részétől elkülönített helyiségek vagy területek, ahová beszállított vámárura különleges szabályok alkalmazandók. A nemzetközi gyakorlat szerint egy állam területére beszállított árukat vámfizetési kötelezettség terheli. Ugyanakkor a gazdasági kapcsolatok indokoltá teszik a vámárak meghatározott feltételek melletti, vámteher fizetés nélküli tárolását, feldolgozását. A Vámkódex a vámszabad terület két típusát különbözteti meg az egyik az a terület, ahol az áruk tárolása, feldolgozása történik, míg a másik, ahol vámellenőrzés és vámkezelés végezhető.

A **vámút** olyan földrajzi pont vagy terület, amelyen árut külön engedély nélkül szabad a vámhatáron át szállítani. A vámutaknak két típusát különböztetjük meg, a vámutat és a mellékutat. **Vámutak:**

- vámhatárt átszelő közforgalmi vasút pályái,
- a nemzetközi vízi utak,

- határvízi kikötők,
- vámútnak nyilvánított közutak,
- nemzetközi forgalom számára megnyitott közforgalmú repülőterek,
- nemzetközi áruszállításra megnyitott csővezeték és elektromos vezeték.

A **mellékutak** fogalmába tartozik minden a vámutakon kívüli határt átszelő út, illetve ideiglenes vagy eseti jelleggel a nemzetközi forgalom számára megnyitott repülőter.

7.4.7 Vámeljárások

A **szabad forgalomba bocsátás** a leggyakrabban igényelt vámeljárás. Ennek befejeztével a nem közösségi áru a közösségi áru vámjogi helyzetét nyeri el, és ezzel az áru kikerül a vámhatóság felügyelete alól, az áruval ezek után szabadon lehet rendelkezni, az áru tehát a belföldi áruval azonos státuszúvá válik. A szabad forgalomba bocsátás maga után vonja az esetleges kereskedelempolitikai intézkedések alkalmazását, az áru behozatalával kapcsolatban szükséges egyéb vámalakíságok elvégzését és a fizetendő vámok és forgalmi adók megállapítását.

Az **árutovábbítás** az a vámeljárás, amely az áruk vámterületen belüli szállítását meghatározott keretek és feltételek mellett lehetővé teszi, biztosítva ezen áruk vámszempontról való nyilvántartását, vámfelügyeletét. Az eljárás teszi lehetővé, hogy a vámeljárásokat ne a vámhatáron végezzék el, hanem a Közösség belterületén, az illetékes vámhatóságnál, vagy akár az importőr székhelyén. Az árutovábbítási eljárás lehet külső vagy belső árutovábbítás. A **külső árutovábbítás** lehetővé teszi meghatározott áru elszállítását a Közösség vámterületén belül egy adott pontról a másikra. Külső árutovábbítás alá vonható a nem közösségi áru anélkül, hogy arra behozatali vámok, más terhek, vagy kereskedelempolitikai intézkedések vonatkoznának, vagy azon közösségi áruk, amelyekre meghatározott kiviteli intézkedések vonatkoznak. A külső árutovábbítás nem változtat az áru vámjogi helyzetén, ezért ez az eljárás alkalmazható például a vámraktárba való betárolásig, vagy a szabad forgalomba bocsátásig. A **belső árutovábbítás** lehetővé teszi a Közösség vámterületén lévő egyik pontról a másikra közösségi áruk harmadik ország területén történő szállítását vámjogi helyzetükben történő változás nélkül. Az árutovábbításra sor kerülhet a közösségi belső árutovábbítás keretében, ha az érintett nem közösségi állammal nemzetközi szerződést kötöttek.

A **vámraktározás** csak egy ideiglenes vámkezelési mód, mivel az áru vámjogi sorsa csak a raktározás után dől el. Az áru a vámraktárban nem tartozik a behozatali vámok, vagy kereskedelempolitikai intézkedések hatálya alá. A kitérőt követő szabad forgalomba helyezés során válhat csak esedékessé a vámfizetés, újrakivitel esetén vámot és egyéb terheket nem kell fizetni, és a klasszikus raktározási feladatokat is elláthatja. Vámraktárban tárolhatók a nem közösségi áruk és azok a közösségi áruk is, amelyekre vonatkozó közösségi jogszabályok előírják, hogy vámraktárba helyezésük, olyan intézkedések alkalmazásával jár, amelyek általában az ilyen áruk kiviteléhez kapcsolódnak. **Vámraktárnak** minősül a vámhatóság által jóváhagyott és felügyelete alatt álló minden olyan hely, ahol a megállapított feltételek fennállása esetén, vámfelügyelet mellett áru akár korlátlan ideig is tárolható.

Aktív feldolgozásnak minősül, ha nem közösségi árut visszaviteli kötelezettség mellett a Közösség vámterületén feldolgozzák, és azt a feldolgozást követően, vámteher megfizetése nélkül a Közösségen kívülre visszaszállítják illetve, ha a szabad forgalomba bocsátott árut a Közösség vámterületéről exportálják és ennek alapján a behozott áru után felszámítható behozatali vámot a vámhatóság visszatéríti vagy elengedi. Az aktív feldolgozást a feldolgozást végző székhelye, telephelye szerint illetékes vámhivatal annak a szervezetnek engedélyezi, amely a feldolgozást maga végzi, illetve mással elvégezteti.

A **vámfelügyelet melletti feldolgozás** lehetővé teszi a Közösség vámterületén nem közösségi áruk felhasználását olyan műveletekben, amelyek megváltoztatják az áruk jellegét vagy állapotát, anélkül hogy azokra vámok vagy kereskedelempolitikai intézkedések vonatkoznának, és lehetővé teszi, hogy az ilyen műveletekből származó termékeket a rájuk vonatkozó behozatali vámtétel mellett bocsássák szabad forgalomba. Az ilyen termékeket nevezzük feldolgozott termékeknek. A vámfelügyelet melletti feldolgozás olyan áruknál alkalmazható, amelyek feldolgozása alacsonyabb összegű behozatali vámok alá tartozó terméket eredményez, mint amekkora az importárukra alkalmazandó. A vám tehát a feldolgozott termékre, és nem az alapanyagra vonatkozó vámtétellel kerülhet kiszabására és beszedésére a feldolgozás alá vont áruk elszámolásakor. A feldolgozott árut nem kell a Közösség vámterületéről kiszállítani, hiszen az a szabad forgalomba kerülhet.

Ideiglenes behozatalban kell vámkezelnit az árut, amely a nem közösségi személy tulajdonjogának fenntartása mellett, ideiglenes használat, bemutatás vagy kipróbálás céljából, visszaviteli kötelezettséggel lépi át a vámhatárt. Ez az eljárás lehetővé teszi a teljes vagy részleges behozatali vámok alóli mentesség mellett, az újrakivitelre szánt nem közösségi áru felhasználását a Közösség vámterületén anélkül, hogy a használat miatti szokásos értékcsökkenést kivéve bármilyen változáson mennének keresztül. Az áruk legfeljebb huszonnégy hónapig maradhatnak ideiglenes behozatalban, mely határidő indokolt esetben, kérelemre meghosszabbítható.

Passzív feldolgozásban kell vámkezelnit az árut, amelyet visszahozatal szándékával végzett feldolgozási tevékenység, például összeszerelés, megmunkálás, javítás, karbantartás, bérhizlalás, bértermelés céljából kívánnak ideiglenesen külföldre kiszállítani. Ez az eljárás lehetővé teszi a közösségi áru ideiglenes kivitelét a Közösség vámterületéről, abból a célból, hogy feldolgozási műveletnek vessék alá és a feldolgozási műveletből származó termék visszahozatalát követő szabad forgalomba bocsátását, teljes vagy részleges behozatali vámentességgel.

A **kiviteli (export) forgalom** számos különbséget mutat a behozatali (import) forgalommal összevetve. Az alapvető különbség, hogy az export forgalmat általában nem terheli vámfizetési kötelezettség, ugyanis ismert, hogy kiviteli vámokat csak ritkán alkalmaznak a Közösségben. A kiviteli eljárás lehetővé teszi, hogy a közösségi áru végleges rendeltetéssel elhagyja a Közösség vámterületét. Az eljárás alapvető célja így nem lehet a vámiigény érvényesítése, azonban az árukivittel összefüggő gazdasági érdekek védelme érdekében szükség van a kiviteli forgalom ellenőrzésére is.

A **vámszabad területi be- illetve kitérolás** esetén az árutovábbítás, a szabad forgalomba helyezés, illetve a kivitel szabályait kell értelemszerűen alkalmazni.

Az áru **újra kivitele, megsemmisítése, átengedése az államkincstár javára** eljárásokra jellemző, hogy engedélyezésük esetén a vámadós mentesül vámtartozása megfizetési kötelezettsége alól. Az árunyilatkozatot adó kérheti a még nem közösségi áru újrakivitelét. A nyilatkozattevő a vámfizetési kötelezettség elkerülése érdekében, úgy is nyilatkozhat, hogy a nem közösségi áru megsemmisítését kéri. A megsemmisítés során az árut egészében meg kell semmisíteni, vagy olyan eljárás alá kell vetni, melynek eredményeként használhatatlanná és értéktelenné válik. A megsemmisítés csak a vámhatóság felügyelet mellett történhet, azt a nyilatkozattevő saját költségére és veszélyére köteles elvégezni. A Vámkódex a nemzeti vámjogszabályokra bízta annak eldöntését, hogy az áru az államkincstár számára átengedhető vagy sem. Az árunyilatkozatot adó tehát a nem közösségi árut a magyar állam részére ellenszolgáltatás nélkül felajánlhatja. A vámhivatal tájékozódik a felajánlott vámáru értékesítési lehetőségeiről, majd dönt a felajánlott vámáru elfogadásáról vagy visszautasításáról.

Ellenőrző kérdések:

- Milyen szempontok szerint csoportosíthatóak a vámok?
- Mit jelent a szabad forgalomba bocsátás?
- A vámjogszabályok szempontjából a tranzitterület belföldnek vagy külföldnek minősül?

8 EGYÉB ADÓK

A fejezet célja

A korábbi fejezetben említettekén túlmenően a gazdálkodóknak egyéb speciális befizetései is lehetnek, melyek vagy egy adott gazdaságpolitikai célhoz, vagy pedig egy gazdálkodói körhöz kötődnek. Ebben a fejezetben megismerhetjük ezen adók és járulékok főbb jellemzőit, sajátosságait. A megértést ellenőrző kérdések és mintapéldák bemutatása is segíti.

8.1 Gépjárműadó

A **gépjárműadóról** szóló 1991. évi LXXXII. törvény szabályozza. A **törvény** szerint a magyar hatósági rendszámú ellátott gépjármű, pótkocsi, valamint Magyarország területén közlekedő, külföldön nyilvántartott tehergépjármű után gépjárműadót, míg a nem kizárólag magánhasználatú személygépkocsi után, a gépjárműadó fizetési kötelezettségtől függetlenül **cégautó adót** kell fizetni.

📖 A törvény hatálya ugyanakkor nem terjed ki a magyar hatósági rendszámú ellátott mezőgazdasági vontatóra, a lassú járműre és a lassú jármű pótkocsijára, a négykerékű segédmotoros kerékpárra, a külön jogszabály szerinti „méhesházás” gépjárműre, a munkagépre, a CD, a CK, a DT, az OT és a Z betűjelű rendszámú ellátott gépjárműre, valamint a külföldön nyilvántartott tehergépjárművek közül azokra, amelyek az Európai Unió valamely tagállamában vannak nyilvántartva. 📖

A gépjárműadó és a cégautó adó is a **vagyoni típusú adók** közé sorolható. A vagyonadók a természetes személyek, jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek tárgyasult jövedelmének adóztatását szolgálják. Céljuk a vagyonarányos közteherviselés, a vagyonhasznosításra ösztönzés és a jövedelemadó arányos közteherviselésből adódó hiányosságainak kompenzálása.

📖 Az általános vagyonadó bevezetésének Magyarországon ma még hiányoznak a feltételei. Elsősorban a vagyonértékelés és annak naprakész nyilvántartása nem megoldott. A vagyonadó olyan vagyontárgyra kell, hogy irányuljon, amely a vagyonállapotról jellemző, és ugyanakkor ellenőrizhető is. A vagyonadó irányulhat a meglévő vagyonra, de a vagyonmozgásra. Ez utóbbi a vagyongyarapodási adó. A vagyonadó meglévő elemei a magyar adórendszerben, az ellenérték nélküli vagyonmozgáshoz kötődő pl. ajándékozási, öröklési – illetékek, vagyoni típusú helyi adók, gépjárműadó, illetve cégautóadó, amely utóbbi, adóelméleti szempontból nem tisztán vagyonadó. 📖

Az **adóztatási feladatokat** a magánszemély adóalanynak a bejegyzett lakóhelye, míg a nem magánszemély adóalanynak – ideértve az egyéni vállalkozót is – a bejegyzett székhelye vagy telephelye szerint illetékes települési, a fővárosban a kerületi **önkormányzati adóhatóság** látja el. Laikusok és néha adóelméletben kevésbé jártas szakemberek körében is gyakori az a tévhit, hogy mivel a gépjármű adót az önkormányzat szedi be, ezért a helyi adók közé sorolják. Valójában azonban központi

adóról van szó, ami országosan egységes mértékű, kötelező jellegű, azaz az önkormányzatok nem rendelkeznek a helyi adókra jellemző döntési kompetenciákkal, mindössze az adóbeszedéssel és adóadminisztrációval kapcsolatos feladatokat látják el. Célja az önkormányzat illetékességi területén fellelhető közút hálózat felújításának rekonstrukciójához szükséges forrásgyűjtés.

8.1.1 Belföldi gépjárművek adója

Belföldön nyilvántartott gépjárművek esetében az **adó alanya** az a személy, aki a hatósági nyilvántartás alapján az év első napján **üzemben tartóként**, vagy ennek hiányában **tulajdonosként** szerepel. A gyakorlatban előfordul olyan eset is, amikor a hatósági nyilvántartás szerint egy gépjárműnek több tulajdonosa, vagy több üzemben tartója van, ilyenkor közülük az adó alanya az, akinek a nevére a forgalmi engedélyt kiállították. További esetek az adóalanyiságra:

- év közben újonnan vagy újra forgalomba helyezett gépjármű estében adó alanya az, aki a forgalomba helyezés hónapjának utolsó napján a hatósági nyilvántartásban tulajdonosként szerepel,
- adóalany halálát, illetve cégek esetén, annak megszűnését követő év első napjától azt a személyt kell az adó alanyának tekinteni aki/amely a haláleset vagy megszűnés napján a hatósági nyilvántartásban nem üzembentartó tulajdonosként szerepel, ennek hiányban pedig akit/amelyet az adóalany halálát, illetve megszűnését követően elsőként tulajdonosként bejegyeztek.
- gépjármű tulajdonjogában bekövetkezett változás esetén a követő év első napjától nem minősül adóalannak a korábbi tulajdonos,
- az „E” és „P” betűjelű ideiglenes rendszám táblával ellátott gépjármű esetén adóalany az, akinek a nevére a rendszám táblát az eljáró hatóság kiadta.

A direkt adók jellemzőiből következően az adóévre járó **adót az adóalany köteles megfizetni**, tehát az adó alanya és az adófizető személye megegyezik ebben a gépjárműadó esetében.

Mentes a gépjárműadó megfizetése alól:

- költségvetési szerv,
- egyesület, az alapítvány a tulajdonában lévő gépjármű után, feltéve, ha a tárgyévet megelőző évben társasági adófizetési kötelezettsége nem keletkezett,
- autóbusz, ha az adóalany a tárgyévet megelőző évben elért számviteli törvény szerinti nettó árbevételének legalább 75 százaléka helyi és helyközi menetrendszerinti közúti tömegközlekedés folytatásából származott,⁸⁷
- egyház tulajdonában lévő gépjármű,
- létesítményi tűzoltóságot fenntartó gazdasági szervezetek azon tűzoltó szerkocsinak minősülő gépjárművei, melyek riasztás esetén részt vesznek a tűz elleni védekezésben, illetve a műszaki mentésben,
- a súlyos mozgáskorlátozott vagy egyéb fogyatékossgal élő adóalany, valamint a súlyos mozgáskorlátozott vagy egyéb fogyatékossgal élő személyt rendszeresen szállító, vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozó adóalanya környezetkímélő gépkocsi, az a gépjármű, amelynek adómentességét nemzetközi egyezmény vagy viszonyosság biztosítja,

⁸⁷ A feltétel teljesüléséről az adóalannak nyilatkoznia kell.

- A NATO szerződés értelmében Magyarországon tartózkodó fegyveres erők, katonai szolgálatban lévő és polgári állományú személyek tulajdonában lévő gépjárművei.

Az adó alapja:

- személyszállító gépjármű – ide nem értve az autóbust – hatósági nyilvántartásban feltüntetett teljesítménye, kilowattban kifejezve,⁸⁸
- autóbusz, a lakókocsi, lakópótkocsi hatósági nyilvántartásban feltüntetett saját tömege,
- tehergépjármű hatósági nyilvántartásban feltüntetett saját tömege növelve a terhelhetősége (raksúlya) 50 százalékaival.
- Az adó alapja nyergesvontató esetében a nyergesvontató saját tömegének kétszerese, növelve a nyergesvontatóval vontatható, átmenőfékes vontatmány (félpótkocsi) megengedett legnagyobb össztömege és a nyergesvontató saját tömege pozitív különbözetének felével.

Az adó mértéke személygépkocsi után, a gépjármű:

- gyártási évében és az azt követő 3 naptári évben 345 Ft/kW,
- gyártási évet követő 4-7. naptári évben 300 Ft/kW,
- gyártási évet követő 8-11. naptári évben 230 Ft/kW,
- gyártási évet követő 12-15. naptári évben 185 Ft/kW,
- gyártási évet követő 16. naptári évtől kezdődően 140 Ft/kW.

A gépjárműadót évente két alkalommal – március 15. és szeptember 15. – egyenlő részletekben kell megfizetni az önkormányzat értesítése alapján. Az önkormányzat ezt az adófajtát **adókiivetéssel** állapítja meg.

•

Az adó mértéke az adóalap minden megkezdett 100 kilogrammja után:

- a) a légrugós vagy azzal egyenértékű rugózási rendszerű tehergépjármű, nyergesvontató, autóbusz esetén 850 Ft,
- b) az a) pont alá nem tartozó tehergépjármű, nyergesvontató, autóbusz esetén 1380 Ft.

📖 Az „E” betűjelű ideiglenes rendszámtáblával ellátott személyszállító gépjármű után 10 000 Ft, míg a tehergépjármű után 46 000 Ft adót kell fizetni. A „P” betűjelű ideiglenes rendszámtábla kiadása esetén 23 000 Ft adót kell fizetni. 📖

📖 Az ÉP-FA Kft., építőipari vállalkozás tulajdonában van 19 db teherautó, valamint 5 db személyautó. Határozzuk meg a cég által fizetendő gépjárműadó mértékét kategóriáként és összesítve is. Az áttekinthetőséget és a számítást könnyítendő, megfelelő kategóriákba való besorolást a következő táblázat mutatja:

⁸⁸ Ha a hatósági nyilvántartásban a személyszállító gépjármű teljesítménye csak lóerőben van feltüntetve, akkor a lóerőben kifejezett teljesítményt 1,36-tal kell osztani, s az eredményt a kerekítés általános szabályai szerint egész számra kell kerekíteni.

Gépjárműadó

Autó típusa	Élet kor	Darab szám	Saját teljesítmény (kW)	Hengerűr tartalom (cm ³)	Saját tömeg (kg)	Rakodó súly (kg)	Gépjármű adó (Ft)
Fiat Ducato (teherautó)		7			2060	1440	270 480
Mitsubishi L200 (teherautó)		4			1785	1025	126 960
Volkswagen Passat	3	5	103	1968			177 675
Volkswagen Amarok (teherautó)		8			1873	1167	276 000
Gépjárműadó összesen							851 115

A számítást válasszuk külön személy- és tehergépkocsira. Először nézzük meg a személygépkocsit. Három éves autók esetén az adómérték 345 Ft/kW. $\Rightarrow$ A gépjárműadó mértéke = 300 Ft/kW * 103 kW * 5 db = 177 675 Ft.

A tehergépkocsik közül nézzük végig részletesen a Fiat Ducato-t. Ebben az esetben az adómérték minden megkezdett 100 kg után 1380 Ft. A saját tömeg 100 százalékban, a raksúly 50 százalékban számít bele az adóalapba. $2060 \text{ kg} + 1140 \text{ kg} / 2 = 2780 \text{ kg}$, az 28 megkezdett 100 kilogrammnak felel meg. Az adót tehát összesen 28 tömegegységre vetítve és 7 db ilyen típusú autóra számítva kell megfizetni. $\Rightarrow$ A gépjárműadó mértéke = $1380 \text{ Ft} * 28 * 7 = 270 480 \text{ Ft}$. A többi esetben az olvasóra bízunk a számítást. ☐

8.1.2 Külföldi gépjárművek adója

Külföldön nyilvántartott gépjárművek esetében az adót az üzemeltető köteles megfizetni. Az adókötelezettség Magyarország területére való belépés napjával kezdődik. Ebből következően a gépjármű adókötelezettsége azon a napon szűnik meg, amikor Magyarország területét elhagyja. Mentés az adó alól az a külföldön nyilvántartott tehergépjármű, amely:

- az árut a határátlépés helyétől az útirány szerinti legközelebbi vasúti állomásra vagy belvízi kikötőbe közúton fuvarozza,
- az árut a vasútállomásról vagy belvízi kikötőből az útirány szerinti legközelebbi határátlépés helyére vagy az áru rendeltetési helyére közúton elfuvarozza,
- katasztrófa következményeinek enyhítését szolgáló, azonnali támogatást nyújtó és nem kereskedelmi jellegű nemzetközi segélyszállítmányt fuvaroz.

Magyarország területén közlekedő külföldön nyilvántartott tehergépjármű esetében az adókötelezettség teljesítésének **ellenőrzését** a **vámhatóság** végzi. A vámhatóság a tehergépjármű rendszámát és a lerótt illeték összegét nyilvántartásba veszi.

Ellenőrző kérdések:

- Ki a gépjárműadó alanya?
- Hogyan történik a gépjárműadó alapjának megállapítása?

- Mely időpontban és hogyan kell a gépjárműadót megfizetni?

8.2 Cégautóadó

Magyarországon a **cégautóadóval** kapcsolatos adókötelezettséget az 1991. évi LXXXII. törvény IV. fejezete szabályozza. A cégautóadó adóbevétele a központi költségvetést illeti, és az éves költségvetési törvényben sem kerül visszaosztásra a települési önkormányzatok részére, szemben a gépjárműadóval. A cégautóadót negyedévente kell megállapítani az év minden olyan hónapjára vonatkozóan, amelyekben az adókötelezettség fennállt. A bevallást a negyedévet követő hónap 20. napjáig kell benyújtani az adóhatósághoz, és ugyanaddig esedékes az adó megfizetése is.

Az **adó tárgya** alapján a cégautóadót olyan személygépkocsi után kell megfizetni, amely nem magánszemély tulajdonában áll, ide nem értve a környezetkímélő gépkocsit, vagy az olyan magánszemély tulajdonában álló magyar rendszámú, vagy külföldön üzembe helyezett személygépkocsira, amelyre a Számviteli törvény szerint költségeket, ráfordításokat, illetve az szja törvény szerint tételes költségelszámolási módszerrel költséget, értékcsökkenést számoltak el.⁸⁹ A személygépkocsi után **elszámolt költségeknek, ráfordításoknak**, közvetlenül össze kell függniük a személygépkocsi üzemeltetésével. Továbbá csak azok a költségek számolhatóak el, amelyek az autó tulajdonlása, használata esetén merülnek fel. Ide tartozik a személygépkocsi üzemanyag, kenőanyag költsége, az adóéven belül elhasználódó tartalék alkatrészek költsége, a javítás, a karbantartás díja, az autó bérleti, illetve lízingdíja, az értékcsökkenés, a kötelező felelősségbiztosítás, a baleseti adó és a casco díja, illetve a gépjárműadó is.

A cégautóadó szempontjából **személygépkocsinak** minősül a négy, illetve három gumibroncskerékkel felszerelt olyan gépjármű, amely a vezetővel együtt legfeljebb nyolc felnőtt személy szállítására alkalmas. Személygépkocsinak tekinthető továbbá a vegyes használatú, 2500 kg-ot meg nem haladó megengedett együttes tömegű olyan gépjármű, amelynek a rakodótere gyárilag kialakítva kettőnél több utas szállítására is alkalmas, de kézzel egyszerűen oldható ülésrögzítése révén a felhasználás szerint terhek szállítására bármikor átalakítható.

📖 Tehát a vezetővel együtt több, mint nyolc fő szállítására alkalmas, valamint a 2500 kg-ot meghaladó együttes tömegű vegyes használatú tehergépjármű nem minősül személygépkocsinak. Tehergépjárműnek számít, az a jármű, amit gyárilag úgy alakították ki, hogy átalakítva sem alkalmas kettőnél több utas szállítására. Ilyenkor az együttes tömegre vonatkozó feltételt nem kell vizsgálni. 📖

8.2.1 Adóalany

Az **adó alanya**, hatósági nyilvántartásban szereplő személygépkocsi esetén a járműnyilvántartás szerint bejegyzett tulajdonos, kivéve, ha a tulajdonos magánszemély és a személygépkocsi után nem történik költségelszámolás. Ha a személygépkocsinak

---

⁸⁹ Az adókötelezettség szempontjából közömbös, hogy a személygépkocsit külföldön vagy belföldön vették-e nyilvántartásba, az adót a külföldi rendszámmal ellátott személygépkocsi után is meg kell fizetni, ha utána az szja törvény, illetve az Számviteli tv. alapján költséget számoltak el. Az adókötelezettséget nem befolyásolja az sem, ha a személygépkocsit a forgalomból kivonták.

több tulajdonosa van, akkor a tulajdonosok a tulajdoni hányadaik arányában minősülnek adóalanynak, azaz a fizetendő adót a tulajdoni hányadukkal arányosan viselik. Amennyiben a közös tulajdonú személygépkocsinak magánszemély és nem magánszemély egyaránt a tulajdonosa, akkor ez a személygépkocsi az adó tárgya és utána adót kell fizetni. A fizetendő adó a tulajdonosok között tulajdoni hányaduk arányában oszlik meg.

📖 Akkor is adókötelezettség áll fenn, ha két magánszemély közös tulajdonában lévő személygépkocsi után csak az egyik tulajdonos számol el költséget. Ekkor is tulajdoni hányaduk arányában oszlik meg a fizetendő adó. Ha a hatósági nyilvántartásban szereplő személygépkocsit pénzügyi lízingbe adják, akkor a lízingbe vevő az adóalany, szintén kivéve azt az esetet, ha a lízingbe vevő magánszemély, és az általa lízingbe vett személygépkocsi után nem történik költségelszámolás. Olyan esetben, amikor a személygépkocsi nem szerepel hatósági nyilvántartásban az személy vagy szervezet lesz az adóalany, aki a személygépkocsi használata után költséget számol el. 📖

Az **átalányadózó-** és az **eva** hatálya alá tartozó egyéni vállalkozó személygépkocsijára nem vonatkozik a cégautóadó fizetési kötelezettség, mivel esetükben nem valósul meg a tételes költségelszámolás.

8.2.2 Adókötelezettség

A cégautóadót azon időszakra **kell megfizetni**, amelyekben az adókötelezettség fennállt. Az adót ezen időszak érintett naptári hónapjai után kell megfizetni. A kifizető által a magánszemély tulajdonában levő személygépkocsi hivatalos használatára tekintettel kifizetett költségtérítés sem a kifizetőnél, sem a magánszemélynél **nem keletkeztet cégautóadó fizetési kötelezettséget**, feltéve, hogy a magánszemély nem számol el tételesen személygépjármű-használattal kapcsolatos költséget. Nem keletkeztet cégautóadó fizetési kötelezettséget az sem, ha a magánszemély tulajdonában álló személygépkocsi után kizárólag a kiküldetési rendelvénnyel alapján hivatali, üzleti utazás⁹⁰ költségtérítése címén a teljesített futásteljesítmény figyelembevételével az utazásra kifizetett összeg nem haladja meg a jogszabályban meghatározott, igazolás nélkül elszámolható mértéket. Ilyen költség például a kifizető által a magánszemélynél a saját személygépkocsi használata miatt fizetett költségtérítés összegéből a kiküldetési rendelvénnyel feltüntetett távolság szerinti **üzemanyagnorma** és legfeljebb az állami adóhatóság által közzétett **üzemanyagár**, valamint a 15 Ft/km általános személygépkocsi **normaköltség** alapulvételével kifizetett összeg.

Mentes az adó alól a különös méltánylást érdemlő személygépkocsi a következők szerint:

- amelyet a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adókészülékek felszerelésének és használatának szabályairól szóló jogszabály előírásainak megfelelően megkülönböztető jelzést adó készülékkel szereltek fel,
- amelyet egyház, egyházi karitatív szervezet kizárólag alapfeladata ellátásához üzemeltet,

---

⁹⁰ Hivatali, üzleti utazás, a magánszemély jövedelmének megszerzése érdekében, a kifizető tevékenységével összefüggő feladat ellátása érdekében szükséges utazás, a munkahelyre, a székhelyre vagy a telephelyre a lakóhelyről történő bejárás kivételével.

- amelyet a személygépkocsi kereskedelemmel üzletszerűen foglalkozó személy vagy szervezet kizárólag továbbértékesítési céllal szerzett be,
- amelyet kizárólag halott szállításra használnak,
- amelyet a betegségmegelőző vagy gyógyító céllal, szociális céllal, az egészségkárosodott, hátrányos helyzetűek segítésére létrehozó alapítvány, közalapítvány, egyesület, köztestület, nonprofit gazdasági társaság kizárólag - a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény szerinti - súlyosan fogyatékos magánszemély(ek), vagy a magasabb összegű családi pótlékra jogosító látási, hallási, értelmi, mozgásszervi fogyatékos vagy autista magánszemély(ek) rendszeres szállítására üzemeltet, ha működési szabályzatából, gazdálkodásából egyértelműen megállapítható, hogy az üzemeltetés ténylegesen az említett cél érdekében történik,
- amelyet a házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogorvosi alapellátás, az alapellátáshoz kapcsolódó házi orvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi ügyeleti ellátás, a védőnői ellátásról, az iskola-egészségügyi, illetve otthoni szakápolás és otthoni hospice tevékenység ellátása érdekében, valamint egészségügyi államigazgatási szerv törvény alapján kizárólag betegségmegelőző, gyógyító, egészségkárosodást csökkentő közegészségügyi, járványügyi és egészségvédelmi alapfeladatának ellátása érdekében üzemeltetnek.

Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy minden esetben meg kell fizetni a cégautóadót, ha a magyar rendszámú személygépkocsi jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet tulajdonában áll, függetlenül attól, hogy költséget számol-e el azzal kapcsolatban vagy sem. Minden más esetben csak akkor keletkezik cégautóadó fizetési kötelezettség, ha a személygépkocsi után az szja törvény vagy a Számviteli törvény alapján költségelszámolás történt.

A cégautóadó havi mértéke személygépkocsinként, a személygépkocsi kW-ban kifejezett teljesítménye és környezetvédelmi osztályjelzése alapján a következő:

8.2. táblázat

Cégautóadó mértékek 2017

Gépjármű hajtómotorjának teljesítménye (kW)	Környezetvédelmi osztály-jelzés		
	„0”-„4” osztályjelzések esetén	„6”-„10” osztályjelzések esetén	„5”; „14-15” osztályjelzések esetén
0-50	16 500 Ft	8800 Ft	7700 Ft
51-90	22 000 Ft	11 000 Ft	8800 Ft
91-120	33 000 Ft	22 000 Ft	11 000 Ft
120 felett	44 000 Ft	33 000 Ft	22 000 Ft

Forrás: 1991. évi LXXXII. törvény 17/E. §

 A gépjárműadóval ellentétben a cégautóadó esetén a vagyonaadóztatás jellemzői mellett megjelennek környezetvédelmi szempontok is. Ez azt jelenti, hogy a cégautóadó egyfajta „ökoadóként” is felfogható, mivel környezetkímélő gépkocsi után nem kell cégautóadót fizetni.

A kétszeres adózás kizárása érdekében a negyedévre fizetendő cégautóadóból levonható a személyautó után az adóalany terhére az önkormányzati adóhatóság által megállapított gépjárműadó a negyedév azon hónapjaira, amelyben a személygépkocsi utáni cégautóadó-, gépjárműadó kötelezettsége egyaránt fennállt, feltéve, hogy az adóalany a gépjárműadó fizetési kötelezettségének határidőben eleget tett. Ha

különböző személyek kötelezettek a két adó megfizetésére, akkor a levonás nem érvényesíthető. Összefoglalva, a gépjárműadó cégautóadóba történő beszámítása csak a **két feltétel** együttes megvalósulása esetén lehetséges:

- az adóalany az általa megfizetett gépjárműadót csak azon hónapokra eső cégautóadóból vonhatja le, amely hónapokban az adókötelezettség ugyanazon gépjármű vonatkozásában mindkét adónemben fennállt,
- a levonhatósághoz az is szükséges, hogy a gépjárműadó fizetési kötelezettségének az adóalany határidőben eleget tegyen.

A késedelmesen megfizetett gépjárműadó sem utólag, sem a késedelem befizetését közvetően nem vonható le az esedékes cégautóadóból.

 A cégautóadó meghatározására nézzünk meg a következő példát. Egy vállalkozás rendelkezik egy Nissan Qashqai típusú személyautóval, melyet két évvel ezelőtt vásárolt újonnan. Az autó teljesítménye 86 kilowatt, környezetvédelmi besorolása alapján az 5. csoportba tartozik. A gépjárműadót határidőre megfizették.

Megoldás:

A gépjárműadó éves nagysága $86\text{kW} * 345 \text{ Ft/kW} = 29\,670 \text{ Ft}$

A cégautóadó nagysága 8800 Ft/hó , azaz $12 \text{ hó} * 8800 \text{ Ft/hó} = 105\,600 \text{ Ft}$

Mivel a vállalkozás pontosan, határidőre befizette a gépjárműadót, ezért annak összegével csökkentheti a cégautóadó fizetési kötelezettségét. Tehát a fizetendő cégautóadó nagysága $105\,600 \text{ Ft} - 29\,670 \text{ Ft} = 75\,930 \text{ Ft/év}$. Ennek az összegnek a negyedét, azaz $18\,983 \text{ Ft}$ -ot kell adóelőlegként háromhavonta megfizetni.

Ellenőrző kérdések:

- Mire terjed ki a cégautóadó tárgyi hatálya?
- Cégautóadó szempontjából mi minősül személygépkocsinak?
- Milyen gépjárművek mentesek a cégautóadó alól?

8.3 Regisztrációs adó

A **regisztrációs adóról** a többször módosított 2003. évi CX. törvény rendelkezik. Regisztrációs adót kell fizetni a Magyarország területén forgalomba helyezendő:

- személygépkocsi,
- lakóautó,
- motorkerékpár,
- gépjárműflotta-üzemeltető⁹¹ személygépkocsijának belföldi illetőségű személy részére történő bérbeadása esetén.

Az **adó alanya** az a természetes személy, jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet, akinek a nevére a forgalomba helyezést kezdeményezik. Egyéb esetekben:

- ha a forgalomba helyezés a gépjármű importjának közvetlen következményeként valósul meg, az adó alanya az importáló,

---

⁹¹ Gépjárműflotta-üzemeltető: az az Európai Gazdasági Térségben székhellyel rendelkező, gépjárműbérbeadással foglalkozó személy vagy szervezet, amely tárgyév január 1-jén legalább 100 darab, külföldi hatósági jelzéssel ellátott személygépkocsi tulajdonosa és üzemeltetője. A bérbeadást megelőző utolsó lezárt üzleti éve árbevételének legalább 75 százaléka gépjármű bérbeadásból, lízingbeadásból származik.

- ha a forgalomba helyezés Közösségen belüli beszerzés közvetlen következményeként valósul meg, az adó alanya az áfa fizetésére kötelezett személy,
- ha a forgalomba helyezésre átalakítás miatt kerül sor, az adó alanya a gépjármű tulajdonosa,
- közös tulajdon esetén a tulajdonostársak tulajdoni hányaduk arányában minősülnek adóalanyoknak, az adó megfizetéséért egyetemlegesen felelnek,
- ha az adóalany székhelye, állandó telephelye külföldön van, akkor köteles az adókötelezettség teljesítése érdekében belföldön lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező üzembentartót, vagy az Art.-ban meghatározott pénzügyi képviselőt⁹² meghatalmazni.

Az adótétel nagyságát a vámhatóság állapítja meg úgy, hogy különböző kategóriákba⁹³ rendezi a gépjárműveket. Az adótételeket az egyes kategóriákban, személygépkocsik esetén a következő táblázat tartalmazza:

8.3. táblázat

Személygépkocsik műszaki paraméterek szerinti besorolása

Adó-kategória	Műszaki tulajdonságok	Adótétel (eFt/db)				
		11-nél jobb	9-11	6-8	4	4-nél rosszabb
1.	Otto-motoros személygépkocsi 1100 cm ³ -ig és dízelmotoros személygépkocsi 1300 cm ³ -ig	45	180	270	360	540
2.	Otto-motoros személygépkocsi 1101–1400 cm ³ -ig és dízelmotoros személygépkocsi 1301–1500 cm ³ -ig	65	260	390	520	780
3.	Otto-motoros személygépkocsi 1401–1600 cm ³ -ig és dízelmotoros személygépkocsi 1501–1700 cm ³ -ig	85	340	510	680	1020
4.	Otto-motoros személygépkocsi 1601–1800 cm ³ -ig és dízelmotoros személygépkocsi 1701–2000 cm ³ -ig	135	540	810	1080	1620
5.	Otto-motoros személygépkocsi 1801–2000 cm ³ -ig és dízelmotoros személygépkocsi 2001–2500 cm ³ -ig	185	740	1110	1480	2220
6.	Otto-motoros személygépkocsi 2001–2500 cm ³ -ig és dízelmotoros személygépkocsi 2501–3000 cm ³ -ig	265	1060	1590	2120	3180
7.	Otto-motoros személygépkocsi 2500 cm ³ felett és dízelmotoros személygépkocsi 3000 cm ³ felett	400	1600	2400	3200	4800
8.	5 környezetvédelmi osztályba tartozó elektromos hajtású személygépkocsi	0				
9.	5 környezetvédelmi osztályba tartozó hibrid hajtású személygépkocsi	76				

Forrás: Melléklet a regisztrációs adóról szóló 2003. évi CX. törvényhez

⁹² A képviselő az adókötelezettség teljesítéséért az adóalannal egyetemlegesen felelős.

⁹³ A környezetvédelmi osztályba sorolás a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről szóló 6/1990. (IV. 12.) KÖHEM rendelet 5. számú melléklete II. fejezetének 2012. április 30. napján hatályos állapota szerint történik.

A fizetendő regisztrációs adó összegét a vámhatóság az adótétel ismeretében a soron következő „avultatási” táblázat és képlet együttes alkalmazásával állapítja meg. A számításnál minden megkezdett hónap egész hónapnak minősül és a gépjármű forgalomba helyezésétől számított időtartam figyelembevételével történik.

8.4. táblázat

Személygépkocsik „avultatási” táblázata

I. A gépjármű forgalomba helyezésétől az adóigazgatási eljárás kezdetének hónapjáig eltelt hónapok száma	II. Az előző táblázat szerinti adótétel csökkenés mértéke
2-ig	0,06
3-4	0,10
5-6	0,14
7-12	0,20
13-24	0,31
25-36	0,41
37-48	0,49
49-60	0,56
61-72	0,62
73-84	0,68
85-96	0,72
97-108	0,76
109-120	0,79
121-132	0,82
133-144	0,85
145-156	0,87
157-168	0,89
169-től	0,90

Forrás: Melléklet a regisztrációs adóról szóló 2003. évi CX. törvényhez

A regisztrációs adó számszerű meghatározására a következő képletet használjuk:

$$F = A * (1 - K - k * t / T) \text{ ahol,}$$

- F= fizetendő adó,
- A = adótétel,
- K = az adó csökkentésének a táblázat II. oszlopában meghatározott mértéke, amely a gépjármű forgalomba helyezésétől számított időtartam alapján az adócsökkentő mértékek alkalmazása tekintetében az utolsó előtti időszakra vonatkozik,
- k = a gépjármű forgalomba helyezésétől számított időtartam utolsó időszakára irányadó, a táblázat II. oszlopában meghatározott mérték csökkentve a „K” mértékével,
- T = az adóigazgatási eljárás kezdetének hónapját magában foglaló, a táblázat I. oszlopában meghatározott időtartamon belüli hónapok száma,
- t = a gépjármű forgalomba helyezésétől számított hónapok száma csökkentve a „K” adócsökkentő mértékhez tartozó, a táblázat I. oszlopa szerinti, felső korlátként megállapított hónapok számával.

 A regisztrációs adó magyar specialitás. EU törvényellenes adófajta, ennek ellenére Magyarországon importban és az EU-ból beérkezett gépjárművekre kötelezően befizetendő adó. Mielőtt a vámhivatal elé kerül a gépjármű – a regisztrációs adó megfizetéséhez – el kell vinni a helyileg illetékes Közlekedés Felügyelethez, ahol megvizsgálják a gépjárművet és kiállítanak egy határozatot arról, hogy Magyarországon területén forgalomba helyezhető. A vámhivatal csak a Közlekedés Felügyelet határozatával szabja ki a regisztrációs adót, majd ezután lehet az okmányirodában rendszámot kiváltani és forgalomba helyezni a gépjárművet. A Közlekedés Felügyeleten lesz kb. 30-50 ezer Ft-os költség, majd az ügyintézési díj 6000 Ft + áfa és legvégül az okmányirodában szintén kb. 30-50 ezer Ft-os forgalomba helyezési díj várható függően a gépjármű paramétereitől.

 A fejezet végén, a jobb megértést segítő, álljon itt egy példa. Mekkora a fizetendő regisztrációs adó, amennyiben a kérdéses személygépkocsit 2010 júliusában helyezték először forgalomba, a regisztrációs adóigazgatási eljárást pedig 2015 augusztusában kezdeményezték? A gépkocsi a következő adatokkal rendelkezik:

- Hengerűrtartalom: 1995 cm³
- Üzem mód: Dízelmotoros
- Környezetvédelmi besorolás: 7-es környezetvédelmi osztály

Első lépés az eltelt hónapok számának, majd a képletben szereplő többi paraméter meghatározása, a bemutatott két táblázat segítségével. Az első forgalomba helyezéstől az adóigazgatási eljárás megkezdéséig eltelt idő 38 hónap.

- $A = 810\,000$ Ft
- $K = 0,41$
- $k = 0,49 - 0,41 = 0,08$
- $T = 48 - 36 = 12$
- $t = 38 - 36 = 2$

Fizetendő regisztrációs adó: $F = 810\,000 * (1 - 0,41 - 0,08 * 2 / 12) = 467\,100$ Ft

Ellenőrző kérdések:

- Ki a regisztrációs adó alanya?
- Mikor kell megfizetni a regisztrációs adót?
- Ki és milyen paraméterek alapján állapítja meg az adótétel nagyságát?

8.4 Államháztartás egyensúlyát javító különadó és járulék

A költségvetés egyensúlyának javítása érdekében az általános adófizetési kötelezettséget meghaladó közteherviselésre képes adófizetők szolidaritására alapozva alkotta meg az Országgyűlés a 2006. évi LIX. törvényt az államháztartás egyensúlyát javító különadóról és járulékról.

A törvény az elmúlt években több ponton is változásokon ment át, jelenleg a következő terhek tartoznak ezen kategóriába:

- A pénzügyi szervezetek különadója
- A hitelintézetek különadója

8.4.1 Pénzügyi szervezetek különadója

A **pénzügyi szervezetek** (hitelintézet és egyéb pénzügyi szervezet – fióktelep formában működők is) 2013-ban **különadó** megállapítására, bevallására és fizetésére kötelezettek.⁹⁴

Ezen különadó **alanya** a pénzügyi szervezet, a törvény mentességi jogcímet nem tartalmaz.

A pénzügyi szervezeteknek a különadót minden év március 10-éig kell **megállapítania** és négy egyenlő részletben negyedévenként, a negyedév utolsó hónapjának 10. napjáig kell **megfizetni**. Speciális helyzetben vannak 2009. december 31-ét követően jogelőd nélkül létrejött pénzügyi szervezetek és a naptári évtől eltérő üzleti évet alkalmazó adózók. Ezen gazdálkodóknak a különadót az utolsó rendelkezésre álló beszámolóval lezárt üzleti év adatai alapján tárgyév szeptember 10-éig kell megállapítani, és két egyenlő részletben, szeptember 10-éig és december 10-éig kell megfizetni.

Az **adó alapja** és mértéke a pénzügyi szervezetek csoportjainak megfelelően különböző:

- hitelintézetnél a tárgyévet megelőző éves beszámoló adataiból számított módosított mérlegfőösszeg,
- egyéb pénzügyi szervezetnél
  - pénzügyi vállalkozásnál a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló kormányrendelet szerint készített adóévet megelőző második évi beszámoló adataiból előjelhelyesen számított kamateredmény, valamint díj- és jutalékeredmény összevont összege,
  - befektetési vállalkozásnál a adóévet megelőző második évi beszámoló adataiból számított korrigált nettó árbevétel,
  - tőzsdénél az adóévet megelőző második évi beszámoló adataiból számított korrigált nettó árbevétel,
  - árutőzsdei szolgáltatónál, kockázati tőkealap-kezelőnél az adóévet megelőző második évi beszámoló adataiból számított korrigált nettó árbevétel,

a befektetési alapkezelő által kezelt alapok befektetési jegyeinek a negyedév naptári napjain nyilvántartott nettó eszközértékén számított negyedévben összesített érték és a negyedév naptári napjai hányadosaként számított értéke, ide nem értve a kollektív befektetési forma tulajdonában lévő, ezen számlákon nyilvántartott értékpapírok forintban kifejezett fentiek szerinti értékét.

A különadó mértéke

- hitelintézet esetén az adóalap 50 milliárd Ft-ot meg nem haladó része után 0,15 százalék, az e feletti összegre 0,21 százalék,
- befektetési alapok esetében a befektetési jegyek forintértékének 0,05%-a,
- egyéb pénzügyi szervezet esetén mindig az adóalap bizonyos százaléka:
  - pénzügyi vállalkozásnál 6,5 százalék,
  - befektetési vállalkozásnál 5,6 százalék,
  - tőzsdénél 5,6 százalék,

---

⁹⁴ Bár a biztosítók is a pénzügyi szervezetekhez tartoznak, mentesülnek a különadótól a Biztosítási adó miatt.

- árutőzsdei szolgáltatónál, kockázati tőkealap-kezelőnél 5,6 százalék.
-

A pénzügyi szervezetek különadóját az üzleti év adózás előtti eredménye terhére kell elszámolni. A hitelintézetek az így kiszámított különadót csökkenthetik az üzleti évre megállapított hitelintézetek különadója címén az adózott eredmény terhére ráfordításként elszámolt összeggel.

8.4.2 Hitelintézetek különadója

A hitelintézetek a fenti különadókon kívül a 2013-ban kezdődő üzleti évre vonatkozóan **Hitelintézeti különadó** megállapítására, bevallására és fizetésére is kötelezett.

A különadó **alapja** az üzleti év adózás előtti eredménye, növelve az annak terhére a pénzügyi szervezetek különadója címén fizetett (fizetendő) összegének megfelelően ráfordításként elszámolt összeggel.

A különadó **mértéke** 30 százalék, de a hitelintézet által az adóévre fizetendő különadó összege nem haladhatja meg a hitelintézetet pénzügyi szervezetek különadója címén terhelő összeggel, vagyis ezen gazdálkodó a Hitelintézetek különadójával kiváltja a pénzügyi szervezetek különadóját.

Az adót a társasági adóról szóló bevallás benyújtásáig, főszabály szerint az adóévet követő május 31-éig kell **megállapítani, bevallani és megfizetni**.

Ellenőrző kérdések:

- Mi a célja az államháztartás egyensúlyát javító különadóknak és járadékoknak?
- Mikor keletkezik adófizetési kötelezettség hitelintézetek járadékánál?
- Mi az adóalap és az adómérték a pénzügyi szervezetek különböző csoportjainál a pénzügyi szervezetek különadója esetében?

8.5 Rehabilitációs hozzájárulás

Az egész társadalom érdeke az, hogy az aktív lakosság minél nagyobb hányada dolgozzon, még akkor is, ha nem minden személy tud teljes értékű munkát végezni. Az emberek egészsége sajnos az évek alatt megromolhat annyira, hogy megváltozott munkaképességűvé válnak. A megváltozott munkaképességű személy további foglalkoztatása – a speciális körülmények és igények miatt többlet terhet ró a munkaadóra, de az is elképzelhető, hogy a gazdálkodó nem tudja tovább ezt a személyt foglalkoztatni, ezért más munkáltatónak kell biztosítani a többletterhekkel járó feltételeket. Ezen feltételek megteremtéshez a munkaadók hozzájárulást kötelesek fizetni. A 2011. évi CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól mutatja be a rehabilitációs hozzájárulással kapcsolatos rendelkezéseket.

A munkaadó – vagyis az **adó alanya** – a megváltozott munkaképességű személyek foglalkozási rehabilitációjának elősegítése érdekében rehabilitációs hozzájárulás fizetésére köteles, ha az általa foglalkoztatottak létszáma a 25 főt meghaladja, és az általa foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek száma nem éri el a

létszám 5 százalékát (ezt kötelező foglalkoztatási szintnek nevezik). A munkaadó létszámának megállapításakor figyelmen kívül kell hagyni közfoglalkoztatási jogviszonyban, egyszerűsített foglalkoztatás szerint, az önkéntes tartalékos katonai szolgálati viszonyal rendelkező munkavállalót, és az átmeneti munkavégzés során foglalkoztatott munkavállalót.

Az **adó alapja** az átlagos statisztikai állomány 5 százaléka és a tényleges rehabilitációs foglalkoztatottak különbsége. Megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásával tehát **ki lehet váltani** a rehabilitációs hozzájárulást. A törvény pontosan meghatározza, hogy milyen körülmények esetén tekinthető valaki megváltozott munkaképességű munkavállalónak.

Az **adó mértéke** 1 147 500 Ft/fő/év, amelyet az előzőekben bemutatott adóalappal kell megszorozni.

Az **adófizetés** önadózással történik, a munkaadó állapítja meg, vallja be és fizeti meg; a központi költségvetés bevételeit képezi. A rehabilitációs hozzájárulásra az első három negyedévben, egyenlő részletekben – a negyedévet követő hónap 20. napjáig – előleget kell fizetni, melynek mértéke a mindenkori tárgynegyedévre vonatkozó tényadatok alapján kiszámított éves rehabilitációs hozzájárulás fizetési kötelezettség huszonöt százaléka. A negyedik negyedévre előleget fizetni nem kell, a befizetett előlegek és az éves hozzájárulás különbözetét a következő év február 25-éig kell teljesíteni.

Ellenőrző kérdések:

- Mi a rehabilitációs járulék célja?
- Mely gazdálkodóknak kell fizetni?
- Mi a rehabilitációs járulék alapja és mértéke?

8.6 Ökoadók

Az EU közös környezetpolitikájában megfogalmazott „szennyező fizet elv” alapján a környezethasználatot a természeti erőforrások felhasználóival kell megfizettetni, ezért a környezetvédelmi adók a múlt század végétől kezdve egyre inkább napirendre kerültek. Az ökoadók célja, hogy előteremtsék a természeti környezet helyreállítására és fenntartására vonatkozó fedezetet, tehát a környezet megóvásának költségeit a környezet „használóira” hárítják.

Az ökoadók a káros technológiai fázisokat adófizetésre kötelezik, az ilyen módon befolyt befizetésekkel olyan kutatásokra és fejlesztésekre lehet fordítani, amelyeknek célja a fennmaradást veszélyeztető technológiák átalakítása és a megfelelő adómértékek megválasztásával a szennyezőknek már nem éri meg a régi elavult technikákat fenntartani, hanem környezetkímélő technológiákba ruháznak majd be.

Az ökoadók közé az alábbi adókat sorolhatjuk:

- Környezetvédelmi termékdíj
- Környezetterhelési díj
  - Levegőterhelés
  - Vízterhelés
  - Talajterhelés
- Energiaadó

Tágabb értelemben ide sorolható a regisztrációs adó is, hiszen bevezetésére környezetvédelmi szempontokból került sor, és a 2011.évi CIII. törvényben megfogalmazott népegészségügyi termékadó is.

8.6.1 Környezetvédelmi termékdíj

A termékdíj-kötelezettség szabályait a 2011. évi LXXXV. törvény szabályozza. A törvény célja az, hogy hozzájáruljon a környezetszennyezés megelőzéséhez, illetve csökkentéséhez, olyan tevékenységekre ösztönözzön, amelyek a természeti erőforrásokkal takarékoskodnak, pénzügyi forrásokat teremtsen a környezeti károk megelőzéséhez és csökkentéséhez és elősegítse az európai uniós és a hazai hulladékgazdálkodási szabályozás által hazánk, illetve a piaci szereplők részére meghatározott környezetvédelmi előírások teljesítését. Segít tehát a környezetszennyezés visszaszorításában, a károk csökkentésében és az ezekhez szükséges pénzügyi források részbeni megteremtésében.

Adófizetési kötelezettség keletkezik, belföldi előállítású vagy importált hulladékképző termék első belföldi forgalomba hozatalakor, saját célú felhasználásakor vagy importálásakor.

A törvény részletesen megfogalmazza, hogy ki a **termékdíj alanya**, ezt összefoglalóan három csoportba lehet sorolni:

- a kötelezett (aki belföldön először forgalomba hozza, vagy saját célra felhasználja, kőolaj esetében az első belföldi forgalomba hozó első vevője vagy saját célú felhasználója, bérnyújtás esetén bérnyújtója),
- kötelezettség átvállalója, ami számla vagy szerződés alapján történhet,
- termékdíjjal kapcsolatos ügyekkel megbízott képviselő.

A törvény vámtarifaszám alapján pontosan meghatározza, hogy melyek a termékdíjköteles termékek. Az **adó alapja** mindig a termék kilogrammban kifejezett tömege, **mértéke** pedig rendkívül változatos. A következő táblázat összefoglalva tartalmazza a főbb kategóriákat és a teljesség igénye nélkül néhány konkrét példát is az adómértékkel együtt.

8.5. táblázat

Egyes termékdíjköteles termékek termékdíjtételei 2017-ben

Megnevezés	Termékdíjtétel (Ft/kg)
Közvetlenül szennyező termékek	
Egyéb kőolaj termék	
kenőolaj	114
Hulladékká váló termékek	
Reklámhordozó papír	85
Akkumulátor	
elektrolittal feltöltött	57
elektrolittal nem feltöltött	57
Szappan	11
Művirág	1900
Csomagolószerszám	
Nem kereskedelmi	
műanyag	57
rétegzett italkarton	19
fém, papír, fa	19
Kereskedelmi	

műanyag bevásárló táska	1800
rétegzett italkarton	130
fém	300
Gumiabroncs	57
Elektromos, elektronikai berendezés	
háztartási nagy gép	57
háztartási kis gép, napelem	57
szórakoztatói elektronikai eszközök	114
barkácssgépek	57
adagoló automaták	114
rádiótelefon készülék	304

Forrás: 2. melléklet a környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvényhez

Mentes a termékdíj kötelezettség alól a külföldre történő értékesítés és a személyes szükséglet kielégítését meg nem haladó mennyiségű saját célú felhasználás. Teljes mentesség szerezhető abban az esetben, ha a jogszabályban meghatározott kötelező hasznosítási aránynak megfelelő hulladékká vált termékdíjköteles terméket hasznosított a kötelezett.

A termékdíjat a díjköteles termékek áfa nélküli vételárára kell megfizetni, egyfázisú elvonás, vagyis értékesítéskor vagy import esetén ráakódik a díjköteles termékre.

Az **adó bevallása és befizetése** negyedévente/évente, tárgynegyedévet/tárgyévet követő hó 20-áig kell, hogy megtörténjen.

8.6.2 Környezetterhelési díj

A környezet és természet védelme, terhelésének mérséklése, a környezet megóvását szolgáló tevékenységekre való ösztönzés és az ezekhez szükséges források biztosítási érdekében alkotta az Országgyűlés a 2003. évi LXXXIX. törvényt a környezetterhelési díjról. Ez a törvény célját tekintve teljesen összhangban van a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvénnyel és így elősegíti a környezetbe történő anyag- vagy energiakibocsátás csökkentését, a környezet és természet megóvása érdekében a leghatékonyabb megoldások alkalmazását, valamint az állam és a környezethasználók közötti arányos teherviselést.

A **törvény hatálya** kiterjed:

- a **kibocsátóra**, vagyis arra a környezethasználóra, aki környezethasználata során a környezet terhelésével járó anyagot bocsát a környezetbe,
- azokra az **anyagokra**, amelyek a környezetbe kerülve környezetterhelést eredményeznek (olyan anyagra és energiafajtára lehet az adót meghatározni, amelyekre érvényes műszaki szabvány van, és a kibocsátás anyagmérleg vagy műszaki számítás alapján megbízhatóan megállapítható).

Ezek alapján a kibocsátónak a levegőbe, a felszíni vizekbe, ill. időszakos vízfolyásokba és a talajba juttatott környezetterhelő anyagok után környezetterhelési díjat kell fizetniük. A terhelési díjnak – igazodva a szennyezési formákhoz – három fajtája van:

- levegőterhelési díj,
- vízterhelési díj,
- talajterhelési díj.

A törvényben meghatározott szabályok egy része általánosságban vonatkozik valamennyi típusra, míg bizonyos szabályos speciálisan egy-egy típusra érvényesek. A kibocsátók főszabályként negyedévente díjelőleget fizetnek a megelőző év kibocsátásai alapján, majd a tárgyévi kibocsátás alapján számított díj és a befizetett előlegek közötti különbséget a tárgyévet követő március 31-éig kell kiegyenlíteni.

8.6.2.1 Levegőterhelési díj

Levegőterhelési díj fizetési kötelezettség – bizonyos kivételektől eltekintve – azt a kibocsátót terheli, aki a 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet szerinti bejelentésköteles helyhez kötött légszennyező pontforrást üzemeltet.

Levegőterhelési díjat a kén-dioxid, nitrogén-oxidok és szilárd (nem toxikus) anyag kibocsátása után kell fizetni, amelynek mértékét a levegőterhelő anyag évenként kibocsátott teljes mennyiségének kg-ban kifejezett tömege és a levegőterhelő anyagok egységdíja határozza meg.

A törvény meghatározza, hogy mely esetekben nem kell levegőterhelési díjat fizetni. Többek között nem keletkezik fizetési kötelezettsége, bejelentésre köteles lakossági tüzelőberendezést üzemeltetőnek, vagy pl. a távhőtermelőnek és a távhőszolgáltatást végző kibocsátónak azon levegőterhelő anyagok után, melyeket a lakosság, illetve költségvetési szervek részére értékesített hőenergia miatt bocsátott ki.

50 százalékos levegőterhelési díjkedvezménnyel élhet a légszennyező anyag kibocsátásának csökkentését szolgáló beruházást megvalósító beruházó az ilyen célú beruházás kivitelezési időtartama alatt időarányosan, de legfeljebb 2 évig.

A levegőterhelési díj számítása:

$$LTD \text{ (Ft/év)} = (M_i \text{ [kg/év]} * P_i \text{ [Ft/kg]}), \text{ ahol}$$

- LTD: a fizetendő levegőterhelési díj,
- M_i : az adott (i-edik) levegőterhelő anyag kibocsátott éves mennyisége,
- P_i : az adott (i-edik) levegőterhelő anyagra érvényes, a következő táblázatban meghatározott egységdíj:

8.6. táblázat

A levegőterhelési díj mértéke

Levegőterhelő anyag	Egységdíj mértéke P_i (Ft/kg)
Kén-dioxid	50
Nitrogén-oxidok	120
Szilárd anyag (nem toxikus)	30

Forrás: 1. számú melléklet a környezetterhelési díjról szóló 2003. évi LXXXIX. törvényhez

8.6.2.2 Vízterhelési díj

Vízterhelési díj fizetési kötelezettség azt a kibocsátót terheli, aki vízjogi engedélyezés alá tartozó tevékenységet végez. Vízterhelési díjat a felszíni vizeket terhelő, meghatározott komponensek után kell fizetni, nevezetesen: dikromátos oxigénfogyasztás, foszfor, szervesetlen nitrogén, higany, kadmium, króm, nikkel, ólom, réz.

A vízterhelési díj mértékét a vízterhelő anyag évenként kibocsátott teljes mennyiségének kg-ban kifejezett tömege, a vízterhelő anyagok egységdíja, a területérzékenységi szorzó, valamint az iszapelhelyezési szorzó határozza meg.

50 százalékos vízterhelési díjkedvezményrel élhet a felszíni vizet közvetlenül terhelő vízterhelést csökkentő beruházást megvalósító beruházó a beruházás kivitelezése időtartama alatt évente időarányosan, de legfeljebb öt évig.

A vízterhelési díj mértéke:

$$VTD \text{ (Ft/év)} = \sum (M_i \text{ [kg/év]} * P_i \text{ [Ft/kg]}) * T * I, \text{ ahol}$$

- VTD: a fizetendő vízterhelési díj,
- M_i = az adott i -edik vízterhelő anyag nettó – belépő-kilépő közötti különbség – kibocsátott éves mennyisége (kg/év), illetve
- $M_i = Q * C_i(\text{átlag})$, ahol a
  - Q = éves kibocsátott szárazidei szennyvízmennyiség, $m^3/\text{év}$,
  - $C_i(\text{átlag})$ = az „ i ” paraméter éves átlag koncentrációja kg/m^3 ,
  - ($C_i = 0$, ha C_i kisebb, mint a vizsgálati módszer alsó méréshatára),
- T : az 7.7. táblázatban meghatározott területérzékenységi szorzó,
- I : a 7.8. táblázatban meghatározott iszapelhelyezési szorzó, melynek értéke 1, amennyiben a vízhasználat során nincs iszapképződés,
- P_i : az adott (i -edik) vízterhelő anyagra érvényes, a 8.9. számú táblázatban meghatározott egységdíj.

8.7. táblázat

Területérzékenységi szorzók

Területi kategória	Szorótényező (T)
A	1,4
B	1,0
C	0,7

Forrás: 2. számú melléklet a környezetterhelési díjról szóló 2003. évi LXXXIX. törvényhez

Területi kategóriák:

„A” kategória: a külön jogszabályban meghatározott területi lehatárolásnak megfelelően a Balaton, valamint vízgyűjtő területe,

„B” kategória: a külön jogszabályban meghatározott területi lehatárolásnak megfelelően az egyéb védett területek (befogadók),

„C” kategória: a külön jogszabályban meghatározott területi lehatárolásnak megfelelően az általánosan védett felszíni vízminőség-védelmi területek (befogadók).

8.8. táblázat

Iszapelhelyezési szorzó

Az elhelyezés módja	Iszapszorzó (I)		
	Területi kategória		
	A	B	C
1. Hasznosítás égetés			
Mezőgazdasági hasznosítás (felhasználás szántóföldön, fásított területen, pl. nemesnyár-ültetvényben), engedélyezett rekultiváció, komposztálás	0,8	0,8	0,8
Égetés	1	1	1
2. Egyéb elhelyezés			

átmeneti tárolás	1,3	1,2	1,1
lerakó (csak iszap vagy települési szilárd hulladékkal együtt)	1,2	1,1	1,0
regionális lerakó (csak iszap vagy települési szilárd hulladékkal együtt)	1,1	1,0	1,0

Forrás: 2. számú melléklet a környezetterhelési díjról szóló 2003. évi LXXXIX. törvényhez

8.9. táblázat

Egységdíj mértéke

Vízterhelő anyag	Egységdíj mértéke P _i (Ft/kg)
Dikromátos oxigénfogyasztás (KOI _k)	90
Összes foszfor	1500
Összes szerves nitrogén	180
Összes higany	220 000
Összes kadmium	44 000
Összes króm	8800
Összes nikkel	8800
Összes ólom	8800
Összes réz	4400

Forrás: 2. számú melléklet a környezetterhelési díjról szóló 2003. évi LXXXIX. törvényhez

8.6.2.3 Talajterhelési díj

Talajterhelési díj fizetési kötelezettség – bizonyos kivételektől eltekintve – azt a kibocsátót terheli, aki a műszakilag rendelkezésre álló közcsatornára nem köt rá, és helyi vízgazdálkodási hatósági, illetve vízjogi engedélyezés hatálya alá tartozó szennyvízelhelyezést alkalmaz (ideértve az egyedi zárt szennyvíztározót is).

A talajterhelési díj mértékét a talajterhelési díj alapja, egységdíja, valamint a település közigazgatási területére vonatkozó területérzékenységi szorzó határozza meg.

Talajterhelési díj számítása:

$$TTD = E * A * T, \text{ ahol}$$

- TTD: a fizetendő éves talajterhelési díj,
- E: az egységdíj (Ft/m³),
- A: a díjfizetési alap (m³),
- T: a település közigazgatási területére vonatkozó, a felszín alatti víz állapota szempontjából megállapított területérzékenységi szorzó, a következő táblázatban meghatározva.

8.10. táblázat

A területérzékenységi szorzó mértéke

	Tevékenység megnevezése	Település közigazgatási területére vonatkozó, a felszín alatti víz állapota szempontjából megállapított területérzékenységi szorzó (T)		
		Kevésbé érzékeny területen	Érzékeny területen	Fokozottan érzékeny területen
1.	Helyi vízgazdálkodási hatósági eljárás hatálya alá tartozó talajterhelés	1,0	1,5	3,0
2.	Vízjogi engedély hatálya alá tartozó talajterhelés	1,1	2,0	5,0

Forrás: 3. számú melléklet a környezetterhelési díjról szóló 2003. évi LXXXIX. törvényhez

8.7 Népegészségügyi termékadó (NEVA)

Az Országgyűlés 2011. szeptember 1-jétől a népegészségügyileg nem hasznos élelmiszerek fogyasztásának visszaszorítása és az egészséges táplálkozás előmozdítása, valamint az egészségügyi szolgáltatások, különösen a népegészségügyi programok finanszírozása érdekében bevezette a 2011. évi CIII. törvényt a népegészségügyi termékadóról.⁹⁵

Az **adó alanya** az adóköteles terméket belföldön első alkalommal értékesítő személy vagy szervezet, vagyis belföldi termék-előállítás esetén a termék gyártója, külföldön előállított termékek esetében pedig a terméket Magyarországon első alkalommal forgalomba hozott személy vagy szervezet. Ha a gazdálkodó az adóköteles terméket saját előállítású termék készítéséhez alapanyagként használja fel, – pl. az italautomata-üzemeltető a saját üzemeltetésű automatájába külföldön vásárolja meg az italhoz a kávéport, vagy egy pékség külföldről vásárolt gyümölcsízt használ fel az előrecsomagolt sütemény előállításához – 2013. január 1-jétől akkor is adóalanynak tekintendő.

Adóköteles termékek köre

Az adóalany olyan termék után kötelezhető az adó megfizetésére, amely

- előrecsomagolt,
- törvényben felsorolt vámtarifaszám alá tartozik,
- alkoholos italok,
- cukor-, só-, vagy koffeintartalma az egészségügyi szempontból káros határértéket meghaladja.

Előrecsomagolt terméknek minősül a termék, ha

- nem a fogyasztó vagy a végső felhasználó jelenlétében csomagolják,
- a csomagolásban található termék mennyiség előre meghatározott,
- ez a mennyiség a csomagolás felbontása vagy észrevehető módosítása nélkül nem változtatható meg, és
- előállítója darabonként csomagolta, mégpedig úgy, hogy az egyes darabok csomagolásán nincs feltüntetve a termék tömege és értékesítése nem előre meghatározott csomagolási egységekben, hanem a vásárló által igényelt mennyiségben történik.

Ezek alapján pl. a miskolci fesztiválokon is kapható darabáron értékesített és az ömlesztve, tömegre értékesített, a vevő által kiválasztott és leméretett, úgynevezett lose termékek (szaloncukor, konyakmeggy, tejkaramella stb.) is adókötelesek. Nem adóköteles azonban az az egyébként nagy mennyiségű cukrot vagy sót tartalmazó termék (pl. tortaszelet vagy sós ropi), amelyet a vevő a kiszolgálás helyén (kávézó, cukrászda, stb.) fogyaszt el, abban az esetben sem ha ezeket ott becsomagoltatja. Nem adóköteles tehát pl. a cukrászdában „elvitelre” vásárolt torta vagy tölséres fagyalt sem.

Adóköteles termékcsoportok

---

⁹⁵ A termék a köznyelvben először „Hamburgeradó” és „Chipsadó” néven vált ismertté.

Az adóköteles termékcsoportok a következők⁹⁶

- **Üdítőitalok.** Ide tartoznak többek között a legalább 25 százalékos gyümölcshányadot tartalmazó nektárok, gyümölcslevek, koncentrátumok, gyümölcslevek, zöldséglevek, ásványvízalapú cukrozott italok, ha azok összes cukortartalma meghaladja 100 milliliterenként a 8 grammot. A virágzatalapú szörpök azonban (hárs-; bodzaszörp) cukortartalmuktól függetlenül nem tartoznak ebbe a körbe, ha aroma hozzáadása nélkül készülnek.
- A hozzáadott cukortartalmuk miatt szívesen fogyasztják a fiatalok –és így segítik az alkoholra való rászokást- **az üdítőital keverékéből és alkoholos ital keverékéből álló frissítők.** Az alacsony alkoholtartalmú gyümölcsízű sörök, ún. longdrinkek és egyéb üveges kiszerezésű „koktélok” szintén az adóköteles termékcsoportokhoz tartoznak.
- **Energiaitalnak** minősülnek azok az italok, amelyek metil-xantin és taurin tartalma meghaladja a törvényben előírt mennyiséget, függetlenül attól, hogy a gyártó közvetlenül adja hozzá a termékhez ezeket az anyagokat, vagy annak valamilyen összetevője tartalmazza. A „light” italok is ebbe a kategóriába tartoznak.
- **Előrecsomagolt cukrozott készítmények** a meghatározott VTSZ számmal rendelkező termékek, ha azok hozzáadottcukor-tartalma meghaladja az előírt mértéket. Ide tartoznak pl. az édes kekszek, kakaótartalmú kenhető termékek, cukorárúk, rágógumik, mézeskalács, gofri, gesztenyepüré, jégkrém stb.
- A meghatározott VTSZ számmal rendelkező termékek, ha azok amely **sótartalma** meghaladja az előírt mértéket, pl. sós kekszek, chipsek, ropik, sózott olajos magvak, popcorn, stb. Nem adóköteles a kenyér, sózott péksütemény (kifli, zsömlé).
- **Ételízesítők** a meghatározott VTSZ számmal rendelkező termékek, ha azok sótartalma meghaladja az előírt mértéket, pl. levesporok, mártások, alapok, stb. Nem adóköteles a fogyasztásra kész leves, mártás, gyermektápszer, ill. ketchup, mustár vagy zöldségkészítmény (pl. Piros Arany, Erős Pista), ha a sótartalom az előírás alatt van.
- **Gyümölcsízek, gyenge minőségű lekvárok.** Az extradzsem, extrazselé, marmelád és különleges minőségű lekvár nem tartozik ide.
- **Alkoholos italok** – minden a jövedéki adótörvény szerint adóköteles alkoholtermék, kivéve a gyümölcspárlat és egyes gyógynövénytartalmú alkoholos italokat.

Adóköteles értékesítés esetén az **adó alapja** az értékesített adóköteles termék mennyisége –csomagolás nélkül – kilogrammban vagy literben kifejezve. Saját előállítású termékhez alapanyagként külföldről beszerzett adóköteles termék esetében az adó alapja a beszerzett termék mennyisége.

Az adó mértéke

- a sűrítmény, koncentrátum vagy szörp formában értékesített üdítőital esetében 200 Ft/liter, más üdítőital esetében 7 Ft/liter,
- energiaital esetében ha metil-xantint és taurint is tartalmaz 250 Ft/liter, ha taurint nem, akkor 40 Ft/liter,

---

⁹⁶ A törvény pontosan meghatározza azokat a vámtarifaszámokat és összetevőket, amely alapján egy termék a termékcsoportokhoz tartozik.

- cukrozott kakaópor esetében 70 Ft/kilogramm, más előrecsomagolt cukrozott készítmény esetében 130 Ft/kilogramm,
- előrecsomagolt cukrozott készítmények esetében 100 Ft/kilogramm,
- sós snack esetében 250 Ft/kilogramm,
- ételízesítő esetében 250 Ft/kilogramm,
- gyümölcsíz esetén 500 Ft/kilogramm,
- alkoholos italok esetében az adó sávosan progresszív az ital alkoholtartalmától függően.

Adóköteles beszerzés esetén az adót önadózással, az áfabevallással azonos ütemezésben kell bevallani, azon **adómegállapítási** időszakban, melyben a beszerzett terméket tartalmazó saját előállítású terméket a beszerző adóalany belföldön értékesíti.

Az adó alanyának **bevallási kötelezettségét** a rá irányadó általános forgalmi adó bevallási időszak szerint (havonta/egyedévente/évente) kell teljesítenie, az általános forgalmi adó bevallására előírt határidőig. Az általános forgalmi adóban alanyi mentességben részesülő adóalany vagy a bevallás benyújtására nem kötelezett általános forgalmi adó alanya, továbbá az általános forgalmi adó alanyának nem minősülő adóalany (nem „áfkörös” adóalany) bevallási kötelezettségét a tárgyévet követő év második hónapjának 25. napjáig teljesíti.

Az adóalany **adófizetési kötelezettségét** a bevallás benyújtására előírt határnapi (havi bevalló esetében a tárgyhót követő hó 20-áig, negyedéves bevalló esetében a tárgynegyedévet követő hó 20-áig, illetve éves bevallók esetében a tárgyévet követő év február hó 25-éig) teljesíti. **Mentesül az adó megfizetése alól** főszabályként az adóköteles termék értékesítését végző adóalany, ha a naptári évben az adóköteles termékből 50 liternél vagy 50 kilogrammnál kisebb mennyiséget értékesít. **Adómentes** az adóköteles termék exportja a törvényben meghatározott feltételek megléte esetén.

A Népegészségügyi termékadóból származó bevétel az Egészségbiztosítási alap bevételeit növeli, 2013. január 1-től az energiaadóval, népegészségügyi termékadóval, valamint a környezetvédelmi termékdíjjal kapcsolatos adóztatási feladatokat a NAV látja.

 Egy havi áfabevalló energiatartalmú gyártó cég az adott hónapban 300 000 liter metil-xantint és taurint is tartalmazó light energiatartalmú értékesített „2+1”-es akcióban (2 doboz üdítő vásárlása esetén 1 doboz árut ingyen kap a vevő). Mennyi adó terheli a gyártót és mikor kell azt befizetni?

A „2+1”-es akciónál valójában mennyiségi engedményről van szó, s nem ajándékról, hiszen az ún. „ajándék” (+1 termék) csak akkor jár, ha a vevő meghatározott mennyiségű terméket vásárolt. Az ügylet tehát ez esetben ellenérték fejében történik, csak az egy termékre jutó ár kisebb. Ezért ezen esetben az átadott valamennyi termék után fennáll a neto-kötelezettség. Mivel az üdítő metil-xantint és taurint is tartalmazott, ezért a 250 Ft/literes adómérték érvényes rá. A $300\,000 \text{ liter} \cdot 250 \text{ Ft/liter} = 75\,000\,000 \text{ Ft}$ adót önadózással, az áfabevallással azonos ütemezésben, tárgyhónapot követő 20-áig kell bevallani és befizetni.

 Egy kisvállalkozó tárgyévben 200 kg házi gyártású sárgabarack lekvárt értékesített. Mennyi népegészségügyi termékadót kell fizetnie?

Bár már túllépte az 50 kg-os adómentes határt, nem kell népegészségügyi termékadót fizetni a 25 százalékos vagy a feletti gyümölcsanyagot tartalmazó sűrítvények, koncentrátumok, szörpök, nektárok és gyümölcslevek után illetve a Magyar Élelmiszerkönyv szerinti extraktumok, extraktok, marmelád és különleges minőségű lekvárok után. A kistermelői különleges minőségű lekvárok előállításának esetén a termék megnevezését ki kell egészíteni a felhasznált gyümölcs vagy gyümölcsök nevével és a „különleges minőségű” vagy „prémium” jelzővel, tehát a megnevezése ilyenkor pl. a sárgabarack lekvárnak: Kistermelői, különleges minőségű sárgabaracklekvár. ☒

☒ A társaság a 2007 vámtarifaszám alá tartozó gesztenyepüré gyártásával foglalkozik, mely 72 százalékos gesztenyét, 28 százalékos cukrot, valamint rum és vanília aromát tartalmaz. Mennyi termékadót kell a gesztenyepüré után fizetni?

A Neta tv. 2. § h) pontja értelmében adóköteles terméknek minősül az előrecsomagolt termékként forgalomba hozott, 2007 vámtarifaszám alá tartozó termék, ha hozzáadott cukrot tartalmaz és cukortartalma meghaladja a 35 gramm cukor/100 gramm mennyiséget, a Magyar Élelmiszerkönyv szerinti extraktumok, extraktok, marmelád és különleges minőségű lekvárok kivételével (gyümölcsíz). A kivételek között a gesztenyepüré nem szerepel, tehát a 2007 vámtarifaszámú gesztenyepüré, amennyiben a cukortartalomra vonatkozó kritériumnak megfelel (vagyis több mint 35 százalékos cukrot tartalmaz), előrecsomagolt termékként az első belföldi értékesítéskor termékadó-köteles. Mivel azonban a társaság által gyártott gesztenyepüré csak 28 százalékos cukrot tartalmaz, nem minősül adóköteles terméknek. ☒
(forrás:www.nav.gov.hu)

☒ Miskolc belvárosában egy éves áfabevalló gazdálkodó a téli vásáron december hónapban 100 kg szaloncukrot értékesített. Mennyi termékadó fizetésére kötelezett?

A darabáron értékesített és az ömlesztve, tömegre értékesített, a vevő által kiválasztott és leméretett, úgynevezett lose termékek (szaloncukor, konyakmeggy, tejkaramella stb.) is adókötelesek. Az adó mértéke: $100 \text{ kg} * 100 \text{ Ft/kg} = 10\,000 \text{ Ft}$, melyet a tárgyévet követő év február hó 25-éig teljesít. ☒

Ellenőrző kérdések:

- Mi volt a Népegészségügyi termékadó bevezetésének célja?
- Melyek az adóköteles termékcsoportok?
- Mikor kell az adót bevallani és befizetni?

8.8 Baleseti adó

2012. január 1-jétől került bevezetésre egy új adónem baleseti adó néven, melynek szabályai a népegészségügyi termékadóról szóló 2011. évi CIII. törvény (Neta tv.) II. fejezetében találhatóak. A bevezetést az indokolta, hogy a biztosító társaságok által a közúti balesetek esetében az Országos Egészségbiztosítási Pénztár részére rendelkezésre bocsátott összegek mértéke jelentős mértékben alulmúlja a bekövetkezett balesetek egészségügyi költségeit, így ennek a terheit a gépjárművek üzemeltetőinek is viselniük kell. Az adókötelezettség a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítással terhelt időszakhoz kapcsolódik.

Az **adó alanya** az a személy vagy szervezet, akit (amelyet) a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény (Kgfb. tv.) szerinti biztosítási kötelezettség terhel, vagyis a baleseti adó alanya az üzembentartó.

Az **adókötelezettség** a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítással terhelt időszakhoz kapcsolódik. A biztosítási időszak határozatlan időtartalmú szerződések esetén főszabály szerint egy év. Ha a biztosítási szerződés a biztosítási időszak tartalma alatt díjnérfizetéssel szűnik meg, és a szerződés újrakötésére kerül sor, a biztosítási időszak a megszűnt szerződés szerinti biztosítási időszak végéig tart.

Határozatlan időtartamú szerződést kell kötni az állandó forgalmi engedélyre kötelezett gépjárművek esetében, míg határozott tartamú szerződések esetén az adókötelezettség természetesen a szerződésben rögzített időtartamig áll fenn.

A **baleseti adó alapját** a törvény annak függvényében differenciálja, hogy az adóköteles időszak a Kgfb. tv. szerint speciális időszakra (türelmi időszak, fedezetlenségi időszak) esik-e:

- **határozatlan időtartamú** biztosítási szerződés esetén az adó alapja az **éves gépjármű-felelősségbiztosítási díj**,
- **határozott tartalmú** biztosítási szerződések esetén a határozott időtartamra megállapított **egyszeri biztosítási díj**,
- a **fedezetlenségi időtartam**, továbbá a biztosítási díjjal **le nem fedett időtartam** azon napjaira, melyre a biztosító az adót nem szedte be, az adó alapja a MABISZ által közzétett, a türelmi idő első napján érvényes **fedezetlenségi díj napi összegének** és a biztosítási díjjal le nem fedett időtartam **napjai számának a szorzata**.⁹⁷

Az **adó mértéke** az adóalap 30 százaléka, de a biztosító kockázatviselésével érintett időtartam naptári napjaira nem lehet több 83 Ft-tól gépjárművenként.

Az adó alapesetben **beszedéses** adónem, így az adóalany, aki biztosítási kötelezettségének eleget tesz és belföldi biztosítótól veszi igénybe a szolgáltatást, nem áll kapcsolatban az adóhatósággal, bevallás nem terheli, az adófizetési kötelezettségét közvetlenül nem az adóhatóság felé teljesíti. Az adót a beszedésre kötelezett, vagyis a biztosító állapítja meg, vallja be és fizeti meg az adóhatóság számára.

Két esetben az adókötelezettséget az **adóalany** önadózással teljesíti, ha

- a biztosítási szolgáltatást számára Magyarországon fiókteleppel nem rendelkező biztosító nyújtja,
- gépjárműve vonatkozásában egyik biztosítónak sem áll fenn kockázatviselési kötelezettsége.

Amennyiben a Neta tv. által előírt baleseti adót (és biztosítási díjat) a biztosított személy az esedékességkor megfizette, a biztosítottnak az adót érintően további teendői nincsenek.

 Tóth Sándor 1957-ben született miskolci lakos, egy 1998-as évjáratú 66 kw-os Opel Astra G típusú gépjármű üzembentartója és tulajdonosa B7-es biztosítási

---

⁹⁷ A *fedezetlenség időtartama* az üzemben tartó biztosítási kötelezettségének azon időtartama, amelyre a biztosító kockázatviselése díjfizetés hiányában nem terjed ki, pl. gépkocsi-vásárlás esetén az esemény megtörténtének pillanatától kezdve már rendelkezni kell biztosítással.

fokozatban, kötelező felelősségbiztosítását egy összegben előre, csekken fizeti meg. Ha a biztosítási díj tárgyévire 15 000 Ft, mennyi lesz a baleseti adó.

A baleseti adó alapja a biztosítási díj, mértéke annak 30 százaléka, így 5000 Ft. A biztosító 20 000 Ft-ról (15 000 + 5000) küldd számlát, amelynek befizetése után további teendője nincs.

Ellenőrző kérdések:

- Mi volt a baleseti adó befizetésének célja?
- Hogyan tehet ennek eleget alapesetben magánszemély?
- Mi az adó alapja és mennyi a mértéke?

8.9 Innovációs járulék

2015.január 1-jétől lépett hatályba a 2014. évi LXXVI. törvény a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról, melynek az a célja, hogy az új ismereteken és azok alkalmazásán keresztül biztosítsa az ország versenyképességének és fenntarthatóságának erősítését, azáltal, hogy kiszámíthatóan finanszírozza a kutatás-fejlesztés és a létrehozott új tudás alkalmazását és az ezzel kapcsolatos társadalmi érdekek érvényre juttatását.

A törvény hatálya alá tartozik, vagyis **az adó alanya** főszabályként a belföldi székhelyű, a számviteli törvény hatálya alá tartozó gazdasági társaság. Nem tartoznak főszabályként a törvény hatálya alá a kis- vagy mikroállalkozások és a közhasznú nonprofit társaságok. Mikro-, kis-, közép- vagy nagyvállalati besorolás megállapításához az utolsó rendelkezésre álló összevont beszámoló adatait kell figyelembe venni. Nagyon sok olyan kis cég működik Magyarországon, amely tagja egy nagyobb cégcsoportnak. Ilyen esetben nem az a fontos, hogy az egyes cégek önmagukban teljesítik-e a közép- és nagyvállalatokra vonatkozó feltételeket – legalább 50 fő a foglalkoztatottak létszáma, vagy az éves árbevétel és a mérlegfőösszeg meghaladja a tízmillió €-t – hanem hogy a cégcsoport összevont beszámolója alapján annak minősül, vagy nem minősül annak.

A **járulék alapja** teljes mértékben megegyezik a helyi iparüzési adó adóalapjával. Ennek számítási módjáról részletesen a helyi adókról szóló fejezetben lesz szó.

A **járulék mértéke** az adóalap 0,3 százaléka.

A társaságok közhasznú, illetve főtevékenységként tudományos tevékenységet végző non-profit szervezetek (kutatóhelyek) által nyújtott K+F teljesítmények értékével csökkenthetik fizetési kötelezettségüket, melyet a járulék várható éves bruttó összegéből – legfeljebb annak mértékéig – vonhatnak le.

A **járulékbevallás** és a következő évi **előlegbevallás** határideje május 31. Az előlegek befizetése negyedévenként egyenlő részletekben, tárgynegyedévet követő 20. napig kell, hogy megtörténjen.

Az így befizetett összegek a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapba kerülnek, mely a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció állami támogatását biztosító és kizárólag ezt a célt szolgáló, elkülönített állami pénzalap. Ebből az alapból a gazdálkodók a közvetve vagy közvetlenül megvalósított kutatási és technológiai

innovációs tevékenységeik finanszírozására pályázaton elnyert és pályázaton kívüli támogatások által részesülhetnek.

Ellenőrző kérdések:

- Mi indokolja az innovációs járulékot?
- Kinek kell fizetnie ezt a járulékot?
- Hogyan lehet csökkenteni az éves járulék összegét?

8.10 Pénzügy tranzakciós illeték

Az Országgyűlés 2012. július 9-én fogadta el és 2013. január 1-jétől bevezette a társadalmi közös kiadások fedezete érdekében a pénzügyi tranzakciós illetéket, melyet a 2012. évi CXVI. törvény szabályoz.

A **törvény hatálya** a Magyarországon székhellyel vagy fiókteleppel rendelkező pénzforgalmi szolgáltatókra, a pénzforgalmi szolgáltatónak nem minősülő, hitelt és pénzkölcsönt nyújtó pénzügyi intézményre, a pénzváltási tevékenység végzésére jogosult hitelintézetre, valamint a pénzváltás közvetítésére jogosult kiemelt közvetítőre terjed ki.. A Magyar Nemzeti Banknak nem kell illetéket fizetnie tranzakciói után.

Illetékfizetési kötelezettség keletkezik többek közt az átutalás, beszédés, bankkártyával történő fizetés, a Posta Elszámoló Központot működtető intézmény útján kezdeményezett készpénzbefizetés, fizetési számláról történő készpénzkifizetés, a készpénz-helyettesítő útján történő készpénzkifizetés (abban az esetben is, ha az nem a fizetési számla terhére történik), készpénzáttalalás, okmányos meghitelezés (akkreditív) és kölcsöntörlesztés esetén.

A közös vagy legalább részben közös tulajdonú számlák között lebonyolított fizetési műveletek esetében **nem kell tranzakciós illetéket fizetni**, így pl. a házastársak közös tulajdonú számlái közötti átutalások esetében sem. Ezen kívül nem kell illetéket fizetni többek között csoportfinanszírozási (cash pool) tevékenységnél sem, ha a csoport tagjainak számláit ugyanazon pénzforgalmi szolgáltató végzi. Mentés az illetékfizetési kötelezettség alól a kincstárban vezetett, európai uniós támogatásokkal, elszámolásokkal kapcsolatos számlák terhére megvalósított kifizetés, a kincstár által a Nemzeti Adó- és Vámhivatal számára vezetett fizetési számlák és az azokhoz kapcsolódóan nyitható alszámlákon megvalósuló fizetési művelet. Hasonlóan illetékmentes az ún. korlátozott rendeltetésű fizetési számláról, vagyis a tartós befektetési számláról, nyugdíjelőtakarékossági számláról, letéti típusú számláról történő kifizetés.

A tranzakciós illetéket minden esetben a szolgáltatónak – pénzforgalmi szolgáltató, Posta, pénzváltási tevékenységet közvetítő, stb. – kell megfizetnie.

Az illeték alapja főszabály szerint az az összeg, amellyel a fizetési számlát a pénzforgalmi szolgáltató megterheli.

Az illeték mértéke az általános szabály szerint az illeték alapjának 0,3 százaléka, de műveletenként legfeljebb 6 ezer Ft.⁹⁸ A készpénzkifizetéseket magasabb – 0,6

---

⁹⁸ A 6 ezer forintos felső korlát nem vonatkozik az olyan tranzakciókra, melyek esetében illetékfizetésre a Posta Elszámoló Központot működtető intézmény vagy a kincstár kötelezett.

százalékos – illeték terheli, függetlenül attól, hogy a kifizetés fizetési számláról, bankkártya- vagy hitelkártya-használat útján történt és ebben az esetben felső határ sincs. A törvény részletesen meghatározza, hogy a különböző tranzakcióknál mi az illeték alapja és mértéke.

Az illetékfizetési kötelezettséget havonta, a teljesítési napot követő hónap 20. napjáig kell **bevallani** és **megfizetni** az állami adóhatóság részére.

Ellenőrző kérdések:

- Soroljon fel illetékköteles tevékenységeket!
- Mi a pénzügyi tranzakciós illeték alapja és mértéke főszabály szerint?
- Soroljon fel illetékmentes eseteket!

8.11 Biztosítási adó

Az Országgyűlés 2013. január 1-jével fogadta el a biztosítási adóról szóló 2012. évi CII. törvényt a társadalmi közös kiadások fedezete, valamint a biztosításokkal összefüggő közterhek számának csökkentése érdekében.

Az **adó alanya** minden olyan biztosító, amely Magyarország területén biztosítási szolgáltatást végez, ide értve az Európai Gazdasági Térség tagállamában székhellyel rendelkező vagy harmadik országbeli biztosító magyarországi fióktelepét is; a biztosító kötelezettsége az adó megfizetése és a felelősség is őt terheli az adó meg nem fizetése esetén.

Az **adókötelezettség** a biztosítási szolgáltatás nyújtását terheli, ha a biztosítási kockázat felmerülésének helye Magyarország. Az adóköteles szolgáltatások a törvény értelmében a

- casco,
- vagyon-, és
- baleset-biztosítás.

Nem terheli adó az életbiztosításokat, a betegségbiztosításokat, a kötelező felelősségbiztosítást. Nem adóköteles a viszontbiztosítás és a mezőgazdasági biztosítás díjbevétele.

Az adó alapja a számviteli szabályok alapján elszámolt bruttó biztosítási díj, tehát az adó alapjába tartozik az az ellenérték is, amelyet nem díjként kell elszámolni, de tartalmát tekintve biztosítási díjnak minősül, hiszen a biztosítási szolgáltatás fedezeteként a biztosítási szolgáltatás ellenértékének minősül. Ilyen ellenértékre főleg a befektetési szolgáltatásokkal kombinált életbiztosítások kapcsán tesznek szert, amikor a megtakarításra szánt összegből egy bizonyos összeget adóköteles szolgáltatás – pl. balesetbiztosítás – fedezetére tartanak vissza.

Az adó mértéke főszabály szerint

- casco biztosítások után az adóalap 15 százaléka,
- vagyon- és baleset-biztosítási szolgáltatások esetén az adóalap 10 százaléka.

Kivételezett helyzetbe kerülnek a kis biztosítók, hiszen, ha a biztosítótársaság éves adóalapja a 8 milliárd Ft-ot nem haladja meg, akkor az adó mértéke 100 millió Ft

adóalapig a főszabály szerinti adómérték 25 százaléka, az e fölötti adóalaprészt 700 millió Ft-ig pedig a főszabály szerinti adómérték 50 százaléka.

Önadózásos adó, a biztosító maga állapítja meg, vallja be és fizeti meg a Nemzeti Adó és Vámhivatalnak a biztosítási díj, díjrészlet elszámolása hónapját követő hónap 20. napjáig.

Ellenőrző kérdések:

- Mi volt az adó bevezetésének alapja?
- Mi az adó alapja?
- Milyen adómértékek vonatkoznak a különböző biztosítékokra az adóalap függvényében?

8.12 Kulturális adó

A kulturális terület állami támogatásának növelésére és szinten tartására – a kulturális járulék 2009.évi hatályon kívüli helyezését követően – 2012. január 1-jei hatállyal bevezetésre került a kulturális adó, mely jóval szűkebb adótárgyat érint, mint a korábban hasonló néven szereplő járulék.

A törvény pontosan meghatározza az **adóköteles tevékenységeket**, melyeket 3 fő csoportba lehet sorolni:

- pornográf tartalmú termékek első olyan értékesítése, melynek Áfa tv. szerinti teljesítési helye belföld (Magyarország területe),
- pornográf tartalmú szolgáltatások nyújtása,
- erotikus tartalmú telefonszolgáltatás nyújtása.

A kulturális adó hatálya nem terjed ki a szexuális termékek első, belföldi teljesítési helyű értékesítésére.

A szabályozás szerint kulturális adót kell fizetnie pl. szexuális témájú DVD-k, magazinok első, belföldön történő értékesítése esetén az értékesítőnek, illetve pornográf tartalmú DVD lemez kölcsönzése esetén a kölcsönzési szolgáltatást nyújtónak. Ezzel szemben azonban nem terheli adókötelezettség a pornográf tartalmú film, video interneten történő letöltését.

2013. január 1-jétől az ilyen tartalmú csatorna előfizetők részére történő hozzáférhetővé tétele is az adó tárgyát képezi, tehát azok a kábel és műholdas szolgáltatók, akiknek a kínálata között ilyen jellegű csatornák is szerepelnek, szintén a törvény hatálya alá kerülnek.

Az **adó alanya** a fentiekben megfogalmazott adóköteles tevékenységet folytató személy, szervezet.

Az **adó alapját** az adóalanyoknak, annak függvényében kell meghatározniuk, hogy melyik törvény hatálya alá tartoznak, ebből adódóan az alap lehet:

- az értékesítés nettó árbevétele, ha a számviteli törvény hatálya alá esik,
- az adóköteles tevékenységnek a személyi jövedelemadó alapjába beszámító bevétele, ha az Szja tv. vonatkozik rá, és
- az eva alapjába számító bevétel, ha Eva tv. szerint adózó vállalkozóról van szó.

Az **adó mértéke** ezen adóalapok 25 százaléka.

A kulturális adó **önadózással** teljesítendő adónem, főszabályként a bevallás és a befizetés áfabevalláshoz és befizetéshez igazodik, egyéb esetben az adóévet követő év második hónapjának 25. napjáig kell a bevallást és a befizetést teljesíteni.

Ellenőrző kérdések:

- Mi volt az adó bevezetésének célja?
- Mi az adó alapja?
- Mi az adó mértéke?

8.13 Közművezeték adó

Az Országgyűlés az arányos közteherviselés elvére figyelemmel 2012. november 20-án döntött a közművezetéseket terhelő adó bevezetéséről, melynek szabályai 2013. január 1-jétől léptek hatályba.

A törvény szerint **az adó tárgya** a törvényben meghatározott közművezeték (pl. vízellátási, szennyvíz- és csapadékvíz-elvezetési, földgáz-, hő és villamosenergia ellátási, hírközlési szolgáltatást lehetővé tevő stb. vezeték) azon része, amely közterületen vagy közterületnek nem minősülő földrészleten – a föld alatt, vagy a föld felett – húzódik. Nem adóköteles azonban a vezetékrendszerrel leágazó, telekre befutó azon vezetékszakas, amelyik kizárólag a telken lévő fogyasztóhoz jut be.

Az **adó alanya** az, aki a naptári év első napján a közművezeték tulajdonosa. A tulajdonos mellett adóalany lehet még a fenntartó üzemeltető, a közművezeték fenntartásáért, karbantartásáért, javításáért, fejlesztésért felelős személy vagy szervezet. Ha a közművezeték az állam vagy a helyi önkormányzat tulajdonában áll, akkor közművezeték a naptári év első napján üzemeltető lesz az adó alanya, hiszen az adó alól mentes az állam és a helyi önkormányzat.

Az **adó alapja** a közművezeték nyomvonalának hossza méterben kifejezve, és ez mindig a naptári év első napjához kötődik. Ha például a közművezeték hosszában év közben változás történik (magnöveli, csökkenti a tulajdonos), akkor ez a változás a fejlesztés évében még nem, csak az azt követő évben változtatja az éves adó összegét.

Az **adó évi mértéke** az adóalap minden megkezdett métere után 125 Ft.

A hírközlési vezetékek tulajdonosát a nyomvonalhossztól függő **adókedvezmény** illeti meg:

- 170 000 métert meg nem haladó része után az egyébként fizetendő adó 20 százalékát,
- 170 000 métert meghaladó, de 250 000 métert meg nem haladó része után az egyébként fizetendő adó 40 százalékát,
- 250 000 métert meghaladó, de 300 000 métert meg nem haladó része után az egyébként fizetendő adó 80 százalékát,
- 300 000 métert meghaladó része után a fizetendő adó teljes összegét.

Ezek alapján ezen gazdálkodókra sávosan progresszív adó vonatkozik, vagyis a megnevezett hosszakat meghaladó részre csökken az adókedvezmény mértéke.

Az adót az adóalany **önadózással** állapítja meg és vallja be évente március 20-áig. Más vagyoni típusú adókhoz hasonlóan évente két egyenlő részletben március 20-áig és szeptember 20-áig kell megfizetni. Az adó a központi költségvetés bevételeit növeli.

Ellenőrző kérdések:

- Mi volt az adó bevezetésének célja?
- Mi az adó alapja?
- Mi az adó mértéke?

8.14 Távközlési adó

Az Országgyűlés 2012. május 18-án fogadta el a távközlési adóról (közismert nevén telefon- vagy SMS-adó) szóló 2012. évi LVI. törvényt, amely 2012. július 1-jével lépett hatályba.

Az **adókötelezettség** a távközlési szolgáltatás nyújtását terheli, mely szolgáltatás a törvény szabályozási koncepciója alapján, a Magyarország területén lévő, az elektronikus hírközlő hálózaton nyújtott nyilvánosan elérhető telefonszolgáltatást (vezetékes, mobilos és internetalapú (VOIP) telefonszolgáltatás) és üzenetküldést (SMS, MMS) jelenti.

Az adó alanya a szolgáltató, amely Magyarországon a távközlési szolgáltatást nyújtja.

A távközlési **adó alapja** a szolgáltató előfizetőjének előfizetéséhez, előfizetés hiányában a szolgáltatóhoz tartozó hívószámról indított hívások időtartama, valamint a küldött üzenetek – szolgáltatóval kötött szerződés szerint számított – száma.

Az adó mértéke:

- hívás kezdeményezés esetén hívásonként
  - 2 Ft/megkezdett perc, amennyiben azt magánszemély előfizető előfizetéséhez tartozó hívószámról indítják,
  - 3 Ft/megkezdett perc, amennyiben azt nem magánszemély előfizető előfizetéséhez tartozó hívószámról indítják,
- üzenetküldés esetén
  - 2 Ft/üzenet, amennyiben azt magánszemély előfizető előfizetéséhez tartozó hívószámról küldik,
  - 3 Ft/üzenet, amennyiben azt nem magánszemély előfizető előfizetéséhez tartozó hívószámról küldik.

Az adómérték-meghatározás híváskezdeményezés esetén, attól függetlenül percalapon történik, hogy a szolgáltató az előfizetőnek másodperc, perc, vagy annál nagyobb időtartam (például 10 perc) alapon számláz. Az adó összegét tehát hívásonként kell megállapítani, úgy, hogy az adóköteles hívások időtartamát percben kell kifejezni, s az egész percek számát eggyel kell megnövelni, – ha a beszélgetés időtartama nem egész perc – majd az eredményt, vagyis az adó alapját meg kell szorozni az adómértékkel.

A távközlési törvény **adóplafont** határoz meg annak érdekében, hogy az adóteher egy hívószámra vonatkozóan ne legyen túlságosan magas:

- magánszemély előfizetéséhez 700 Ft/hívószám,
- nem magánszemély előfizetéséhez 5000 Ft/hívószám.

Mentes az adó alól

- a segélyhívás (rendőrség, mentőszolgálat, tűzoltóság, európai harmonizált segélyhívószám, lelki segélyvonal, gyermekek számára fenntartott segélyvonal, eltűnt gyermekek felkutatását segítő krízisvonal),
- az adománygyűjtő szám hívása, üzenetküldés (közcélu adományok),
- teszhívás, teszt-SMS
- a magánszemély előfizető hívószámáról indított hívások időtartamából havonta 10 megkezdett perc, ami önállóan jár valamennyi előfizetéshez tartozó hívószám után (pl. családi flotta esetén minden hívószám után).

A távközlési adó **önadózásos adónem**, ezért az adót a szolgáltatónak kell havonta megállapítania, bevallania és megfizetnie a hívásindítás, üzenetküldés hónapját követő második hónap 20. napjáig. Az adóhatósági feladatokat a NAV látja el, a bevétel pedig a központi költségvetés bevételeként képezi.

 Egy magánszemélynek van egy havidíjas és pre-paid kártyás előfizetési ugyanannál a szolgáltatónál. A havidíjas előfizetési díjban 100 perc ingyenes beszélgetés és 50 db hálózatba küldött SMS található. Mindkét esetben másodperc alapján történik az elszámolás az ügyfél felé. Az előfizetéses hívószámról az adott hónapban összesen 3 óra 45 perc 15 másodperc hívást kezdeményezett, amely a szolgáltató nyilvántartása alapján 159 db hívásnak és 415 db megkezdett percnél felel meg (voltak néhány másodperces, és több tízperces hívásai is) 14 SMS és 3 db MMS került elküldésre. Az árvíz miatti adománygyűjtő vonalat 3 esetben hívta fel. A pre-paid kártyás számról mindössze 8 db, egyenként 15-25 másodperces hívást kezdeményezett.

Mennyi távközlési adó fizetésére kötelezett a szolgáltató az előfizető után?

Az adó számításánál nem számít az, hogy az előfizetési díjba milyen díjmentes tételeket kínál a szolgáltató az ügyfélnek. A díjszámítás ugyancsak független a hónapban kezdeményezett hívások összes számától és darabszámától, csupán a megkezdett percek és elküldött üzeneteket kell figyelembe venni. Az adománygyűjtő számra érkezett hívások adómentesek, így az első telefonszámhoz 412 megkezdett adóköteles perc és 14 + 3 adóköteles üzenet tartozik, vagyis az adó $412 * 2 \text{ Ft} + 17 * 2 \text{ Ft} = 858 \text{ Ft}$ lenne, de az adóplafon miatt csak 700 Ft-ot kell fizetni.

A pre-paid kártyás számról 8 db megkezdett perccel kell számolni, de mivel 10 megkezdett perc díjmentes, ezért nem keletkezett adófizetés. (A 10 percből megmaradt 2 adómentes percet nem lehet átvinni a másik előfizetésre.)

Az adót a szolgáltatónak kell havonta megállapítania, bevallania és megfizetnie a hívásindítás, üzenetküldés hónapját követő második hónap 20. napjáig.

Ellenőrző kérdések:

- Hogyan értelmezhető az adókötelezettség a távközlési adó esetében?
- Mi az adóplafon és miért van rá szükség?
- Milyen hívások, üzenetek mentesek az adó alól?

8.15 Reklámadó (RATV)

A reklámadó a reklámközlő médiumok reklámozásból származó bevételét adóztatja meg sávosan progresszív adómértékekkel.

Reklám alatt a reklámtörvény (2008/XLVIII) szerinti gazdasági reklámot és a kereskedelmi hirdetményt érti. Adóköteles ezen reklám közzététele.

A reklámadó alanya az a médiaszolgáltató, aki a reklámot közzéteszi, vagy a reklám közzétételének megrendelője, kivéve ha magánszemély. A reklám közzétevőjének a reklám közzétételének ellenértékéről szóló számlán vagy számviteli bizonylaton vagy más okiraton (így különösen a reklám közzétételére vonatkozó szerződésben) nyilatkoznia kell arról, hogy az adókötelezettség őt terheli és az adóbevallási, adófizetési kötelezettségének eleget tesz, vagy arról a tényről, hogy az adóévben, reklám közzététele után adófizetési kötelezettség nem terheli. Amennyiben a nyilatkozattételi kötelezettségének nem tesz eleget, akkor a megrendelő havonta, a reklám közzétételéről szóló számla, számviteli bizonylat kézhezvételét követő hónap 20. napjáig köteles az általa megrendelt reklám-közzététel utáni adót összesítve bevallani és megfizetni.

Az adó alapján a reklám közzétevője esetén az adóköteles tevékenységből származó adóévi nettó árbevétel, növelve a reklámértékesítő ügynökségnek a megrendelővel kötött, az adóalany médiatartalom-szolgáltatásán belüli reklám közzétételére irányuló szerződés szerinti szolgáltatásból származó nettó árbevételének és ezen ügylet kapcsán a reklámértékesítő ügynökségtől az adóalanynak járó ellenértéknek a különbözetével. Az adó mértéke 7,5 %.

Az adó alapja a megrendelő esetén a reklám-közzététel havi összesített ellenértékének 2 500 000 forintot meghaladó része. Ebben az esetben az adó mértéke 5%.

A reklámadót a társasági adóbevallással együtt tárgyévet követő május 31-ig kell bevallani. A bevallott összeg után két egyenlő részletben július és október 20-án kell adóelőleget fizetni. A társasági adóhoz hasonlóan, ha a következő évi adófizetés az ideinél várhatóan nagyobb lesz, december 20-án a különbözetet az adóhatóság javára be kell fizetni. Május 31-én történik a befizetett és a bevallott adó közötti különbözet rendezése.

Ellenőrző kérdések:

- Hogyan kell kiszámolni a reklámadó alapját? Milyen korrekciós tételek vannak?
- Ismertesse a reklámadó eljárási szabályait!

9 HELYI ADÓK

A fejezet célja

A fejezet célja, hogy megismertesse az olvasóval az államháztartás egy másik alrendszerének – a helyi önkormányzatoknak – adóztatásból származó bevételeit. A könyv keretein belül eddig jellemzően a magánszemélyek és vállalkozások azon kötelezettségeiről volt szó, amit a központi költségvetés felé kell teljesíteniük, viszont a következőkben bemutatásra kerül az a néhány adófajta is, amelyeket a helyi önkormányzatok maguk állapítanak meg, maguk szednek be, és maguk rendelkeznek felhasználásuk módjáról.

9.1 A helyi adók általános szabályai

Mielőtt külön-külön kitérnénk az egyes adófajták ismertetésére, érdemes áttekinteni a helyi adókra általánosságban vonatkozó szabályokat, hiszen a hatályos törvények, rendeletek is rengeteg olyan pontot tartalmaznak, amelyek a helyi adókra – mint az adók egy csoportjára – együttesen vonatkoznak. A későbbiek során, az egyes adónemek részletezésénél ezen általánosságokat már nem tárgyaljuk.

Helyi adókat az önkormányzatok vethetnek ki, és a belőlük származó bevétel teljes egészében az övék marad. Így a helyi adók az önkormányzatoknak a gazdálkodásukban bizonyos fokú önállóságot biztosítanak, mivel az adóbevételeket a települések a közgyűlés által ellenőrzött, bármilyen célra felhasználhatják. A törvény azonban korlátozza is az önkormányzatokat, mivel a törvényben rögzítetteken kívül más adókat nem vethetnek ki.

Az önkormányzatokat a helyi adókkal kapcsolatos teendőik végrehajtására az 1990. évi C. törvény (Htv.) hatalmazza fel, illetve ez a jogszabály írja elő kötelezettségeiket. E törvény szerint az önkormányzatok adómegállapítási joga arra terjed ki, hogy:

- a meghatározott adótípusokat bevezesse, hatályon kívül helyezze, illetve módosítsa,
- az adó bevezetésének időpontját és időtartamát meghatározza,
- az adó mértékét a helyi sajátosságokhoz, az önkormányzat gazdálkodási követelményeihez és az adóalanyok teherviselő képességéhez igazodóan megállapítsa,
- az előírt mentességeket, kedvezményeket további mentességekkel, kedvezményekkel kibővítsé,
- e törvény és az adózás rendjéről szóló törvény keretei között az adózás részletes szabályait meghatározza.

Az említett jogok mellett a Htv. megfogalmaz bizonyos általános, és az egyes adónemekre vonatkozó speciális korlátozó feltételeket is. Azok az általános kikötéseket, amelyek a helyi adók megállapításának jogát általánosságban korlátozzák, a következők:

- Az adóalany egy meghatározott adótárgy esetében csak egyféle adó fizetésére kötelezhető. Ezt nevezik az adóösszesítés tilalmának.
- A vagyoni típusú adók körében az adót egységesen kell meghatározni.

- A bevezetett adó mértékeként nem állapítható meg több az adómaximumnál.
- A törvény által előírt mentességek köre nem szűkíthető.
- Ha évközben módosításra kerülnek az egyes adókra vonatkozó előírások, az évközi módosítás naptári éven belül nem súlyosbíthatja az adóalanyok adóterheit.

A Htv.-ben szabályozott adókról általánosságban elmondható, hogyha a törvény máshogyan nem rendelkezik, akkor az **adók alanya** lehet:

- a magánszemély,
- a jogi személy, a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, egyéb szervezet,
- a magánszemélyek jogi személyiséggel nem rendelkező személyi egyesülése.

Az említett törvény sok esetben tesz különbséget az adóalanyok között oly módon, hogy azokat egyszerűen vagy magánszemélynek, vagy vállalkozónak nevezi. A törvény hatálya adóalanyok tekintetében nem terjed ki:

- a Magyar Államra,
- a helyi önkormányzatra,
- az országos és helyi kisebbségi önkormányzatra,
- a költségvetési szervre,
- az egyházra,
- a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-re,
- az Államadósság Kezelő Központ Zrt.-re,
- a büntetés-végrehajtásért felelős (miniszter felügyelete alá tartozó) büntetés-végrehajtási gazdálkodó szervezetre.

Ezen kívül a Htv. hatálya nem terjed ki a helyi **iparűzési adó** vonatkozásában

- a Magyar Nemzeti Bankra.

Az adókötelezettség a helyi adók vonatkozásában a következő **adótárgyak**ra terjed ki:

- az ingatlantulajdonra, ingatlanhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogra,
- nem állandó lakosként való tartózkodásra,
- az e törvényben meghatározott gazdasági tevékenység gyakorlására.

A Htv. kimondja, hogy az egyes települések önkormányzatai saját illetékességi területükön állapíthatnak meg helyi adókat, így ez tekinthető ezen adók **területi hatályának**. Az önkormányzat illetékességi területe alatt az önkormányzat közigazgatási határa által behatárolt – bel- és külterületet magában foglaló – térség értendő, amelyre az önkormányzati hatáskör kiterjed. A helyi adók felelőse az adott **település jegyzője**, aki egy személyben testesíti meg a helyi adóhatóságot. Az egyes adókkal kapcsolatos döntéseket, amelyek a Htv. által nyitva hagyott kérdések leszabályozását jelentik, az adott önkormányzat hozza meg rendeletek útján.

Az **adóalapot** a törvény vagy értékben, vagy bizonyos naturáliákban állapítja meg. Több adónem esetében kétféle adóalapot határoz meg a Htv., amelyek közül az önkormányzatok a helyi sajátosságokat is figyelembe véve választhatnak.

Ha az adóalapot értékben határozzák meg, akkor az **adómérték** általában százalékos érték. Ha azonban naturália az adó alapja, az adóalap egy egységére számított

pénzösszeg az adó mértéke. Az utóbbi esetben az egyes adónemeknél a Htv. hatályos állapota által előírt – s az alábbiakban részletezett – maximumértékek az infláció mértékével korrigálhatók.⁹⁹ Az így kapott értéket nevezik fogyasztói árindexszel valorizált adómaximumnak.

Az **adó bevallásának és megfizetésének szabályai** tekintetében egységes dolog, hogy a befizetést a helyi adóhatóság felé kell teljesíteni. A készpénzes befizetés általában nem megengedett. Kivételes eset, ha a település nem rendelkezik postahivatallal, illetve minden más olyan eset, ha az adó összege nem haladja meg az 5000 Ft-ot, s erről az önkormányzat külön rendelkezik. A fizetési és bevallási szabályokról a Htv. mellett az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezik.

A törvény szerint **adómentes** valamennyi helyi adó alól

- az egyesület,
- az alapítvány,
- a közszolgáltató szervezet,
- a köztestület,
- az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár,
- a magánnyugdíjpénztár.

Illetve kizárólag a helyi iparüzési adó vonatkozásában adómentességet élvez még

- a közhasznú szervezetnek minősülő nonprofit gazdasági társaság.

Mindemellett az említett jogszabály külön része foglalkozik az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO) és az Észak-atlanti Szerződés alapján felállított katonai parancsnokságok adómentességével.

Mindenféleképpen meg kell még említeni, hogy az adómentesség abban az adóévben illeti meg az adóalanyt, amelyet megelőző adóévben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme (nyeresége) után sem bel-, sem külföldön adófizetési kötelezettsége nem keletkezett.

A Htv. alapján hatféle helyi adó vethető ki, ami három nagyobb csoportba sorolható be:

- Vagyoni típusú adók
  - Építményadó
  - Telekadó
- Kommunális jellegű adók
  - Magánszemélyek kommunális adója
  - Idegenforgalmi adó
- Helyi iparüzési adó
- Települési adó

A 2013-as évtől a Magyar Államkincstár a helyi adók tekintetében országos adatbázist üzemeltet saját elektronikus rendszerén belül, így a <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/> címen keresztül bárki számára elérhető az egyes

---

⁹⁹ A meghatározott felső határoknak 2005. évre a KSH által 2003. évre vonatkozóan közzétett fogyasztói árszínvonal-változással, 2006. évtől pedig a 2003. évre és az adóévet megelőző második évig eltelt évek fogyasztói árszínvonal változásai szorzatával növelt összegére (a felső határ és a felső határ növelt összege együtt: adómaximum) figyelemmel állapíthatják meg az önkormányzatok az adómértéket.

magyarországi településeken bevezetett helyi adónemekre vonatkozó információk. A Htv. szerint az adatbázisnak tájékoztatást kell nyújtania:

- a helyi adónem bevezetésének napjáról
- az önkormányzat által megállapított adómértékről, adókedvezményekről, adómentességekről,
- a rendelkezések hatályba lépésének napjáról,
- az önkormányzat, illetve a helyi adóhatóság elérhetőségeiről (honlapcím, telefonszám, levelezési cím).

A kincstár a honlapján közzétett adatokat az önkormányzati adóhatóságoktól beérkezett adatokkal havonta, legkésőbb adatszolgáltatást követő hónap 5. napjáig módosítja.

Ellenőrző kérdések:

- Mit tud a helyi adók területi hatályáról?
- Mit jelent a fogyasztói árindexszel valorizált adómaximum?
- Melyek a vagyoni típusú helyi adók?

9.2 Építményadó

Az **adó alanya** az, aki a naptári év első napján az építmény tulajdonosa. Amennyiben az építménynek több tulajdonosa van, a tulajdonosok tulajdoni hányadaik arányában adóalanyok. Ha az építményt az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett vagyoni értékű jog terheli, az annak gyakorlására jogosult az adó alanya. A törvény lehetőséget nyújt arra, hogy valamennyi tulajdonos, illetőleg az építményhez kapcsolódó vagyoni értékű jogokat birtokló által írásban megkötött és az adóhatósághoz benyújtott megállapodásban a tulajdonosok az adóalanyisággal kapcsolatos jogokkal és kötelezettségekkel egy tulajdonost ruházzanak fel. Ezen kívül a törvény kimondja, hogy társasház, -garázs és -üdülő esetén a tulajdonosok önálló adóalanyok, a közös használatú helyiségek után az adó alanya az említett közösség.

A Htv. előírja, hogy adóköteles az önkormányzat illetékességi területén lévő építmények közül a lakás és a nem lakás céljára szolgáló épület, illetve épületrész. Az adókötelezettség az építmény valamennyi helyiségére kiterjed, annak rendeltetésétől, illetőleg hasznosításától függetlenül. Az adókötelezettség a használatbavételi, illetőleg a fennmaradási engedély jogerőre emelkedését követő év első napján keletkezik. Szintén a következő év első napjától kell figyelembe venni az adókötelezettséget érintő változást is. Ilyen változás lehet pl. az alapterület módosulása, vagy az épület átminősítése. Az adókötelezettség megszűnik az építmény megszűnése (lebontása, megsemmisülése) évének utolsó napján, viszont ha az építmény az év első felében szűnik meg, a második félévre vonatkozó adókötelezettséget már nem kell megfizetni az adóalanyoknak. Az építmény használatának szünetelése azonban az adókötelezettséget nem érinti.

A Htv. az építményadó esetében megengedi az önkormányzatoknak, hogy kétféle **adóalap** meghatározási módszer közül válasszanak. Így minden egyes önkormányzat eldöntheti, hogy illetékességi területén

- vagy az építmény m²-ben számított hasznos alapterülete,
  - vagy az építmény korrigált forgalmi értéke,
- mint adóalap alapján számítják a kivetett adó nagyságát.

A hasznos alapterület alatt a teljes alapterület olyan részét értjük, ahol a belmagasság legalább 190 cm. A hasznos alapterület kapcsán talán legfontosabb kritérium még a teljes alapterületre vonatkozóan, hogy a lakás, üdülő minden helyiségének összegzett alapterületét magában kell foglalnia, kivéve a kiegészítő helyiségeket (csak tárolásra alkalmas padlás, pince), melléképületeket, melléképületrészekét.¹⁰⁰ A korrigált forgalmi értéket pedig úgy határozzák meg, hogy az illetékekről szóló 1990. évi XCII. törvény alkalmazásával megállapított forgalmi érték 50 százalékát veszik.

Annak függvényében, hogy az adott önkormányzat melyik adóalap megállapítási módszer választotta, az **adó** évi **mértékének** felső határa:

- 1100 Ft/ m², amennyiben a hasznos alapterület szerinti adóalap megállapítást választotta,
- a korrigált forgalmi érték 3,6 százaléka, amennyiben a korrigált forgalmi érték szerinti adóalap megállapítást választotta.

Az építményadó tekintetében az egyes magánszemélyek és vállalkozók adóztatása adókivetéssel történik. Az **adó megfizetése** két részletben – határozat alapján – március 15-éig és szeptember 15-éig esedékes, kivéve ha az adórendelet ennél későbbi vagy több esedékességi időpontot határoz meg. Abban az esetben, ha egy magánszemélynek vagy vállalkozónak adókötelezettsége keletkezik, megváltozik, vagy megszűnik, a változást az önkormányzati adóhatósághoz a változást követő 15 napon belül be kell jelentenie. Amennyiben az adózó újabb változást be nem jelent, addig az adóhatóság a fizetendő adó mértékét, az előző bejelentésben foglaltak alapján állapítja meg.

Az építményadó tekintetében **adómentességet** élvez egyrésztől

- a szükséglakás,
- a kizárólag az önálló orvosi tevékenységről szóló törvény szerinti házi orvos által nyújtott egészségügyi ellátás céljára szolgáló helyiség,
- a radioaktív hulladék elhelyezésére és a kiégett nukleáris üzemanyag tárolására használt építmény
- az ingatlan-nyilvántartási állapot szerint állattartásra vagy növénytermesztésre szolgáló épület vagy az állattartáshoz, növénytermesztéshez kapcsolódó tároló épület (pl. istálló, üvegház, terménytároló, magtár, műtrágyatároló), feltéve, hogy az épületet az adóalany rendeltetésszerűen állattartási, növénytermesztési tevékenységéhez kapcsolódóan használja.

Az előzőekben felsoroltakon kívül ideiglenesen adómentességet élvezhetnek még bizonyos műemléknek nyilvánított építmények is, amennyiben felújítást hajtanak rajtuk végre, és a tulajdonos minden jogszabályban foglalt kötelezettségnek eleget tesz. Az adóalany ilyen kötelezettsége pl., hogy teljesen visszaállítsa az épület esztétikai állapotát, valamint eredeti műszaki állapotát, illetve hogy a felújítási munkálatokat az adómentesség végéig befejezze. Az ideiglenes adómentesség a felújításra kiadott építési engedély jogerőre emelkedése utáni 3 adóévre vehető igénybe. Ha ez alatt az idő alatt változás áll be az adóalany személyében, az új adóalany is mentesíthető az adó alól, amennyiben kérelmezi azt. Az ideiglenes adómentesség alatt a helyi adóhatóság (a

---

¹⁰⁰Egyéb az alapterület számítása esetén figyelembe veendő szempontok: Az épülethez tartozó fedett és három oldalról zárt külső tartózkodók (lodzsa, fedett és oldalt zárt erkélyek), és a fedett terasz, tornác alapterületének 50 százaléka tartozik a teljes alapterületbe. A lakások esetében a pincszinten (a csatlakozó terepszint alatt) kialakított helyiségek alapterületének 70 százalékát kell a teljes alapterületbe számítani.

jegyző) az adó mértékét évente megállapítja, s amennyiben az adóalany nem tett eleget az időszak lejárta után az említett kötelezettségeinek, a 3 év alatt meg nem fizetett adón túl a mindenkori jegybanki alapkamat mértékével egyező mértékű kamatot számít fel, és fizettet meg az adó alanyával. Ha időközben változott az adóalany személye, azt is vállalnia kell, hogy a korábbi adóalany terhére előírt adót és kamatait is megfizeti.

Habár szigorú értelemben vett adókedvezménynek vagy adómentességnek nem tekinthető, itt érdemes megemlíteni az adófelfüggesztés intézményét. Ezt minden olyan, 65. életévét betöltött, vagy életkorától függetlenül a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülő magánszemély igénybe veheti, aki egyedül vagy kizárólag ugyanezen feltételeknek megfelelő hozzátartozójával él. Ezen személyek csakis lakcímnnyilvántartás szerinti, és életvitelszerűen is lakóhelyükül szolgáló lakásuk után élhetnek az adófelfüggesztés iránti igénnyel. Az adófelfüggesztés időtartama alatt az adóalanynak nem kell megfizetnie az építményadót, viszont annak mértéke minden évben megállapításra kerül, és az adófelfüggesztés megszűntével a kamatokkal növelt adóösszeget (amit a mindenkori jegybanki alapkamat segítségével állapítanak meg) kötelező megfizetni. A helyi adóhatóság, hogy biztosítsa ezen adóösszeg megtérülését, jogosult az ingatlanügyi hatóságnál soron kívül zálogjogot bejegyeztetni az ingatlan-nyilvántartásba, a halasztott adó és a felszámított kamat erejéig. Az adófelfüggesztés megszűnik a lakás elidegenítése esetén, vagyoni értékű jog alapítása esetén, az adózó halálával, vagy az adófelfüggesztés iránti kérelem írásban történő visszavonásával. Ilyenkor kötelezettnek minősül elidegenítés, illetve vagyoni értékű jog alapítása esetén a jelzálogjoggal biztosított követelés erejéig a tulajdonjogot, vagy vagyoni értékű jogot szerző fél, az azon felüli követelést illetően az adófelfüggesztési jog jogosultja. Az adófelfüggesztési jog jogosultjának halála esetén a lakás örököse, az adófelfüggesztés iránti igény visszavonása esetén az adófelfüggesztési jog jogosultja köteles megfizetni az adót.

 A Mindenki és Társai Kft. Miskolc belterületén rendelkezik egy 74 m² hasznos alapterületű épülettel, melyet részben irodaként részben raktárként üzemeltet. Az épület korrigált forgalmi értéke 6 millió Ft. Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata az illetékességi területén megfizetendő építményadó alapját az építmény m²-ben számított hasznos alapterületében, mértékét hasonló kategóriájú építmények esetében 1200 Ft/m²-ben állapította meg. (Ez az érték a fogyasztói árindexszel valorizált adómaximum figyelembevételével került meghatározásra.) Milyen összegű építményadót köteles megfizetni a kft. ezen ingatlanja után, ha adókedvezmény igénybevételére nem jogosult?

Megoldás:

Mivel az adó alapja a hasznos alapterület, ezért a ház korrigált forgalmi értéke jelen esetben lényegtelen információ. Tehát a Mindenki és Társai Kft. ezen ingatlan után fizetendő adókötelezettsége:

$$74 \text{ m}^2 * 1200 \text{ Ft/m}^2 = 88\,800 \text{ Ft. } $$

Ellenőrző kérdések:

- Hogyan határozható meg a hasznos alapterület?
- Hogyan határozható meg a korrigált forgalmi érték?
- Mit jelent az adófelfüggesztés intézménye?

9.3 Telekadó

Az **adó alanya** a hatályos jogszabály szerint az, aki az év első napján a telek tulajdonosa. Mint látható, ez az előírás nem tér el az építményadó esetében az adóalanytól említettektől. Ezen túlmenően az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett vagyoni értékű jogok és több tulajdonos esetében is az építményadónál megfogalmazott előírások az irányadóak.

Adóköteles az önkormányzat illetékességi területén lévő minden telek, – azaz épülettel be nem épített földterület – amely nem mező- és erdőgazdálkodási művelés alatt álló terület, nem termőföld, nincs tanyaként nyilvántartva, nem temető és nem víztározó. Ezen kívül még azokat a területeket sem szokták a telek meghatározásába beleértetni, amelyek között, illetve vasúti pálya és annak tartozékai találhatók.

Az adókötelezettség a telekadó esetében általában akkor változik, amikor az adótárgy állapotában, jellegében, felhasználási módjában változás következik be. Főszabály szerint ilyenkor telekadó fizetési kötelezettség a változást követő év elejétől keletkezik, illetve szűnik meg. Adókötelezettség keletkezik ily módon például belterületi telek, (külterületi) termőföld és tanyához tartozó földterület mezőgazdasági művelésének megszüntetése, és/vagy más ingatlan-nyilvántartási kategóriába való átvezetése esetén, illetve megszűnik az adókötelezettség, ha ezen területek mezőgazdasági célú hasznosítása megkezdődik, és/vagy az ingatlan-nyilvántartásban az előbb említett kategóriákba (amik mezőgazdasági művelés alá vont területeket jelentenek) sorolják át „őket”. Kivételt képez az a sajátos helyzet, amikor az adófizetési kötelezettség a telken való épület megsemmisülése/lebontása vagy felépítése miatt változik meg. Az első esetben adókötelezettség keletkezik, az utóbbi esetben megszűnik, de nem a következő év, hanem a következő félév első napjától.

Az **adó alapja** ennél az adónemnél is – hasonlóan az építményadóhoz – kétféleképpen határozható meg. Az önkormányzat döntésétől függően az adóalap lehet:

- a telek m²-ben számított területe, vagy
- a telek korrigált forgalmi értéke.

Az **adó évi mértékének** felső határát:

- az adóalap számításánál említett első módszer esetében 200 Ft/m²-ben,
- a második módszer tekintetében a korrigált forgalmi érték 3 százalékában állapítja meg a Htv.

A telekadó esetében az adó **bevallásával és befizetésével kapcsolatos szabályok** teljes mértékben megegyeznek az építményadónál leírtakkal.

A helyi adókról szóló törvény hatályos állapota szerint **adómentességet** élvez a telekadó tekintetében:

- az épület, épületrész hasznos alapterületével egyező nagyságú telekrész,
- az mezőgazdasági művelés alatt álló belterületi telek,
- és az építési tilalom alatt álló telek adóköteles területének 50 százaléka
- az adóalany termék-előállító üzeméhez tartozó, jogszabályban vagy hatósági előírásban megállapított védő-biztonsági terület (övezet), feltéve, ha az adóalany adóévet megelőző adóévi, évesített nettó árbevétele legalább 50%-ban saját előállítású termék értékesítéséből származik.

☒ Nagy Attila magánszemély budapesti lakos, aki egy a XII. kerületben található, 1259 m²-es, 72,5 millió Ft korrigált forgalmi értékű beépítetlen telek tulajdonosa. A kerület önkormányzatának közgyűlése korábban úgy határozott, hogy a telekadó alapja a telek m²-ben számított területe, az adó mértéke pedig üres telek esetén 200 Ft/m², épülethez tartozó teleknél pedig 150 Ft/m² legyen. Mennyi Nagy Attila telekadó fizetési kötelezettsége a főváros adott kerületében?

Megoldás:

A telekadó alapja a telek m²-ben számított területe, tehát a korrigált forgalmi értékével nem kell foglalkoznunk. Mivel esetünkben egy beépítetlen telekről van szó, ezért a telekadót a következőképpen számíthatjuk ki:

$$1259 \text{ m}^2 * 200 \text{ Ft/m}^2 = 251\,800 \text{ Ft}$$

Nagy Attila telekadó fizetési kötelezettsége 251 800 Ft a főváros XII. kerületében.

Ellenőrző kérdések:

- Milyen adózási szabályok vonatkoznak a mező- és erdőgazdálkodási művelés alatt álló területekre a telekadó vonatkozásában?
- Milyen választási lehetőséget ad az önkormányzatoknak a Htv. a telekadó alapjának megválasztása tekintetében?
- A telekadó szempontjából milyen adómentességeket ismer?

9.4 Magánszemélyek kommunális adója

A magánszemélyek kommunális adója esetében az **adóalany** az a magánszemély, aki egyébiránt az építményadó, vagy a telekadó alanya is lehet. Tehát az építményadónál és a telekadónál megfogalmazottak érvényesek ezen esetben is, azzal a különbséggel, hogy a kommunális adó tekintetében az adóalany csak magánszemély lehet. Az előbbieken túlmenően az a magánszemély is köteles ezen adót megfizetni, aki az önkormányzat illetékességi területén nem magánszemély tulajdonában álló lakás bérleti jogával rendelkezik. Amennyiben a bérleti joggal több személy közösen rendelkezik, úgy a közösségnek lehetősége van egy illető (írásbeli szerződéssel történő) kijelölésére, aki ezek után az adó alanyának tekinthető. Ilyen megállapodás hiányában a bérlőtársak egyenlő arányban adóalanyok.

Az önkormányzat döntésétől függően az **adó tárgya** vagy az építményadónál meghatározott építmény, vagy a telekadónál meghatározott telek, illetve – az adóalany esetében korábban megfogalmazottak szerint értendő – bérleti jog birtoklása. Az adókötelezettség változása tekintetében itt csak annyival szükséges kiegészíteni a vagyoni típusú önkormányzati adóknál tárgyaltakat, hogy a bérleti jog esetében a lakásbérleti jogviszony létrejöttét követő év első napján keletkezik és a jogviszony megszűnése évének utolsó napján szűnik meg az adófizetési kötelezettség. Viszont ha a lakásbérleti jogviszony az év első felében megszűnik, a második félévben már nem kell adóznia a jogviszonyt korábban birtokló magánszemélynek.

Az adótöbbszörözés tilalma miatt egy adótárgyra csak egyfajta adó vethető ki, éppen ezért, ha az adott önkormányzat már bevezette az építményadót, akkor a kommunális adó tárgya nem lehet az építmény, illetve ha az adott településen telekadó van

érvényben, a kommunális adót nem fizettethetik meg a birtokolt telek – mint ingatlan – alapján.

Az **adó alapjának** meghatározása a magánszemélyek kommunális adója esetében nem igényel bonyolultabb számítást. A tételes adómértéket annyiszor kell megfizetni az adóalanyak, ahány adótárgy van a birtokában.

Az **adó évi mértékének** felső határa építményenként, telkenként, illetőleg lakásbérleti jogonként legfeljebb 17 000 Ft.

A kommunális adó tekintetében is megegyeznek az **adóbevallási és megfizetési szabályok** az építményadónál tárgyaltakkal, viszont figyelembe kell venni azt a – már említett – különbséget, hogy ameddig az építményadó megfizetésének kötelezettsége mind magánszemélyekre, mind vállalkozókra vonatkozik, kommunális adókötelezettsége csak az előbbi csoportnak lehet.

A Htv. a magánszemélyek kommunális adója vonatkozásában nem fogalmaz meg olyan esetet, amely tekintetében kötelező jelleggel **adómentességet** kellene alkalmaznia az önkormányzatoknak. Viszont ezen adónemnél is, mint a többi helyi adó esetén, az egyes településeknek lehetőségük van az egyes adózókat mentesíteni az adófizetési kötelezettségük alól. Itt szükséges még megemlíteni, hogy a magánszemélyek kommunális adója tekintetében is törvény adta lehetőség adódik adófelfüggesztésre. Az építményadónál ismertetett feltételekkel (teljes mértékben) megegyezően a 65. életévüket betöltő, vagy a megváltozott munkaképességű személyek vehetik igénybe ezt a lehetőséget.

 Varga József, magánszemély Fóton él, bejelentett lakcímmel itt rendelkezik. Tulajdonában van egy Budapest IV. kerületi, 86 m²-es lakás, egy főtí 148 négyzetméter alapterületű lakás és a hozzá tartozó 480 m²-es telek. Mekkora a Varga József által a IV. Kerületi Önkormányzatnak fizetett kommunális adó mértéke, ha az említett önkormányzat az adó alapjának az építmények közül csupán a lakást, és a lakásbérleti jogot határozta meg, mértékeként pedig 18 420 Ft-ot (fogyasztói árindexszel valorizált érték figyelembevételével) állapított meg? A magánszemély nem jogosult adómentességre, illetve -kedvezményre.

Megoldás:

A magánszemély bejelentett lakcíme nem befolyásol semmit. A IV. Kerületi Önkormányzatnak csak az illetékességi területén lévő lakás után kell a magánszemélyek kommunális adóját megfizetni, melynek összege:

1 adótárgy * 18 420 Ft/adótárgy = 18 420 Ft.

Ellenőrző kérdések:

- Kik lehetnek a kommunális adó alanyai?
- Mikor keletkezik, és mikor szűnik meg az adófizetési kötelezettség a magánszemélyek kommunális adója tekintetében?
- Mi a magánszemélyek kommunális adója éves mértékének törvényben meghatározott felső határa?

9.5 Idegenforgalmi adó

Idegenforgalmi adó megfizetésére kötelezett az a magánszemély, aki nem állandó lakosként az adott önkormányzat illetékességi területén legalább egy vendégéjszakát eltölt.

Az **adó tárgya** az adóalany értelmezésére használt meghatározásból világosan levezethető; az önkormányzat illetékességi területén való ott-tartózkodás, legyen szó akár üdülésről, (nem szorosan a munkakörhöz tartozó feladatok elvégzése esetében) kiküldetésről, vagy bármely egyéb hasonló indokból történő jelenlétről.

A hatályos jogszabály az idegenforgalmi adó esetében is ad választási lehetőséget az **adóalap** megállapításával kapcsolatban, tehát az

- vagy a megkezdett vendégéjszakák száma szerint,
- vagy a megkezdett vendégéjszakákért fizetett ellenszolgáltatás (szállásdíj, vagy ennek hiányában bármilyen jogcímen fizetett ellenérték) szerint végezhető.

Az **adó mértékének** törvényben maximalizált értéke

- a vendégéjszakák száma szerint meghatározott adóalap esetében személyenként 300 Ft/vendégéjszaka,
- a vendégéjszakákért fizetett ellenérték szerinti adóalap meghatározás esetében az adóalap 4 százaléka.

Az idegenforgalmi adó esetében annak **befizetése** a többi helyi adótól eltérő módon, sajátos szabályok szerint történik. Ezért az erre vonatkozó előírásokat érdemes külön is megemlíteni. A Htv. kimondja azt, hogy az adókötelezettség a nem helyi lakosként a településen tartózkodó személyt terheli, azonban annak beszedésére és a helyi adóhatósághoz való eljuttatására a szállásadó, illetve a szálláshellyel, ingatlanal rendelkező jogosult kötelezett:

- Az idegenforgalmi adót a szálláshely ellenérték fejében való átengedése esetén a szállásdíjjal együtt a szállásadó szedi be.
- A szálláshely vagy bármely más ingatlan ingyenesen történő átengedése esetén a szálláshellyel, ingatlanal rendelkező jogosult az ott-tartózkodás utolsó napján szedi be az idegenforgalmi adót.

Az adót az adóbeszedésre kötelezett akkor is tartozik befizetni, ha annak beszedését elmulasztotta.

A Htv. hatályos állapota szerint az idegenforgalmi adó esetén az **adóbeszedést** – mint adómegállapítás módot – kell alkalmazni. A beszedésre kötelezett a beszedett adóösszeget mindig a tárgyhót követő hónap 15-éig köteles az adóhatóság részére befizetni.

Az idegenforgalmi adó esetében az **adókötelezettség alól mentes** minden 18. életévét még be nem töltő magánszemély, bármilyen egyéb kikötés nélkül. A 18. életévüket betöltött személyek között szintén adómentes az, aki gyógyintézetben fekvőbeteg szakellátásban részesül, vagy szociális intézményben ellátottként tartózkodik. Ezen kívül (szak)képzési és munkavégzési vonatkozásban adómentességet élvez az a személy, aki a közép- és felsőfokú oktatási intézménynél tanulói vagy hallgatói jogviszony alapján, hatóság vagy bíróság intézkedése folytán, a szakképzés keretében tartózkodik az adott településen, vagy szolgálati kötelezettséget teljesít, esetleg a településen székhellyel, vagy telephellyel rendelkező, illetőleg ideiglenes

tevékenységet végző vállalkozó esetén vállalkozási tevékenység, vagy ezen vállalkozó munkavállalója által folytatott munkavégzés céljából tartózkodik az adott önkormányzat illetékességi területén. Hasonló esetként említhető meg azon egyházi személyek adómentessége is, akik az egyház tulajdonában lévő épületben, telken vendégéjszakát (kizárólag az egyház hitéleti tevékenységében való részvétel céljából) töltenek el. Szintén adómentességet élvez az a magánszemély, aki az önkormányzat illetékességi területén lévő üdülő tulajdonosa vagy bérlője, valamint a használati jogosultság időtartamára a lakásszövetkezet tulajdonában álló üdülő használati jogával rendelkező lakásszövetkezeti tag, illetőleg ezen magánszemélyek hozzátartozója.

 A Varga család egy miskolci kirándulásuk alkalmával az egyik miskolctapolcai panzióban szállt meg 2 éjszakára. A kiránduláson a családból 5 fő vett részt; a 43 éves apuka, a 41 éves anyuka, a 15 és 12 éves gyerekek, illetve a nagymama, aki 66 esztendő. A város önkormányzatának rendelete szerint az idegenforgalmi adó alapját a vendégéjszakák száma alapján kell meghatározni, mértéke 450 Ft/fő/vendégéjszaka (fogyasztói árindexszel valorizált érték figyelembevételével). Állapítsa meg a család által fizetett idegenforgalmi adó összegét!

Megoldás:

Az idegenforgalmi adó vonatkozásában mentes az adó alól a 18 életévét be nem töltött magánszemély, tehát jelen esetben a két gyerek. Ezt figyelembe véve az adó kiszámításának módja a következő:

$$3 \text{ fő} * 2 \text{ vendégéjszaka} * 450 \text{ Ft/fő/vendégéjszaka} = 2700 \text{ Ft}$$

A család által megfizetett idegenforgalmi adó összege 2700 Ft.

Ellenőrző kérdések:

- Mik az idegenforgalmi adó befizetésének sajátosságai?
- A 18. életévét betöltött személyre milyen szabályozások vonatkoznak az idegenforgalmi adó tekintetében?
- Mikor élveznek adómentességet az egyházi személyek az idegenforgalmi adó esetében?

9.6 Helyi iparűzési adó

A helyi iparűzési **adó alanya** a vállalkozó. A vállalkozót jelen esetben a gazdasági tevékenységet saját nevében és kockázatára, haszonszerzés céljából üzletszerűen végző jogi személy, a személyi jövedelemadóról szóló törvényben meghatározott egyéni vállalkozó, a személyi jövedelemadóról szóló törvényben meghatározott mezőgazdasági őstermelő (ha árbevétele meghaladja a 600 000 Ft-ot), az egyéni cég és más egyéb szervezet jelentheti.

Adóköteles minden olyan vállalkozási tevékenység (másképpen iparűzési tevékenység), amelyet az önkormányzat területén állandó vagy ideiglenes jelleggel végez a vállalkozó. Ezen meghatározásnak két olyan pontja is van, ami további pontosításra szorul, s amit a törvény is részletesebben kifejt. Egyrészt értelmezi az (adóköteles) iparűzési tevékenységet, ami nem más, mint a vállalkozó e minőségben végzett nyereség-, illetőleg jövedelemszerzésre irányuló tevékenysége. Másrészt foglalkozik az iparűzési tevékenység időtávjával is, vagyis hogy az állandó vagy

ideiglenes jellegű. A Htv. szerint egy tevékenység állandó jellegű, ha azt olyan önkormányzat illetékességi területén végzi a vállalkozó, amelyen telephellyel vagy székhellyel rendelkezik, függetlenül attól, hogy a tevékenységét részben vagy egészben e helyen kívül folytatja. Ezzel szemben ideiglenes jellegű tevékenységet akkor folytat egy vállalkozó, ha egy olyan önkormányzat területén, ahol nincs telep-, illetve székhelye:

- építőipari vagy természeti erőforrást feltáró munkálatokat végez, és ezek időtartama 31 és 180 nap között van,
- esetleg az előzőeken kívül bármi más tevékenységet folytat, és nem rendelkezik székhellyel vagy telephellyel egyetlen önkormányzat területén sem.¹⁰¹

A Htv. szerint, ha az építőipari, illetőleg a természeti erőforrás feltárására, kutatására irányuló tevékenység időtartama az önkormányzat illetékességi területén a 180 napot meghaladta vagy előreláthatóan meghaladja, akkor e tevékenységek végzésének helye a tevékenységvégzés megkezdésének napjától telephelynek minősül. A vállalkozónak ebben az esetben állandó jellegű iparüzési tevékenységet végzőként kell bejelentkeznie az önkormányzathoz.

Az adókötelezettség a tevékenység jellegétől függetlenül annak megkezdése napjával keletkezik, és megszüntetésének napjával szűnik meg.

A helyi iparüzési adó számításakor, attól függően, hogy a tevékenység milyen jellegű, két módon állapítják meg az **adó alapját**.

- Állandó jellegű tevékenység esetén a nettó árbevételből¹⁰² kiindulva, azt az eladott áruk beszerzési értékével (ELÁBÉ), a közvetített szolgáltatások értékével, az alvállalkozói teljesítések értékével, az anyagköltséggel, továbbá az alapkutatás, alkalmazott kutatás, kísérleti fejlesztés adóévben elszámolt közvetlen költségével csökkentve jutunk el az adó alapjához.
- Ideiglenes jelleggel végzett iparüzési tevékenység esetében az adót a tevékenység végzésének naptári napjai alapján kell megállapítani. Tehát az adó alapja a tevékenység időtartama napokban számolva. Minden megkezdett nap egy napnak számít.

A 2013-as esztendőktől lényegesen szigorították a helyi iparüzési adó alapjának számításakor alkalmazott nettó árbevételt csökkentő összeg meghatározásának módját. Ettől az évtől kezdődően ugyanis az 500 millió Ft-nál nagyobb árbevételt elérő vállalkozók csak korlátozottan vehetik figyelembe az eladott áruk beszerzési értékét és a közvetített szolgáltatások értékét, mint csökkentő tételt. A Htv. ennek kiszámításához az árbevételhez kapcsolódó sávokat állapított meg, amit a következő táblázat szemléltet.

---

¹⁰¹ Ez az eset főleg külföldi vállalkozó esetén áll fent.

¹⁰² A Htv. szerinti nettó árbevétel tartalma tevékenységtől függően változik (legyen szó pl. hitelintézetekről, pénzügyi vállalkozásokról, befektetési vállalkozásokról, külföldi vállalkozások fióktelepeiről, non-profit szervezetekről), amely esetek ismertetése nem tartozik szorosan ezen tananyag keretei közé. Általános esetben a nettó árbevétel nem egyezik Számviteli tv. által meghatározott értékesítés nettó árbevételével, azt csökkenteni kell a jogdíjból származó, árbevételként elszámolt ellenértékkel, jövedéki adó, a regisztrációs adó, az energiaadó összegével, valamint a felszolgálati díj árbevételként elszámolt összegével.

Az iparüzési adóalap meghatározása

Nettó árbevétel	Az ELÁBÉ és a közvetített szolgáltatások összegének maximálisan figyelembe vehető értéke a nettó árbevételhez viszonyítva
0 – 500 millió Ft	nincs korlátozás
500 millió – 20 milliárd Ft	85%
20 milliárd – 80 milliárd Ft	75%
80 milliárd Ft –	70%

Forrás: Az 1990. évi C. tv. alapján, saját szerkesztés

A táblázat a következőképpen értelmezhető: Ha például egy vállalkozó 20 milliárd Ft-nál magasabb árbevételre tett, szert az adott évben, de ez az összeg nem haladja meg a 80 milliárd Ft-ot, akkor 500 millió Ft nettó árbevételig az e sávba jutó nettó árbevétel csökkentő összeg (ELÁBÉ+közvetített szolgáltatások) teljes egészét levonhatja a nettó árbevételből. Ettől a ponttól viszont már csak bizonyos korlátozások mellett vehető figyelembe az említett árbevétel csökkentő összeg. A nettó árbevételének 500 millió és 20 milliárd Ft közötti részéből az e sávba tartozó nettó árbevétel csökkentő összeget, de maximum az árbevétel 85 százalékát vonhatja le, illetve az árbevételének 20 milliárd és 80 milliárd Ft közötti részét az e sávba tartozó nettó árbevétel csökkentő összeggel, de legfeljebb az árbevétel 75 százalékával korrigálhatja nettó árbevételét a vállalkozó. Az egyes sávokba jutó nettó árbevétel csökkentő összeg az összes nettó árbevétel csökkentő összegnek és az adott sávba jutó nettó árbevétel összes nettó árbevételben képviselt arányának szorzata.

Ezen szabályozás alól – néhány esetben – létezik kivétel. Az ELÁBÉ és a közvetített szolgáltatások azon része, amelyet az exportárbevételhez vagy a közfinanszírozásban részesülő gyógyszerek belföldi értékesítésének nettó árbevételéhez kapcsolódóan számol el a vállalkozó, teljes egészében levonhatók a nettó árbevételből. Ezen kívül az elszámolóházi tevékenységet végző szervezetnél a földgáz és villamosenergia továbbértékesítéséhez kapcsolódó ELÁBÉ esetében is, annak 100 százalékával csökkenthető a nettó árbevétel.¹⁰³

Ha a vállalkozó több önkormányzat illetékességi területén vagy külföldön végez állandó jellegű iparüzési tevékenységet, akkor az adó alapját meg kell osztania. A hatályos jogszabály 3 módszert határoz meg a helyi iparüzési adó alapjának megosztására:

- Személyi jellegű ráfordítással arányos megosztás módszere: Az adott településekhez tartozó foglalkoztatottak – ideértve a magánszemély vállalkozó esetében önmagát is – után a tárgyévben elszámolt személyi jellegű ráfordítások arányában osztható meg az adóalap. A magánszemély vállalkozó esetében, illetve ha a nem magánszemély vállalkozás ügyvezetője után az adóévben személyi jellegű ráfordítás nem merül fel, személyi jellegű ráfordítás címén 500 000 Ft-ot kell figyelembe venni.

¹⁰³ A kapcsolt vállalkozások esetében ezeken az előírásokon kívül még külön szabályok is alkalmazandóak, melyeket a Htv. 39§ (6)-e tartalmazza.

- Eszközérték arányos megosztás módszere: A településekhez tartozó, az adóév folyamán a vállalkozási tevékenységhez használt tárgyi eszközök eszközértékének együttes összege arányában kell az adóalapot megosztani.
- Komplex módszer: Az adóalap olyan hányadát kell a személyi jellegű ráfordítással arányos megosztás módszerével megosztani, amilyen arányt a személyi jellegű ráfordítások összege képvisel a személyi jellegű ráfordítás és eszközérték együttes összegén belül. A fennmaradó adóalaprészt az eszközérték arányos megosztás módszerét kell alkalmazni. Minden olyan vállalkozó, akinek a tárgyévet megelőző teljes adóévben az adóalapja meghaladta a 100 millió Ft-ot, köteles ezen módszert alkalmazni.

A Htv. lehetőséget nyújt arra, hogy az építőipari tevékenységet és távközlési tevékenységet végző vállalkozók, valamint a villamosenergia-iparban tevékenykedő vállalatok – az egyszerűség kedvéért – külön csak a rájuk vonatkozó módszerrel osszák meg adóalapjukat. Az építőipari vállalkozók saját döntésük alapján alkalmazhatják a rájuk vonatkozó egyszerűsített adóalap megosztási módszert. Ebben az esetben az adóalap 50 százalékát a székhelye és telephelyek szerinti települések között a személyi jellegű ráfordítással arányos vagy a komplex módszer alkalmazásával kell megosztani. Az adóalap másik 50 százaléka pedig az egyes települések között, az ott előállított építőipari teljesítmények¹⁰⁴ arányában osztható meg. Építőipari tevékenységet folytató vállalkozónak a törvény szerint az minősül, aki teljesítményének 75 százalékát építőipari tevékenység folytatása révén éri el az adott évben. A Htv. a távközlési tevékenységet folytató vállalkozók fogalmát is hasonlóképpen definiálja, viszont annyi különbség van ezen vállalkozók esetében, hogy nem a teljesítményük, hanem a Számviteli tv. szerinti nettó árbevételük 75 százalékának kell távközlési tevékenységből származnia. A távközlési tevékenység esetében csak egy módszer alkalmazandó, amelynek lényege, hogy minden olyan település, ahol a vállalkozó ügyféllel rendelkezik, telephelynek minősül. Ezen telephelyek között, a számlázási címek alapján azonosított ügyfelek száma szerint osztható meg az adóalap. A villamosenergia-ipari vállalatok – attól függően, hogy pontosan milyen tevékenységet is végeznek – kétféle módon oszthatják meg adóalapjukat. Az egyetemes szolgáltatóknak, villamosenergia- vagy földgázkereskedőknek a végső fogyasztó részére eladott villamos energia vagy földgáz értékesítéséből származó Számviteli tv. szerinti nettó árbevételük alapján, a villamos energia elosztó hálózati engedélyeseknek és földgázelosztói engedélyeseknek a végső fogyasztó számára továbbított villamos energia vagy földgáz mennyisége alapján kell megosztaniuk az adóalapjukat a székhely, illetve telephely szerinti önkormányzatok között.¹⁰⁵

A Htv. állandó jellegű iparüzési tevékenység esetén lehetőséget nyújt az adó alapjának egyszerűsített meghatározására is.

- Az adóévben átalányadózást alkalmazó egyéni vállalkozó vagy mezőgazdasági kistermelő választhatja azt a módszert, miszerint a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti átalányban megállapított jövedelem 20 százalékkal növelt összegét veszi az adó alapjának. Ezt viszont csak abban az esetben teheti, ha ez

¹⁰⁴ Az Építőipari teljesítmény az építőipari tevékenységből származó Számviteli tv. szerinti értékesítés nettó árbevétele és az adóév utolsó napján fennálló, építőipari tevékenységgel összefüggésben készletre vett befejezetlen termelés, félkész termék, késztermék értékének együttes összegét jelenti.

¹⁰⁵ Az adóalap-megosztás módszereiről és speciális eseteiről a Htv. mellékletében olvashat bővebben.

az összeg nem haladja meg a (tevékenységből származó) bevételeinek 80 százalékát.

- Más, nem átalányadózó vállalkozó esetén – feltéve, hogy nettó árbevétele (arányosítva) nem haladta meg az évi 8 millió Ft-ot – lehetőséget ad arra, hogy a nettó árbevételenek 80 százalékát határozza meg a fizetendő adó alapjának.
- Az egyszerűsített vállalkozói adó hatálya alá tartozó vállalkozó a helyi iparüzési adó alapját az egyszerűsített vállalkozói adó alapjának 50 százalékában is megállapíthatja.
- A kisvállalati adó hatálya alá tartozó vállalkozó az adó alapját a kisvállalati adója alapjának 20 százalékkal növelt összegében is megállapíthatja.
- A kisadózó vállalkozások tételes adója hatálya alá tartozó vállalkozó (kisadózó vállalkozás) döntése esetén az adó adóévi alapja székhelye és telephelye szerinti önkormányzatonként 2,5 millió Ft.

Az **adó mértékét** a jogi szabályozás kétféle módon határozza meg, attól függően, hogy:

- állandó jelleggel végzett iparüzési tevékenységről van szó – ilyenkor az adómérték felső határa az adóalap 2 százaléka,
- ideiglenesen végzett iparüzési tevékenységről van szó – ez esetben az adó mértéke naptári naponként legfeljebb 5000 Ft.

Az állandó jelleggel végzett tevékenység után fizetendő adó (legfeljebb annak összegéig) csökkenthető az azonos adóévben ideiglenes jellegű tevékenység után megfizetett iparüzési adóval. Ha több telephellyel rendelkezik a vállalat, az ideiglenes tevékenység után megfizetett adót, mint csökkentő tételt az ott számított adóalapok arányában kell megosztania a telephelyek között.

A vonatkozó jogszabályok szerint a helyi iparüzési adó esetében az adózónak a fizetési kötelezettségét önadózással kell teljesítenie, tehát a fizetendő adót maga állapítja meg, vallja be és maga fizeti meg. A helyi iparüzési adóról az adóévet követő év május 31-éig kell bevallást tenni. Ezen adónem tekintetében adóelőleg fizetési kötelezettség áll fent. Az iparüzési adóelőleget az adózónak félévi részletekben, március 15-éig, illetve szeptember 15-éig kell megfizetniük. A Htv. értelmében nem kell adóelőleget bejelenteni, bevallani:

- az előtársaságnak,
- az iparüzési tevékenységét adóévben kezdő vállalkozónak,
- az adóalanyként megszűnő vállalkozónak,
- arra az előlegfizetési időpontra, amelyre a vállalkozó már vallott be adóelőleget.

Az adóelőleg-részletek összegének megállapítása – attól függően, hogy a vállalkozó szempontjából milyen hosszú volt az adóévet megelőző adóév – kétféleképpen történhet:

- Ha a megelőző adóév hossza 12 hónapnál nem rövidebb, akkor a fizetendő adóelőleg első részletének összege a megelőző adóév adójának és az adóév harmadik hónapjának 15. napjára már bevallott adóelőleg-részlet (pozitív) különbözete. Az előlegfizetési időszakra fizetendő adóelőleg második részletének összege, a megelőző adóév adójának a fele.
- Ha a megelőző adóév időtartama 12 hónapnál rövidebb, akkor a fizetendő adóelőleg első részletének az összege a megelőző adóév adójából azon év

naptári napjai alapján 12 hónapos időszakra arányosított, számított összeg és az adóév harmadik hónapjának 15. napjára már bevallott adóelőleg-részlet (pozitív) különbözete. Az adófizetési időszakra fizetendő adóelőleg második részletének összege a megelőző adóév adójából a megelőző adóév naptári napjai alapján 12 hónapra arányosított összeg fele.

Az utóbbi eset főleg olyan helyzetekben áll fent, amikor az önkormányzat év közben vezeti be az adót, vagy a vállalkozó év közben kezdi meg tevékenységét. Ilyenkor az adókötelezettség mértéke az ún. adóévre várható adó összege. A várható adót a tevékenység önkormányzat területén való megkezdésétől számított 15 napon belül meg kell állapítani és be kell vallani.

A helyi iparüzési adó esetén is jogosult az önkormányzat **adómentességet és adókedvezményt** megállapítani a vállalkozó számára. A hatályos jogszabály előírja; mentesség illetve kedvezmény csak azon adózóknak adható, amelyek adóalapja nem haladja meg a 2,5 millió Ft-ot, azonban a helyi önkormányzat ennél alacsonyabb összeget is meghatározhat. A Htv. kiköti, hogy bármilyen szinten is határozza meg ezen értéket az önkormányzat, egységes számítási módot és feltételeket kell alkalmazni minden vállalkozó esetében.

A Htv. jelenleg hatályos állapota szerint kétféle adómentességről beszélhetünk. Egyrészt az említett jogszabály meghatározza a foglalkoztatás növeléséhez kapcsolódó adóalap-mentességet. Ez azt jelenti, hogy a vállalkozás 1 millió Ft/fő mértékben csökkentheti adóalapját abban az esetben, ha az adóévi működés hónapjai alapján számított adóévi átlagos statisztikai állományi létszámát növeli a korábbi évhez viszonyítva. Újonnan alakult vállalatok tekintetében az előző évi átlagos statisztikai létszámnak 0 főt kell venni. Érdemes megemlíteni ezen mentesség esetében a törvénynek azt a szankcióját, miszerint évi 5 százalékot meghaladó állományi létszámcsökkenés esetén az azt megelőző évben igénybe vett mentesség összegével növelni kell az az évi adóalapot. Másrészt a törvény előírja a szabályozott ingatlanbefektetési társaságok adómentességét is, amely a szabályozott ingatlanbefektetési társaságnak, a szabályozott ingatlanbefektetési elővállalkozásnak, valamint ezek projektársaságának a helyi iparüzési adó alóli mentességét jelenti.

 A társasági adótörvény hatálya alá tartozó Miskolc-Fun Kft. állandó jellegű iparüzési tevékenységet folytat Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának illetékességi területén. A vállalkozás miskolci székhelyű, más településen nem létesített telephelyet. A Miskolc-Fun Kft. gazdálkodására jellemző adatok a következők:

- Nettó árbevétel (Htv. szerint): 84 000 mFt
- Eladott áruk beszerzési értéke: 74 000 mFt
- Közvetített szolgáltatások értéke: 4000 mFt
- Anyagköltség: 2000 mFt

A vállalkozás nem jogosult az önkormányzat által nyújtott adókedvezményekre, adómentességre. Számítsa ki a vállalkozás által fizetett iparüzési adó összegét, ha a helyi önkormányzat a legmagasabb mértéket vetette ki ezen adófajta tekintetében!

Megoldás:

Mivel a nettó árbevétel meghaladja az 500 millió Ft-ot, ezért az ELÁBÉ és a közvetített szolgáltatások értéke – mint csökkentő tételek – csak korlátozottan vehetők figyelembe. A korlátozásokról a 9.2.-es táblázat nyújt információt. Mindezekre

tekintettel az ELÁBÉ és a közvetített szolgáltatások összegének (78 000 millió Ft) az adóalap számítás során érvényesíthető részét a következő táblázat számszerűsíti.

9.2. táblázat

Iparüzési adóalap

Nettó árbevétel sáv	Sávba jutó nettó árbevétel	Sávba jutó ELÁBÉ + közv. szolg. értéke	A törvényi korlátozások alapján az ELÁBÉ + köz. szolg. értékének maximálisan levonható összege	Érvényesíthető ELÁBÉ + közv. szolg. értéke
0 – 500	500	464	500	464
500 – 20 000	19 500	18 107	16 575	16 575
20 000 – 80 000	60 000	55 714	45 000	45 000
80 000 felett	4000	3714	2800	2800
Összesen:	84 000	78 000	64 375	64 839

Első lépésben meghatározzuk az egyes sávokba jutó nettó árbevétel összegét. Ez alapján számíthatjuk ki az egyes sávokba jutó ELÁBÉ + közvetített szolgáltatások értékét oly módon, hogy vesszük az egyes sávokba jutó árbevétel összes árbevételek belüli arányát, és ezt szorozzuk az ELÁBÉ és a közvetített szolgáltatások összegével. Ezek után számszerűsítjük, hogy a törvényi szabályozás korlátai szerint mekkora az az összeg, amely maximálisan levonható az egyes sávok tekintetében. Ez a mérték a sávba jutó nettó árbevétel és a nettó árbevétel százalékban megadott korlátozási mérték szorzataként adódik. (A szóban forgó százalékos mértékeket a 8.1.-es táblázatból nyerjük.) Ezt követően az utóbb kiszámított két érték közül a kisebbet vesszük minden egyes sávra vonatkozóan, s ez kerül a táblázat utolsó oszlopába. Ezen értékeket összegezve kapjuk meg az ELÁBÉ és a közvetített szolgáltatások összegének adóalap-számításnál figyelembe vehető részét. Így az adóalaphoz a következő séma alapján juthatunk el:

+ Nettó árbevétel (Htv. szerint):	84 000 mFt
- ELÁBÉ és közv. szolg. figyelembe vehető értéke összesen:	64 839 mFt
- Alvállalkozói teljesítések értéke:	0 mFt
- Anyagköltség:	2000 mFt
- Alapkutatás, alkalmazott kutatás, kísérleti fejlesztés ktlen. ktg.-e:	0 mFt
= Adóalap:	17 161 mFt

Az adómérték törvényben rögzített felső határa 2%, így a vállalat által fizetett iparüzési adó összege:

$$17\,161 \text{ mFt} * 2\% = 343 \text{ mFt} \quad \text{☒}$$

Ellenőrző kérdések:

- Hogyan definiálná az ideiglenes jellegű iparüzési tevékenységet?
- Milyen módszereket ismer a helyi iparüzési adó alapjának megosztására?
- Milyen esetekben érvényesíthető a foglalkoztatás növeléséhez kapcsolódó adóalap-mentesség?

9.7 Települési adó

Települési adó kivetésére a helyi önkormányzatoknak 2016-tól van lehetőségük. Az új adónem bevezetésének célja az volt, hogy az önkormányzatok képesek legyenek a beruházásaik és fejlesztéseik saját erő igényét kitermelni, valamint legyen elegendő forrásuk szociális feladataik ellátására. Ugyanis a települési adóból beszedett bevételt csak fejlesztési célra és az önkormányzati hatáskörbe tartozó szociális ellátások finanszírozására lehet felhasználni.

A települési adó speciális helyi adó, mivel az önkormányzatok kezét az adó meghatározásában nem kötik a többi helyi adóhoz hasonló szabályok. Az adómértékre, adómentességre, adókedvezményre, adóalapra vonatkozó szabályokat és az eljárási szabályokat az önkormányzat adórendeletben állapítja meg, csak előzetes tájékoztatási kötelezettsége van. 30 nappal a bevezetés előtt kell az erről szóló rendeletet kihirdetni. Az önkormányzat dönti el azt is, hogy önadózással vagy kivetéssel állapítják-e meg az adót.

A települési adó bevezetésének egyetlen korlátra, hogy olyan adótárgyra, amit már más adótörvény adóztatni rendel, vagy adómentessé nyilvánít, már nem lehet kivetni települési adót. Tehát például nem lehet települési adót kivetni vállalkozási árbevétele (ÁFA adóztatja), munkajövedelemre (SZJA adóztatja), vagy személygépkocsira (gépjárműadó adóztatja).

Annak érdekében, hogy a települési adó ne legyen teljesen önkényes, a kivető önkormányzatnak figyelembe kell venni a diszkrimináció tilalmát, az arányos közteherviselés elvét valamint az adóalanyok teherviselő képességét. Az ezt be nem tartó települési adót az adóalanyok a bíróságon támadhatják meg.

További korlát, hogy csak természetes személy lehet a települési adó alanya, nem lehet jogi személy, egyéb szervezet, állam vagy önkormányzat, illetve magánszemély vállalkozó.

A termőföld lehet települési adó tárgya, mert nem állapít meg rá törvény adó kötelezettséget, sem mentességet. Az Szja-trv. is csak a termőföld bérbe adásából származó jövedelemre terjed ki és nem magára a termőföldre. Ide tartozik például a bel- vagy külterületi szántó, gyümölcsös, kert, legelő.

Lassú jármű és pótkocsija, mezőgazdasági vontató, kerékpár, moped szintén lehet települési adó tárgya. Egy települési közútra akár úthasználati díjat is ki lehet vetni.

Elképzelhető, hogy élőállatra vagy valamilyen számítástechnikai eszközre vetnek ki települési adót majd, de akár egy olyan szolgáltatás is lehet az adó tárgya, amelyet a településen lehet igénybe venni. Az építményadó nem terjed ki pl. műtárgyakra (pl. út vagy híd), ezek szintén lehetnének települési adó tárgyai.

10 ILLETÉKEK

A fejezet célja

A fejezetben bemutatásra kerül az államháztartás bevételeinek egyik speciális kategóriája, az illetékek csoportja. Szó lesz arról, hogy mik az illetékek és az adók közötti fő különbségek, ezen kívül ismertetésre kerülnek az illetékek általános jellemzői, a hozzájuk kapcsolódó elvek, alapvető szabályok, az illetékek csoportosításának lehetőségei, végül az egyes illetékfajták sajátosságai is.

10.1 Az illetékek általános jellemzői

Adójellegű bevételek mellett vannak olyan költségvetési bevételek is, amiért az állam közvetlen ellenszolgáltatást nyújt. Nagy értékű vagyontárgy öröklése, ajándékozása, eladása esetében bejegyzik az új tulajdonos tulajdonjogát, aki számíthat arra, hogy az állam ezt a tulajdonjogát megvédi. Az állam jogorvoslati lehetőséget biztosít állampolgárai részére, az államtól különböző okmányokat, iratokat – mint pl. útlevét, személyi igazolvány – kaphatunk. Ezeket a szolgáltatásait az állam nem adja ingyen. Fizetni kell értük – illetéket és díjakat.

Az illeték állami előírásokon alapuló, kényszer jellegű, közvetlen ellenszolgáltatáson alapuló, egyszeri fizetési kötelezettség.

E rövid és frappáns definíció jól tükrözi az illetékek fogalmának lényegét, viszont ezt is gyakran kiegészítik az illetékek további jellemzőivel, hogy még teljesebb képet kaphassunk ezen kötelezettségekről. Hozzáteszik sokszor, hogy az illetékek általános jellegű pénzbeli fizetési kötelezettségek, melyek a központi és a helyi költségvetés bevételi forrásai is lehetnek. Így a kiegészített definíció alapján felsorolható az illetékek 5 alapvető jellemzője, miszerint azok:

- Általános jellegűek és mértékűek: Az illetékszabályokat az állam rendeli el, méghozzá olyan módon, hogy azok az állampolgárokra, jogi személyekre, szervezetekre egyformán vonatkozzanak. Ezt nevezik szektor- és versenysemlegesség elvének. Az illetékszabályok megszegése jogi következményekkel jár.
- Közvetlen ellenszolgáltatás típusúak (nem „anonim” jellegűek): Az illetékek és az adók között az egyik nagy különbség, hogy az illetékek a közvetlen ellenszolgáltatás elvén alapulnak, míg az adókról nem mondható el ugyanez. Mindez azt jelenti, hogy az illetéket csakis azoknak kell megfizetni, akik az állami szervek bizonyos szolgáltatásait igénybe veszik.¹⁰⁶
- Egyszeriek: Az illetékeket az is megkülönbözteti az adóktól, hogy eseti jellegűek. Tehát évente (vagy más időközönként) nem megismétlődőek, nem rendszeresek, mint az jellemző az adók esetében.

---

¹⁰⁶ Ha figyelmen kívül hagyjuk az említett példát, miszerint a közigazgatási szervek bejegyzik az új tulajdonos tulajdonjogát, a vagyonszerzési illetékek nem nyújtanak közvetlen ellenszolgáltatást (inkább vagyon- vagy forgalmi adó jellegűek). Ezért is szokták csak az illetékek másik csoportját – az eljárási illetékeket – „valódi illetékeknek” nevezni.

- A központi és önkormányzati költségvetések bevételeit gyarapítók, járulékos jellegűek: Az illetékek a költségvetési bevételek részét képezik mind központi, mind helyi szinten. Az illetékbevételek az államháztartás ezen két alrendszere – tehát a központi kormányzat és a helyi önkormányzatok – között oszlanak meg.
- Pénzbeli fizetési kötelezettségek: Korunkban talán már nem annyira fontos ez a jellemző, mint korábban, mikor még nem csak pénzben (hanem pl. terményben) szedték be az adókat és egyéb hasonló jellegű fizetési kötelezettségeket.

Az illetékek célja tehát az, hogy az állami és társadalmi feladatokhoz arányosan hozzájáruljanak, valamint az önkormányzatok saját bevételi forrásait gyarapítsák. Rendeltetése, hogy általa – ha nem is teljes mértékben, de legalább részben – megtérüljenek az egyes állami (közigazgatási, bírói) szervezeteknél történő ügyintézés, azaz nem gazdasági jellegű ellenszolgáltatás költségei.

A hazai illetérendszer már több mint 150 éve – az adórendszertől elkülönítve – létezik,¹⁰⁷ annak alapjait az 1850. évi császári nyílt parancs fektette le. A hosszú évek folyamán az illetérendszer rengeteg változáson ment át, mígnem kialakult a jelenleg hatályos jogszabály, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.), amit a mai napig is többször módosítottak.

A jelenleg érvényes szabályozás szerint az illetérendszer elemei a következőképpen csoportosíthatók:

- Vagyonszerzési illetékek
  - Ingyenes vagyonszerzés illetékei
    - Öröklési illeték
    - Ajándékozási illeték
  - Visszterhes vagyonszerzés illetéke
    - Visszterhes vagyónátruházási illeték
- Eljárási illetékek
  - Közigazgatási hatósági eljárás illeték
  - Bírói eljárás illeték
  - Cégbírói felügyeleti illeték
  - Igazgatási és bírói szolgáltatások díjai

Egyes csoportosítások az eljárás illetékek csoportjába sorolják a cégbírói felügyeleti illetéket, míg más rendszerezések azt egy harmadik, különálló csoportnak tekintik. Ezen kívül szót érdemel még az is, hogy egyesek az eljárás illetékek részeként tekintenek az igazgatási és bírói szolgáltatások díjaira is.

A következőekben a fent feltüntetett csoportosítás szerint taglaljuk az illetékek egyes fajtáit. Részletesebben kitérünk majd a vagyonszerzési illetékekre, viszont csak érintőlegesen foglalkozunk az eljárás illetékek csoportjával.

10.2 Vagyonszerzési illetékek

A vagyonszerzési illeték lényege, hogy egyszeri alkalommal fizetendő vagyoadó módjára vonja el a vagyonszerzéssel felhalmozott jövedelem egy részét.

---

¹⁰⁷ Sőt, már az Árpád házi királyok idejében is léteztek illetékek, illetve hasonló jellegű fizetési kötelezettségek.

Megkülönböztetünk egyrésztől ingyenes vagyonszerzést (öröklés és ajándékozás), másrésztől visszterhes vagyonszerzést, ami azt jelenti, hogy az egyes vagyontárgyak megszerzése ellenszolgáltatás fejében – pl. adás-vétellel, cserével – történt. Mint az a megnevezésből is kiténik, az illeték alapjául a vagyon szolgál, pontosabban minden olyan vagyontárgy (ingatlan, ingóság, vagyoni értékű jog) amelynek értékmegőrző, illetőleg értéknövelő tulajdonsága van, és alapítása, újraelosztása megfelelően ellenőrizhető.

10.2.1 Öröklési illeték

Az **illeték alanya** általános esetben az örökös.¹⁰⁸ Azonban előfordulhatnak olyan esetek, amikor az örökös ingyenesen lemond az örökségről, vagy visszautasítja azt. Ilyenkor természetesen az eredeti örökösnek nem kell megfizetnie az illetéket. Amennyiben az örökös ellenérték fejében mond le örökségéről, abban az esetben az ellenérték alapulvételével kell az ajándékozási illetéket megfizetnie.

Az öröklési **illeték tárgya** a haláleset folytán történt vagyonszerzés. Az örökösödési illeték esetében a vagyonszerzés ötféleképpen valósulhat meg:

- örökség (ideértve a haszonélvezeti jog megváltását is),
- hagyomány,
- meghagyás alapján történő vagyonszerzés,
- kötelesrész szerzése,
- halál esetére szóló ajándékozás által.

Az öröklési illetékkötelezettség a belföldön levő hagyatéokra minden esetben kiterjed. Magyar állampolgár, illetve Magyarországon élő nem magyar állampolgár vagy belföldi székhelyű jogi személy által örökölt, külföldön levő ingóhagyatéokra, valamint a külföldi hagyatékbba tartozó vagyoni értékű jogra abban az esetben terjed csak ki a törvény hatálya, ha a hagyaték helye szerinti államban öröklési illetéket vagy ennek megfelelő adót nem kell fizetni. (A külföldön történt illeték- vagy adófizetés tényének bizonyítása az örökös terheli.) A külföldön levő ingatlanhagyatéokra az öröklési illetékre vonatkozó rendelkezések nem terjednek ki.

Öröklés esetén az **illeték alapja** a vagyonszerző által megszerzett vagyon tiszta értéke. Az örökség tiszta értékének kiszámításánál, a megszerzett vagyon forgalmi értékéből le kell vonni a hagyatékot terhelő tartozás értékét. (A hagyatéki terhekhez kell számítani a hagyatéki eljárás során kirendelt gondnok és végrendeleti végrehajtó tiszteletdíját is.) Az adósság és más teher fennállását és összegét az örökös köteles igazolni. Az örökös eltemettetésének szokásos költségei azonban bizonyítás nélkül is elfogadhatók.

Ha a hagyatékban gépjármű, illetőleg pótkocsi is van, ennek értékét az egyéb hagyaték tiszta értékének kiszámításánál figyelmen kívül kell hagyni.

Az öröklési illeték általános **mértéke** az örökség tiszta értéke után 18 százalék. A lakástulajdon és a lakástulajdonhoz kapcsolódó vagyoni értékű jog nem tartoznak az általános illetékmérték alá. Ezen vagyonelemek öröklése esetén az öröklési illeték

---

¹⁰⁸ A jog megkülönbözteti az örökséget, a hagyományt, a meghagyás alapján történő vagyonszerzést, a kötelesrész szerzését, a halál esetére szóló ajándékozást. Az egyszerűség kedvéért ezeket a fogalmakat a továbbiakban szinonimaként értelmezzük, s helyettük egységesen az örökség, jogosultjára az örökös megnevezést használjuk.

mértéke 9 százalék. A gépjármű és a pótkocsi tulajdonjogának, illetve vagyoni értékű jogának értékét nem számíthatjuk bele a többi vagyontárgyból képzett illetékalapba, azt külön kell kezelni. A gépjármű tulajdonjogának megszerzése esetén az illeték mértékét a jármű hajtómotorjának teljesítménye, és a jármű gyártási évétől számított kora alapján kell meghatározni. Az egyes illetékmértékeket a következő táblázat szemlélteti.

9.1. táblázat

Gépjármű tulajdonának megszerzése esetén alkalmazandó örökösödési illetékmértékek

Jármű hajtómotorjának teljesítménye (kW)	Jármű gyártástól számított kora		
	0-3 év	4-8 év	8 év felett
0-40	1100 Ft/kW	900 Ft/kW	600 Ft/kW
41-80	1300 Ft/kW	1100 Ft/kW	900 Ft/kW
81-120	1500 Ft/kW	1300 Ft/kW	1100 Ft/kW
120 felett	1700 Ft/kW	1500 Ft/kW	1300 Ft/kW

Forrás: Az 1990. évi XCIII. tv. alapján, saját szövegszerkesztés

A 120 kW-nál nagyobb teljesítményű hajtómotorral rendelkező autóbuszok, tehergépkocsik és vontatók tulajdonjogának megszerzése esetén az illeték mértékét úgy kell meghatározni, mintha a gépjármű 120 kW teljesítményű hajtómotorral rendelkezne. Pótkocsi tulajdonjogának megszerzéséért, ha a pótkocsi megengedett legnagyobb összömege a 2500 kg-ot nem haladja meg 4500 Ft, minden más esetben 11 000 Ft illetéket kell fizetni. Ha csupán a gépjárműre, pótkocsira vonatkozó hasznélvezet, használat, illetve üzembentartói jog megszerzése után kell az illetékalanynak az örökösödési illetéket megfizetnie, akkor az előzőekben meghatározott illetékek 25 százalékának megfelelő illetéket kell fizetni. Abban az esetben sem az általános mértékét fizetjük meg az örökösödési illetéknek, amikor az egyéb vagyonelemek között termőföld is van. Ilyenkor a termőföld után egyébként fizetendő illeték megállapítása során az általános mérték alá tartozó összes vagyont kedvezmény nélkül terhelő illetékből olyan arányt kell figyelembe venni, mint amilyen arányt az általános mértékű illeték alá tartozó összes vagyon értékében a termőföld értéke képez.

Az illetékeljárás során az adózás rendjéről szóló törvény (Art.) szabályait és az Itv.-ben megfogalmazottakat kell alkalmazni. Attól függően, hogy az adott ügybe bíróság, közigazgatás esetleg más közigazgatási szerv bevonásra került-e vagy sem, az említett szervek, illetőleg az érintett felek kötelesek **bejelenteni** az adóhatóságnak az illetékfizetési kötelezettség keletkezésének tényét. Az illeték megállapítása kivetéssel (kiszabással) történik. A kiszabás alapján fizetendő illetékről fizetési meghagyást (határozatot) kell kiadni (kivéve, ha a felek egyenesági rokonságban állnak). A **fizetendő illeték** a határozat jogerőre emelkedését követő 15. napon válik esedékessé, azaz az adózót a határozat kézbesítését követő 30. naptól terheli az illetékfizetési kötelezettség. Az illetéket átutalási vagy készpénz-átutalási megbízás útján, illetőleg készpénzzel lehet teljesíteni.

Annak ellenére, hogy valaki az illetéktörvény hatálya alá tartozik, nem biztos, hogy a szóban forgó illeték kapcsán fizetési kötelezettsége keletkezik, ugyanis az illetékek esetében is járnak bizonyos **mentességek** (illetve **kedvezmények** is). Mint az adók esetében, itt is beszélhetünk személyes (alanyi), illetőleg tárgyi mentességről. Teljes személyes illetékmentességben részesül:

- a Magyar Állam,

- a helyi önkormányzatok és azok társulásai,
- a költségvetési szerv, a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt., valamint a Tartalékgazdálkodási Kht., illetve annak tevékenységét folytató nonprofit gazdasági társaság,
- az egyesület, a köztestület,
- az egyház, egyházak szövetsége, egyházi intézmény,
- az alapítvány (ideértve a közalapítványt is),
- a vízgazdálkodási társulat,
- a társadalombiztosításhoz kötődő szervek,
- a Magyar Nemzeti Bank,
- a közszolgálati médiához köthető szervek, cégek,
- az Észak-atlanti Szerződés Szervezete, valamint a hozzá kapcsolódó szervek,
- a fejlesztési tanács,
- a közhasznú, kiemelkedően közhasznú nonprofit gazdasági társaság, a közhasznú szociális szövetkezet,
- az Európai Közösségek, valamint azok intézményei és szervei, hivatalai, elkülönült alapjai,
- a Nemzeti Eszközkezelő Zrt.

A személyes illetékmentességet élvező szervezetek nem csak az öröklési illeték vonatkozásában mentesülnek az illetékfizetés alól, hanem az összes többi illetékfajta esetén is. A továbbiakban ezért mellőzzük a személyi mentességre jogosultak minden illetékfajta esetén történő felsorolását.

Tárgyi mentességet élvez az öröklési illeték tekintetében:

- az örökhagyó egyenesági rokona (ideértve az örökbefogadáson alapuló rokoni kapcsolatot is) valamint túlélő házastársa által megszerzett örökrész,
- az örökhagyó mostoha- és nevelt gyermeke, mostoha- és nevelőszülője által megszerzett örökrész tiszta értékéből 20 millió Ft,
- az egy örökösnek jutó ingóörökség 300 ezer Ft forgalmi értéket meg nem haladó része,
- az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam által kibocsátott, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír megszerzése,
- a tudományos, művészeti, oktatási, közművelődési, közjóléti célra juttatott örökség,
- a lakóház építésére alkalmas telektulajdonnak, valamint az ilyen ingatlanra vonatkozó vagyoni értékű jognak az öröklése, ha arra az örökös 4 éven belül lakóházat épít.

Az előbbi menteségeken túl az Itv. megfogalmaz még további kedvezményeket is, melyek a következők:

- Ha az örökölt képző-, ipar-, népművészeti alkotást, muzeális tárgyat, gyűjteményt vagy ennek egy részét az örökös az államnak, a helyi önkormányzatnak vagy felsőoktatási intézménynek felajánlja, az örökös mentesül a felajánlott ingóörökségre eső öröklési illeték alól.
- A kiskorú örökös az öröklési illetéket a nagykorúvá válásától számított két évig késedelmi pótlék-mentesen fizetheti meg, vagyis elhalaszthatja fizetési kötelezettségét. E fizetési határidő lejártá előtt a tartozás annyiszor 10 százalék,

de legfeljebb 70 százalék kedvezménnyel fizethető meg, ahány megkezdett naptári évvel korábban teljesítik azt.

- Termőföld tulajdonjogának, vagyoni értékű jogának öröklése esetén az öröklési illeték felét, ha pedig az örökös családi gazdálkodó, akkor egynegyedét kell megfizetni.
- Azt az örököst, aki a hagyatékából ráeső termőföldet családi gazdálkodónak minősülő magánszemély örököstársának ellenszolgáltatás fejében átengedi, öröklési illeték nem terheli.

Nem kell illetéket fizetnie annak, aki az öröklésről ingyen lemond, azt másnak átengedi, vagy aki az örökséget visszautasítja.

☞ Kocsis Zoltán tárgyév január 25-én egy antik bútordarabot örökölt elhunyt rokona után, melynek tiszta értékét 750 ezer Ft-ban állapították meg. Állapítsa meg a fizetendő öröklési illetéket arra az esetre vonatkoztatva, ha Kocsis Zoltán az örökhagyó egyenesági rokona volt, illetve abban az esetben is, ha nem volt egyenesági rokona!

Megoldás:

Egyenesági rokonság esetén tárgyi mentességet élvez Kocsis Zoltán az illeték megfizetése alól. Amennyiben az örökhagyó és Kocsis Zoltán nem egyenesági rokonok, az illetékfizetési kötelezettség kiszámításához a tiszta értéket a 18 százalékos általános kulccsal kell szorozni. Így a fizetendő öröklési illeték értéke:

$$750\ 000\ \text{Ft} * 18\% = 135\ 000\ \text{Ft.} \quad \text{☞}$$

10.2.2 Ajándékozási illeték

Ajándékozás esetében az **illetékfizetés alanya** a megajándékozott.

Az ajándékozási **illeték tárgya** az ajándékozással történt vagyonszerzés. Ez a törvény szerint háromféle módon történhet:

- ingatlan ajándékozással,
- ingó ajándékozással,
- vagyoni értékű jog ingyenes alapításával, ilyen jog vagy gyakorlásának ingyenes átengedésével, továbbá az ilyen jogról ellenszolgáltatás nélkül történő lemondással, ideértve a követelés elengedését is.

Bizonyos vagyontárgyak csak akkor esnek ajándékozási illeték alá, ha azokról okiratot állítottak ki, vagy ha ingó esetében okirat kiállítás nem történt, de az ingó forgalmi értéke a 150 ezer Ft-ot meghaladja.

A belföldi ingatlan (és a belföldi ingatlanvagyonnal rendelkező társaság vagyoni betéte) tekintetében az Itv.-t kell alkalmazni, kivéve, ha nemzetközi szerződés másként rendelkezik. Ingó vagy ingóhoz kapcsolódó vagyoni értékű jog szerzése esetében a törvényt akkor kell alkalmazni, ha az ingó átadása, illetve a vagyoni értékű jog megszerzése belföldön történt. Gépjármű és pótkocsi tulajdonjogának, vagyoni értékű jogának megszerzése tekintetében az ajándékozási illetékre vonatkozó rendelkezéseket akkor kell alkalmazni, ha a gépjárművet, pótkocsit belföldön vették nyilvántartásba, kivéve, ha nemzetközi szerződés másként rendelkezik. Követelés elengedése, engedményezés, tartozásátvállalás útján történő vagyonszerzés esetén az Itv.

rendelkezései akkor alkalmazhatóak, ha a vagyonszerző belföldi illetőségű magánszemély, illetve belföldön bejegyzett szervezet.

Az **illeték alapja** az öröklési illetékhez hasonlóan a megszerzett vagyon tiszta értéke. A tiszta érték számítása az ajándékozási illeték tekintetében csak annyival módosul, hogy a megszerzett vagyon forgalmi értékéből az ajándékot terhelő adósság és az egyéb teher értékét kell levonni.

Az ajándékozási illeték esetében fennálló **illetékmértékek** teljes egészében megegyeznek az öröklési illetéknél ismertetett illetékmértékekkel.

A **fizetés és bevallás szabályai** megegyeznek az öröklési illeték esetében leírtakkal.

Az ajándékozási illeték esetében is beszélhetünk személyes és tárgyi **mentességről**. A tárgyi mentességek köre ennél az illetékfajtánál jóval szélesebb, mint az örökösödési illeték tekintetében. Az alábbiakban – a teljesség igénye nélkül – felsorolásra kerülnek az ajándékozási illeték jellegzetes mentességei. Mentés az ajándékozási illeték alól pl.:

- az ajándékozó egyenesági rokona (ideértve az örökbefogadáson alapuló rokoni kapcsolatot is) által megszerzett ajándék,
- az olyan ajándék megszerzése, amely után az ajándékozót vagy a megajándékozottat személyi jövedelemadó, társadalombiztosítási járulék vagy egészségügyi hozzájárulás fizetési kötelezettség terheli, továbbá a dolgozói üzletrészként, dolgozói részvényként személyi jövedelemadót nem viselő módon a társas vállalkozástól megszerzett üzletrész, részvény is,
- a tudományos, művészeti, oktatási, közművelődési, közjóléti célra juttatott ajándék megszerzése, továbbá jótékony célú közadakozásból származó vagyoni érték megszerzése, (hasonló kategória: a közhasznú szervezetnek közhasznú tevékenység céljára juttatott ajándék),
- a lakóház építésére alkalmas telektulajdonnak, valamint ilyen ingatlanon alapított vagyoni értékű jognak a megszerzése, ha a megajándékozott az ingatlanon 4 éven belül lakóházat épít,
- a munkáltató által a munkavállaló számára adott olyan ingyenes juttatás, amely mentes a személyi jövedelemadó alól,
- bizonyos intézmények által elengedett tartozások összege,
- önálló orvosi tevékenység praxisjogának megszerzése.

Ajándékozási illetékkedvezményként lehet megemlíteni például azt az esetet, amikor a termőföld tulajdonjoga vagy vagyoni értékű joga az ajándékozás tárgya. Ilyenkor az egyébként járó ajándékozási illeték felét kell megfizetni.

 Budai József az egyik barátjától ajándékozás útján egy 15 éves 66 kW teljesítményű személygépkocsira tett szert, melynek forgalmi értéke 530 ezer Ft. Számítsa ki, milyen összegű ajándékozási illeték megfizetésére kötelezett Budai József az eset kapcsán!

Megoldás:

A személygépkocsi esetében fizetendő ajándékozási illeték számításánál nem kell figyelembe venni a gépkocsi értékét. Az életkor és a hajtómotor teljesítményének ismeretében, a Itv. által közölt táblázatból, megállapítható az adó mértéke. Ezek alapján a Budai József által megfizetendő ajándékozási illeték:

66 kW * 900 Ft/kW = 59 400 Ft. ☐

10.2.3 Visszterhes vagyonátruházási illeték

Az **illeték alanya** itt a szerző fél (illetve a felek egyetemleges kötelezettséggel).

Az Itv. szerint **illetéktárgynak** az ingatlanok, valamint meghatározott ingóknak és vagyoni értékű jogoknak visszterhes mellett, továbbá öröklési vagy ajándékozási illeték alá nem eső, más módon történő megszerzését tekintjük. Az illetékkötelezettséggel érintett vagyon ez esetben szűkebb körű, mint az ingyenes ügyletek tekintetében. Az ingatlanszerzés általános illetékkötelezettség alá esik. Az ingó és vagyoni értékű jog visszterhes megszerzését csak a törvényben meghatározott esetekben terheli illetékfizetés (pl. a gépjármű, pótkocsi tulajdonának, hasznélvezetének megszerzésekor).

A törvény **területi hatálya** ingatlan és ahhoz kapcsolódó vagyoni jogok esetében Magyarország területe, tehát csak a belföldön található építményekre illetve földterületekre vonatkozik ezen illeték megfizetésének kötelezettsége. Ingóknak vagy ingóhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogoknak jogügyleten alapuló szerzése esetében a rendelkezéseket akkor kell alkalmazni, ha az ingó átadása, illetve a vagyoni értékű jog megszerzése belföldön történt. A belföldön nyilvántartásba vett gépjármű és pótkocsi, illetve az ezekhez kapcsolódó vagyoni értékű jogok, továbbá a belföldi ingatlanvagyonnal rendelkező társaság vagyoni betétjének megszerzése esetén az Itv. szabályait kell alkalmazni az átadás helyétől függetlenül, ami így akár külföldön is megvalósulhat.

A visszterhes vagyonátruházási **illeték alapja** általában a megszerzett vagyon terhekkel nem csökkentett forgalmi értéke. Az így megállapított illetékalapot használják lakástulajdon szerzésekor, ingatlanforgalmazási célú vagyonszerzésekkor és hitelintézet pénzügyi veszteségei mérséklése miatt történő ingatlanszerzésekor. Lakástulajdonok cseréje esetén az illeték alapja az elcserélt ingatlanok – terhekkel nem csökkentett – forgalmi értékének különbözete. Cserepótló vételnek nevezik, ha a magánszemély egy éven belül bonyolított lakáseladást és –vételt. Ilyenkor is a csere szabályai szerint, az értékkülönbözet után kell illetéket fizetnie. Értékkülönbözet típusú illetékalapot ír elő a törvény közös tulajdon megszüntetése, és házastársi vagyonközösség megszüntetése esetén is, ha a megosztás folytán valamelyik tulajdonostárs a korábbi tulajdoni hányadának megfelelő értéknél nagyobb értékhez jut. Az illetékalap vagyonértékű jog esetén az ezzel terhelt dolog értékéből megállapított, „számított érték”.¹⁰⁹ Gépjármű tulajdonjogának megszerzésekor a hajtómotor hengerűrtartalma, pótkocsinál a megengedett legnagyobb össztömeg alapján állapítják meg az illetéket. A belföldi ingatlanvagyonnal rendelkező társaságban fennálló vagyoni betét megszerzése esetén pedig az illeték alapja a társaság tulajdonában álló ingatlanok forgalmi értékének olyan aránya, amekkora arányt a szerző fél birtokol a vállalat összes vagyoni betétjéből. Viszont utóbbi esetben csakis akkor áll fent az illetékfizetési kötelezettség, ha az illeték és hozzátartozóinak részesedése együttesen több mint 75 százalékot tesznek ki.

---

¹⁰⁹ A vagyoni értékű jogok egy évi értékűl az ezzel terhelt dolog – terhekkel nem csökkentett – forgalmi értékének egyhuszad részét kell tekinteni. Ezután szorozni kell a jog valódi vagy „becsült” érvényességét idejével.

Az **illetékmérték** általános esetben 4 százalék. Ingatlannal kapcsolatos adás-vétel tekintetében (csere és cserepótló vétel esetén nem) és lakástulajdonhoz kapcsolódó vagyoni értékű jog megszerzése során ez úgy egészül ki, hogy az ingatlan forgalmi értékének 1 milliárd Ft-ot meg nem haladó része után 4 százalékot, az e fölötti rész után 2 százalékot, de legfeljebb 200 millió Ft-ot kell fizetni. Ingatlanforgalmazási célú ingatlanszerzés, hitelintézetek ingatlanszerzése, és szabályozott ingatlanbefektetési társaságok vagyonszerzése vonatkozásában az illeték mértéke 2 százalék. Gépjármű tulajdonjogának megszerzése esetén a következő táblázatban megjelenített mértékek a mérvadóak.

9.2. táblázat

Gépjármű tulajdonának megszerzése esetén alkalmazandó visszterhes vagyónátruházási illetékmértékek

Jármű hajtómotorjának teljesítménye (kW)	Jármű gyártástól számított kora		
	0-3 év	4-8 év	8 év felett
0-40	550 Ft/kW	450 Ft/kW	300 Ft/kW
41-80	650 Ft/kW	550 Ft/kW	450 Ft/kW
81-120	750 Ft/kW	650 Ft/kW	550 Ft/kW
120 felett	850 Ft/kW	750 Ft/kW	650 Ft/kW

Forrás: 1990. évi XCIII. tv. 24.§

Pótkocsi tulajdonjogának megszerzése esetén 2500 kg össztömegig 9000 Ft, fölötte 22 000 Ft illetéket kell fizetni. A gépjárművekhez kapcsolódó vagyoni jogok, illetve a 120 kW teljesítmény feletti nagy gépjárművek esetén az öröklési illetékeknél megfogalmazottak itt is érvényesek.

A **fizetés és bevallás szabályai** megegyeznek az öröklési illeték esetében leírtakkal.

A visszterhes vagyónátruházási illeték tekintetében is két csoportra osztható a **mentességek köre**. Személyes mentességet azok élveznek, akik az összes többi illetékfajta esetében is. A tárgyi mentességek köre igen széles. Az alábbiakban csak néhány fontosabb példa kerül megemlítésre a szemléltetés kedvéért. A visszterhes vagyónátruházási illeték alól mentességet élvez:

- a cserét pótló vételnél és cserénél a negatív illetékalapot eredményező ügylet,
- az egyenes ági rokonok (ideértve az örökbefogadáson alapuló rokoni kapcsolatot is) közötti vagyónátruházás esetén az egyenes ági rokon vagyonszerzése,
- lakóház építésére alkalmas telektulajdon szerzése 4 éven belüli építkezés esetén,
- a 35. életévét be nem töltött fiatal első lakástulajdon-szerzése,
- vállalkozó által újonnan épített új lakás tulajdonjogának megszerzése,
- termőföld szerzése (birtokösszevonási célú önkéntes földcsere, regisztrációs igazolással rendelkező mezőgazdasági tevékenységet végző magánszemély termőföldvásárlása és mezőgazdasági termelők közeli hozzátartozóitól gazdaságátadási támogatás igénybevétele érdekében történt termőföldvásárlása esetében),
- természeti katasztrófa miatt megsemmisült, megrongálódott lakástulajdon helyett vásárolt lakástulajdon megszerzése,
- önkormányzati/állami tulajdonban álló lakásra vonatkozó vételi jog, elővásárlási jog alapján történő szerzése,

- az állami, helyi önkormányzati tulajdonban lévő forgalomképtelen műemlék vagy műemléki jellegű ingatlan,
- önálló orvosi tevékenység praxisjogának megszerzése.

☞ Szabó Gyula miskolci lakos a tárgyévben február 1-jén adásvételi szerződéssel megvásárolt egy használt lakást és egy garázst 7,2 millió Ft együttes értékben. Az ingatlan tulajdonjogát a földhivatal bejegyezte, és az adásvételi szerződést a bejegyzéssel együtt megküldte az illetékhivatalnak. Az illetékhivatal szakemberei a lakás forgalmi értékét 6,5 millió Ft-ban, a garázsét 1 millió Ft-ban határozták meg a helyszíni vizsgálat alapján. Számítsa ki a fizetendő visszerhes vagyónátruházási illetéket!

Megoldás:

A visszerhes vagyónátruházási illeték számítása esetén a forgalmi érték az illetmény alapja, és mivel a lakás és a garázs (mint egyéb, lakásnak nem minősülő ingatlan) esetében is az általános 4 százalékos kulcsot kell alkalmazni, ezért a számítás módja a következő:

$$6\,500\,000 \text{ Ft} * 4\% + 1\,000\,000 \text{ Ft} * 4\% = 300\,000 \text{ Ft}$$

A Szabó Gyula által fizetendő visszerhes vagyónátruházási illeték 300 000 Ft.

10.3 Eljárási illetékek

Főszabályként az eljárási illeték az eljárási cselekmény, mint szolgáltatás ellenértéke. Az állami (közigazgatási és bírósági) szervek által nyújtott „szolgáltatások” igénybevétele miatt keletkezik ez a fajta illetékfizetési kötelezettség. A kötelezettség akkor is fennáll, ha az ügyfél kérelmét nem a hatáskörrel rendelkező szervhez nyújtja be, vagy ha az államigazgatási szerv a kérelmet elutasítja. Az eljáró hatóság téves jogértelmezése vagy jogalkalmazása miatt keletkező jogorvoslati eljárás költségét az állam viseli. A törvény tiltja ugyanazon eljárás keretében a többféle fizetési kötelezettség együttes alkalmazását, vagyis ahol díjfizetési kötelezettség áll fent, ott nem lehet illetéket megfizettetni.

10.3.1 Közigazgatási hatósági eljárási illeték

Az **illeték alanyának** az tekinthető, aki az eljárás megindítását kezdeményezi. Amennyiben az eljárás több fél érdekében indul, a feleknek egyetemleges a felelőssége az illeték megfizetése tekintetében. Kivételt képeznek ez alól az olyan esetek, amikor a közigazgatási szerv mindegyik ügyfélre külön határozatot hoz.

Az **illeték tárgya** a közigazgatási eljárás, illetve annak létrejötte, megindítása.

Az Itv. által előírt közigazgatási illetékfizetési kötelezettség a magyar közigazgatási szervek által Magyarország területén megindított eljárásokra vonatkoznak.

Az **illeték alapja** általános esetben az adótárgy mennyisége (mivel leginkább tételes illetékmérték jellemző közigazgatási eljárásoknál). Az értékhez igazodó eljárásoknál az

eljárás tárgyának az eljárás megindításakor fennálló értéke képez illetékalapot. Előfordulhat még naturáliában (pl. m²) számított adóalap is.

Az **illeték mértéke** a legtöbb esetben tételes, az „általános tételű eljárási illeték” 3000 Ft. Ha az illetéktárgy értéke pénzben megállapítható, akkor előfordul, hogy százalékos mértékben írja elő a törvény az illeték alapját.

Közigazgatási hatósági eljárási illeték esetében a **fizetés és a bevallás szabályai** jellemzően nem különböznek a vagyonszerzési illetékeknél tárgyalattól. Előfordulhatnak eltérő esetek, de általában az eljárási illetékek tekintetében a szolgáltatást nyújtó szerv közli a szolgáltatást igénybe vevővel az illeték mértékét, amit illetékbélyegeg formájában előre kell megfizetni.¹¹⁰

Illetékmentességet nagyon sok esetben biztosít a szabályozás. Mentességet élvezhetnek egyes alanyok (pl. szociális megfontolások alapján), ezen kívül léteznek tárgyuknál fogva illetékmentes eljárások (pl. gyámhatósági, választással, népszavazással kapcsolatos ügyek). A közterhek mérséklésének egy speciális típusa, a költségmentesség¹¹¹ is alkalmazható ezen illeték esetén.

10.3.2 Bírósági eljárási illeték

Az **illeték alanya** az eljárást kezdeményező fél, illetve az, aki érdekében az eljárás elindul.

Az **illeték tárgya** a bírósági eljárás. Az Itv. a polgári peres és a nemperes eljárások során, valamint kizárólag magánvád (feljelentés) alapján folyó büntetőeljárások során ír elő illetékfizetési kötelezettséget.

Mint a közigazgatási hatósági eljárási illeték esetében, a bírósági eljárási illeték vonatkozásában is Magyarország a **területi hatály**.

Az **illeték alapja** hasonlóképpen határozható meg, mint a közigazgatási eljárás esetében. Különbőség, hogy bírósági illetéknél gyakrabban fordul elő pénzbeli érték az illeték alapjaként, illetve, hogy nem jellemző a naturáliában meghatározott illetékalap.

Ha az **illetményalap**ként érték nem állapítható meg, akkor az illeték mértéke tételes. Ha az illetményalap pénzbeli érték, jellemző, hogy százalékos formában (általában pénzösszegben megállapított minimum és maximumértékek mellett) határozzák meg az illetékmértéket.

A közigazgatási hatósági eljárási illetéknél megfogalmazott **fizetési és bevallási szabályok** érvényesek a bírósági eljárási illeték esetén is, azzal a megjegyzéssel kiegészítve, hogy néhány kivételtől eltekintve, kizárólag csak az illetékbélyeg által történő illetékmegfizetési módot alkalmazzák.

Nem kell megfizetni az illetéket annak, aki valamilyen személyes (alanyi), vagy tárgyi **illetékmentességet**, illetve teljes költségmentességet élvez. Az illeték bizonyos

¹¹⁰ Viszont előfordulhat pl. bírságon alapuló illetékmértékek esetén az utólagos megfizetés is.

¹¹¹ A költségmentesség olyan díj, illeték, és egyéb eljárási költségek viselése alóli (teljes vagy részleges) mentességet jelent, amely általában szociális alapon jár a jogosultnak.

esetekben mérsékelhető. Bírósági eljárási illeték esetében már nem csak a részleges költségmentesség, hanem a mérsékelt illeték és az illetékfeljegyzési jog is alkalmazható, mint kedvezmény.

10.3.3 Cégbírósági felügyeleti illeték

A cégbírósági felügyeleti illeték egy igen egyszerűen szabályozott illetékfajta, amely egyes rendszerezések alapján önmagában is egy csoportot alkot, de szokták az eljárási illetékek részeként is kezelni. Ennél az illetéknél a bírósági eljárási illetékre vonatkozó szabályok az irányadók. Az alábbiakban kizárólag azon néhány szabályozási pont kerül ismertetésre, amit az Itv. ezen illeték tekintetében megfogalmaz.

A cégbíróság által lefolytatott törvényességi felügyeleti eljárásért 50 000 Ft felügyeleti illetéket kell fizetni. A felügyeleti illetéket az a cég viseli, melynek törvénysértő működését a cégbíróság megállapítja. Ha hivatalból indult törvényességi felügyeleti eljárás, és azt a cégbíróság jogsértés hiányában megszünteti, az illetéket nem kell megfizetni. Kérelemre indult eljárás esetén, ha a cégbíróság a kérelmet jogsértés hiányában elutasítja, a kérelmezőt 15 000 Ft felügyeleti illeték terheli.

A törvényességi felügyeleti eljárás alá vont céget terhelő felügyeleti illeték megfizetéséről a bíróság a törvénysértő működés megállapításával egyidejűleg végzésben rendelkezik. A törvényességi felügyeleti eljárást alaptalanul kezdeményező kérelmezőt terhelő felügyeleti illeték megfizetéséről a cégbíróság a kérelmet elutasító végzésben rendelkezik.

Ellenőrző kérdések:

- Melyek a legfontosabb különbségek az adók és az illetékek között?
- Mi az illetékek öt alapvető jellemzője?
- Milyen jellegű/típusú vagyonszerzés esetén kell öröklési illetéket fizetni?
- Ki az illetékfizetés alanya ajándékozási illeték esetén?
- Mekkora összeget jelent az „általános tételű eljárási illeték”?

11 IRODALOMJEGYZÉK

- 1990. évi C. törvény a helyi adókról (Htv.)
- 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről (Itv.)
- 1991. évi LXXXII. törvény a gépjárműadóról
- 1991. évi XXXIV. törvény a szerencsejáték szervezéséről (játékadó)
- 1995. évi C. törvény a vámjogról, a vámeljárásról, valamint a vámigazgatásról
- 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról (Szja tv.)
- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról (Tao. tv.)
- 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról valamint e szolgáltatások fedezetéről
- 1998. évi LXVI. törvény az egészségügyi hozzájárulásról
- 2002. évi XLIII. törvény az egyszerűsített vállalkozói adóról (Eva tv.)
- 2003. évi LXXXIX. törvény a környezetterhelési díjról
- 2003. évi LXXXVIII. törvény az energiaadóról
- 2003. évi CX. törvény a regisztrációs adóról
- 2003. évi CXXVI. törvény a közösségi vámjog végrehajtásáról
- 2003. évi CXXVII. törvény a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól
- 2003. évi LXXXIX. törvényt a környezetterhelési díjról
- 2003. évi LXXXVIII. törvény az energiaadóról
- 2003. évi XC. törvény a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról
- 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről (Art.)
- 2004. évi XXX. törvény a Belga Királyság, a Dán Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, Írország, az Olasz Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Holland Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Portugál Köztársaság, a Finn Köztársaság, a Svéd Királyság, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága (az Európai Unió tagállamai) és a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között, a Cseh Köztársaságnak, az Észt Köztársaságnak, a Ciprusi Köztársaságnak, a Lett Köztársaságnak, a Litván Köztársaságnak, a Magyar Köztársaságnak, a Máltai Köztársaságnak, a Lengyel Köztársaságnak, a Szlovén Köztársaságnak és a Szlovák Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló szerződés kihirdetéséről
- 2005. évi CXX. törvény az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulásról (Ekho tv.)
- 2006. évi LIX. törvény az államháztartás egyensúlyát javító különadóról és járulékról
- 2006/112/EK irányelv
- 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról (Áfa tv.)
- 2009. évi LXII. törvény a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról
- 2010. évi XCIV. törvény az egyes ágazatokat terhelő különadóról

- 2010/45/EU tanácsi irányelv
- 2011. évi CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról (rehabilitációs járulék)
- 2011. évi CIII. törvény a népegészségügyi termékadóról (Neta tv.)
- 2011. évi CLV. törvény a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról
- 2011. évi CLVI. törvény egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról (Szocho tv.)
- 2011. évi CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól
- 2011. évi LXXXV. törvény a környezetvédelmi termékdíjról
- 2012. évi CII. törvény a biztosítási adóról
- 2012. évi CLXVIII. törvény a közművezetékek adójáról
- 2012. évi CXLVII. törvény a kisadózó vállalkozások tételes adójáról és a kisvállalati adóról (Kattv.)
- 2012. évi CXVI. törvény a pénzügyi tranzakciós illetékről
- 2012. évi LVI. törvény a távközlési adóról
- 2014. évi XXII. törvény a reklámadóról
- 21/2001. (II. 14.) Korm. Rendelet a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról
- A Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatalos weboldala <http://www.nav.gov.hu/>
- Adó 2015 HVG Különszám
- Az Állami Számvevőszék jelentése Magyarország 2013. évi központi költségvetés tervezetéről
- Balláné Nagy Katalin – Paróczai Péterné: Adó, illeték, társadalombiztosítás : Példatár és tesztgyűjtemény, Perfekt, Budapest, 2011
- Burján Ákos – Sándorné Új Éva – Sztanó Imréné – Vigvári András: Adótani alapok, Saldo, Budapest, 2012
- Complex: Az illetéktörvény magyarázata, Complex Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2010
- dr. Farkas Alexandra: A teljesítés helye az általános forgalmi adó rendszerében, Adó-Lap, 2011/3-4. szám
- European Commission
- Galántainé Máté Zsuzsanna: Adó(rendszer)tan: EU-konform magyar adók, Aula, Budapest, 2006
- Government finance statistics, EUROSTAT.
- Herich György Adózás I-II., Penta Unió, Pécs, 2012
- Herich György: Adótan 2012, Penta Unió, Pécs, 2012
- Laffer, Arthur (2004-06-01). „The Laffer Curve, Past, Present and Future.” <http://www.heritage.org/research/reports/2004/06/the-laffer-curve-past-present-and-future>
- OECD statisztikai adatbázis
- Premchand A. Government Budgeting and Expenditure Controls IMF 1983
- Római Szerződés 23. cikke
- Samuelson P.A. – W. D. Nordhaus Közgazdaságtan, KJK, Budapest 1992
- Számviteli törvény (2000. évi C. törvény, 166§)
- Sztanó Imréné: Adózás, Saldo, Budapest, 2012

- Trabandt Mathias – Uhlig Harald, 2009: „How Far Are We From The Slippery Slope? The Laffer Curve Revisited” NBER Working Paper No. 15343, September 2009
- Transparency International